

Doktori (PhD) értekezés

Műhelyvitára szánt változat

Dr. Selnicean László

2026. február 23.

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

Dr. Selnicean László:

Az alternatív vitarendezés

Doktori (PhD) értekezés

Műhelyvitára szánt változat

Témavezető:

Dr. Simonné Prof. Dr. Gombos Katalin

.....

Budapest, 2026

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

1959-es Ptk.	1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről
Ákr.	2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról
Alapjogi Charta	az Európai Unió Alapjogi Chartája
Be.	2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról
BH	Bírósági Határozat
Brüsszel Ia. rendelet	az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 12-i 1215/2012/EU rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (Brüsszel Ia)
DMA	az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról
DSA	az Európai Parlament és a Tanács 2022. október 19-i 2022/2065 rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról
EBH	Elvi Bírósági Határozat
EKSZ	az Európai Közösséget létrehozó szerződés
EUB	az Európai Unió Bírósága
EUMSZ	az Európai Unió működéséről szóló szerződés
EUSZ	az Európai Unióról szóló szerződés
Eü. kvtv.	2000. évi CXVI. törvény az egészségügyi közvetítői eljárásról
Eütv.	1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
FTC	Federal Trade Commission
Fgytv.	1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről
FIN-NET	Financial Dispute Resolution Network (pénzügyi vitarendezési hálózat)
Fmhtv.	2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról
GVH	Gazdasági Versenyhivatal

ICC	Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Választottbíróság
ICSID	a Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központja
IJSZ rendelet	381/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet az Integrált Jogvédelmi Szolgálatról
Iszt.	2023. évi CIV. törvény az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól
Itv.	1990. évi XCIII. törvény az illetékekről
Kp.	2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról
Mediációs Irányelv	Az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK irányelve (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól
MNB törvény	2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról
Mt.	2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
MTVSZ	Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat
NMHH	Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság
NMHH rendelet	4/2024. (III. 21.) NMHH rendelet a peren kívüli vitarendezési testületekre vonatkozó részletes szabályokról
OPVT	Online Platform Vitarendező Tanács
OVR-platform	Online Vitarendezési Platform
PBT	Pénzügyi Békéltető Testület
Pevtv.	2021. évi XCIV. törvény a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről
Pft.	2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról
Pp.	2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról
Ptk.	2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről
Tanács	az Európai Unió Tanácsa
Tpvt.	1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról
UNCITRAL	az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottsága
UNIDROIT	International Institute for the Unification of Private Law
Vht.	1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról

TARTALOMJEGYZÉK

1.	Bevezetés	7
1.1	A dolgozat tárgya	7
1.1.1	Az alternatív konfliktusmegoldás iskolája	7
1.1.2	Vizsgált jogterületek	9
1.1.3	Doktori kutatásaim kutatási kérdései és hipotézisei.....	12
1.1.4	Elméleti megközelítések az egyes államok nemzetközi vitáinak nem bírói úton történő rendezésére	13
1.1.5	Alternatív utak az államot alkotó emberek életében	20
1.2	A disszertáció módszertana és felépítése	41
1.2.1	Módszertani megalapozás	41
1.2.2	Jogi fogalmi bázis.....	45
1.2.3	A bináris fogalmi mátrix	47
2.	Egyes alternatív módszerek és elhelyezkedésük a bináris fogalmi mátrixban	51
2.1.	A XX. század kihívásai – a beruházásvédelem.....	51
2.1.1	A beruházásvédelmi megállapodások rendeltetése és tartalma.....	52
2.1.2	Vitarendezési mechanizmusok a beruházásvédelmi megállapodások megszegésének esetére.....	57
2.1.3	A beruházásvédelmi megállapodások kapcsolata az uniós joggal	59
2.1.4	Beruházásvédelem a bináris fogalmi mátrixban	68
2.2.	Alternatív vitarendezés az egészségügy területén	70
2.2.1	A betegjogok	72
2.2.2	Az Integrált Jogvédelmi Szolgálat	78
2.2.3	A betegjogi képviselő.....	79
2.2.4	Az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelőssége.....	80
2.2.5	Kártalanítás az egészségügyben – az 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozaton alapuló automatizmus	84
2.2.6	Az egészségügyi közvetítői eljárás	89
2.2.7	Hatékony-e az egészségügyi közvetítői eljárás? – Elhelyezkedés a bináris fogalmi mátrixban	91
2.3.	Alternatív vitarendezés a fogyasztóvédelem területén.....	95
2.3.1	Kihez fordulhatok? – a hazai fogyasztóvédelmi intézményrendszer	96

2.3.2	A „néhai” online vitarendezési platform	97
2.3.3	A békéltető testületek szerepe és elhelyezkedésük a bináris fogalmi mátrixban	103
2.3.4	A FIN-NET hálózat és a pénzügyi békéltetés	116
2.3.5	A digitális szolgáltatásokról szóló (DSA) rendelet szerinti alternatív mechanizmusok.....	124
2.4.	Szemelvények a munkajogi alternatív vitarendezés köréből	134
2.4.1	Foglalkoztatási konfliktusok tanulmányozása	134
2.4.2	Kollektív munkaügyi vitás helyzetek feloldásának vizsgálata.....	135
2.4.3	Közvetlen igényérvényesítés írásbeli felszólítás útján.....	137
2.4.4	A közvetlen fizetési felszólítás értékelése a bináris fogalmi mátrix rendszerében	139
2.5.	Versenyjogi megoldások az Európai Unióban	140
2.5.1	Ki jár jól?.....	141
2.5.2	Túlzott együttműködést megvalósító tevékenységek.....	142
2.5.3	A kartellek	144
2.5.4	Vállalatok összefonódásai – fúziókontroll	158
2.5.5	Engedelmeskedsz-e a felszólításnak? – a DMA hatásai a vitarendezésre.....	181
3.	Jogipozitívum-teszt	195
3.1.	Az ‘igen’ (szükséges) csoportba tartozó eljárások	197
3.2.	A ‘nem’(lehetetlen) csoport	203
3.3.	Harmadik utas megoldás: a speciális ‘is-is’ csoport	206
4.	Felhasznált források jegyzéke	210
4.1.	Irodalomjegyzék.....	210
4.2.	Uniós esetjog és nemzetközi választottbírói gyakorlat	237
4.3.	Magyar bírósági gyakorlat	239
4.4.	Jogforrások jegyzéke.....	241
5.	A szerző témában megjelent publikációi	247

1. BEVEZETÉS

1.1 A DOLGOZAT TÁRGYA

A doktori disszertáció tárgyának pontos meghatározása elengedhetetlen a tudományos kutatás átláthatósága és koherenciája szempontjából. Ez a fejezet egyértelműen kijelöli a vizsgált tárgykört, meghatározza a kutatás irányát, és világossá teszi, hogy mely kérdésekre kerestem a választ a Közigazgatás-tudományi Doktori Iskolában töltött időszak képzési és kutatási, valamint kutatási és disszertációs szakaszai alatt. A tárgy egyértelmű rögzítése lehetővé teszi a kutatási célok és kérdések, az igazolásra váró feltételezések, azaz hipotézisek pontos megfogalmazását, valamint segít elhatárolni a dolgozatot a kapcsolódó, ám nem vizsgált témáktól. Mindez biztosítja, hogy a kutatás jól strukturált, fókuszált és tudományosan megalapozott legyen, hozzájárulva a jogtudomány tudományterületének fejlődéséhez és új tudományos eredmények eléréséhez.

1.1.1 AZ ALTERNATÍV KONFLIKTUSMEGOLDÁS ISKOLÁJA

A társadalmi együttélésnek mindig is természetes velejárói voltak a konfliktusok, a viták, szélsőséges esetben pedig mint *ultima ratio* a jogviták. Ezek nemcsak az államok, hanem az államot alkotó emberek között is rendszeresen kialakulnak. A legjobb döntések nem a felszínes egyetértésből, hanem a különböző nézőpontok feltárásából és a kreatív megoldások kereséséből születnek. A kihívás nem az, hogy megszüntessük a konfliktust, hanem az, hogy átalakítsuk azt: a romboló, ellenséges küzdelemből át kell lépniük a józan, közös problémamegoldás irányába.¹

Lényeges megpróbáltatásokat jelentenek a rendszert érő sokkok. A 21. század kihívásai, a digitalizáció, az élet- és a jogviszonyok felgyorsulása, a társadalmi változások, a jogviták elintézésének felgyorsítása iránti igény megnövekedése felszínre hozott olyan elvárásokat, amelyekre a jog eszközeivel reagálni kellett. A jog, különösen az európai és a nemzetközi jog különösen nagy lökést adott ennek a gondolkodásnak, nevezetesen a jogviták alternatív úton való rendezésének. Az uniós jog *sui generis* alternatív vitarendezési eljárásokat teremtett meg,

---

¹ Roger FISHER – William L. URY – Bruce PATTON (2011): *Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In*. Harvard Negotiation Project, Penguin Books. 10.

ilyen például FIN-NET hálózat keretében a pénzügyi békéltetés és a Mediációs Irányelv következményeként a bírósági mediáció.

A nemzetközi tendenciák, az alapjogvédelmi szempontok előtérbe kerülése ugyancsak a jogviták gyors elintézését követelik meg: az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatában különösen fontos a jogviták észszerű határidőn belül történő elintézése. A magyar bírósági eljárásokkal szembeni leggyakoribb kritika a bírósági eljárások indokolatlan elhúzódása. Mindezek az impulzusok új, az időszerszerűsége is nagy hangsúlyt helyező eljárási kódexek megalkotását eredményezték: a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (Pp.), az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.), a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (Kp.) és a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.) elfogadását. Az új rendelkezések közül érdemes kiemelni a digitalizáció, az elektronikus ügyintézés és a bírósági eljárásban kötelező mediáció bevezetését. Előbbiek fontosságára Glavanits Judit és Wellmann Barna Bence is rámutatott: a tudomány és a technológia folyamatosan fejlődik, az elektronizáció az élet minden területén megjelenik, a digitális világban a viták egyre jelentősebb része alakul ki elektronikusan létrejött kapcsolatok nyomán.²

Fenti módosításokkal a jogalkotó részben eleget tudott tenni a nemzetközi nyomásnak, azonban nem minden kíváncsolomnak felel meg az állami igazságszolgáltatás, figyelemmel a nehezen mozduló, azonnal reagálni nem tudó szabályrendszerre. Szükségessé vált az elsősorban nem állami alapon szervezett egyéb vitarendezési lehetőségek minél több területen és minél nagyobb számban történő bevezetése. Az igénynek eleget téve szerte a világban számos módszert vezettek be az alternatív vitarendezés lefolytatására; csak az Európai Unióban több száz alternatív vitarendezési mechanizmus létezik.³

---

² GLAVANITS Judit – WELLMANN Barna Bence (2020): *Az alternatív vitarendezés helye a jogrendszerben*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet. Elérhető: http://real.mtak.hu/118074/1/TANKONYV_Azalternativvitarendezeshelyeajogrendszerben-v1.pdf

³ RÁCZ Zoltán (2015): *Az alternatív vitarendezés (AVR) helyzete Magyarországon*. Miskolc, Miskolci Egyetem. Elérhető: https://www.uni-miskolc.hu/~microcad/publikaciok/2015/E7_Racz_Zoltan.pdf

Egy alkotmányos államban az állami célok az alkotmányos jogok tényleges érvényre juttatása és az alkotmányos kötelezettségek tényleges érvényesítése körül forognak,⁴ következésképpen a jogérvényesítés eszköztára nem szűkülhet le a perre. A nemzetközi trendek hatására az európai uniós törekvések már az 1980-as évektől kezdődően ösztönzik a tagállamokat arra, hogy a mediációt, amelynek a bírósági eljárás bármely mozzanatában helye lehet, a bírósági jogviták békés rendezése során alkalmazzák. A mediáció jogszabályokba ágyazottnon speciális helyet foglal el a bírósági rendszerben. Lovas Zsuzsa és Herczog Mária szerint a mediáció típusú, erőszakmentességen alapuló megoldások támogatása a gyakorlati előnyök mellett fontos elvi jelentőséggel is bír. Hosszú távú hatást gyakorol a résztvevőkön kívül a széles közösségi, társadalmi viselkedési normákra, családi, kapcsolati és intézményes viselkedésre is.⁵

1.1.2 VIZSGÁLT JOGTERÜLETEK

Disszertációmban a magyar és uniós szabályozás tárgyát egyaránt képező vívmányokat⁶ vizsgálom az alternatív vitarendezés területén, illeszkedve a doktori iskola „[a] jog érvényesülésének térsége – az Európai Unió nemzetközi magánjogának kihívásai a 21. században” című témakiírásába. Nemessányi Zoltán szerint Magyarország csatlakozása az Európai Unióhoz mint esemény a nemzetközi magánjog területén nem önmagát elmondó diskurzust indított: a jogalkalmazási, jogalkotási, és tudományos tevékenységek sorozata nem csupán alkalmazkodni volt kénytelen az évtizedes szabályszerűségekhez, hanem azok aktív alakítójaként saját lehetőségfeltételeit kidolgozva az európai diskurzus alanyává vált.⁷

A választottbírósági eljárás napjaink legnépszerűbb és legszélesebb körben, figyelemreméltó részletességgel elemzett⁸ alternatív vitarendezési módozatok közé tartozik, azonban az uniós szabályozásnak nem tárgya, ennél fogva nem áll e vizsgálat fókuszában.

---

⁴ PATYI András (2017): *A közigazgatási működés jogi alapjai*. Budapest, Dialóg Campus, 12.

⁵ LOVAS Zsuzsa – HERCZOG Mária (2019): *A mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés*. Budapest, Wolters Kluwer. Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/m735YOV1798__1/

⁶ Az uniós értékrend konkrét jogszabályok szintjén is már elért eredményei. Lásd SELNICEAN László (2023a): Vármegye: a történeti alkotmány újabb vívmánya? *Arsboni*, XI. évfolyam, 2023/1. szám, 29–30.

⁷ NEMESSÁNYI Zoltán (2025): A diskurzus horizontja - a magyar nemzetközi magánjog húsz éve az EU-ban. *Közjogi Szemle*, 18(2), 18–28.

⁸ Lásd: BENCSIK Imola (2025): *A felek autonómiájának rétegei a nemzetközi kereskedelmi választottbírósági eljárásban*. Budapest, Doktori érkezés. NEMESSÁNYI Zoltán (2025): A választottbíráskodás filozófiája. *Bulletin*, 2025/2. 19–21. BURIÁN László (2023): Nyelvi kérdések a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásban. In

A kutatási időszak tapasztalatai azt mutatják, hogy nem lehet időtálló katalógust felállítani az alternatív vitarendezési mechanizmusokról, figyelemmel arra, hogy miközben a kor elvárásaihoz, a változó jogszabályi környezethez és az új jogintézményekhez igazodva új megoldások születtek, egyes korábbi, elavult megoldások eltűntek. A részletesen vizsgált jogterületeket az alábbi szempontok szerint választottam ki.

A XX. századtól kezdődően a nemzetközi kereskedelem és beruházások volumene megnövekedett. Az államok közötti egyre szorosabb gazdasági együttműködés eredményeként a fenntarthatóság fogalma is előtérbe került, amelynek gazdasági dimenziója képeződik le a beruházásvédelmi megállapodásokban (2.1. fejezet).

A fenntarthatóságnak társadalmi és dimenziói is vannak, így fokozatosan előtérbe kerültek a társadalmi fenntarthatóság biztosítása érdekében tett intézkedések. A társadalmi fenntarthatóság⁹ elmélete¹⁰ elismeri és céljának tekinti az egymást követő nemzedékek megfelelő életminőséghez való egyenlő jogának biztosítását,¹¹ és az ezzel összefüggésben álló köteleességek teljesítését. Ez nemcsak a környezeti feltételek, hanem az alapjogok érvényesülése tekintetében is irányadó.¹² Az ember a jogviszonyok alanyaként a jogvédelem fókuszában áll.

TŐKEY Balázs szerk.: *Liber Amicorum – Ünnepi tanulmányok Kisfaludi András 65. születésnapjára*. Budapest, Wolters Kluwer, 424–431. RAFFAI Katalin (2014): Az állami bíróság szerepe a választottbíráskodásban – a választottbírói ítélet érvénytelenítése közrendbe ütközés miatt. In CSEHI Zoltán szerk.: *Állam és magánjog: Törekvések és eredmények az Európai Unió joga, a nemzetközi magánjog, polgári jog és polgári eljárásjog keresztmetszetében*. Budapest, Pázmány Press, 343–352. SCHMIDT Richárd (2024): *A nemzetközi fórumválasztás szabadsága és korlátai az aszimmetrikus joghatósági és választottbírói megállapodások tükrében*. Budapest, Doktori értekezés.

⁹ Stephen MCKENZIE (2004): Social Sustainability: Towards Some Definitions. *Hawke Research Institute Working Paper Series No 27*. Magill, Hawke Research Institute University of South Australia 1–31.

¹⁰ Karl DE FINE LICHT,– Anna FOLLAND (2019): Defining "Social Sustainability": Towards a Sustainable Solution to the Conceptual Confusion. *Etikk i praksis - Nordic Journal of Applied Ethics*. Vol. 13 No. (2), 21–39.

¹¹ DEMPSEY, Nicola – BRAMLEY, Glen – POWER, SINEAD – BROWN, Caroline (2011): The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability. *Sustainable Development* Vol. 19. No. (5) 289–300. Elérhető: <https://doi.org/10.1002/sd.417>

¹² GOMBOS Katalin (2021): A társadalmi fenntarthatóság és az uniós polgári eljárásjog kapcsolatáról általában. In GELENCSÉR Dániel – SELNICEAN László szerk. (2021): *Uniós polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 11–12.

Papp Tekla szerint egészségügyi jog olyan komplex terület, amelynek nyúlványai nemcsak az alkotmányjog, a büntetőjog, hanem a magánjog, azon belül is – többek között – a személyiségvédelem, a szerződési jog, valamint a kártérítési felelősség területére is elérnek.¹³ Az egészségügyi jog területén elérhető alternatív kártérítési és kártalanítási lehetőségek feltárását a 2.2. szerkezeti egységbe ágyazva annak érdekében végeztem el, hogy rávilágítsak az egészségügyi ellátás során felmerülő jogi konfliktusok sajátos összetettségére, valamint arra, hogy e konfliktusok kezelése különös körültekintést igényel, hiszen emberi életek és sorsok forognak kockán.

A vállalkozások a gazdasági tevékenység alapegységei, velük szemben pedig egy vagy több fogyasztó áll. John F. Kennedy gondolata, amely szerint „[m]indannyian fogyasztók vagyunk, mindannyiunknak joga van a védelemhez a csaló vagy megtévesztő reklámokkal és feliratokkal szemben [...], de a modern világ komplexitása miatt a jelenlegi jogszabályok elégtelenek e jogunk biztosításához”,¹⁴ napjainkban is helytálló, hiszen az információs technológia rohamos fejlődésével, az életviszonyok felgyorsulásával és egyre komplexebbé válásával növekvő igény mutatkozik a társadalom azon tagjainak védelmét biztosító jogszabályok megalkotására, akik egy adott relációban másokkal – így például a szerződő partnerükkel – szemben valamilyen szempontból hátrányban vannak. A fogyasztóvédelmi jog egyre önállósodik, és mára már jogági sajátosságokat is mutat. Ennek okán vizsgálom a fogyasztóvédelem területét a 2.3 fejezetben.

Az egyén felnőtt életének meghatározó hányada a munkavégzés keretei között, a munkáltató szervezetébe integrált munkavállalóként telik. A munkavégzésre irányuló jogviszonyokban mint komplex, jogilag szabályozott társadalmi kapcsolatrendszerben a felek között számos konfliktushelyzet keletkezhet, abból eredően, hogy a felek – vétkesen, vagy vétkességtől

---

¹³ DÚL János (2018): Egészségügyi jog a magánjog és a közjog határán – feljegyzések egy konferenciáról. Egészségügyi jog a magánjog és a közjog határán, 2018. december 7. Elérhető: https://antk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/2018_12_07_eu_jogi_konferencia_beszámoló.pdf

¹⁴ John F. KENNEDY 1962. március 15-én mondta el beszédét a Kongresszusnak. Négy alapvető fogyasztói jogot hirdetett ki: a biztonsághoz, az információhoz, a választáshoz és a képviselőhöz való jogot. Ez volt az első alkalom, hogy bármely politikus ilyen alapelveket fogalmazott meg a fogyasztók védelmével kapcsolatban. Nyilatkozatát sokan a fogyasztói jogok alapjaként emlegetik (Consumer Bill of Rights). Az 1980-as évek óta ezen a napon ünneplik a fogyasztóvédelem világnapját. A nyilatkozat eredeti nyelven olvasható: J. F. KENNEDY: *Special message to Congress on protecting consumer interest*. 15 March 1962.

függetlenül – kárt okoznak egymásnak. A dolgozat 2.4. szerkezeti egységében a munkajogi alternatív vitarendezést elemzem.

A gazdasági fejlődés egyik mozgatórugója a versenyhelyzet, amely fogalom az uniós szabályozás tárgyát is képezi, ezért külön szerkezeti egységben (2.5.) elemzem a versenyjogi megoldásokat.

1.1.3 DOKTORI KUTATÁSAIM KUTATÁSI KÉRDÉSEI ÉS HIPOTÉZISEI

A kutatási kérdéseim az alábbiak:

- A kutatás során detektált alternatív vitarendezési módszerek hogyan illeszthetők be a magyar igazságszolgáltatás rendszerébe?
- A fogalmi mátrixba helyezett vitarendezési módszerek ki tudják-e szorítani az állami igazságszolgáltatás módszereit?
- Ha a garanciális szabályok okán az alternatív vitarendezés az állami igazságszolgáltatást nem helyettesíti, hanem mellette él, hatékonyabb lehet-e a magyar igazságszolgáltatás?
- Hogyan tudják egymást erősíteni az állami igazságszolgáltatás és az alternatív vitarendezés módszerei, annak érdekében, hogy hatékonyabb jogvédelmet eredményezzenek?

A kutatásom hipotézisei:

- A hipotézisem kiindulópontja egy saját fogalmi mátrix létrehozása a vitarendezési módszerekről. Ezek az eljárások a bináris kód teszttel azonosíthatók és a jogvédelmi hatékonyságuk igazolható.
- Az alternatív vitarendezés módozatai egyes esetekben teljes mértékben helyettesíthetik a peres eljárást. A fejlett társadalomban az objektíve létező és időről időre élesen jelentkező érdekellentéteket a felek békés úton, tárgyalásokkal is képesek rendezni.
- Az állami igazságszolgáltatás és az alternatív vitarendezés együttesen teremtenek meg egy 21. századi jogvédelmet, kiegészítik, és nem kizárják egymást. Hatékonyabban működik az állami igazságszolgáltatás, ha a vitarendezés egy része *‘out of the box’* elven működik.
- A közvetítői eljárás nem csodaszer, nem jogot és nem igazságot szolgáltat: az igények és érdekek mentén működik. Nem helyettesíti a bírósági eljárást, hanem elősegíti azt.

Ezzel az igazolásra váró feltételezésemmel Malik Éva is maradéktalanul egyetért, amikor hangsúlyozza: a közvetítői eljárás az igények és érdekek mentén működik. Nem helyettesíti a bírósági eljárást, hanem elősegíti azt.¹⁵

1.1.4 ELMÉLETI MEGKÖZELÍTÉSEK AZ EGYES ÁLLAMOK NEMZETKÖZI VITÁINAK NEM BÍRÓI ÚTON TÖRTÉNŐ RENDEZÉSÉRE

E munkám elején rögzítettem, hogy a viták az államok és az államot alkotó emberek között egyaránt rendszeresen kialakulnak. A közvetítés például már a történelmi idők tradicionális közösségeiben is a konfliktusmegoldás mindennapi eszköze volt, használták a föníciai kereskedők, az ókori görög városállamok polgárai (*proxenetas*) és szerepel Justinianus Digesta című művében is. Gyökereit megtalálták az indiai kultúrában (panchayatrendszer) és a navahó indiánoknál, Kínában, sőt, Tanzánia törzsi társadalmában.¹⁶ A magyar történelemben a közvetítőt Szent István király II. törvénykönyvében említik először ‘közbenjáró’ néven.¹⁷ Az államok közötti vitarendezés nem bírói formái ugyanúgy végigkísérték a civilizációt. E módszerek feltérképezése érdekében érdemes először meghatározni a nemzetközi jogviták fogalmát, majd – a főbb vitapontok szerint – megjelölni azok fajtáit.

A nemzetközi természetű jogvita fogalmát illetően a szakirodalom az Állandó Nemzetközi Bíróság meghatározását tekinti irányadónak, amely szerint a nemzetközi vita jog- vagy ténykérdésébe levő véleménykülönbség, jogi álláspontok vagy érdekek összeütközése két fél között. Különbséget szoktak tenni a politikai természetű viták és a bíróság által megítélhető viták között. Utóbbi tekintetében az igazi kérdés, hogy az adott vita eldönthető-e a pozitív jog alapján, vagy tulajdonképpen *de lege ferenda* természetű az a szabály, amelynek megállapítása a vitát rendezné. Politikai természetű a vita, amely politikai döntés meghozatalát igényli a

---

¹⁵ MALIK Éva (2015): Megoldotta-e a Mediációs Irányelv az Unió mediációs paradoxonát? In HARSÁGI Viktória – HORVÁTH E. Írisz – RAFFAI Katalin – SURI Noémi – SZABÓ Sarolta szerk.: *Határon átnyúló viták rendezése: törekvések és megoldások*. Budapest, Pázmány Press. 167–183.

¹⁶ BAGOSSYNE KÖRTVÉLYESI Mária (2015): *Medius – avagy webalkalmazás a bírósági közvetítés szolgálatában*. Budapest, OBH. 233.

¹⁷ BOGNÁR Csaba (2008): Az igazságügyi közvetítés jogi szabályozása. *Jogi Fórum*. 12. Elérhető: https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/bognar_csaba-igazsagugyi_kozvetites_jogi_szabalyozasa%5bjogi_forum%5d.pdf

későbbi magatartásszabályok megalkotásáról.¹⁸ A Nemzetközi Bíróság például joghatóságának fennállása esetén a politikai elemeket nem érintve dönti el a jogi természetű problémákat.

A viták megoldása érdekében vizsgálni kell, mi az az ok, amely miatt a konfliktus létrejött, figyelemmel arra, hogy a viszály központjában álló ügyek igen sokszínűek lehetnek. E téren két álláspont ütközik: az első szerint minél komplexebb a konfliktus, annál nehezebb a megoldás, míg a másik szerint feltételezhető, hogy minél összetettebb a vita, annál könnyebben lehet rávenni a feleket a kölcsönös kompromisszumokra.

Gyakran egyszerre több ok van jelen, és az is előfordul, hogy ezen okok olyan mértékben összefonódtak, hogy az eredeti vitás pontokat el sem lehet különíteni azoktól, amelyek már a konfliktus következtében jöttek létre. A területi és biztonsági kérdések például összefonódhatnak az ideológiai jellegűekkel, mint például az Irak és Irán közti háború esetén. Szent-Iványi Balázs szerint a fő vitapontokat az alábbi csoportokba lehet sorolni:

- területi jellegű viták: egy adott terület, országrész hovatartozása áll a vita középpontjában. Ilyen volt például az 1991-es öbölháború.
- biztonsági kérdések: konfliktushoz vezethet, ha egy állam úgy látja, hogy egy másik potenciális veszélyforrás lehet saját biztonságára nézve, például azért, hogy terroristákat támogat, vagy tömegpusztító fegyvereket birtokol. Ez volt az egyik fő oka az Egyesült Államok iraki intervenciójának.
- ideológiai és vallási jelleg: a konfliktus fő okai az alapvető értékekben és normákban, politikai rendszerben, vallásban rejlő erős nézeteltérések. Ilyen jellegű vitapontok éppúgy lehetnek nemzetközi konfliktusokban, mint államokon belüliekben. Az ideológia szerepe azonban gyakran csak közvetett: például egy expanziós ideológiát nyíltan hirdető állam már valós biztonsági kockázatot is jelent szomszédai számára. A történelem egyik legismertebb ideológiai konfliktusa a hidegháború volt.
- etnikai és identitásbeli kérdések: ezek elsősorban az államokon belüli konfliktusokat jellemzik, és főleg a különböző függetlenségi mozgalmak, autonómiatörekvések tartoznak ide. Erre példa a 2017-es katalán függetlenségi népszavazás. Nagyfokú általában a szubjektív elemek szerepe, a két fél viszonyát az egymástól való félelem, megvetés, engesztelhetetlen gyűlölet és bizalmatlanság jellemzi. Épp ezért valószínűleg

---

¹⁸ KOVÁCS Péter (2011): *Nemzetközi közjog*. Budapest, Osiris Kiadó. 490.

ezen esetekben nemcsak a közvetítés, de minden más konfliktuskezelési forma is jelentős nehézségekbe ütközik. Radikálisabb, klasszikus példái ezeknek a délszláv háborúk.¹⁹

Általánosságban elmondható, hogy a legtöbb konfliktus az érintettek közreműködésével megoldódik, a következő szinten már harmadik személy közbenjárása szükséges, majd eljutunk az egyéb bíróságon kívüli eljárásokhoz, végül a lépcső utolsó fokát a bírósági eljárás jelenti. A viták békés rendezési formái: a felek közvetlen tárgyalásai, egy harmadik felek közbenjárása és a nemzetközi bíraskodás.

Kovács Péter szerint a legkézenfekvőbb vitarendezési mód a tárgyalás. A diplomáciai tárgyalások nincsenek formakényszerhez kötve, közvetlen bilaterális formában ugyanúgy megvalósíthatók, mint az érintettek közötti multilaterális formában, amennyiben az adott nemzetközi jogi vita eleve kettőnél több állam között áll fenn.²⁰ Sok esetben már a felek közvetlen tárgyalásai során megoldódik a konfliktus, más esetekben a bizalmatlanság és a félreérthetőség légköre nem teszi lehetővé a hatékony tárgyalásokat. Szélsőséges esetben az is elképzelhető, hogy a konfliktusban szemben álló felek el sem ismerik egymást, vagy nem hajlandóak egymással tárgyalóasztalhoz ülni.²¹

A többi vitarendezés technika esetén a vitában álló feleken kívül harmadik személy, állam, szervezet intézmény is részt vesz a vitarendezés valamelyik fázisában. A jószolgálat egy harmadik személy részéről tett olyan közbelépés, amelyik megteremti annak a lehetőségét, hogy a diplomáciai tárgyalások megkezdődjenek. Az 1899. évi és 1907. évi hágai egyezmények rögzítették, hogy „hasznosnak és kívánatosnak tartják a szerződő Hatalmak, hogy a viszályban nem érdekelt egy vagy több Hatalom saját kezdeményezéséből felajánlja jószolgálatait vagy közvetítését a viszálykodó Államoknak, amennyiben erre a körülmények alkalmasak. A viszályban nem érdekelt Hatalmak még az ellenségeskedések folyamán is felajánlhatják jószolgálatukat vagy közvetítésüket. E jog gyakorlását a viszálykodó Felek egyike sem

---

¹⁹ SZENT-IVÁNYI Balázs (2004): A közvetítés kontingenciamodellje. *Külügyi Szemle*, 2004. tavasz-nyár. 196–197.

²⁰ KOVÁCS (2011) i. m. 493–494.

²¹ SZENT-IVÁNYI (2004) i. m. 191.

tekintheti soha barátságtalan cselekedetnek.”²² A jószolgálat gyakorlója a tárgyalásokon nem vesz részt, ha ezt mégis megteszi, akkor már nem jószolgálatról, hanem egy intenzívebb közreműködési formáról, a közvetítésről van szó.²³

A közvetítés, más szóval mediáció megnevezésének eredete feltehetően a latin *medius* szóra vezethető vissza, amely közepen lévőt, közvetítőt, közbenjárót jelent. Annyiban lép túl a jószolgálaton, hogy a harmadik személy a vitában álló felek mellett marad, és részt vesz magán a tárgyaláson is. A diplomáciai közvetítés esetén a nemzetközi jogvitában álló államokon kívül meghatározó szereplő a harmadik, semleges fél is, amelyik közbenjár a vitarendezés elősegítése érdekében. A közvetítő személy, állam vagy intézmény személyében mindkét vitában álló félnek egyet kell értenie.²⁴ A közvetítés története egészen a 17. századig, a harmincéves háború végéig nyúlik vissza, amikor Alvise Contarini velencei követ és Fabio Chigi bíboros közvetítőként jelentős mértékben hozzájárultak az 1648-as Osnabrück és Münster városában megkötött vesztfáliai béke néven ismert egyezményhez, Ez alapjaiban változtatta meg a kontinensünkön folytatott hatalmi politika alapelveit és megteremtette a modern diplomácia alapjait.²⁵

A hágai egyezmények szerint a közvetítői szerepe abban áll, hogy kiegyeztesse azokat az ellentétes követeléseket és elenyésztesse azokat a nehezteléseket, amelyek a viszálykodó államok közt támadhattak. A közvetítő javaslatai tanácsnak minősülnek, amelyek megfogadásáról a felek szabadon dönthetnek.²⁶ A közvetítő lehet hivatalos (*official*, vagy ún. *track one*), azaz egy állam vagy egy nemzetközi szervezet megbízottja, aki maga mögött tudhatja az ország vagy a szervezet támogatását és erőforrásait. A nemzetközi kapcsolatokban ez a gyakoribb, számtalan példa sorolható ide, az Egyesült Államok közel-keleti közvetítési tevékenységétől Kofi Annan ENSZ-főtitkár különböző mediációs kísérleteiig. A közvetítés másik formája (az ún. *track two*) az, amikor magánszemélyek vagy nem kormányzati

---

²² 1913. évi XLIII. törvénycikk az első két nemzetközi békeértekezleten megállapított több egyezmény és nyilatkozat becikkelyezése tárgyában 3. Cikk

²³ Uo.

²⁴ LOVAS–HERCZOG (2019) i. m.

²⁵ BENCSIK Imola (2023): Mediáció és választottbíráskodás. A többszintű vitarendezési klauzulák érvényesíthetősége a nemzetközi kereskedelmi eljárásokban. *Glossa Iuridica*, X. évfolyam, 5-6. szám, 167–194.

²⁶ KOVÁCS (2011) i. m. 495.

nemzetközi szervezetek (NGO-k) vesznek részt ilyen tevékenységekben. A track two közvetítők közt találhatunk befolyásos üzletembereket, egykori politikusokat vagy közéleti személyiségeket, akik saját vállalatukra, ám általában hivatalos jóváhagyással kapcsolódnak be a válságkezelésbe. Közülük valószínűleg a 2002-es évben ezért a tevékenységéért Nobel-békedíjjal kitüntetett egykori amerikai elnök, Jimmy Carter a legismertebb, de megemlíthető Bono, az ír U2 rockegyüttes énekese, aki maga is többször vállalt kisebb közvetítési szerepeket az északír válságban. A kétfajta közvetítés más helyzetekben alkalmazandók, és sokkal inkább kiegészítik, mintsem kizárják vagy helyettesítik egymást.

Gyakran nem állapítható meg egyértelműen, hogy a harmadik fél beavatkozása mikor merül ki egyszerű jószolgálatban, és mikor jelent effektív közvetítést. Szent-Iványi Balázs több fogalom meghatározást összevetve az alábbi megállapítást teszi: a diplomáciai közvetítés olyan nem kényszerítő jellegű multilaterális válságrendezési folyamat, amely a viszályban részt vevő felek saját, sikertelen konfliktuskezelési kísérleteinek kiterjesztéseként bevon a tárgyalásokba egy harmadik, a vitában közvetlenül nem érdekelt felet, aki kreatív javaslataival, tanácsaival, befolyásának és tekintélyének latba vetésével, valamint a rendelkezésére álló erőforrások használatával igyekszik a feleket rábírni a konfliktus megoldására.²⁷

Ha a nemzetközi jogvitában még a releváns tények fölül sem egyezik a felek álláspontja, azok tisztázása érdekében nemzetközi vizsgálóbizottságot állíthatnak fel. A ténymegállapítás a vitarendezésnek különösen olyankor hasznos eszköze, amikor az államok között kibontakozott vita alapjául szolgáló tények vitatottak. A hágai egyezmények szerint oly nemzetközi jellegű vitás ügyekben, amelyek sem a becsületet nem érintik, sem lényeges érdekeket nem érintenek és amelyek a ténykérdések fölött keletkezett nézeteltérések folytán merültek fel, a szerződő hatalmak hasznosnak és kívánatosnak tartják, hogy a felek, ha diplomáciai úton megegyezésre nem juthattak, küldjenek ki – amennyire a körülmények engedik – nemzetközi vizsgálóbizottságot, amelynek feladata e vitás ügyek megoldását megkönnyíteni azzal, hogy a ténykérdéseket részrehajlatlan és lelkiismeretes vizsgálat útján tisztába hozza.²⁸

---

²⁷ SZENT-IVÁNYI (2004) i. m. 190.

²⁸ 1913. évi XLIII. törvénycikk az első két nemzetközi békeértekezleten megállapított több egyezmény és nyilatkozat becikkelyezése tárgyában 9. Cikk

A vizsgálóbizottságokra vonatkozó normatív környezet fejlődésében a XX. század elején jelentős szerepet játszottak a doggerbanki incidens nyomán született tanulságok. 1904. október 21-én a Japánnal fennálló konfliktusban a Balti-tenger irányából a Távols-Keletre hajózva orosz hadihajók elsüllyesztettek a brit halászflojtához tartozó, kivilágítatlan hajókat az Északi-tengeren. Az orosz fél állítása szerint azt feltételezték, hogy a japán hadiflojtához tartozó hajókat támadtak. A konfliktus elmérgesedésének megelőzése érdekében Franciaország beavatkozott, és meggyőzte az orosz és brit felet egy vizsgálóbizottság felállításáról. Így jött létre a nemzetközi viták békés rendezéséről szóló 1899. hágai egyezmény alapján egy öttagú vizsgálóbizottság francia, brit, orosz, amerikai és osztrák–magyar admirálisok részvételével. Két hónapnyi működése során a vizsgálóbizottság meghallgatta a feleket és a tanúkat, majd arra a következtetésre jutott, hogy az eset konkrét körülményei fényében az orosz félnek nem lehetett észszerű magyarázata a tűzparancsra. Oroszország a döntés következtében 65.000 font kártérítést fizetett. Az eset kapcsán szerzett tapasztalatok hatással voltak az 1907. évi hágai egyezmény szövegezésére, így abban már részletes szabályok szerepelnek a vizsgálóbizottságok működésével kapcsolatban, azok létrehozására, a tanú- és szakértő-kihallgatási módszerekre, a jegyzőkönyvezésre és az eljárás egyéb aspektusaira vonatkozóan.²⁹

A nemzetközi szervezetek létrehozásának egyik célja az államok együttműködésének szervezése mellett a közöttük kialakuló feszültségek megelőzése, illetve a ténylegesen felmerülő konfliktusok kezelése volt. A szervezetek alapokmányában rendszerint intézményes vitarendezési szabályokat is találunk, valamint az érintett felek egyetértésével gyakorolt vitarendezés is lehetséges.

Az ENSZ mellett számos regionális szinten működő nemzetközi szervezet nyújt intézményesített kereteket a nemzetközi jogviták rendezésére. Az Afrikai Egységsszervezet Alapokmányához 1964-ben fűzött kiegészítő jegyzőkönyv létrehozta a Közvetítés, Békéltetés és Választottbíráskodás Bizottságát, amely állandóan elérhető fórumot biztosít a vitarendezésre. Ugyanakkor joghatósága nem vált kötelezővé a tagállamokra nézve, amelyek e fórum helyett mindmáig előnyben részesítik vitáikban a szervezeten belül zajló, informális egyeztetéseket, valamint az eseti jelleggel felállított békéltető bizottságokat. Az Amerikai Államok Szervezete

---

²⁹ KIRS Eszter (2017): A viták békés rendezése. In JAKAB András – FEKETE Balázs szerk.: *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. [20] bekezdés (elektronikus kiadvány) Elérhető: http://real.mtak.hu/83276/1/a_vitak_bekes_rendezese_u.pdf

(AÁSZ) égisze alatt 1948-ban Bogotában fogadták el a békés vitarendezés amerikai szerződését, amely részletesen szabályozza a különböző vitarendezési eljárásokat. A gyakorlatban az AÁSZ tagállamai előszeretettel rendezik vitáikat a szervezet tanácsának segédszerveként működő Békés Vitarendezés Amerikaközi Bizottsága előtt. Az Arab Liga keretei között nem létezik formalizált vitarendezési intézmény- és eljárásrendszer, elsősorban az informális békéltető eljárások jellemzők.³⁰

A nemzetközi gazdasági-kereskedelmi kapcsolatokat formáló, befolyásoló univerzális jellegű nemzetközi egyezmények, illetőleg szervezetek között a legnagyobb jelentősége az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezménynek (GATT), illetőleg az azt működtető Kereskedelmi Világszervezetnek (WTO) van. Tagjai bármilyen, a WTO által kezelt sokoldalú megállapodással kapcsolatos vitájukat a Vitarendezési Testület elé hozzák döntés céljából. A viták rendezésének alapvető módja a felek közötti konzultáció. Ha ez hatvan napon belül nem vezetne eredményre, bármelyik fél kérheti háromtagú vitarendezési panel létrehozását. A paneloknak a vita eldöntésére vonatkozó jelentésüket általában hat hónapon belül kell elkészíteni és a Vitarendezési Testület elé terjeszteni. A Vitarendezési Testület döntése ellen bármelyik fél a Fellebbezési Testülethez fordulhat. A Fellebbezési Testület hét tagból áll, akik közül a konkrét fellebbezési ügyben hárman járnak el. A fellebbezési jog kizárólag a panel jelentésében foglalt jogi és jogértelmezési kérdésekre korlátozódik. A döntést a feleknek harminc napon belül el kell fogadniuk, az azonban akkor is kötelező, ha azt a felek nem fogadták volna el. Az egész vitarendezési rendszer „kulcskérdése”: a „jogerős” határozat végrehajtásának biztosítása, vagyis a szankcionálás kérdése. A Vitarendezés Szabályairól és Eljárásáról szóló Egyetértés biztosítja a sértett fél jogát arra, hogy amennyiben a jogerősen elmarasztalt fél megtagadná a határozat végrehajtását, úgy vele szemben – az általa okozott hátrány kompenzálásaként – olyan egyoldalú ellenintézkedéseket (például mennyiségi korlátok bevezetését, vám felemelését, ideiglenes behozatali tilalom elrendelését) foganatosíthasson, amelyeket egyébként nem lenne jogosult megtenni. A szankcionálást a Vitarendezési Testület felügyeli.³¹

Az európai régió államait több nemzetközi szervezet sarkallja a viták békés rendezésére és nyújt ehhez intézményi támogatást. A NATO mellett, amelynek keretein belül kezdeményezhető

---

³⁰ KIRS (2017) i. m. [26] bekezdés

³¹ BÁNRÉVY Gábor (2016): *A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga*. Budapest, Szent István Társulat. 51.

jószolgálat, közvetítés, békéltetés és választottbírói eljárás, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet és az Európa Tanács is intézményi kereteket biztosít a tagállamok közötti nem bírói vitarendezés céljára. A regionális szervezetek vitarendezésben való közreműködése azzal az előnnyel jár, hogy a közvetítő szerv az eset körülményeinek részleteivel jó eséllyel tisztában van, ugyanakkor előfordulhat, hogy a vita kapcsán rögzült véleménnyel rendelkezik. Következésképpen a vita részleteinek megállapítását kimerítően elvégezheti, azonban nehezebben találhat megoldási javaslatokat a felek álláspontjának közelítésére. Ebből adódóan célravezetőbb lehet érzékeny regionális érdekeket érintő területi vitákat a regionális szervezetekhez fordulás helyett univerzális szinten rendezni.

A *sui generis* önálló jogrendszerrel rendelkező Európai Uniónak is vannak önálló, tagállamok közötti vitarendezésre vonatkozó eljárásai (legtípikusabb példaként a kötelezettségzegési eljárás sajátos, tagállamok közötti változata említhető), amelyek végső esetben az Európai Unió Bírósága előtti közvetlen peres eljárásban érhetnek véget, de kötelezően megelőzik a vita békés rendezését célzó pilot-eljárások, informális és formalizált szabályok szerinti egyeztetések. Az uniós jognak azonban a tagállamokon kívül alanyai a magánfelek, az uniós polgárok is, akik szemszögéből vizsgálva a kérdést, számtalan határon átnyúló jogvitára³² vonatkozó uniós eljárási szabályt, igényérvényesítési mechanizmust vizsgálhatunk.

1.1.5 ALTERNATÍV UTAK AZ ÁLLAMOT ALKOTÓ EMBEREK ÉLETÉBEN

Az emberi kapcsolatok szintjén értelmezett alternatív vitarendezés egy gyűjtőfogalom, ami az állami igazságszolgáltatási rendszerrel párhuzamosan működő olyan módszereket foglalja magában, amelyek célja a jogviták megoldása. Ezek a módszerek az adminisztratív és jogi folyamatokon keresztül történő vitarendezési módszerektől eltérő megoldást kínálnak a problémák rendezésére. E vitarendezés ahelyett, hogy külső autoritás döntésétől várná a konfliktus rendezését, a konfliktus szereplőit próbálja olyan helyzetbe hozni, amelyben saját maguk képesek a vita megoldására, és megtalálni a mindannyiuk számára elfogadható, időtálló megoldásokat.³³ Nochta Tibor szerint az alternatív konfliktusrendező eljárásokban

---

³² GOMBOS Katalin (2014): *A jog érvényesülésének térsége az Európai Unióban*. Budapest, Wolters Kluwer. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj36_1/

³³ FÜRJES Balázs – KRÉMER András – PALLAI Katalin (2009): *Közösségi konfliktuskezelés – Alternatív Vitarendezési módszerek a települési és közösségi konfliktusok kezelésében*. OBmB. (elektronikus kiadvány) Elérhető: http://www.pallai.hu/wp-content/uploads/2010/11/2009_Frjes_krmer_Pallai-book.pdf

hatványozottabban a megegyezést, egyezséget kell előmozdítani: „kevesebb törvényt, több szerződést”.³⁴ Werbőczy már a Tripartitumban rögzítette, hogy „[a] hol az igazság túlhágja mértékét, kegyetlenség vétkét szüli; a szerfölött való kegyelmesség pedig a rend felbomlását okozza.”³⁵

A konfliktus és a per viszonya Rottleuthner ‘berlini tölcserével’ írható le a legszemléletesebben: a konfliktustól egy folyamatosan szűkülő út vezet a polgári perhez, a vitakezelési mechanizmus végső állomásához. Csakúgy, mint az államok esetében, a legtöbb konfliktus az érintettek közreműködésével megoldódik, a következő szinten már harmadik személy közbenjárása szükséges, majd eljutunk az egyéb bíróságon kívüli eljárásokhoz, végül a lépcső utolsó fokát a bírósági eljárás jelenti.³⁶

A jogviták peren kívüli rendezésére több módszer kínálkozik. Az egyik az arbitrációs eljárás, amelynek során választottbírósként működő testület bírálja el az ügyet. A választottbíráskodást helyenként a vitarendezés konszenzuális módjának nevezik.³⁷ Ez leginkább a gazdasági élet szereplői számára biztosítja a bírói eljárás kikerülését. A választottbírósi eljárást Magyarországon a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvény szabályozza,³⁸ azonban az uniós szabályozásnak nem tárgya. A fogyasztói érdekek gyorsabb és költségkímélőbb rendezésére a békéltető testületek szolgálnak. A hazánkban

---

³⁴ NOCHTA Tibor (2018): Az alternatív vitarendezési eljárások egymáshoz való viszonyáról. In KECSKÉS László – TILK Péter szerk.: *A választottbíráskodás és más alternatív vitarendezési eljárások jogi szabályozásának alapjai*. Pécs, PTE ÁJK. 30–37. Elérhető: <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/2021-02/a-valasztottbiraskodas-es-mas-alternativ-vitarendezesi-eljarasok-jogi-szabalyozasanak-alapjai.pdf>

³⁵ WERBŐCZY István (1514): Hármaskönyv. 14 CZIM 5. § utolsó fordulat, magyar nyelven elérhető: https://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm

³⁶ LUGOSI József (2021): A konfliktushelyzet kialakulásától a magánjogi jogvitáig. *Jog – Állam – Politika*, 2021/3., 53–69.

³⁷ BÀN Dániel – KECSKÉS László (2011): Az alá nem írt választottbírósi szerződések megítélésének változásáról. *Európai Jog*, 2011/1., 3–21.

³⁸ Az Országgyűlés 2017. május 30-án fogadta el a választottbíráskodásról szóló 2017. évi LX. törvényt, amely 2018. január 1-jén lépett hatályba, felváltva az 1994. évi LXXI. törvényt. A korábbi törvényt a jogalkotó így több mint húsz év után helyezte hatályon kívül. Az új választottbírósi törvény igen hangsúlyos módon az UNCITRAL 1985-ben elfogadott Mintatörvényét követi, figyelembe véve a Mintatörvény 2006-os módosításait is. A témáról lásd bővebben: BOÓC Ádám (2020): Észrevételek a kereskedelmi választottbírósi ítéletek érvénytelenítéséről a közrendbe ütközés okán a magyar jogban. *Jogtudomány Közlöny*, 2020/4., 167–173.

ingyenes eljárás nemzetközi szinten az Európai Unió előírásainak megfelelően látja el funkcióját. A határon átnyúló problémák megoldása körében az utóbbi években kiemelt figyelmet kapott a mediáció, azaz közvetítés intézménye. Ezzel a jelenséggel az alternatív vitarendezésnek teret engedő több európai, valamint tengerentúli államban találkozhatunk.

Pokol Béla szerint a különböző konfliktustípusokra a jogszociológiában négy fő konfliktusmegoldási út különíthető el:

1. a konfliktusban álló felek közvetlen tárgyalása,
2. egy harmadik fél bevonása mint a tárgyalásos megegyezés közvetítője (mediátor),
3. amikor a vitába bevont külső-semleges személy nemcsak közvetíti a felek megegyezését, hanem felhatalmazza őt a felek, hogy hozzon kötelező döntést a vitában, és vállalják, hogy ennek alávetik magukat (választott bíró),
4. a vita állami bíróság elé vitele, ahol a bíró dönt.³⁹

A négy fő út tehát a tárgyalás, a mediálás, a választottbírói eljárás (arbitráció) és végül a rendes bírói úton az ítékezés.

Az alternatív vitarendezés előnyeit akkor érzékeljük igazán, hogyha a mérleg másik oldalára a bírósági eljárást tesszük. Az állami igazságszolgáltatás számára kedvező, hogy az alternatív vitarendezési formák tehermentesíthetik a gyakran túlterhelt bíróságokat, továbbá csökkenthetik a vitarendezés költségeit, amelyek nemcsak a szembenálló felek, hanem az állam számára is igen magasak, tekintettel arra, hogy az igazságszolgáltatás mint közfeladat maradéktalan ellátása az állami költségvetést jelentősen terheli.

Az állami igazságszolgáltatás keretein belül működő peres eljárással szemben a jogi képviselők által előszeretettel hangoztatott kritika, hogy az „hosszasan elhúzódó, lelkiileg és anyagilag egyaránt megterhelő”, ehhez képest az alternatív jogszolgáltatási eszközök és módszerek alkalmazása mellett szóló fontos érv, hogy a peres eljárás igénybevétele nélküli vitarendezés „megnyugvást hoz”. Egy 2010-es, az EU-n belüli kereskedelmi jogviták tényleges költségeinek felmérését célzó projekt szerint közvetítési eljárás mellőzése a becslések szerint ügynként átlagosan 331-446 napos idővesztéssel és 12.471-13.738 euró jogi többletköltséggel jár az

---

³⁹ POKOL Béla (2002): A jog elkerülésének útjai. Mediáció, egyezségkötés. *Jogelméleti Szemle*, 3. évfolyam 1. szám. Elérhető: <https://jesz.ajk.elte.hu/pokol9.html>

Unióban.⁴⁰ A bírósági eljárások általában évekig elhúzódnak, amíg az alternatív vitarendezés jellemzője a gyorsaság. Ennek oka, hogy a felek számára engedélyezett határidők jelentősen rövidebbek, ami az eljárások rövidülését eredményezi.

A peres vitarendezésben számolni kell az első- és másodfokú eljárások során megfizetett eljárási illetékekkel, továbbá a magas pertárgyértékű perek jellemzően rendkívüli jogorvoslati fórumon fejeződnek be, ahol a fizetendő illeték összege Magyarországon a 3.500.000 forintot⁴¹ is elérheti. 2025-ben a jogalkotó eltörölte a korábban 1.500.000 forintban meghatározott illetékmaximumot az elsőfokú polgári eljárás esetén.⁴² A jogi képviselők munkadíja ezeken a költségeken felül merül fel, ráadásul a magyar szabályozás folytán a jogi képviselők nem egyértelműen érdekeltek a jogviták gyors befejezésében, egy hosszabb időtartamú perben felszámítható magasabb óradíjigény miatt az ügyvédi munkadíjak is tetemes összeget tehetnek ki. Vannak eljárások, amelyekben a felek és/vagy a jogi képviselők magatartása a professzionális pervitelbe ütköző módon perelhúzó jellegű, amely szintén költségnövekedést eredményez (példaként említhetők az ingatlan kiürítése iránti perek, amelyek alperesei jellemzőn erre törekednek, megcélozva azt, hogy minél hosszabb ideig birtokolhassák, használhassák a perbeli ingatlant).

A bírósági eljárásban a perelt fél kényszerűségből vesz részt (ellene indítják a pert), amely kényszerhelyzet sok esetben feltüzeli az érzelmeket, keserűséget okoz, lerombolja a jövőbeni együttműködés lehetőségét. Az eljárás során a bíró a feleket kötelezi bizonyos tények és dokumentumok szolgáltatására, majd a rendelkezésre álló adatok és jogszabályok alapján köteles dönteni. Ezzel szemben az alternatív vitarendezésben a felek önkéntesen, konszenzuálisan vesznek részt, és elköteleződnek a vita megoldása mellett, amit nem korlátoznak eljárási szabályok, feltárt bizonyítékok. Ha úgy kívánják, a felek abba is hagyhatják a mediációt, és teljes egészében ők szabályozzák, hogy milyen tényeket és dokumentumokat

---

⁴⁰ Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy határokon átnyúló jogviták esetén a közvetítési eljárással időt és pénzt lehet megtakarítani.* Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_10_1060

⁴¹ A felülvizsgálati eljárás illetéke. Itv. 50. § (1) bekezdés.

⁴² Az elsőfokú polgári eljárások illetékének általános mértéke. Itv. 42. § (1) bekezdés.

közölnek a mediátorral, valamint a másik féllel.⁴³ Az alternatív vitarendezésben eljáró személy vagy testület pártatlanságával kapcsolatos aggály ritkán merül fel, mert vagy a vitában álló felek választják, vagy kölcsönösen elfogadják. A felek aktívabb részvétele, nagyobb beleszólása mellett, kevésbé formális környezetben kísérik meg a viták lezárását. A létrejött egyezés még ha nem is mindig a felek közös álláspontját tükrözi, de jelentősen közelíti azokat egymáshoz. Ezek a körülmények növelik a résztvevők bizalmát a vitarendezési folyamatban. A középpontban az állami igazságszolgáltatástól eltérően nem a jogszabályok, hanem a felek érdekei és igényei vannak, ezáltal a folyamat átláthatóbb és befogadhatóbb, ráadásul az esetenként kazuisztikus jogszabályi környezet értelmezéséből fakadó nehézségek és akadályok is csökkennek. A formalizmus alacsonyabb jelenléte lehetővé teszi kreatívabb, időtállóbb, kielégítőbb megoldások érvényre jutását is, és kevésbé teszi stresszessé a vita rendezését. Lehet, hogy a feleknek vannak olyan, a jogvitán kívül eső érdekei is, amelyek fontosabbak, mint a vitás kérdés. A nyilvánosság kizárása bizalmasabb miliőt teremthet, amelynek következtében a felek azt a jövőben is szívesebben választják majd.

A jogi hivatás képviselői gyakran hangoztatják: a legrosszabb egyezés is többet ér, mint a legjobb ítélet. Nem véletlenül, figyelemmel arra, hogy a bírósági eljárás befejezésekor szükségszerűen lesz egy nyertes és egy vesztes fél. Ennek okán a felek rivalizálnak egymással, az így kialakult helyzet pedig gyakran tovább mélyíti a konfliktust ahelyett, hogy feloldaná vagy lezárná azt, és gyakran véglegesen megromlik a felek kapcsolata. Magyary Géza szavaival élve: „[a] két fél egymással harcban áll, az állam, illetőleg a bíró pedig lényegileg nem eldönti a vitát, hanem csupán azt állapítja meg, hogy a küzdelemben ki lett a győztes.”⁴⁴ Ezzel szemben a megegyezést kötő felek megőrzik a méltóságukat, közöttük elfogadható kompromisszum születik, ennek köszönhetően nincs vesztes, a megegyezésnek mindkét fél nyertese. A legkisebb közös nevezőt keresik, ami az egyik félnek még, a másiknak pedig már elfogadható. Ez amellet, hogy minimalizálja a veszteségeket, esetenként a korábbiaknál is jobb együttműködést

---

⁴³ A Budapesti Ügyvédi Kamarában a Lord Slynn of Hadley Alapítvánnyal és a Brit-Magyar Jogász Szövetséggel, a budapesti Brit Nagykövetség szponzorálásával 2003. március 4-én tartott mediációs szeminárium jegyzete. 9.

⁴⁴ MAGYARY Géza – NIZSALOVSKY Endre (1939): *Magyar polgári perjog*. 3. kiadás, Budapest, Franklin-Társulat. 11.

eredményez.⁴⁵ Amit valójában ‘meg kell nyerni’, az a jobb tárgyalási mód, amelyben nem kell választani aközött, hogy a fél megkapja, ami megilleti őt, vagy tisztességes marad, hanem egyszerre mindkettőt eléri.⁴⁶ A bölcs megoldást az érdekek, és nem az álláspontok összeegyeztetése eredményezi.⁴⁷

Magyary Géza szerint a bírósági eljárásokra a múltbeli szemlélet jellemző,⁴⁸ az eljáró bíró vagy bírói tanács a történeti tényállásra vetítve alkalmazza az irányadó jogszabályokat. Ezzel szemben az alternatív vitarendezés során a felek elfogadják, hogy ebbe a problémás helyzetbe kerültek, és közösen, a jövőre fókuszálva keresik annak minkét fél számára elfogadható megoldását.

Azonban, mint mindennek, az alternatív vitarendezésnek is vannak hátrányai, hiszen az információátadás és az átadott információ igazságtartalma a felek jóhiszeműségétől függhet. A felek – tévesen – a gyengeség jelének vehetik, hogy „ki kell teríteni a kártyáikat”, nem kívánnak kompromisszumot kötni, „el akarják vinni a pálmát”, és időparlásnak tarthatják, különösen, ha az nem zárul eredményesen.⁴⁹

A közvetítés vagy rokonértelmű szóval mediáció, a bekéltető testületek és az alternatív jogorvoslati eszközök hálózatai, mint például a határon átnyúló pénzügyi viták rendezésének elősegítése érdekében létrehozott FIN-NET hálózat különösen népszerűek az Európai Unión belül.

Gombos Katalin szerint az Európai Unió igazságügyi politikájának fontos célkitűzése, hogy a polgárai és a vállalkozások számára egyaránt lehetővé tegye a hatékony jogorvoslatához való hozzájutást. Különösen a több tagállamot érintő ügyekben és az európai uniós jog alapján őket

---

⁴⁵ SELNICEAN László (2021a): Alternatív vitarendezési eljárások a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában. In: GELENCSEK Dániel – SELNICEAN László szerk.: *Uniós polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 124.

⁴⁶ FISHER – URY – PATTON (2011) i. m. 148.

⁴⁷ Uo. 57–59.

⁴⁸ „Így jutunk el a polgári per ama legjellemzőbb sajátosságának megismeréséhez, hogy abban a bíró mindig a *multra* tekint vissza s hogy az, legalább elsősorban, bizonyos múlt tények kiderítésére irányul.” MAGYARY – NIZSALOVSKY i. m. 1.

⁴⁹ 2003. március 4-én tartott mediációs szeminárium jegyzete. 14.

megillető jogok sérelmével kapcsolatos ügyekben fontos a gyors és hatékony segítséget nyújtó rendszerek megteremtése. Erre a kérdésre az Európai Unió az eljárásjogi vívmányok körébe tartozó alábbi alternatív vitarendezési mechanizmusokra vonatkozó szabályozási keretet hozta létre:

- Az Európai Parlament és a Tanács 2008. május 21-i 2008/52/EK irányelve a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól (Mediációs Irányelv);
- Az Európai Parlament és a Tanács 2013. május 21-i 2013/11/EU irányelve a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról (fogyasztói alternatív vitarendezési irányelv);
- Az Európai Parlament és a Tanács 2013. május 21-i 524/2013/EU rendelete a fogyasztói jogviták online rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról (fogyasztói online vitarendezési rendelet).⁵⁰

1.1.5.1 A Mediációs Irányelv

Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság a társadalmi változások, a társadalmi haladás, valamint a tudományos és technológiai fejlődés fényében szükségesnek tartotta az alapvető jogok megerősítését, így a legfontosabb alapvető jogokat az Alapjogi Chartájában nyilvánították ki. A II. cím alatt nevesítették a szabadságokat, amely egység 6. cikkében tömören csak úgy fogalmaznak, hogy „mindenkinek joga van a szabadsághoz”.

Ennek megfelelően az Európai Unió az elmúlt években több lépést tett a polgári és kereskedelmi ügyekben történő igazságügyi együttműködés terén is, hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítása még jobban kiteljesedjen. Az Európai Tanács 1999. október 15-16-i tamperei ülésén az igazságszolgáltatáshoz való jobb hozzáférés lehetővé tétele érdekében felszólította a tagállamokat, hogy dolgozzanak ki alternatív, bíróságon kívüli eljárásokat. Ezen következtetések nyomán a Tanács 2000-ben a polgári és kereskedelmi jogi viták rendezésének alternatív módszereiről szóló következtetéseket fogadott el, amelyekben arra a megállapításra jutott, hogy az ilyen ügyekben felvetődő viták alternatív rendezési módjainak fejlesztése és működése érdekében nélkülözhetetlen a vonatkozó alapelvek kidolgozása.

---

⁵⁰ Ezt a kérdéskört lásd kimerítő részletességgel: GOMBOS Katalin (2020): *A jog érvényesülésének térsége – Az Európai Unió nemzetközi magánjogi szabályainak XXI. századi kihívásai*. Budapest, Wolters Kluwer.

A következő lépés az Európai Bizottság által 2002 áprilisában kiadott zöld könyv volt, amely a polgári és kereskedelmi ügyek alternatív vitarendezési módszereit tartalmazta. Összegyűjtötte az Európai Unióban elérhető alternatív vitarendezési módszereket, továbbá a közvetítés igénybevételének előremozdítása érdekében széleskörű konzultációba kezdett a tagállamokkal, valamint az érintett felekkel. A Bizottság e dokumentumban kiemelte, hogy a vitarendezés alternatív eszközeinek fejlesztésével nem a bíróságok működési nehézségeit kívánja orvosolni, hanem a társadalmi békítés egy eltérő, jobbára megegyezésen alapuló – és sok esetben a bíróságinál és a választottbíróságinál megfelelőbb – formáját hozza létre. A zöld könyv célkitűzése egy olyan megoldás létrejötte, amely minőségi színvonalú, ám megőrzi az alternatív eljárások rugalmasságát.

A Bizottság széleskörű konzultációt kezdeményezett a tagállamokkal és az érdekelt felekkel a lehetséges intézkedésekről. A dokumentumban huszonegy kérdést tettek fel, amelyek az eljárás megindításának feltételeire, az elévülési határidők problémájára, a titoktartási kötelezettség és az eljárások eredményeként született megegyezések érvényességére irányultak.⁵¹

A Bizottság 2004 októberében terjesztette elő az irányelv tervezetét, amelyet a Tanács és a Parlament közösen, 2008. május 21-én fogadott el.

Az Unió a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítását és fenntartását tűzte ki célul, ahol a személyek szabad mozgása biztosított. Ennek érdekében szükség volt alternatív, bíróságon kívüli eljárások kidolgozására, létrehozására vonatkozó keretszabályok megalkotására. Az igazságszolgáltatáshoz való jobb hozzáférés biztosításának a bírósági és a bíróságon kívüli vitarendezési módszerekhez való hozzáférést egyaránt magában kell foglalnia. A közvetítés a polgári és kereskedelmi ügyekben a viták takarékos és gyors, bíróságon kívüli rendezését biztosíthatja a felek igényei szerint kialakított eljárások révén.

Az irányelv arra épül, hogy a közvetítés eredményeképpen létrejött megállapodásokat nagyobb valószínűséggel tartják be önként, és valószínűbb, hogy a felek között korrekt és fenntartható kapcsolat marad. Ez a határokon átnyúló elemeket is tartalmazó helyzetekben még szembetűnőbb előnyöket eredményez.

---

⁵¹ CSORBA Emese (2010): Az alternatív vitarendezés egyes uniós jogi eszközei. Európai Tükör, XV. évf. 6. sz. 46–47.

Az 1. cikk (1) bekezdése értelmében az irányelv célja, hogy ösztönözze a vitában álló felek számára a közvetítői eljárás igénybevételét, valamint biztosítsa a közvetítés és a bírósági eljárás közötti kiegyensúlyozott kapcsolatot. Ennek érdekében elősegíti a hozzáférést az alternatív jogvitarendező módszerekhez, és igyekszik megkönnyíteni a jogviták egyezséggel történő rendezését is, az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés elve alapján, amely – az irányelv értelmében – magában foglalja azt a jogot is, hogy mind a bírósági, mind a bíróságon kívüli vitarendezési módok az érintettek rendelkezésére álljanak.

Az irányelvet azokban az eljárásokban kell alkalmazni, amelyekben a határokon átnyúló polgári, illetve kereskedelmi vitában részt vevő kettő vagy több fél önkéntes alapon, közvetítő segítségével maga kísérli meg vitájának peren kívüli megállapodás elérésével történő rendezését. Bár az irányelv rendelkezései csak a határokon átnyúló vitákban történő közvetítésre alkalmazandók, azonban semmi nem akadályozza a tagállamokat abban, hogy a rendelkezéseit belföldi közvetítési eljárásokban is alkalmazzák.

A viták határon átnyúló jellegét az irányelv 2. cikke határozza meg: olyan vita, amelyben legalább az egyik fél a másik féletől eltérő tagállamban rendelkezik állandó lakóhellyel vagy szokásos tartózkodási hellyel, abban az időpontban, amikor:

- a) a felek a vita felmerülését követően megállapodnak a közvetítés igénybevételéről;
- b) a közvetítést a bíróság rendeli el;
- c) a közvetítés igénybevételére vonatkozó kötelezettség keletkezik a nemzeti jog szerint; vagy
- d) az 5. cikk alkalmazásában a feleket felhívják a közvetítés igénybevételére.

Az irányelv meghatározza azokat a helyzeteket is, amikor rendelkezései nem alkalmazhatók. Nem alkalmazható az irányelv olyan jogokra és kötelezettségekre, amelyekről a felek a megfelelő alkalmazandó jogszabályok alapján nem rendelkezhetnek (túlnyomórészt a családjog és a munkajog területén), valamint a szerződéskötést megelőző tárgyalásokra, bírósági jellegű eljárásokra, nevezetesen az egyes bírósági békéltetési rendszerek, fogyasztói panaszrendszerek,

választottbíráskodás és szakértői határozat, a vita rendezésére hivatalos ajánlást kiadó személyek vagy testületek kezelésében lévő eljárások esetében.⁵²

A közvetítés olyan strukturált eljárás, amelyben a jogvitában részt vevő két vagy több fél önkéntes alapon, közvetítő segítségével maga kísérli meg vitájának megállapodással történő rendezését. Ezt az eljárást a felek kezdeményezhetik, vagy bíróság javasolhatja vagy rendelheti el, vagy egy tagállam joga írhatja elő. A közvetítés magában foglalja továbbá a kérdéses jogvitára vonatkozó bármely bírósági eljárásért nem felelős bíró által végzett közvetítést, nem terjed ki viszont a jogvitára vonatkozó bírósági eljárás folyamán a megkeresett bíróság vagy bíró részéről a kérdéses jogvita rendezésére tett kísérletre.

Az irányelv öt lényeges szabályt tartalmaz:

1. kötelezi a tagállamokat a közvetítés magas színvonalának biztosítására és közvetítőképzés ösztönzésére,
2. feljogosítja a bírakat, hogy – amennyiben a körülmények indokolják – a feleket először a közvetítés igénybevételére hívja fel,
3. kötelezi a tagállamokat, hogy biztosítsák a közvetítés eredményeképpen a felek kifejezett beleegyezése alapján létrejött írásbeli megállapodás végrehajthatóvá nyilvánítását, a bíróság vagy egyéb illetékes hatóság által ítéletben, határozatban, vagy hiteles okiratban (például egyezséget jóváhagyó végzés, közjegyző általi hitelesítés),
4. deklarálja a közvetítés bizalmas jellegét, és biztosítja, hogy a közvetítési folyamatban részt vevő személyek jövőbeli jogvita esetén sem kötelezhetők bizonyíték szolgáltatására (pl. tanúvallomás megtételére),
5. a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy sikertelen közvetítési kísérlet esetén a közvetítéssel eltöltött idő miatt a felek ne veszítsék el a bírósághoz fordulás lehetőségét, ennek okán a közvetítés a bírósági eljárások kezdeményezésére vonatkozó határidők kapcsán felfüggesztő hatályú.

---

⁵² A témáról lásd bővebben: SELNICEAN László (2020a): Alternatív vitarendezési eljárások a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában. In SMUK Péter: *Társadalmi fenntarthatóság*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2125–2144. valamint SELNICEAN László (2021a) i. m.

Az Európai Unióról szóló szerződéshez és az Európai Közösséget létrehozó szerződéshez csatolt, Dánia helyzetéről szóló jegyzőkönyv 1. és 2. cikkével összhangban Dánia nem vett részt az irányelv elfogadásában, az rá nézve nem kötelező és nem alkalmazandó.

Bár a tagállamok többségében az irányelv elfogadását megelőzően már voltak érvényben hasonló jellegű szabályok nemzeti szinten, már 2011. május 21-ét megelőzően értesíteniük kellett a Bizottságot az irányelv átültetése érdekében elfogadott intézkedésekről (e nemzeti intézkedéseknek kifejezetten hivatkozniuk kellett az irányelvre), és legkésőbb 2011. május 21-éig kellett implementálni törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések útján.⁵³

1.1.5.2 Közvetítés Magyarországon

A közvetítói eljárás az 1920-30-as években kezdett meghonosodni az Amerikai Egyesült Államokban, és az 1960-as évekre fejlődött mozgalommá. Magyarországon az 1990-es évektől kezdve figyelhető meg törekvés a közvetítói eljárás intézményének meghonosítására. Az Országgyűlés az Országos Ítéletábrla és a fellebbviteli feladatokat ellátó ügyészi szervek felállításával, valamint az igazságszolgáltatási reform folytatásával kapcsolatos feladatokról szóló 102/1999. (XII. 18.) OGY határozat 1. da) pontjában felkérte a Kormányt, hogy vizsgálja meg a polgári jogi jogviták bíróságon kívüli rendezésének további lehetőségét – különösen a szerződési kikötésen alapuló permegelőző egyeztetések fórumainak kialakítását – és a vizsgálat eredményétől függően dolgozza ki a jogintézményre vonatkozó szabályozást.

A közvetítés jogi alapjait a 2002. december 17-én elfogadott, a közvetítói eljárás általános szabályait és a határon átnyúló közvetítói eljárást a közvetítói tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény teremtette meg, és a közvetítés főbb szabályait napjainkban is ez határozza meg.

A közvetítés igénybevételének jogszabályi lehetőségeit számos ágazati törvény részletezi. Az egészségügyi közvetítói eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény teszi lehetővé az egészségügyi szolgáltató és a beteg között felmerült jogvita bíróságon kívüli rendezését. 2003. január 1-jétől hatályba léptek a gyermekvédelmi közvetítésre vonatkozó szabályok a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvényben. 2006. december 21-én kihirdették a büntető ügyekben alkalmazható közvetítói tevékenységről szóló 2006. évi CXXIII. törvényt. A társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvény 28. § (1)

---

⁵³ GOMBOS (2014) i. m. 105.

bekezdés g) pontja és az 57. § (1) bekezdése, valamint a lakásszövetkezetekről szóló 2004. évi CXV. törvény 57. §-a is felhatalmazást ad permegelőző közvetítői eljárás kezdeményezésére. A hagyatéki eljárásról szóló 2010. évi XXXVIII. törvény a IV. Fejezetének különleges eljárásai között szabályozza a közvetítői eljárást.

A magyar jogi szabályozás kialakítása során a Mediációs Irányelv mellett figyelemmel kell lenni a Közvetítők európai magatartási kódexére és az Európa Tanács Miniszteri Bizottságának a családi mediációról szóló R (98) 1 sz. ajánlására.⁵⁴

Rácz Zoltán álláspontja szerint Magyarországon az alternatív vitarendezésre vonatkozó jogi szabályozás rendkívül kiterjedt, a tényleges gyakorlati alkalmazása viszont csekélynek mondható.⁵⁵ Kovács István Vilmos ezzel egyezően úgy látja, hogy Magyarországon nem könnyű feladat meggyőzni valakit, hogy tűrés, megalkuvás, vagy pereskedés, esetleg erő alkalmazása helyett párbeszédben oldja meg a konfliktusát.⁵⁶

1.1.5.3 Az egyes jogterületeken szerzett tapasztalatok

A konfliktusok megoldására szolgáló vitarendezés sokféle szempont alapján csoportosítható. Az egyik lehetséges vizsgálódás jogterületenként történhet. A teljesség igénye nélkül megemlíthetők az alábbi jellemző jogterületek:

- büntetőjog (különösen a sértett kárpótlását szolgáló eljárások),
- családjog,
- egészségügyben felmerülő konfliktusok, betegjogok,
- fogyasztóvédelmi jog,
- Média- és Hírközlési Biztos egyeztetési eljárása,
- jogi személyek, gazdasági társaságok egymás közötti vitái, társasági jogviták,
- munkaügyek, munkajog,
- oktatásügyi viták, nevelési, oktatási intézményekben felmerülő konfliktusok rendezése,
- versenyjogi vitarendezés,

---

⁵⁴ SZECSKÓ József (2016): *A mediáció jogi szabályozása Magyarországon*. Elérhető: https://adreuropa.unimiskolc.hu/files/53/ADR-2017-1_Szecscko.pdf

⁵⁵ RÁ CZ (2015) i. m.

⁵⁶ KOVÁ CS István Vilmos (2012): Alternatív vitarendezés a nemzetközi gyakorlatban. *Új pedagógiai szemle*, 62. évfolyam 7-8. szám, 130–142. Elérhető: https://epa.oszk.hu/00000/00035/00153/pdf/EPA00035_upsz_2012_07-08_130-142.pdf

- pénzügyintézetek ügyfelekkel kapcsolatos vitarendezése,
- egyéb polgári jogi viták (öröklési jog, hagyatéki viták, szomszédjogi konfliktusok, ombudsman által alkalmazott mediáció).

A közvetítés alkalmazási területeire számos példa hozható fel:

A telekhatár-rendezeéssel, a túlépítéssel, a szomszédjogokkal és a szolgálmi joggal kapcsolatos jogviták mediátor igénybevételeével sokkal hatásosabban rendezhetők, mint bírói úton. A rövid eljárási idő szintén a mediáció mellett szól, figyelemmel arra, hogy az ingatlanl kapcsolatos peres eljárások gyakran 4-5 évig is eltarthatnak. A mediátor említése kapcsán szeretném megjegyezni, hogy a mediátornak figyelembe kell vennie a vita tartalmát, a felek érdekeit, a köztük fennálló viszonyt, és meg kell választania az adott helyzetnek leginkább megfelelő eljárásstílust.⁵⁷

A bérleti joggal kapcsolatos viták, díjhátralékok, a bérlemény nem rendeltetésszerű használata, illetve a helyiség használatra alkalmassá tétele, a bérbeadó és bérlő jogaiból és kötelezettségeiből fakadó jogviták peres úton történő rendezése legtöbbször időben messze túlhaladja a bérleti jogviszony időtartamát. E körülmény indokolja a közvetítés alkalmazását. Társasházi ügyek vonatkozásában a társasházakról szóló 2003. évi CXXXIII. törvényben a jogalkotó rámutat arra, hogy a közösség és a tulajdonostárs, illetőleg a közösség és harmadik személy között keletkezett polgári jogvitában – ha az érintettek megállapodni nem tudnak – a közvetítői tevékenységről szóló külön törvény rendelkezései alapján permegelőző közvetítői eljárást lehet kezdeményezni.⁵⁸

Az alternatív vitarendezés tárgyköre ezeket meghaladóan is rendkívül tág, a szakirodalmi források egyaránt foglalkoznak a fogyasztói jogviták hatékony rendezésére szolgáló, a kereskedelem és a fogyasztóvédelem területén elérhető eljárásokkal, a közigazgatási hatósági eljárásokkal, az egészségügyi közvetítői eljárással, az adójog és az oktatás területén alkalmazható eljárásokkal, valamint a bírósági közvetítéssel. A felsorolásból kitűnik az adójog,

---

⁵⁷ Mykola STARYNSKYI – Lyudmila RUDENKO, Iryna KORDUNIAN (2021): *Models of mediation: Theoretical and legal analysis*. (elektronikus kiadvány) Elérhető: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/crq.21315>

⁵⁸ Budapesti Ügyvédi Kamara: *Mediáció polgári ügyekben*. Elérhető: <http://www.bpugyvedikamara.hu/pernelkul/mediacio-polgari-ugyekben/>

azonban Lakatos Máté szerint az állam biztonságos működésének és a közfeladatok finanszírozásának biztosítása, valamint az illegális adóelkerülés vagy adókikerülés megakadályozása érdekében az adóhatóságoknak is lépést kell tartaniuk a kor kihívásaival, és ha szükséges, új eljárásokat kell bevezetniük a minél hatékonyabb és sikerebb működés érdekében.⁵⁹

Szépvölgyi Enikő álláspontja szerint a fogyasztói jogviták alternatív rendezése leginkább a kisebb értékű, tömeges jogviták rendezését szolgálja. A hatékony vitarendezés követelményét a kereskedelem és a fogyasztóvédelem közös metszéspontjában lehet elhelyezni, és arra az Európai Unió is kiemelt figyelmet fordít. Az alternatív vitarendezés a viták megoldását kivítve a bírósági tárgyalótermekből, az online vitarendezés pedig az érzékelhető fizikai térből a virtuális világ színterére helyezte azt. A hazai szabályozás követi a nemzetközi gyakorlatot, és eleget téve az európai uniós jogi kötelezettségeknek, elmozdult az alternatív vitarendezés eljárások irányába. A szerző azt a kritikát fogalmazza meg, hogy számos ponton célszerű lenne hatékonyabbá tenni az alternatív módozatok működését a fogyasztói jogvitákat illetően. A vitarendezés új dimenziójában még sok kiaknázatlan lehetőség lakozik, mindezek gyakorlatba történő átültetése pedig a jövő kihívását jelenti.⁶⁰ A számítástechnika gyors fejlődése okán egyesek a teljesen automatizált online vitarendezésben látják a jövőt.⁶¹

Balogh Norberttel egyetértve megítélésem szerint is kitüntetett figyelmet érdemel az e-Tárgyaláshoz köthető Cybersettle elnevezésű szolgáltatás, amely 1998-ban látta meg a napvilágot, és már az első verziója is több mint kétszázezer lezárt ügyet számlált. A rendszer a *blind bidding*, a vak licitálás elvén alapul. Ennek lényege, hogy a felek a Cybersettle irányába külön-külön megadják a vitát lezárandó ajánlatukat, amely ajánlatok a felek előtt rejtve maradnak. Főszabály szerint, ha az ajánlatok találkoznak, megszületik a megállapodás,

---

⁵⁹ LAKATOS Máté (2014): Szemelvények az alternatív vitarendezés egyes formáinak adójogi alkalmazásának témaköréből, különös tekintettel egyes angolszász államokra. Miskolc, *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium*, 13. szám. 203–218.

⁶⁰ SZÉPVÖLGYI Enikő (2019): Alternatív vitarendezés. In *Új Nemzeti Kiválóság Program 2018/2019 Tanulmánykötet*. Győr, Széchenyi István Egyetem. 57–65. Elérhető: [https://tud.sze.hu/images/ÚNKP/2018-2019/tanulmánykötet/SzépVölgyi Enikő.pdf](https://tud.sze.hu/images/ÚNKP/2018-2019/tanulmánykötet/SzépVölgyi%20Enikő.pdf)

⁶¹ SZÉPVÖLGYI Enikő (2019): A fogyasztói jogviták hatékony rendezésének jelene és jövője. *Jog, állam, politika*. 11. évfolyam 3. szám. 103–118. Elérhető: https://epa.oszk.hu/03000/03010/00015/pdf/EPA03010_jog_allam_politika_2019_03_103-118.pdf

ugyanakkor jellemzően 30%-os eltérés esetén is egyezséget kötnek a felek. Utóbbi esetben a különbözetet elfelezik egymás között. Az ajánlatok megtétele történhet több körön keresztül, körönként azonban a feleknek növelniük vagy csökkenteniük kell a korábban megadott összeget. A *blind bidding* mechanizmus több szempontból is kedvező a felek számára: egyrészt, ha az ajánlatok nem találkoznak, az adott összeg nem jut a másik fél tudomására, másrészt a mechanizmus arra szorítja a feleket, hogy precízen és őszintén határozzák meg a végső ajánlatukat képező összeget, a *bottom line*-t.⁶²

Hohmann Balázs első olvasatra meglepő megállapítást tesz: a közigazgatás területén is van létjogosultsága az alternatív vitarendezésnek. Az alternatív vitarendezési metódusok, leginkább a mediáció alkalmazása első látásra idegen a közigazgatástól, és különösen a hatósági jogalkalmazástól, figyelemmel az erőteljes magánjogi elemekre, amelyek látszólag nem összeegyeztethetők a közigazgatási jogviszony hagyományos megoldásaival. Ha azonban a hatósági eljárás tárgyát képező ügy végleges eldöntése, a felek által könnyebben elfogadható, saját szempontokat is tükröző egyezség erőteljes legitimáló hatása, a hatósági kényszer háttérbe szorítása felől közelítjük az az alternatív vitarendezési módszerek hatékonyságát, a hatósági döntéshozatal egy már részben jelenlévő, de fejlődési lehetőséget jelentő részeként tekinthetünk a módszerekre.⁶³ Glavanits Judit ugyancsak felhívja a figyelmet arra, hogy közigazgatási jogi jogvitában a felek megállapodhatnak a jogvita vagy bármely vitatott kérdés számukra elfogadható rendezésének módjában.⁶⁴ A Kp. az egyezség⁶⁵ mellett lehetővé teszi, hogy ha a felek és az érdekeltek hozzájárulnak, a bíróság közvetítést rendeljen el, amely során a felek és érdekeltek bírósági közreműködéssel folytatott egyeztetés útján kísérlik meg a jogvita

---

⁶² BALOGH Norbert (2019): Alternatív vitarendezés 2.0 – Az online változat múltja, jelene és jövője. *Jogászvilág*. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/alternativ-vitarendezes-2-0-az-online-valtozat-multja-jelene-es-jovoje-1/>

<https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/284353/>

⁶³ HOHMANN Balázs (2019): Lehetőségek a közigazgatási hatósági eljárásban. *Jogászvilág*. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/alternativ-vitarendezes-lehetosegek-a-kozigazgatasi-hatosagi-eljarasban-1/>
<https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/alternativ-vitarendezes-lehetosegek-a-kozigazgatasi-hatosagi-eljarasban-2/>

⁶⁴ Judit GLAVANITS (2023): Court mediation in Hungary with special emphasis on training and administrative law cases. In Anna de Ambrosio Vigna szerk.: *Mediation and Other Forms of ADR in Administrative Law*. Białystok Wydawnictwo Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa, Uniwersytetu w Białymstoku. 97–112.

⁶⁵ Kp. 65. §

rendezését. Már 2019-ben számos sikeres bírósági közvetítésre került sor szerte az országban.⁶⁶ A Kp. bírósági közvetítést szabályozó szövegéből⁶⁷ nem tűnik ki olyan rendelkezés, ami korlátozná a bírósági közvetítés alkalmazhatóságát, így az elméletileg alkalmazható a jogvita tárgyától függetlenül valamennyi közigazgatási jog körében felmerült jogvita rendezésére.⁶⁸

Az egészségügyben kialakult konfliktusok, és az azok megoldásához vezető út sosem egyszerű, tekintettel arra, hogy emberi életek és sorsok forognak kockán. Amikor az egészségügyi szolgáltató a gyógyítás folyamatában hibát követ el, akkor tulajdonképpen az egészségügyi ellátást igénybe vevő személyek nevesített jogait, a betegjogokat sérti. A felek problémájára valódi megoldás lehet az Integrált Jogvédelmi Szolgálat tevékenysége, illetve a felek részvételével működő egészségügyi közvetítői eljárás.⁶⁹ Decastello Alice doktori értekezésében ugyancsak nagy jelentőséget tulajdonít az egészségügyi közvetítői eljárásnak. Az egészségügyi közvetítői eljárás célja az egészségügyi szolgáltató és a beteg között a szolgáltatás nyújtásával összefüggésben keletkezett jogvita peren kívüli egyezséggel történő rendezésének elősegítése, a felek jogainak gyors és hatékony érvényesítése. Ennek köszönhetően a beteg aránylag rövid időn belül jut hozzá a kártérítés összegéhez. Lehet, hogy ez az összeg alacsonyabb, mint amennyit a bíróság megítélt volna, de a betegnek nem kell éveket várnia a végrehajtható határozat meghozatalára, az összeget akkor tudja felhasználni, amikor szüksége van rá, és nem később, amikor rossz esetben már nem is tudja.⁷⁰

A munkajogi alternatív vitarendezés területén azonban visszalépés történt. A Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat a GINOP-5.3.3-18 JOGPontok projektek keretében 2019 májusától 2022 januárjáig látta el feladatait, az említett projekt 2021. december 31-ével

---

⁶⁶ BOROS Anita (2019): Jogérvényesítés a közigazgatásban az alternatív vitarendezés eszközeivel. In BOROS Anita szerk.: *A közigazgatási jogvédelem és a jogérvényesítés alapintézményei*. Budapest, Nemzeti Köszolgálati Egyetem, 157. Elérhető: <https://tudasportal.uni-nke.hu/tudastar-reszletek?id=123456789/13083>

⁶⁷ Kp. 69-70. §.

⁶⁸ BERCZKI István (2018): Bírósági közvetítés a közigazgatási perben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2018/2. 2/1. szám, 96–111.

⁶⁹ SELNICEAN László (2022a): Az egészségügyi jogviták. In GOMBOS Katalin szerk.: *Az európai jog 21. századi kihívásai*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 45–62.

⁷⁰ DECASTELLO Alice (2008): *A közvetítői eljárás az egészségügyben*. Doktori értekezés. Pécs. Elérhető: <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/decastello-alice/decastello-alice-vedes-ertekezes.pdf>

technikailag lezárult. A disszertáció megírásának idején nem lehet bizonyosat állítani az Szolgálat és az általa ellátott szolgáltatások jövőjéről.

1.1.5.4 A bírósági közvetítés sikere vagy bukása

Magyarországon a bíróságok ingyenes, illetékmentes⁷¹ közvetítói tevékenységet is ellátnak. E munkám elején az elmúlt évek eredményei közül kiemelt jelentőséget tulajdonítottam a bírósági eljárásban kötelező mediáció bevezetésének, figyelemmel arra, hogy a bírósági közvetítói eljárás nem csupán választható, hanem egyes esetekben kötelező is. Magyarország az „opt-out” modell alapján a feleket közvetítói előkészítő megbeszélésre terelheti, illetve azon való megjelenésre kötelezheti, ami többnyire az első tárgyalást megelőzően, vagy az első tárgyaláson megtörténik. A bírósági közvetítés hazánkban 2012-ben tűnt fel az alternatív vitarendezés módozatként, az addig csupán – Gyengéné Nagy Márta és Kőrös András szavaival élve – „civil” megoldásként létező mediáció új lehetőségeként.⁷² Míg a Ptk. 4:22. § alapján házassági bontóperben a bíró javasolhatja a feleknek a közvetítói eljárás, addig a jogalkotó a Ptk. 4:172. §-ában Közvetítés a szülői felügyelet gyakorlásának rendezése iránti perben címszó alatt lehetővé teszi, hogy a bíróság indokolt esetben, a szülői felügyelet megfelelő gyakorlása és az ehhez szükséges együttműködésük biztosítása érdekében – ideértve a különélő szülő és a gyermek közötti kapcsolattartást – kötelezze a szülőket, hogy közvetítói eljárást vegyenek igénybe.⁷³ Összefoglalva: akkor beszélünk kötelező közvetítésről, ha a megjelenés bírói intézkedésre (kötelezésre) történik.

Suri Noémi szerint a Mediációs Irányelv által tagállamokra rótt kötelezések különösen érdekes kérdéseket vetnek fel a bírósági mediációra vetítve. Megjelent tanulmányában alapvetően a bírósági közvetítésre fókuszál, a bírósági mediáció intézményének magyar gyökereit, kezdetleges alapjait és indikátorait kísérli meg részletesen górcső alá venni.⁷⁴

---

⁷¹ Itv. 56. § (4) bekezdés

⁷² GYENGÉNÉ NAGY Márta – KÖRÖS András szerk. (2016): *A bírósági közvetítésről – Mindenkinék- Kézikönyv a jogviták békés rendezéséhez*. Budapest, HVG-ORAC.

⁷³ KIRÁLY Lilla (2018): *Gyorsabb, egyszerűbb, olcsóbb, hatékonyabb? Az új magyar polgári perrendtartás általános rész osztott perszerkezetének hatékonysági elemzése*. Budapest, Akadémiai Kiadó. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/m314gyeoh_1/

⁷⁴ SURI Noémi (2013): Új alternatíva? Bírósági mediáció beilleszthetősége a magyar polgári eljárásjog rendszerébe. *Magyar Jog*, 60. évfolyam 5. szám. 298–304.

A bírósági közvetítói eljárás három konjunktív feltétel teljesülése esetén indulhat el: a felek között peres vagy nemperes eljárás van folyamatban, és a felek írásban, közösen terjesztenek elő kérelmet a közvetítói eljárás lefolytatása iránt, és ezt egy olyan bíróságnál terjesztik elő, amely bírósági közvetítói feladatokat is ellát. Több ügyszakban, családjog, a kötelmi jog és a munkajog területén, peres és nemperes eljárásokban egyaránt lehetséges a bírósági közvetítói eljárás igénybevétele, a Pp. 238. §-ával összhangban pedig a bíróság a per bármely szakaszában megkísérelheti, hogy a felek jogvitájukat vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék és tájékoztathatja a feleket a közvetítói eljárás lényegéről, igénybevételének lehetőségéről, feltételeiről.

Bangóné Átol Zsuzsanna szerint a szerint a mediáció az igazságszolgáltatás leghatékonyabb eszköze a családjogi perek sajátosságainak kezelésében. A felek közötti együttműködés kialakítása, fenntartása nem csak a felek, a pert időszerűen befejező bíró, a megállapodást rögzítő közvetítő, a nyertes fél jogi képviselőjének érdeke, hanem tulajdonképpen az egész jelenlegi és jövőbeli társadalomé, amelyet a perben érdekelt szülők, gyermekek és azok utódai is alkotnak.⁷⁵

A kötelezés azonban csak arra terjed ki, hogy a felek kölcsönösen együttműködve, közösen kérjék a közvetítói eljárás megindítását, és részt vegyenek az első közvetítói megbeszélésen. A közvetítói eljárás célja a felek szabad akaratából megkötött és a felek belső meggyőződésének megfelelő megállapodás létrehozatala, a szabad akarat és a belső meggyőződés pedig fogalmilag ellentétes a kötelezéssel, ennél fogva a kötelezés a közvetítésben való részvételre már nem terjed ki. Annak tehát, ha a felek az első közvetítói megbeszélésen részt vesznek, de bármelyikük döntése szerint a közvetítés megindításához szükséges közös nyilatkozatot nem tesznek, nincs a felekre nézve hátrányos eljárási következménye.⁷⁶

A bírósági közvetítés jogszabályi beágyazottságánál fogva nem önálló entitás, sem a nemzetközi, sem a hazai jogi környezetben. Nem értelmezhető, nem fejleszthető az őt

---

⁷⁵ BANGÓNÉ ÁTOL Zsuzsanna (2021): A bírósági közvetítés elmúlt hét éve a mediátor szemszögéből. *Családi Jog*, 2021/4. 30–34.

⁷⁶ Fővárosi Törvényszék: *Melyek a bírósági és a „kötelező” közvetítói eljárás speciális sajátosságai?* Elérhető: <https://fovarositorvenyszek.birosag.hu/20150213/4-melyek-birosagi-es-kotelezo-kozvetitoi-eljaras-specialis-sajatossagai>

körülvevő társadalmi és mediációs szakmai kontextustól függetlenül. Ha azt az élő, organikus kölcsönhatást, amelyet a jogszabályi háttér megteremt számára a tagországokban is, a gyakorlatban nem alkalmazzuk, megfosztjuk a fejlődés lehetőségétől. A mediációs szakmák összefogása, együttműködése eredményezi minden országban annak a stratégiai célnak a megvalósítását, mely a mediáció népszerűsítésével egy békésebb, kiegyensúlyozottabb társadalom megteremtéséhez vezethet. Hazánkban sem hagyható figyelmen kívül, hogy a bírósági közvetítőkre ugyanazok a szakmai szabályok vonatkoznak a tevékenység végzésére és a szakmai tudás továbbfejlesztésére, mint a piacon működő összes többi mediátorra.⁷⁷

A bírósági közvetítői eljárásra vonatkozó legfontosabb jogszabályok:

- a) Ptk. 4:22. §, 4:172. §,
- b) 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről (IV/A. Fejezet),
- c) 1990. évi XCIII. törvény az illetékekről [56. § (4) bekezdés, 58. § (4) bekezdés],
- d) 14/2002. (VIII. 1.) IM rendelet a bírósági ügyvitel szabályairól (IX/A. Fejezet),
- e) 3/2020. (I. 31.) OBH utasítás a bírósági közvetítés részletes szabályairól.

A kötelező közvetítői eljárás Magyarországon nem egyedülálló: az olasz Giudice di pace di Ischia előzetes döntéshozatal iránti kérelme folytán indult, Rosalba Alassini és társai kontra Telecom Italia SpA és társai között C-317/08., C-318/08., C-319/08. és C-320/08. sz. egyesített ügyekben⁷⁸ az Európai Unió Bírósága úgy határozott, hogy nem ellentétes az uniós joggal az a tagállami szabályozás, amely kötelező egyeztetési kísérletet ír elő a távközlési szolgáltatók és végfelhasználók jogvitáinak rendezésére, és e kísérletet a bírósági kereset elfogadhatósági feltételeként határozza meg. A döntés a 2002-es zöld könyvhöz képest jelentős változást jelentett: abban a tagállamok figyelmét felhívták arra, hogy a kötelezően választható közvetítői eljárás bevezetése veszélyeztetheti az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, tekintettel arra,

---

⁷⁷ GYENGÉNÉ Nagy Márta (2014): A bírósági közvetítés fejlődésének lehetőségei Magyarországon. *Családi Jog*, 2014/4. 1–6.

⁷⁸ C-317/08., C-318/08, C-319/08 és C-320/08. sz. Rosalba Alassini kontra Telecom Italia SpA (C-317/08), Filomena Califano kontra Wind SpA (C-318/08), Lucia Anna Giorgia Iacono kontra Telecom Italia SpA (C-319/08), Multiservice Srl kontra Telecom Italia SpA (C-320/08) egyesített ügyek. ECLI:EU:C:2010:146

hogy késleltetheti vagy akadályozhatja a bíróságok megkeresését.⁷⁹ (Olaszországban a bírósági közvetítói eljárást a 2010. évi 28. számú törvényerejű rendelet vezette be.)⁸⁰

A legfrissebb munkák közül kiemelt figyelmet érdemel Gyengéné Nagy Márta, Kovács Bálint, Körmendiné Kovács Veronika, Ónodi Adrienn Regina és Toma Nándor Európai Jogi Szaktanácsadói Hálózat keretein belül elkészített műhelytanulmánya⁸¹, amelynek összegző megállapításait hívom segítségül a bírósági közvetítés helyzetének összefoglalására.

Az organikus fejlődés egy további állomása volt a bírósági mediáció megjelenése, amely jogszabályi változások alapjául már egyes bíróságok bíróságon kívüli mediációs struktúrára támaszkodó informális gyakorlatai szolgáltak. A bírósági közvetítésre vonatkozó új jogszabályok nem kívántak szakítani ezzel a működő struktúrával, a megváltozott gyakorlat azonban igen. A bírósági közvetítés dominanciája a bírósági közvetítói hálózat kiépítésével és a közvetítők személyi körének korlátozásával új kihívások elé állította a jogalkotókat és jogalkalmazókat a peres eljárás és a közvetítés közötti egyensúly megteremtése terén.

Amint már utaltam rá, a bírósági közvetítói eljárás ingyenes. Ez nemzetközi viszonylatban is egy nagyvonalú, de nem célzott megjelenése az állami szerepvállalásnak. Ez azt jelenti, hogy ha olyan ágazatokra is kiterjed, amely ágazatokban nem feltétlenül indokolt az ingyenesség biztosítása, költségvetési szinten nem keletkezik megtakarítás. Így az egyensúly megteremtése nemcsak a peres eljárások és a mediációs eljárások között, hanem a bírósági közvetítés és a bíróságon kívüli közvetítés között is indokolt azzal, hogy a csökkentett költség továbbra is csak bizonyos ügycsoportokban (pl. családjog, kisértékű perek) illesse meg a feleket. Ez nem kizárólag úgy valósulhat meg, hogy a bírósági közvetítés ingyenességét törli át a jogalkotás, hanem úgy is, hogy felülvizsgálja a policy-t a felek részére biztosítható mediációs formák bővítése (a bíróságon kívüli mediáció bekapcsolása) és a költségkedvezmények tekintetében.

---

⁷⁹ MALIK (2015) i. m. 171.

⁸⁰ SURI (2013) i. m. 302.

⁸¹ GYENGÉNÉ NAGY Márta – KOVÁCS Bálint – KÖRMENDINÉ KOVÁCS Veronika – ÓNODI Adrienn Regina – TOMA Nándor (2022): *Növekvő paradoxon, avagy lehet-e sikertörténet a mediáció alkalmazása a bírósági eljárásokban. A polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló EP/ET 2008/52/EK irányelv átültetésének tagállami tapasztalatai*. Műhelytanulmány. Európai Jogi Szaktanácsadói Hálózat. Kézirat

Indokolt kísérleti programok keretében meggyőződni, valóban szükséges-e több ügycsoportban kötelezővé tenni a mediációs tájékoztató ülésen való részvételt.

A mediáció Pp.-ben történő megjelenése pótolhatja a peres eljárás és a mediációs eljárás harmonizációjában meglévő jogalkotási hézagot. Ahhoz, hogy a peres eljárások és a mediációs eljárások között létrejöhsen a hön áhított kiegyensúlyozott arány, a szakpolitikának is felelőssége van a policy körében megtehető egyéb intézkedések terén, hogy azokra az érzékenységekre is figyeljen, amely a mediáció jogintézményének eredményes működését befolyásolhatják a jövőben. Egyrészt sokat kell dolgozni a szemléletváltás terén, a bírák, ügyvédek, ügyfelek körében, népszerűsítő programok, érzékenyítő képzések keretében, hiszen a bíró szerepe a mediációt megelőző szakaszban kulcsfontosságú. Mahatma Gandhi szerint például az ügyvéd igazi feladata a szétvált felek egyesítése, amely lecke annyira belé égett, hogy ügyvédi praxisa húsz évének nagy részét azzal töltötte, hogy több száz ügyben hozott létre a felek között megegyezést.⁸²

Legalább ugyanilyen fontos a mediációs szakmai érzékenység, a szakmai követelmények messzemenő érvényre juttatása. Bár a mediátori képesítés megszerzéséhez szükséges szakmai minimumfeltételeket a közvetítői szakmai képzésről és továbbképzésről szóló 63/2009. (XII. 17.) IRM rendelet szabályozza, a szakmai minimumfeltételek azonban nemcsak a képzési, hanem a továbbképzési, gyakorlati tapasztalatok bővítését is magukban foglalják, és ezek összehangolása is fontos feladat.

Az uniós szintű mediációs paradoxon feloldása érdekében szükséges tagállami erőfeszítések mellett a bíróságok részéről saját rövid- és hosszútávú mediációs stratégiára is szükség van.

---

⁸² Mohandas Karamchand GANDHI (2018): *An Autobiography or The Story of My Experiments with Truth. A critical edition, Translated from the original in Gujarati by Mahadev Desai Introduced with Notes by Tridip Suvrud Foreword by Ashis Nandy.* New Haven and London, Yale University Press, 238. Elérhető: https://web.english.upenn.edu/~cavitch/pdf-library/Gandhi_Autobiography.pdf

1.2 A DISSZERTÁCIÓ MÓDSZERTANA ÉS FELÉPÍTÉSE

1.2.1 MÓDSZERTANI MEGALAPOZÁS

A kutatásom diszciplínája a jogtudomány. A jogtudomány bár egy önálló tudományág, de módszertana az alapvető jellemzőit tekintve összevethető más tudományágak módszertanával. A témát holisztikus szemlélettel közelítem meg, jogágakon átívelve, és nem jogterületeken belül gondolkodom, továbbá figyelemmel kívánok lenni az egyes tekintetben egymással versengő nemzetközi, uniós, és a magyar jogrendszerek vitarendezésre nyújtott megoldásaira is. A világban számos módszert vezettek be az alternatív vitarendezés lefolytatására, csak az Európai Unióban több száz alternatív vitarendezési mechanizmus létezik. A vizsgálati módszer fókuszában egyértelműen a jogtudományi megközelítés áll, azonban egyes alternatív vitarendezési módok vizsgálatához elengedhetetlen a jogtudományon kívül a gazdaságtudományok, a pszichológia és a szociológia területére is kitékinteni.⁸³ Ezzel kívánom a kutatásom szélessé, interdiszciplináris jellegűvé tenni. A módszer sosem öncél, ezért azt kell meghatározni, hogy a mi a célom vele, mit tesz hozzá a témámhoz, hogyan és miért visz közelebb a hipotézisem megerősítéséhez.⁸⁴

A jogtudományi kutatásokban az alábbi két tradíció létezik. A dogmatikai hagyomány, a *'black-letter law'* a szabályok, elvek, döntések belső, önfenntartó rendszere, amely a jogon kívüli tényezőkkel nem foglalkozik. Ezzel szemben *'law in context'* esetén a kiindulópont nem a jog, hanem a társadalmi probléma. Maga a jog is problematikus: az okozza, hozzájárul a problémához vagy megoldja azt. A körülöttünk lévő környezetet mozgások alkotják, a tudomány és a technológia folyamatosan fejlődik, következésképpen a társadalomban is újabb élethelyzetek alakulnak ki, amelyekre a jogalkotás csak késve tud reagálni. A Magyar Országos Közjegyzői Kamara Adatkutató Alintézetének vezetőjének éles bírálata szerint „[a] jogalkotás egyelőre csak kullog a digitalizálódó világ után.”⁸⁵ Igazolni kívánom, hogy az alternatív vitarendezés lehetőségei azonban az ilyen helyzetekben is gyorsabb, rugalmasabb, sok esetben 'jogon túli' megoldásokat képesek adni.

---

⁸³ GLAVANITS – WELLMANN (2020) i. m. 6.

⁸⁴ FUGLINSZKY Ádám – NAGY Mariann (2021): *Kutatásmódszertan. Hol és hogyan publikáljunk: témaválasztás, kutatás, feldolgozás, hivatkozási rend, az írás megjelentetése*. Budapest, ELTE-ÁJK (egyetemi jegyzet)

⁸⁵ PARTI Tamás (2026): A jogalkotás egyelőre csak kullog a digitalizálódó világ után. *Infostart*, 2026. február 8. Elérhető: <https://infostart.hu/belfold/2026/02/08/parti-tamas-a-jogalkotas-egyelore-csak-kullog-a-digitalizalodo-vilag-utan>

Kutatásaim során használni kívánom a doktrinális és az empirikus elméleteket és azok módszereit is, hangsúlyosabban a doktrinális jogtudományi elemeket. A doktrinális jogtudományi kutatások célja az autoritatív források megtalálása, az információs bázisok használata. Az empirikus jogtudomány (*socio-legal studies*) az 1960-as évektől mozgalomként (*law and society movement*) jelent meg, realista hagyomány, a kritikai szemlélet (*critical legal studies*) jellemzi. Ettől kezdődően a társadalomtudományi kutatási módszerek beáramlása figyelhető meg, a kvalitatív és kvantitatív módszerek elterjedése a doktrinális szemlélet kiegészítéseként. Kérdésként merülhet fel, hogy az összehasonlító jogtudományi kutatások eljutnak-e a jogi kultúráig.⁸⁶

A doktrinális jogtudomány értelmét az alábbiak szerint foglalhatjuk össze. A római kortól kezdve a legtöbb országban elsősorban hermeneutikus diszciplínának tekinthetjük empirikus, argumentatív, logikai (axiomatikus) és normatív elemekkel. A jog leírása szorosan kapcsolódik annak értelmezéséhez, a jogtudós a jog leírása során hipotéziseket fogalmaz meg annak létezéséről, érvényességéről és jelentéséről. Aligha tagadható, hogy a jogtudósok gyakran értelmeznek szövegeket és vitatkoznak az eltérő értelmezések közötti választásról. Egy hermeneutikus diszciplínában a szövegek és a dokumentumok jelentik a fő kutatási tárgyat, ezek általános módszerek szerinti értelmezése pedig a kutató fő tevékenysége. Nincs ez másként a doktrinális jogtudományban sem. A kutató feladata a szöveg értelmezése és a különböző értelmezések közötti választás. A doktrinális jogtudományban mint argumentatív diszciplínában a jogi értelmezést vagy megoldást támogató érvelés a hangsúlyos, nem pedig maga az értelmezés. Az értelem az értelmezésekhez kidolgozott érvek rendszere. A XIX. század óta, a pozitivizmus sikerének hatására voltak kísérletek a jogtudomány empirikus diszciplínává fejlesztésére. Középpontjában a szöveg mögötti valóság áll, az, hogy mit gondolt a jogalkotó, jogalkalmazó. A negyedik felfogás a doktrinális jogtudományt magyarázó diszciplínának tekinti. E nézet szerint a doktrinális jogtudomány arra ad magyarázatot, hogy miért éppen ez a jog érvényes egy adott helyzetben. A magyarázat lehet történeti, szociológiai, pszichológiai, gazdasági, de alapulhat belső logikán is. A kontinentális Európában a doktrinális jogtudományt olykor axiomatikus diszciplínának tekintették, akárcsak a matematikát – a jogi fogalmak

---

⁸⁶ FLECK Zoltán (2021): *Kutatásmódszertan*. Budapest, ELTE-ÁJK (előadásvázlat)

logikus rendszerének. A normatív értelme szerint a doktrinális jogtudomány a normatív értékek és érdekek közötti választás a jobb jog érdekében.⁸⁷

Empirikus kutatásom során jogkeresést, jogi szövegre koncentrált kutatást és szisztematikus adatgyűjtést végzek a jog környezetéről. Kutatásom a gyakorlat feldolgozásán alapul. Elsősorban dokumentumelemzést, esettanulmány módszert, jogesetelemzést és a téma sajátosságai folytán összehasonlító jogi elemzést használok. A jogtudományi kutatások egyik kitüntetett terepe a bírói ítéletek elemzése és értékelése, amely leginkább a jogdogmatikai módszer használatán keresztül történik. Ahhoz azonban, hogy átfogó képet kapjunk a bírói gyakorlat általános színvonaláról, ezt a módszert ki kell egészíteni olyan megközelítéssel, amely alkalmas nagy mennyiségű bírói döntés feldolgozására. Ez a megközelítés némileg idegen a hagyományos jogtudományi szemlélettől, de a bírói ítéletek társadalmi jelentősége egyre inkább megköveteli a joggyakorlat színvonalának objektív mérését. Az ítélezés alapvető minőségi indikátorának az indokolás minőségét tekintjük.⁸⁸

A változók között általában oksági viszonyokat feltételezünk. Ez a feltételezés megfelel a valóság hétköznapi értelmezésének is. A jelenségek okainak, az okság irányának kereséséhez az empirikus kutatás független és függő változókat állít elő. A független változó az ok, a függő változó az okozat. A kutatás hipotéziseinek megfogalmazásakor feltételezhető az is, hogy a vizsgált változók között nincs kapcsolat, azok nem hatnak egymásra, az egyik megváltozásával a másik változása nem hozható logikus kapcsolatba. Ez a feltételezés a null-hipotézis. Ezzel szemben az igazolásra váró feltételezésem formája az alternatív hipotézis, amelynek keretében az állami igazságszolgáltatás és az alternatív vitarendezés közötti összefüggést vizsgálom.

Az alternatív vitarendezés vizsgálata során idiografikus megközelítés alkalmazásával, az egyedi, különös eset feltárásával kívánok magyarázatot adni a konkrét jelenségre. A kutatásom során a jelenségek magyarázatának logikája induktív, a sajátosból, az egyediből, a

---

⁸⁷ Mark VAN HOECKE (2011): Legal Doctrine: Which Method (s) for What Kind of Discipline? In Mark VAN HOECKE szerk: *Methodologies of Legal Research: What Kind of Method for What Kind of Discipline?* London, Hart Publishing. 1–18.

⁸⁸ BENCZE Máttyás (2020): A jogi döntések minőségének mérhetősége. In: JAKAB András – SEBŐK Miklós: *Empirikus jogi kutatások*. Budapest, Osiris Kiadó. 519.

megfigyelésekből szeretnék eljutni az általános szabályszerűségek megállapításáig.⁸⁹ A megfigyelés technikája van leginkább jelen a mindennapi életünkben, ezért fontos ismerni azokat a jegyeket, amelyek a tudományos munka szintjére emelik a tevékenységünket. A megfigyelésnek illeszkednie kell a választott témánkhoz. Ennél a módszernél hangsúlyos a megfigyelt jelenségek rögzítésének módja, valamint a megfigyelés lebonyolítása. Megfigyelés alatt hosszabb, vagy rövidebb ideig tartó észlelést értünk, amely lehetőséget ad olyan jelenségek vagy folyamatok nyomon követésére, amelyek az észlelt objektumban bizonyos hatások eredményeként következnek be. A legfontosabb tudományos elvárás a céltudatosság, tekintettel arra, hogy a megfigyelés a legtöbb esetben nem egyetlen konkrétan meghatározható célra irányul. Kritérium még a tervszerűség és a rendszeresség, valamint az objektivitás; utóbbi annak okán, hogy a kutató nem lehet elfogult, munkájának a valóságot objektív kell tükröznie. Az adatok helyes értelmezése során szintén fontos, hogy teljesüljön az objektivitás követelménye.⁹⁰

A kutatási technikák közül a leggyakrabban a vizsgálati módszert alkalmazom. E vizsgálati módszer általános érvényű tények és törvényszerűségek feltárására törekszik, megvalósítását tekintve több módszert is magába foglal.⁹¹

Az általam is alkalmazott empirikus kutatás módszereit a jogirodalom két nagy csoportba sorolja, attól függően, hogy milyen természetűek a megfigyelés adatai. Kvantitatív módszerű a kutatás, ha statisztikai elemzésre alkalmas mennyiségű megfigyelés áll rendelkezésre, a társadalmi jelenséget számszerűvé, megszámlálhatóvá tették, kvantifikálták, amelyhez jelentéseket, tartalmakat kell meghatározni. Ez az elméleti megfontolásoktól sem mentes folyamat az operacionalizálás. Az operacionalizálás során konkrétan meghatározza a kutató, hogy mit akar mérni, ekkor alakítjuk ki a tanulmányozandó dolog mérésének lépéseit. A kvalitatív elemzés éppúgy művészet, mint tudomány. Megvan a saját logikája és technikái, amelyek közül néhányat speciális számítógépes programok tesznek még hatékonyabbá.⁹² Nem a számosság, hanem az adatok minősége a lényeges. A kvalitatív módszer használatával

---

⁸⁹ FLECK (2021) i. m.

⁹⁰ LENGYELNÉ MOLNÁR Tünde – TÓVÁRI Judit (2001): *Kutatásmódszertan*. Eger, Eszterházy Károly Főiskola Médiainformatika Intézet. 35–51.

⁹¹ LENGYELNÉ MOLNÁR – TÓVÁRI (2001) i. m. 52.

⁹² Earl BABBIE (2011): *The Basics of Social Research*. Fifth Edition. Wadsworth, Cengage Learning. 418.

minőségi jellemzésre törekszem, gazdag, mélyreható és érvényes adatokkal. Az állami igazságszolgáltatás területén dolgozó kutatóként a témához való kapcsolatom közeli, bennfentes. A kutatási stratégiám strukturálatlan, folyamatos, csakúgy, mint az alternatív vitarendezésről, illetve az állami igazságszolgáltatás és az alternatív vitarendezés kapcsolatáról alakuló képem. Nem az a célom, hogy az alternatív vitarendezési eljárásokat számszerűsítsem, és lemérjem, hogy milyen számban veszik azt igénybe, figyelemmel arra, hogy arról már számtalan kutató publikált. Más szemlélet szerint, a jogi struktúrák unikális összevetése alapján szeretnék jogi következtetéseket levonni. Ez pedig nem számadatokkal, hanem jogi módszerekkel mérhető. Bár a disszertációm elkészítésénél nem kap kiemelt szerepet, azonban a létező kvalitatív módszerek sorában népszerű az interjúzás mint kutatási módszer. Ennek során a kutató meghallgatja, amit az emberek elmondanak az általuk megélt világról. Célja, hogy az alany szemszögéből próbáljuk megérteni a világot, rálássunk az emberek tapasztalatainak jelentésére, felfedjük az általuk megélt világot a tudományos magyarázatok megszületése előtt.⁹³ A nagymennyiségű adatgyűjtés eszköze lehet még az írásbeli kikérdezési módszer, a kérdőív, vagy másnéven anket módszer. A kérdőíves felmérés során lényeges a bizalom a kitöltő válaszaik iránt, hiszen azzal, hogy előre rögzített sorrendű kérdésekre, és válaszokra kell reagálnia, sok esetben önállóan, könnyen elviszi a kitöltőt az igaz választól a szimpatikus, helyesnek vélt válasz felé. A kutatásom elvégzéséhez – a titoktartási kötelezettségre, a nyilvánosság kizárására és az adatvédelemre tekintettel – ez a módszer kevésbé használható, alkalmazását csak eshetőlegesen vettem fel.⁹⁴

1.2.2 JOGI FOGALMI BÁZIS

Amíg a jelenségek vizsgálatánál az egyedi sajátosságok vizsgálatából jutok általános következtetésre, addig a kutatásom elvi csomópontjait az általánostól a különös felé haladás módszertanát követve kívánom meghatározni. Az általános részként meghatározható egységben elméleti síkon, különböző aspektusokból vizsgálva közelítem meg az alternatív vitarendezés gyűjtőfogalmát, alapvető jellemzőit, előnyeit, korlátait, vitatott kérdéseit. Elengedhetetlen, hogy először ezekre a kérdésekre rávilágítsak, arra tekintettel, hogy minden tudományterületnek megvan a maga fogalomrendszere, amelyet ismerni és alkalmazni kell, továbbá a tudományos fogalom gyakran nem azonos a hétköznapi fogalommal.

---

⁹³ Steiner KVALE (2005): *Az interjú. Bevezetés a kvalitatív kutatás interjútechnikáiba*. Budapest, József Műhely Kiadó. 17.

⁹⁴ LENGYELNÉ MOLNÁR – TÓVÁRI (2001) i. m. 52–68.

Az emberiség történelmében a fogalmak és azok kutatása kulcsfontosságú szerepet játszott, gondoljunk csak Platón, Arisztotelész vagy Hegel rendszeralkotó tanaira vagy a nominalizmus elképzeléseire. A fogalmak segítségével a dolgok értő módon való leírására nyílik lehetőség. A fogalmakat tekinthetjük az emberi értelem első fontos nyilvánulásának és egyszersmind eszközének. A fogalmak fontos absztrahálásra, rendszerezésre készítetnek bennünket, hiszen a fogalmak által a sokaságban kijelölhetjük az egyenértékűt és hasonlót, valamint a különbözőt és a nem-hasonlót is. A gondolkodásnak ez az operációja nem más, mint a fogalom alkotása. A fogalmaknak nagyrészt rendező tulajdonságuk van, rendezik a sokféléket, szétszórtat kisebb-nagyobb egységekké, melyek maguk közt hasonló képzetekből alakultak, és más egységekkel minőségileg ellentétben állnak. A fogalmak tehát az összefoglaló, elkülönítő és rendező ész absztraktív eredményei. Mai közelítésben a fogalmakat leginkább elvont képzeteknek, absztrakció eredményének tekintjük. A fogalmak tartalmával kapcsolatos legfontosabb követelmény, hogy az világos és tiszta legyen. Világos a fogalom, ha a hasonlóktól eléggé meg van különböztetve, tiszta pedig, ha a tartalma teljesen tudott. A jogi nyelvezet egyik legfontosabb alapsajátossága, hogy sajátos fogalomrendszerrel operál, valamint a jogi normakörnyezetben a fogalmaknak, illetve azok tartalmi meghatározásának több szempontból is jelentősége lehet. A fogalmak pontos, következetes használatának különösen nagy jelentősége van a jogalkalmazási tevékenység során. A jogalkalmazási tevékenység összetett kognitív folyamat, amelyet akár szakaszokra, akár műveletekre bontunk, annak központi eleme a jogértelmezés.⁹⁵

A sajátos szaknyelvi kifejezések pontos és egységes definíciója elengedhetetlen a hatékony kommunikációhoz. Ahogy arra Gombos Katalin rámutatott: ha a fogalomhasználat ugyanaz ugyan, de tartalmilag mást és mást értünk alatta, úgy nyilvánvalóan nem azonos következtetéseket fogunk levonni. A jogi fogalmak használata szaknyelvi környezetben gyakran azt jelenti, hogy a normaszöveget logikai művelet tárgyává tesszük, maximák és argumentáció segítségével vonunk le következtetést, így jutunk közelebb a norma értelméhez.⁹⁶

---

⁹⁵ GOMBOS Katalin (2020): *A jog érvényesülésének térsége – Az Európai Unió nemzetközi magánjogi szabályainak XXI. századi kihívásai*. Budapest, Wolters Kluwer. 18.

⁹⁶ Uo.

Somssich Réka szerint a többnyelvű uniós jog fordítóinak a szokásos szakfordítói kompetenciákon túl szükségük van még legalább három további tulajdonságra: erőteljes összehasonlító jogi szemléletre, a célnyelv általános nyelvpolitikai célkitűzéseinek figyelembevételére és a szabályozással érintett szakterület tudományos eredményei integrálásának képességére. E speciális megközelítés és kompetenciák azért is elengedhetetlenek számukra, mert a döntéseiknek, nyelvi választásaiknak olyan joghatásai vannak, amelyeket a lehető legérthetőbben és legegységesebben kell tolmácsolniuk a jogalanyok irányába.⁹⁷

Az alternatív vitarendezés területén is sok a félreértés, ennél fogva a célom annak definitív körülírása, hogy milyen jogi fogalmi bázissal dolgozom, valamint világos dogmatikai határvonalat kívánok húzni, egyértelmű elhatárolásokat kívánok tenni a használt fogalmak között.

Ezt követően a dolgozatom különös részében az alternatív vitarendezés egyes formáit elemzem. A közvetítés vagy úgynevezett mediáció, a békéltető testületek, az uniós békéltető honlap és az alternatív jogorvoslati eszközök hálózatai, mint például a FIN-NET-hálózat különösen népszerűek az Európai Unión belül. A koncepcióm, hogy ebben a részben sporadikusan kiemelek egy-egy fontosabb területet, és azt dolgozom fel részletesebben.

1.2.3 A BINÁRIS FOGALMI MÁTRIX

A kutatásom célja egy rendszertani elemzés, egy fogalmi mátrix megalkotása jogdogmatikai alapú megközelítésben. A jogtudomány területén a mátrix módszer nem egyedülálló, Gombos Katalin az előzetes döntéshozatali eljárások és a polgári igazságügyi együttműködés között a gyakorlatból leszűrt tapasztalatok alapján állított fel egy olyan jogvédelmi mátrixot, amibe a bírói jogvédelem korábbi kutatásokkal vizsgált egyes elemei mozaikszerűen beilleszthetők.⁹⁸ Papp Tekla egy olyan egyedi szerződéstipizálási rendszert vázolt fel, amely visszatükrözi, hogy a digitalizáció által teremtett, azonban még nem minden szegmensében azonosított

---

⁹⁷ SOMSSICH Réka (2025): A szakfordító mint a többnyelvű uniós jog szövegezője. *Magyar Tudomány*, 186/2. 322–330.

⁹⁸ GOMBOS Katalin (2014): *Habilitációs tézisek*. Szeged.

kihívásoknak meg tud-e felelni a magyar szerződési jog.⁹⁹ A büntetőjog területén a legfrissebb munkák közül kiemelkedő tudományos eredménye van a Karsai Krisztina által felállított megfeleléségi mátrixnak, amely irányadó lehet a jövőbeli algoritmikus büntetékiszabási modellek vizsgálatában.¹⁰⁰

Disszertációmban az alternatív vitarendezési mechanizmusokhoz kapcsolódóan a stratégiai tervezés eszközével, a SWOT-elemzéssel az erősségeket, a gyengeségeket, a lehetőségeket és a veszélyeket kívánom feltárni. Az alapos környezeti vizsgálat eredményei alapján felmérhető, hogy mire is képesek az alternatív vitarendezés egyes módjai, és tervezhető, hogy milyen perspektívák lehetnek. A SWOT-analízis két dimenziója a külső és belső környezet vizsgálata, ahol a külső tényezők között a lehetőségeket és veszélyeket, míg a belső tényezők között a gyengeségeket és erősségeket lehet felmérni. A SWOT-analízis számára a külső környezet feltérképezése során kellő adatbázissal szolgálhat a makro- és mikrokörnyezet előzetes felmérése.¹⁰¹ Amennyiben ezek az információk rendelkezésre állnak, a következő feladat, hogy megfelelő módszerekkel súlyozzam azokat az elemeket, amelyek ezek közül az alternatív vitarendezés számára lehetőségként kínálkoznak, illetve összegezzem azt, hogy milyen fenyegetettségeknek van kitéve e vitarendezési módozat.

	pozitív	negatív
belső környezet	erősségek	gyengeségek
külső környezet	lehetőségek	veszélyek

1. ábra A SWOT-analízis elmélete

---

⁹⁹ PAPP Tekla (2024): Gondolatok az Európai Unió digitális jogalkotásának hatásairól a magyar szerződési jog rendszerére. In KOLTAY András – SZIKORA Tamás – LAPSÁNSZKY András szerk.: *Vadnyugat vége? – Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról*. Budapest, ORAC Kiadó, 21–46.

⁹⁹ DSA 21. cikk (3) bekezdés.

¹⁰⁰ KARSAI Krisztina (2026): Az algoritmikus büntetékiszabás lehetőségének jogi megfeleléségi vizsgálatáról. In GOMBOS Katalin: *Az Európai Unió digitális átállásának elemzése, ideértve a releváns jogalkotási és jogalkalmazási folyamatokat*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, megjelenés alatt.

¹⁰¹ HETESI Erzsébet – VERES Zoltán (2013): *Nonbusiness marketing*. Budapest, Akadémiai Kiadó. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj158nm__1/

A mátrix valójában egy bináris kódra fordítható. E bináris kód elmélet alapján több szempont szerinti csoportokat lehet képezni. A jogdogmatikai célú megalapozás érdekében a bináris fogalmi mátrixba rendszertani szervezőelv mentén, a jog nyelve szerinti bináris kód alapján lehet a csoportokat belehelyezni. Azt a tudományos eredményt várom, hogy melyek azok a területek, ahol az alternatív vitarendezés *sui generis* módszerként alkalmasabb a konfliktusok megoldására, mint az állami igazságszolgáltatás, melyek azok, ahol kifejezetten nem alkalmazható.

A való élet és a jog azonban nem dichotóm. A büntetőjogban a bűnösség nem abszolút, hanem körülményfüggő (*mens rea*), továbbá az uniós jogban az arányossági teszt (*proportionality test*) is azt hangsúlyozza, hogy a korlátozások nem lehetnek fekete-fehérek. Ennek okán felülírva a bináris rendszer általános szabályát, az adott struktúrában elengedhetetlen a két alapvető állapoton túl átmenetet is képezni, ezzel összhangban harmadik utas megoldásként azt tételezem, hogy egyes vitarendezési módok csak az alternatív és 'rendes' rendszerek összekapcsolásával működnek kellő hatékonysággal.

A bináris kód szerinti 'igen' csoportba tartozó eljárások esetén nincs szükség az állami igazságszolgáltatás által nyújtott garanciarendszerre, a hatékonyság anélkül is megvalósul.

A bináris kód másik oldala a tagadás. A 'nem' halmazban detektálom azokat az esetköröket, ahol az alternatív vitarendezés – a számos előnyös tulajdonsága ellenére – nem alkalmas a viták hatékony rendezésére. Vannak olyan esetek, amikor az alternatív vitarendezés nem járható út:

- a bíróság határozatára van szükség valamely dokumentum kiállítására érdekében,
- a cél a precedens megalkotása,
- a peres eljárás nyilvánossága valamelyik fél célját szolgálja (például rágalalmazási, sajtóhelyreigazítási ügyekben, vagy ha annak elriasztó hatása van),
- a fél a bírósági eljárást taktikai célokra használja,
- a felek azt túl korán kísérlik meg, mielőtt az igényeket megfelelő számszerűsítését, va szükséges szakértői vélemények beszerzését megelőzően.¹⁰²

---

¹⁰² A 2003. március 4-én tartott mediációs szeminárium jegyzete. 14–15.

A bináris kód nyelvén speciális 'is-is' kategóriába sorolom azokat az eseteket, ahol rendszerszintű együttműködés az előfeltétele a hatékony vitarendezésnek. Egyes esetekben ugyanis állításom szerint az alternatív vitarendezés csak és kizárólag a rendes bíróságokkal együtt alkalmas a hatékony vitarendezésre. Ekkor az állami igazságszolgáltatás és az alternatív vitarendezés együttesen teremtenek meg egy 21. századi jogvédelmet, kiegészítik, és nem kizárják egymást. Hatékonyabban működik az állami igazságszolgáltatás, ha a vitarendezés egy része 'out of the box' elven működik, azaz a jogviták megoldásának egy része nem a keretein belül történik, így a vitarendezés feladata megoszlik a két fórumrendszer között.

Tudományos eredménye annak van, ha valami létezőt leírunk, és különleges módszerekkel feltárjuk a leendőket. Milyen eredmény várható? A bináris fogalmi mátrix elmélettel egy tesztet szeretnék leírni arra, hogy a jogi pozitívumai alapján mely esetekben szükséges, lehetséges és lehetetlen az alternatív vitarendezés, továbbá világos kategóriatani besorolásba kívánom rendezni a különböző alternatív vitarendezési eszközöket.

2. EGYES ALTERNATÍV MÓDSZEREK ÉS ELHELYEZKEDÉSÜK A BINÁRIS FOGALMI MÁTRIXBAN

2.1. A XX. SZÁZAD KIHÍVÁSAI – A BERUHÁZÁSVÉDELEM

Az egyes államok viszonylatában a nemzetközi kereskedelem és beruházások volumenének megnövekedése által indokoltan a beruházásvédelmet, a beruházásvédelmi megállapodások megszegése esetére igénybe vehető alternatív vitarendezési mechanizmusokat elemzem. A nyitott és kiszámítható szabályokon alapuló kereskedelem Európa és partnerei jóléte fokozásának, életszínvonalunk növelésének, valamint bolygónk és demokráciáink fenntartható fejlesztésének egyik leghatékonyabb eszköze.¹⁰³ E részben a választottbíráskodás – területi korlátok által indokoltan – kis szeletét, a Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központjának döntéseit villantom fel, annak érdekében, hogy e vitarendezési mechanizmus is elhelyezhető legyen a bináris fogalmi mátrixban.

A XX. században a nemzetközi kereskedelem és beruházások volumene megnövekedett, azonban a növekedés ütemét a diplomáciai jellegű akadályok jelentősen csökkentették. Az első világháborút követően a Szovjetunió létrejöttével, később a szocializmus elterjedésével a korábban nagyrészt egységesen a magántulajdonon alapuló politikai rendszerek mellett megjelentek a magántulajdont tagadó politikai rendszerek is. Ezekben az államokban általánossá vált a magántulajdon államosítása, amely széles körben érintett külföldi érdekeltségeket is. A gyarmati rendszer megszűnése után a gyarmati sorból kikerült államok rendelkezni kívántak a természeti erőforrásaik felett. A tőkeexportőr fejlett államok célja továbbra is a beruházások védelmére vonatkozó, minél magasabb szintű nemzetközi jogi védelem kialakítása volt, míg a szocialista és a fejlődő államok az állami szuverenitást és természeti erőforrások feletti önrendelkezést hangsúlyozták. Az ENSZ Közgyűlése számos határozatot hozott a természeti erőforrások feletti önrendelkezésről, az 1803. határozatában

---

¹⁰³ KOZÁK Kornélia – SZIRBIK Miklós (2022): Fenntartható befektetővédelmi jogalkotás az intra-EU megállapodások területén, tekintettel az Európai Unió Bíróságának az Achmea-ügyben hozott ítéletére. In: STRIHÓ Krisztina – SZEGEDI László szerk.: *Európai szabályozáspolitikai kihívások*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó. 71.

pedig rendelkezett a külföldi beruházásokkal kapcsolatos jóhiszemű bánásmódról és a kisajátítás esetén fizetendő kártalanításról is.

A második világháború során a nyugati nemzetgazdaságok egyre szorosabb összefonódása újabb kihívást jelentett. Erre a nemzetközi kereskedelmi és pénzügyi rendszer megújításával reagáltak, amelynek keretében létrehozták a Nemzetközi Valutaalapot, a Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bankot (a későbbi Világbankot), és a kereskedelmi akadályok csökkentésére megszületett az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) is. Ugyanakkor az árukereskedelem és a beruházások liberalizációját célzó Havannai Karta – elsősorban az Amerikai Egyesült Államok ratifikálásának hiánya okán – nem lépett hatályba. Ennek okán a nemzetközi beruházások védelmét kifejezetten ebből a célból kötött kétoldalú egyezményeken keresztül garantálták.¹⁰⁴

A jelentős fejlődés és az egyre szorosabb gazdasági együttműködés eredményeként a fenntarthatóság fogalma is előtérbe került, amelynek gazdasági dimenziója képeződik le a beruházásvédelmi megállapodásokban.¹⁰⁵

2.1.1 A BERUHÁZÁSVÉDELMI MEGÁLLAPODÁSOK RENDELTETÉSE ÉS TARTALMA

A beruházásvédelmi megállapodásokat a működő tőke országok közötti áramlásának elősegítésére általában a fejlett és a fejlődő országok kötik. Céljuk, hogy megteremtsék a tőkeexportőrök biztonságát. Ezt úgy érik el, hogy államközi és kormányközi szerződésekben a felek kölcsönösen kötelezettséget vállalnak arra, hogy a másik ország tőkebefektetőinek vagyonát tiszteletben tartják, nem államosítják, vagy ha arra mégis sor kerülne, azt csak a közös érdekében, megfelelő jogalappal hajtják végre, és az érintett tőketulajdonost kellőképpen kártalanítják. A kötelezettségvállalás kiterjed a befektetett tőke jövedelmének és az egyéb

---

¹⁰⁴ SÁNDOR Lénárd (2016): Emberi jogok a beruházásvédelem rendszerében. *Európai jog*, 16. évf. 3. sz. 1–10.

¹⁰⁵ A témát érintő kutatásaim részben megjelentek az alábbi tanulmányban: SELNICEAN László (2020b): Az alternatív vitarendezés sajátos területe: beruházásvédelmi eljárások a társadalmi fenntarthatóság érdekében. In: SMUK Péter: *Társadalmi fenntarthatóság*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2143–2152. valamint SELNICEAN László (2021c): Az alternatív vitarendezés sajátos területe: beruházásvédelmi eljárások a társadalmi fenntarthatóság érdekében. In: GELENCSÉR Dániel – SELNICEAN László szerk.: *Uniós polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 143–155.

járandóságoknak a szabad átutalhatóságára is.¹⁰⁶ A megállapodásoknak köszönhetően a politikai kockázatból,¹⁰⁷ a transzferzárlatból és az esetleges államosításból eredő kockázatok minimalizálódnak. Bár az országok belső jogforrásaikban is biztosítják a külföldi tőkebefektetők védelmét, azonban e jogforrások egyoldalúan módosíthatók, így azt a tőketulajdonosok nem tartják elegendőnek. A másik fél ismeretlen jogi környezetéből és kevésbé kiszámítható közhatalmi intézkedéseiből fakadó üzleti kockázat magas. E körülmények indokolják az államközi és kormányközi szerződések létrejöttét.

A megállapodások időtartama tíz-tizenöt év, azzal, hogy felmondás hiányában automatikusan meghosszabbodnak, és az abban foglaltak a szerződéskötés előtti meghatározatlan vagy meghatározott időtartamra is érvényesek. Az utóbbi kitéletet a korábban államosító országok szokták alkalmazni annak érdekében, hogy a szerződő partner, illetve annak szervezetei pótlólagos igényeket ne támaszthassanak. Magyarország a működőtőke-beáramlás elősegítése érdekében fokozatosan kötött beruházásvédelmi megállapodásokat a nyugat-európai országokkal, például Belgiummal, Franciaországgal, Hollandiával és Németországgal.

Az egyes szerződések tartalma eltérő, de felépítésük sok hasonlóságot mutat. A bevezető részben a felek megfogalmazzák a céljaikat, a beruházó, a beruházás fogalmát, és azt is, hogy kik lehetnek tőkebefektetők. Beruházónak tekintjük azt, aki a másik szerződő fél területén beruházást létesített. Ebbe az alanyi körbe a jogi személyek mellett a magánszemélyek is beletartozhatnak.

A beruházás fogalmának meghatározása azért lényeges, mert ez határoolja el a beruházásvédelmi jogot az árukereskedelem, a pénzügyi befektetések és a pénzügyi tranzakciók szabályozásától. A beruházásvédelmi jog azoknak a nemzetközi közjogi normáknak az összessége, amelyek a fogadó állam magatartását szabályozzák a területén lévő külföldi beruházások vonatkozásában. Részt képezik azok a szerződéses eredetű nemzetközi közjogi szabályok is, amelyek az államok közötti tőkebefektetések előmozdítását szolgálják. A legtöbb beruházásvédelmi megállapodás a befektetés fogalmi elemévé teszi, hogy annak a fogadó állam jogszabályaival

---

¹⁰⁶ CONSTANTINOVITS Milán – SIPOS Zoltán (2016): *Nemzetközi üzleti technikák*. Budapest, Akadémiai Kiadó. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj57nut_1/

¹⁰⁷ DANKÓ László (2009): *Nemzetközi kereskedelem*. Miskolc, Miskolci Egyetem Marketing Intézet. (elektronikus kiadvány) Elérhető: <http://real.mtak.hu/91378/1/4765.pdf>

összhangban kell létrejönnie. Magyarország Azerbajdzsánnal 2007-ben kötött beruházásvédelmi megállapodásában¹⁰⁸ a „beruházás» kifejezés magában foglal mindenfajta olyan vagyoni értéket, melyet az egyik Szerződő Fél valamely beruházója gazdasági tevékenységgel összefüggésben fektetett be a másik Szerződő Fél területén, ez utóbbi törvényeivel és jogszabályaival összhangban”. A nem taxatív felsorolásban szerepel az ingó és ingatlan tulajdon, a zálogjog, részvények, üzletrészek, vállalati kötvények, a társasági érdekelttség egyéb formái, pénzkövetelések, szellemi és ipari tulajdonhoz fűződő jogok, természeti erőforrások kutatására, kitermelésére, művelésére vagy kiaknázására vonatkozó koncessziók. A fogalom az évek során nem változott: a Magyarország Kormánya és a Zöld-foki Köztársaság Kormánya közötti 2019-es megállapodásban¹⁰⁹ a fogalom néhány stilisztikai különbségtől eltekintve megegyezik, a Belarusz Köztársasággal kötött megállapodásban¹¹⁰ pedig csupán a „beruházásokhoz közvetlenül kapcsolódó egyéb hasonló jogokkal” egészül ki.

A megállapodások érdemi részét jelenti a beruházások engedélyezésének és elősegítésének kijelentése, a tőkék, hozamok, hiteltörlesztések, illetve felszámolás miatt kivont összegek szabad átutalhatóságának kikötése és az államosítások kizárása.

A legtöbb beruházásvédelmi egyezmény tartalmazza a tisztességes és méltányos elbánás követelményét. Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában 1950. november 4-én kelt európai emberi jogi egyezmény tisztességes tárgyaláshoz való jogának és a kontinentális polgári jogok jóhiszeműségi alapelveinek megfeleltethető követelmény generális jellege miatt a beruházásvédelmi vitáinak leggyakrabban hivatkozott jogi követelményévé vált.

A nemzeti elbánás mellett a legnagyobb kedvezményes elbánás (legnagyobb kedvezmény) elve egyaránt érvényesül. A diszkrimináció tilalmának speciális formája, a nemzeti elbánás elve ugyanis csak azt írja elő, hogy a belföldi beruházóknak nyújtott előnyöket a külföldiek számára

---

¹⁰⁸ 2007. évi CVIII. törvény a Magyar Köztársaság és az Azerbajdzsán Köztársaság között a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló, Bakuban, 2007. május 18-án aláírt Megállapodás kihirdetéséről 1. Cikk

¹⁰⁹ 2019. évi LIV. törvény a Magyarország Kormánya és a Zöld-foki Köztársaság Kormánya között a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló Megállapodás kihirdetéséről 1. Cikk

¹¹⁰ 2019. évi XVI. törvény a Magyarország Kormánya és a Belarusz Köztársaság Kormánya között a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló Megállapodás kihirdetéséről 1. Cikk

is biztosítani kell, de nem akadályozza meg, hogy a belföldieknek nem biztosított, azonban valamely külföldi ország természetes és jogi személyei számára megadott jogokat megtagadják más külföldi országok jogalanyaitól.¹¹¹ Ezzel szemben a legnagyobb kedvezményes elbánás magában foglalja azt is, hogy a kedvezményre nemzetközi szerződés alapján jogosult állam jogalanyai és áruai a kedvezményt adó államban megkapják mindazokat a jogokat, amelyeket a legkedvezőbb helyzetben lévő külföldi állam természetes és jogi személyei, illetve azok áruai élveznek. A fogadó állam arra vállal kötelezettséget, hogy az adott beruházásvédelmi megállapodással érintett területen a szerződő fél beruházóit nem részesíti hátrányosabb elbánásban, mint a harmadik államokból származó beruházókat. A kedvezmény nemcsak a már megadott jogokra terjed ki, hanem azokra is, amelyeket az illető állam a jövőben bármikor, bármely külföldi állam polgárainak és vállalatainak biztosítani fog. Összefoglalva: a legnagyobb kedvezményes elbánás elve a külföldi vállalatok és természetes személyek egymáshoz viszonyított jogegyenlőségét biztosítja.¹¹²

A Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központja a legnagyobb kedvezményes elbánás elvét a Telenor Mobile Communications A. S. v. Magyar Köztársaság-ügyben értelmezte.¹¹³ Magyarország az egyetemes szolgáltatás finanszírozására díjat vezetett be, amelyet az akkori MATÁV által nyújtott vezetékes telefonszolgáltatás támogatására kívánt fordítani. Ezt a Pannon GSM Zrt.-nek is meg kellett fizetnie, így e mobilszolgáltató tulajdonosa eljárást kezdeményezett Magyarország ellen. Az eljárásban a magyar–norvég kétoldalú beruházásvédelmi megállapodásra¹¹⁴ hivatkozott, amely azonban csak kisajátítás esetén adott lehetőséget perindításra. Magyarország álláspontja szerint a választottbíróóság az ügyben nem rendelkezett hatáskörrel, arra figyelemmel, hogy a kifogásolt intézkedések nyilvánvalóan nem jelentenek kisajátítást, a mobilszolgáltató árbevételének csak töredékét érintették, így nem

---

¹¹¹ KENDE Tamás – NAGY Boldizsár – SONNEVEND Pál – VALKI László szerk. (2019): *Nemzetközi jog*. Budapest, Wolters Kluwer. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/YOV1761_1/

¹¹² MÁDL Ferenc – VÉKÁS Lajos (2014): *Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga*. Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. 141–142.

¹¹³ Telenor Mobile Communications AS v. Republic of Hungary, ICSID Case No. ARB/04/15, Award, 13 September 2006. Elérhető: http://icsidfiles.worldbank.org/icsid/ICSIDBLOBS/OnlineAwards/C240/DC652_En.pdf

¹¹⁴ 1993. évi LXI. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Norvég Királyság Kormánya között a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről Oslóban, az 1991. évi április hó 8. napján aláírt Megállapodás kihirdetéséről.

tekinthetők olyan intézkedéseknek, amelyek megfosztották a mobilszolgáltatót befektetése teljes értékétől. A mobilszolgáltató hangsúlyozta, hogy Magyarország a más államokkal kötött megállapodásokban nemcsak a kisajátítás, hanem az megállapodás egyéb rendelkezéseinek megsértése miatt is lehetőséget biztosított a választottbírói eljárásra, ennek okán a magyar–norvég egyezményben foglalt legnagyobb kedvezményes elbánás alapján a norvég beruházó is jogosult perindításra. A választottbírói eljárás nem fogadta el a mobilszolgáltató érveit, és hatáskörének hiányát állapította meg.

A beruházásvédelmi jog alapvetését jelentő kisajátításra vonatkozó szabályok azt írják elő, hogy a fogadó állam csak a kisajátítás nemzetközi jogi feltételeinek teljesítésével sajátíthat ki külföldi tulajdont. E feltételek akkor teljesülnek, ha a kisajátítás közérdekből, a közjó érdekében történik, nem önkényes, nem diszkriminatív, és a beruházót kellőképpen kártalanítják. A fogalom értelmezéséhez a *DC Affiliate Limited and ADC & ADMC Management Limited v. Magyar Köztársaság-ügy*¹¹⁵ nyújthat segítséget. Két kanadai vállalkozó ciprusi cégeken keresztül szerződést kötött a ferihegyi repülőtér üzemeltető Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatósággal a repülőtér felújítására és üzemeltetésére. A szerződés tartalma szerint a beruházók felépítik a Ferihegy 2/B terminált, és ennek ellenértékéért meghatározott ideig üzemeltethetik azt. Az építési munkák elvégzését követően, a terminál 1998-as átadása után három évvel egy miniszteri rendeletben¹¹⁶ megszüntették a Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóságot. Magyarország álláspontja szerint az igazgatóság megszűnésével a ciprusi beruházó joga is megszűnt a repülőtér üzemeltetésére. Ezzel szemben a választottbírói eljárás úgy vélte, hogy a rendelet elfogadásával Magyarország kisajátította az beruházó befektetését. Az ICSID rámutatott arra is, hogy jogtalan kisajátítás esetén fizetendő összeg nem egyezik meg a jogos kisajátítás esetén fizetendő összeg mértékével.

A megállapodások a vitás kérdések eldöntésének módját, a hatáskört és az illetékességet is szabályozzák. A fogadó állam bíróságán kívül három választottbírói vitarendezés is a felek rendelkezésére áll:

---

¹¹⁵ *ADC Affiliate Limited and ADC & ADMC Management Limited v. Republic of Hungary*, ICSID Case No. ARB/03/16, Award of the Tribunal, 2 October 2006. Elérhető: http://icsidfiles.worldbank.org/icsid/ICSIDBLOBS/OnlineAwards/C231/DC648_En.pdf

¹¹⁶ 45/2001. (XII. 20.) KöViM rendelet a Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóság megszüntetéséről és a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat létrehozásáról

- az Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központja (ICSID) előtti eljárás,
- olyan nemzetközi ad hoc (eseti) választottbíróóság eljárása, amely az Egyesült Nemzetek Nemzetközi Kereskedelmi Jogi Bizottságának (UNCITRAL) választottbíróósági szabályzata szerint jött létre,
- valamely állandó nemzetközi kereskedelmi választottbíróóság (például Nemzetközi Kereskedelmi Kamara Választottbíróósága, ICC).

2.1.2 VITARENDEZÉSI MECHANIZMUSOK A BERUHÁZÁSVÉDELMI MEGÁLLAPODÁSOK MEGSZEGÉSÉNEK ESETÉRE

Mint minden konfliktusnál, a beruházásvédelmi megállapodások megszegése esetén is az első lépcső a vita peren kívüli, tárgyalások útján történő – egymás közti – rendezése. Azonban, ha ez nem jár sikerrel, akkor több lehetőség is van a jogvita rendezésére.

A legkorábbi metódus a diplomáciai védelem, amikor a külföldit ért sérelmet a honos állam elleni nemzetközi jogi jogsértésként értékelik. A jogvitát végső soron a hágai Nemzetközi Bíróóság előtt is rendezhetik. A vitarendezés másik formája ugyancsak államok között zajlik, a beruházó honos állama és a fogadó állam diplomácia lépések megtétele nélkül, közvetlenül a bíróság előtt rendezi a jogvitát.¹¹⁷

A legelterjedtebb mégis a nemzetközi választottbíróósági vitarendezés,¹¹⁸ amelynek egyik szereplője maga a beruházó, míg a másik oldalon a fogadó állam áll. A beruházó és a fogadó állam közötti választottbíróósági vitarendezés tagadhatatlan előnye, hogy a beruházó független fórum előtt érvényesítheti jogait, és nem a fogadó állam bírósága előtt, ahol kétséges az eljáró bíró függetlensége. A fogadó állam a beruházásvédelmi megállapodásban visszavonhatatlan ajánlatot tesz a megállapodásból vagy annak bizonyos rendelkezéseiből eredő jogviták választottbíróóság előtt történő rendezésére, amelyet a befektető az eljárás megindításával fogad el. A mai gyakorlat szerint (ahogy az Azerbajdzsánnal, a Belarusz Köztársasággal és a Zöld-foki Köztársasággal kötött megállapodásban is szerepel) a beruházó a beruházást érintő minden jogvita fennállása esetén fordulhat a választottbíróósághoz. Nem volt ez így a már elemzett Telenor Mobile Communications A. S. v. Magyar Köztársaság-ügyben, ahol az 1993-as

---

¹¹⁷ KENDE – NAGY – SONNEVEND – VALKI i. m.

¹¹⁸ E vitarendezési mechanizmushoz lásd részletesen: NAGY Csongor István (2019): *Investment Arbitration in Central and Eastern Europe: Law and Practice*. Cheltenham, Edward Elgar Publishing.

magyar-norvég megállapodás tartalmát vizsgálva az ICSID arra az álláspontra helyezkedett, hogy a felek csak a megállapodásban meghatározott jogviták esetén (ebben az esetben kisajátítás során) választhatják a választottbírói utat, a legnagyobb kedvezményes elbánás elve e körben nem érvényesül.

Gyakori kritika a választottbírói út kapcsán, hogy a beruházási viták jelentős hányadát a különbírók a mozgó tőke által befolyásolt módon a beruházók javára döntenek el. E nézet szerint a választottbírók érdeke azt követelheti meg, hogy a beruházó számára előnyösebb döntés szülessen. Ugyanis ilyen esetekben számíthatnak arra, hogy a vitában érdekelt fél legközelebb is őket kéri fel a vitás ügyekben a választottbíróként történő eljárásra.¹¹⁹

A beruházásvédelmi jogviták rendezésének elsődleges fóruma az 1965-ben létrehozott, a Világbankhoz tartozó washingtoni Beruházási Viták Rendezésének Nemzetközi Központja.¹²⁰ Az ICSID választottbírói eljárásában a felek által jelölt választottbírók járnak el. A feleknek segítséget nyújt az ICSID saját, a tagállamok által jelölt választottbírói listája, de megjelölhetnek olyan személyeket is, akik nem szerepelnek e listán.

A választottbírói vitarendezési eljárások száma folyamatosan növekszik, következésképpen a beruházásvédelmi jogvitákban hozott döntések száma is nő, így egyre nagyobb a releváns joganyag. A döntések jogalapja a jogesetenként általában különböző kétoldalú egyezmény, ennél fogva az egymástól független, önálló választottbírói tanácsokat a korábbi tanácsok döntései formálisan nem kötik. Ugyanakkor az egyezményekben szereplő hasonló megfogalmazású rendelkezések értelmezéséhez a korábbi döntések segítséget nyújtanak, és ha a tanács valamely korábban kialakult gyakorlattól el kíván térni, akkor az eltérést megindokolja.¹²¹

---

¹¹⁹ Ezt a kérdéskört lásd kimerítő részletességgel: GOMBOS Katalin – KESERŰ Barna Arnold – GELENCSÉR Dániel (2018): Szabadkereskedelelem vs. környezetvédelem: zsákutca egy érdekpolarizált helyzetben – gondolatok az ISDS reformjának margójára. *Európai Tükör*, XXI. évf. 1. sz. 7–35.

¹²⁰ Az Államok és más államok természetes és jogi személyei közötti beruházási viták rendezéséről szóló, Washingtonban 1965. március 18-án kelt Egyezményt Magyarország az 1987. évi 27. törvényerejű rendelettel hirdette ki, és vonatkozásában 1987. március 6-án lépett hatályba.

¹²¹ KATONA János (2015): A beruházásvédelem reformja és az EU formálódó beruházásvédelmi politikája – pillanatkép. *Európai Jog*, 15. évf. 4. sz. 8–18.

2.1.3 A BERUHÁZÁSVÉDELMI MEGÁLLAPODÁSOK KAPCSOLATA AZ UNIÓS JOGGAL

Az Európai Unió tagállamai számos kétoldalú beruházásvédelmi megállapodást kötöttek harmadik országokkal (extra-EU BIT), de jelentős azoknak a megállapodásoknak a száma is, amelyeket a tagállamok egymással kötöttek (intra-EU BIT).¹²² Kétoldalú beruházásvédelmi megállapodások nem csupán két ország között jöhetnek létre: az Európai Unió és tagállamai a délkelet-ázsiai kereskedelem fellendítése érdekében¹²³ Szingapúrral¹²⁴ és Vietnámmal¹²⁵ kötöttek ilyen egyezményt. A harmadik államokkal kötött megállapodásokban az uniós tagállamok leginkább a tőkeexportáló államok szerepében jelennek meg, ezekben garanciákat biztosítanak számukra a beruházásaikkal összefüggésben.

A tagállamok között sokáig jóval kevesebb beruházásvédelmi megállapodás volt hatályban. 2004 előtt csupán kettő, amelyeket Németország kötött Görögországgal és Portugáliával. Ebben az évben tíz tagállammal bővült az Európai Unió. A belépő országok a csatlakozásukat megelőzően nagyszámú megállapodást kötöttek uniós tagállamokkal és más államokkal egyaránt. Ezek a beruházásvédelmi megállapodások azért születtek, hogy a csatlakozó országok védelmet nyújtsanak a már korábban is tagállam országok befektetőinek, és ennek segítségével ösztönözzék a tőkeáramlást. A kétoldalú beruházásvédelmi garanciák vállalása egy újabb lépést jelentett az uniós integráció felé. A csatlakozás előtt, tagállamokkal kötött megállapodások (extra-EU BIT-ek) a csatlakozás időpontjával tagállamok közötti megállapodásokká (intra-EU BIT-ekké) váltak, így e beruházásvédelmi megállapodások száma (és ezzel együtt az uniós jog szempontjából a jelentőségük is) ugrásszerűen megnőtt.

Az Európai Unió négy „szabadsága” az EUMSZ-ben deklarált áruk, személyek, szolgáltatások és tőke szabad mozgása. E tárgykörök vizsgálata során felvetődik a kérdés, hogy a tagállamok

---

¹²² Az extra-EU BIT-ekre lásd részletesebben: NAGY Csongor István (2018): *Extra-EU BITs and EU law: Immunity, “Defense of Superior Orders”, Treaty Shopping and Unilateralism*. Indianapolis, Council on International Law and Politics.

¹²³ Európai Bizottság: *A Szingapúrral kötött megállapodást úgy alakítják, hogy lendületet adjon az EU–Ázsia kereskedelemnek*. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_19_906

¹²⁴ 2019. évi LIII. törvény az egyrészről az Európai Unió és tagállamai, másrészről a Szingapúri Köztársaság közötti beruházásvédelmi megállapodás kihirdetéséről.

¹²⁵ 2019. évi LXXXV. törvény az egyrészről az Európai Unió és tagállamai, másrészről a Vietnámi Szocialista Köztársaság közötti beruházásvédelmi megállapodás kihirdetéséről.

közötti kétoldalú beruházásvédelmi egyezmények mennyiben egyeztethetők össze az uniós joggal. Az összeegyeztethetőség vizsgálata a beruházásvédelmi jog egyik legnépszerűbb témája.

Az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 12-én elfogadta az 1219/2012/EU rendeletet, a „BIT-rendeletet”, amely átmeneti rendelkezéseket állapít meg a tagállamok és harmadik országok közötti kétoldalú beruházási megállapodások tekintetében. Célja, hogy biztosítsa a tagállamok és harmadik országok közötti kétoldalú beruházási megállapodások összhangját az uniós joggal és az Unió befektetési politikájával, és garantálja a beruházók számára a jogbiztonságot. A rendelet kimondja, hogy a kétoldalú beruházási megállapodások a nemzetközi közjog szerint továbbra is kötelező erejűek a tagállamokra nézve, azonban az Unió azonos tárgyú megállapodásai fokozatosan fel fogják váltani őket. Az uniós szintű megállapodások hatályba lépéséig a tagállamok a nem uniós országokkal kötött beruházásvédelmi megállapodásokat meghatározott feltételek mellett hatályban tarthatják, és szükség szerint újakat is köthetnek.¹²⁶

A tagállamok közötti megállapodásokat a nemzetközi jog és az uniós jog szempontjából is vizsgálhatjuk. A nemzetközi jogi szempontú vizsgálat során megállapítható, hogy a megállapodások mint nemzetközi szerződések a nemzetközi jogon alapulnak. Az uniós jog a nemzetközi jog egyik alrendszerének tekinthető, így egyáltalán nem szükségszerű az uniós jog elsőbbsége. Ebben az esetben a szerződések jogáról szóló 1969. évi bécsi egyezményből¹²⁷ érdemes kiindulni. A 30. cikke az azonos tárgyú, egymást követő szerződések alkalmazását szabályozza, míg az 59. cikke rendelkezik a szerződés megszűnéséről vagy alkalmazásának felfüggesztéséről későbbi szerződés megkötése folytán. E cikkekből a nemzetközi jogi szempontú elemzések azt a konklúziót vonják le, hogy a beruházásvédelmi megállapodások megszűnésének feltételei nem állnak fenn, és azok egyes rendelkezéseinek alkalmazása sem mellőzhető az érintett tagállamok uniós csatlakozása folytán.

---

¹²⁶ A BIT-rendelettel összefüggésben lásd részletesebben: BARTHA Ildikó (2015): *Nemzetközi szerződések mozgásában*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus. 195-199., továbbá BARTHA Ildikó (2017): A nemzetközi beruházásvédelem átláthatósági garanciái az Unióban. In Horváth M. Tamás – Bartha Ildikó – Varga Judit szerk.: *Honnan hová? A közpénzek védelméről*. Debrecen, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 233–255.

¹²⁷ 1987. évi 12. törvényerejű rendelet a szerződések jogáról szóló, Bécsben 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés kihirdetéséről.

Az uniós jog szempontjából több tényezőt is vizsgálni kell, figyelemmel arra, hogy az EUMSZ, azt megelőzően az Európai Közösséget létrehozó szerződés (EKSZ), de még a csatlakozási szerződések sem tartalmaztak kifejezett rendelkezést a beruházásvédelmi megállapodások és az uniós jog viszonyáról.

A tagállamok közötti kétoldalú beruházásvédelmi megállapodások és a személyek, valamint a tőke szabad mozgására vonatkozó előírások között kétségtelenül van átfedés, azonban ez az átfedés nem teljeskörű, a szabályozás mélysége és a védelem szintje különbözik. Következésképpen a tagállamok az uniós jog által nem érintett körben és az uniós jog tiszteletben tartása mellett elfogadhatnak és fenntarthatnak beruházásvédelmi szabályokat.

Nem egyértelmű azonban, hogy az uniós jog, vagy a tagállamok közötti beruházásvédelmi megállapodások élveznek elsőbbséget. Amennyiben az uniós jog primátusa állapítható meg, akkor megválaszolandó kérdés, hogy van-e olyan konfliktus az uniós jog és a beruházásvédelmi megállapodások között, amelyet az uniós jog javára kell feloldani, vagyis a tagállamok között hatályban lévő kétoldalú beruházásvédelmi egyezmények által biztosított előnyök összhangban vannak-e az uniós joggal. Az előnyök megkülönböztető jellege, a választottbírói út igénybevételenek biztosításával a rendes bíróságok kikerülése és a döntéshozatal kivonása az uniós jog ellenőrzése alól vitára adhat okot.¹²⁸

A bizonytalanságok feloldására az EUB az Achmea-ügy¹²⁹ kapcsán a 2018. március 6-án született ítéletében¹³⁰ egyértelmű választ adott. A tagállamok között létrejött beruházásvédelmi megállapodásokban az a rendelkezés, amely lehetővé teszi a beruházónak, hogy a fogadó állam ellen választottbírói eljárás indítson, ellentétes az EUMSZ 267. és 344. cikkével. E cikkek biztosítják az uniós Szerződések által meghatározott hatásköri rendet, az uniós jogrend autonómiáját, valamint egységes alkalmazását. Az ügy érdekessége, hogy a főtanácsnok

---

¹²⁸ SZABADOS Tamás (2017): A tagállamok közötti beruházásvédelmi egyezmények az uniós jogban. *Állam- és Jogtudomány*, LVIII. évf. 3. sz. 17–44.

¹²⁹ Az ügy kapcsán lásd még: NAGY Csongor István (2017): *Intra-EU Bilateral Investment Treaties and EU Law after Achmea: 'Know Well What Leads You Forward and What Holds You Back'*. *German Law Journal*, Vol. 19, No. 4, pp. 981–1016.

¹³⁰ C-284/16. sz. Slowakische Republik kontra Achmea BV ítélet, ECLI:EU:C:2018:158.

indítványában ellentétes javaslatot tett. Megítélése szerint az EUMSZ 18. cikkét, az EUMSZ 267. cikkét és az EUMSZ 344. cikkét úgy kell értelmezni, hogy „azok nem képezik akadályát az olyan, állam és beruházó közötti vitarendezési mechanizmus alkalmazásának, amelyet az egyik szerződő állam Európai Unióhoz való csatlakozását megelőzően kötött kétoldalú beruházási megállapodást vezetett be, és amely előírja, hogy az egyik szerződő állam beruházója a másik szerződő államban létesített beruházásokra vonatkozó jogvita esetén ez utóbbi állammal szemben választottbírósi eljárást indítson.”¹³¹

A témát nagyobb spektrumban és részletesebben vizsgálja a 2019. április 30-án kiadott 1/17. sz. vélemény.¹³² A Belga Királyság az EUMSZ 218. cikk (11) bekezdése alapján vélemény iránti kérelmet terjesztett elő. Az eljárásban arra kereste a választ, hogy az egyrésztől Kanada, másrésztől az Európai Unió és tagállamai közötti, 2016. október 30-án Brüsszelben aláírt átfogó gazdasági és kereskedelmi megállapodás nyolcadik fejezetének („Beruházás”) F. szakasza („A beruházó és az állam közötti, beruházásokkal kapcsolatos viták rendezése”) összeegyeztethető-e a Szerződésekkel, beleértve az alapvető jogokat is. Kételyei azokkal a hatásokkal kapcsolatban merültek fel, amelyeket a megállapodás e része gyakorolhat a Bíróságnak az uniós jog végérvényes értelmezésére irányuló kizárólagos hatáskörére, az egyenlő bánásmód általános elvére és az uniós jog tényleges érvényesülésének követelményére, valamint a független és pártatlanság bírósághoz fordulás jogára. A beruházó és az állam közötti vitarendezési mechanizmus (Investor-State Dispute Settlement, ISDS) rendszer lehetővé teszi a viták rendezését, amikor a beruházó szerint valamely állam megsértette egy nemzetközi beruházási megállapodásból eredő kötelezettségeit. Az ISDS rendszerre vonatkozó kikötések nemzetközi beruházási megállapodásba való felvétele így biztosítja a külföldi beruházó számára annak lehetőségét, hogy a beruházás megvalósításának helye szerinti állammal fennálló vitáját ne ezen állam bíróságai, hanem az e megállapodásban hivatkozott szabályok szerint egy ad hoc választottbírósi bíróság elé terjessze. Az EUB – ebben az esetben a főtanácsnok indítványával egyezően – úgy foglalt állást, hogy a hivatkozott szakasz összeegyeztethető az Európai Unió elsődleges jogával. A vélemény szerint az F. szakasz nem ruházta fel a tervezett fórumokat azzal a hatáskörrel, hogy a megállapodás rendelkezésein kívül az uniós jogot értelmezzék vagy alkalmazzák, továbbá nem sérti az uniós jogrend autonómiáját sem. Az egyenlő bánásmód elvével való összeegyeztethetőség körében az EUB rögzíti, nem zárható ki,

---

¹³¹ WATHELET, Melchior főtanácsnok indítványa.

¹³² A Bíróság 1/17. sz. véleménye. ECLI:EU:C:2019:341

hogy kivételes körülmények között a CETA Fórum ítélete azzal a következménnyel járhat, hogy semlegesíti az EUMSZ 101. vagy EUMSZ 102 cikk megsértése miatt kiszabott bírság hatásait, nincs azonban olyan hatása, hogy eltérő bánásmódot hozzon létre azon uniós beruházó kárára, akivel szemben ugyanolyan hibában szenvedő bírságot szabtak ki. Az F. szakasz nem akadályozza meg az EUMSZ belső piacon belüli torzításmentes verseny fenntartásának biztosítására irányuló rendelkezéseinek teljes körű alkalmazását, következésképpen nem sérti az uniós versenyjog tényleges érvényesülésének követelményét.

Bár az EUB gondoskodik az uniós jog egységes értelmezéséről és alkalmazásáról, mégis a választottbírság dönt arról, hogy az előtte folyamatban lévő ügyekben milyen jelentőséget tulajdonít az Achmea-ügy kapcsán született döntésnek vagy az 1/17. sz. véleménynek. Ha az intra-EU BIT-ek megszűnnének, a beruházók nem élvezhetnék a választottbírság eljárásából származó előnyöket. Következésképpen a beruházók azokon a területeken fektetnének be, ahol az extra-EU BIT által továbbra is védelemben részesülnek. 2016-ban Ausztria, Franciaország, Hollandia és Németország a megoldást abban látta, hogy összes kétoldalú beruházásvédelmi megállapodást egy multilaterális egyezménybe kellene foglalni, azzal, hogy e megállapodás egyetlen eljárási módot tartalmazna és a joghatóságot teljes egészében az EUB-nek adná.¹³³ Ezzel szemben az Európai Unió Bizottsága és Bírósága szerint az uniós jog önmagában kellő védelmet biztosít az unión belüli beruházóknak.¹³⁴

2018 végén a magyar miniszterelnök miniszterelnöki rendeletben egyetértését fejezte ki az Európai Unió egyes tagállamainak kormányai közötti beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló kétoldalú megállapodások felmondásáról szóló többoldalú szerződés létrehozása tárgyában, amely megszüntetné az Európai Unión belüli beruházásvédelmi

---

¹³³ PÉCZELI Kristóf (2019): *Az Európai Unión belüli kétoldalú beruházásvédelmi egyezmények jövője*. Elérhető: [https://itelet-](https://itelet-pazmany.blog.hu/2019/02/26/az_europai_union_beluli_ketoldal_u_beruhazasvedelmi_egyezmenyek_jovoje)

[pazmany.blog.hu/2019/02/26/az_europai_union_beluli_ketoldal_u_beruhazasvedelmi_egyezmenyek_jovoje](https://itelet-pazmany.blog.hu/2019/02/26/az_europai_union_beluli_ketoldal_u_beruhazasvedelmi_egyezmenyek_jovoje)

¹³⁴ SÁNDOR Lénárd (2019): *Magyarország újabb lépést tesz a gazdasági önrendelkezés visszaszerzése felé*. Elérhető:

https://precedens.mandiner.hu/cikk/20190102_visszanyerhető_gazdasági_onrendelkezés_magyarország_csatlakozás_az_europai_union_beluli_beruhazasvedelmi_megallapodások_megszüntetésére_irányuló_közös_erőfeszítések_hez

megállapodásokat, és felhatalmazta a külgazdasági és külügyminisztert, hogy készítse elő Magyarország részvételét.¹³⁵

Az EU és tagállamai számára nélkülözhetetlen a befektetések kiszámítható, stabil és átlátható szabályozási környezete, valamint a beruházói jogok hatékony érvényesítésének lehetősége. Az intra-EU-BIT-ek területén az EU és tagállamai által hivatalosan bejelentett vállalatokhoz képest még kevés előrehaladást sikerült csak elérni, ami az EU helyzetét is gyengíti a más régiók ellen a befektetőkért zajló versenyben. Biztató jel ugyanakkor a 2019-ben bejelentett szabályozási kezdeményezés, amely részleteinek mihamarabbi közzététele és transzparens szakmai megvitatása nagymértékben segítené a befektetők és döntéshozók kiszámítható tervezését. A szabályozás tartalmi elemei jó irányba mutatnak, ugyanakkor a jelenleg kidolgozás alatt lévő plurilaterális megállapodás időbeli hatályának véglegesítése pontos és alapos egyeztetést igényel az érintett gazdasági szereplők és döntéshozók között. Az előzetes terveknek megfelelően a Bizottságnak mihamarabb nyilvánosságra kell hoznia a megállapodást, amelyet lassíthat, hogy néhány tagállam nem ért egyet annak szövegével. Mindenesetre mind a tagállami befektetői oldalról, mind az EU részéről sürgetővé válik az intra-EU-BIT-ek rendezése, valamint egy hatékony befektetővédelmi és vitarendezési mechanizmus kidolgozása.¹³⁶

Az ezredfordulót követően az Európai Unió is intenzíven bekapcsolódott a felgyorsuló integrációs kezdeményezésekbe, ezért érdemes az Európai Unió legutóbbi kereskedelempolitikai törekvéseit geopolitikai aspektusból is megvizsgálni. Az új generációs szabadkereskedelmi megállapodásokban beruházásvédelmi részek is jelen vannak.¹³⁷ A szabadkereskedelmi megállapodások célja az Unió gazdasági növekedési ütemének fenntartása, az EU versenyképességének javítása, munkahelyek teremtése. Az előnyök több téren is megmutatkoznak: új piaci lehetőségek nyílnak meg az unió termelői és szolgáltatást nyújtói előtt; tervezhető, szabályokon alapuló lesz a piaci, üzleti környezet; a vámok megszüntetése az

---

¹³⁵ 148/2018. (XII. 17.) ME határozat az Európai Unió egyes tagállamainak kormányai közötti beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló kétoldalú megállapodások felmondásáról szóló megállapodás létrehozására adott felhatalmazásról.

¹³⁶ KOZÁK – SZIRBIK (2020) i. m. 1768.

¹³⁷ MAJOROS Pál (2019): Az Európai Unió kereskedelempolitikai törekvései az elmúlt évtizedben. *Prosperitas*, 2019/2. 30.

exportőr oldalán fokozza a termelő, a vevő oldalán a fogyasztó előnyeit; az árelőny mellett a választékbővülés előnyét is említeni kell; csökken a külkereskedelem eljárási bürokráciája; egyszerűsödnek a vámeljáráások, bővülnek a beruházási lehetőségek, új technikai, technológiai megoldásokhoz lehet hozzáférni; javulnak a beruházásvédelmi lehetőségek, továbbá a kereskedelmi és beruházási érdekek mellett olyan társadalompolitikai értékeket is közvetíthet a megállapodás, mint az emberi és munkavállalói jogok, környezetvédelem.¹³⁸

Mindezek az előnyök az Európai Unió „nagyhatalmi” érdekérvényesítését, geopolitikai stratégiáját támogatják. A stratégia része a nemzetközi beruházási, befektetési politika, amelynek célja a globális piacszerzés.

Az Európai Parlament 2018 decemberében fogadta el a mérföldkő-jellegű EU-Japán kereskedelmi megállapodást, amely 2019 februárjában lépett hatályba. A Japán és az Európai Unió közötti szabadkereskedelmi megállapodás geopolitikai jelentőségét fokozza, hogy az eurázsiai kontinens keleti (Japán) és nyugati (Európai Unió) végei között kötötték. Ezzel Japán fokozhatja európai, míg az unió délkelet-ázsiai, illetve a csendes-óceáni térségbeli jelenlétét. Utóbbi a jelenkori világ gazdaság leggyorsabb növekedésű régiója, ezért fontos az unió ottani jelenléte.¹³⁹

Az Európai Unió és Szingapúr közötti szabadkereskedelmi megállapodás azokat a feltételeket határozza meg, amelyek teljes mértékben lehetővé teszik az uniós gazdasági szereplők számára a Szingapúrban létrejött lehetőségek kiaknázását. Átfogóan liberalizálja a szolgáltatásokat és a befektetési piacokat, valamint új ajánlattételi lehetőségeket biztosít az uniós ajánlattevők számára, mindenekelőtt a közművek piacán, ahol sok a kiemelkedő uniós szállító. E megállapodás a Szingapúrba irányuló uniós húsexport tekintetében a nemzetközi szabványok alapján kereskedelmet jobban pártoló rendszer létrehozását célozza.

Az EU-Vietnám beruházásvédelmi megállapodás 2020 nyarán lépett életbe, és tartalma szerint magas szintű beruházásvédelmet biztosít. Az Európai Bizottság a tárgyalási irányelvekben meghatározott célkitűzésekkel összhangban gondoskodott arról, hogy az uniós beruházók a Vietnámban eszközölt beruházásaik tekintetében tisztességes és méltányos elbánásban

---

¹³⁸ MAJOROS (2019) i. m. 35.

¹³⁹ Uo. 46.

részesüljenek, valamint ne érje azokat hátrányos megkülönböztetés a hasonló helyzetben lévő vietnámi beruházásokkal szemben.¹⁴⁰ E megállapodás a Vietnám és az uniós országok közötti kereskedelmi akadályok csökkentését, a Vietnám területén eszközölt beruházásokat, a tagállamok piacának szélesítését támogatja.

2020. december 30-án létrejött az Európai Unió és Kína közötti átfogó beruházási megállapodás, miután a tárgyalások közel hét éve folytak. A megállapodás komoly gazdasági jelentőséggel bír, és emellett olyan kötelező erejű, értékalapú beruházási kapcsolatot hoz létre a felek között, amely a fenntartható fejlődés elveire épül. Az Európai Unió egyértelműen gazdasági érdekei mentén cselekedett, amelyet az is alátámaszt, hogy a megállapodás keretében Kína sokkal kiegyensúlyozottabb feltételeket biztosít az uniós befektetők számára, mint bármelyik korábbi partnerének. Az egyezmény Kína számára is sok előnnyel bír. Egyrészt, biztosította az Európai Unió kereskedelmi támogatását, és ezzel legitimálhatja saját politikai vezetését is, hiszen az unió közismerten a puha hatalom eszközeivel igyekszik érvényesíteni saját értékeit és normáit. Másrészt, elkerülte az Egyesült Államok és az EU közös, összehangolt fellépésének lehetőségét, amellyel sokat nyert gazdasági szempontból.¹⁴¹ A találkozóról készült összefoglaló szerint az átfogó beruházási megállapodás a hatálybalépését követően hozzájárul az EU és Kína közötti kereskedelmi és beruházási kapcsolatok egyensúlyának helyreállításához. Az EU részéről – az Unió jogi szabályainak és eljárásainak megfelelően – megkezdődik az átfogó beruházási megállapodás aláírására, megerősítésére és megkötésére irányuló munka. A két fél arra törekszik, hogy a megállapodás aláírásától számított két éven belül lezárja a beruházásvédelemről szóló tárgyalásokat.¹⁴² Az Európai Parlament azonban 2021. márciusában felfüggesztette az EU–Kína-megállapodás ratifikálását, és úgy döntött, hogy mindaddig nem tűzi napirendre a befektetési megállapodás ratifikálását, amíg Peking EP-képviselőket tart kínai tilalmi listán.¹⁴³ A Magyar Kormány nemrégiben, 2022. december 13-

---

¹⁴⁰ *Beruházásvédelmi megállapodás az EU és Vietnám között.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4373944>

¹⁴¹ MÁTHÉ Réka Zsuzsánna (2021): *Kína nagyon nyert az átfogó beruházási megállapodással.* Elérhető: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/01/08/kina-nagyon-nyert-az-atfogo-beruhazasi-megallapodassal>

¹⁴² Tanács (2020): *EU–Kína vezetői találkozó: eredmények elérése az EU érdekeinek és értékeinek érvényesítésével.* Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/47798/hungarian.pdf>

¹⁴³ FÓRIS György (2021): *Az Európai Parlament felfüggesztette az EU–Kína-megállapodás ratifikálását.* Elérhető: <https://infostart.hu/kulfold/2021/05/21/az-europai-parlament-felfuggesztette-az-eu-kina-megallapodas-ratifikalasa>

án közzétett álláspontja szerint szorgalmazza, hogy minél előbb lépjen hatályba a beruházási megállapodás Kína és az Európai Unió között.¹⁴⁴ A megállapodás ratifikálása a jövő kérdései vagy éppen megoldandó feladatai közé tartozik.

Az Európai Unió 2021. december 1-jén bemutatott fejlesztési stratégiájának keretein belül 300 milliárd euró értékben valósítana meg beruházásokat szerte a világban 2027-ig. Ekkor az Európai Bizottság konkrétan nem nevezte meg Kínát, azonban sokan úgy látták, hogy a „Global Gateway” névre keresztelt program éppen az ázsiai ország „Övezet és út” programjának ellensúlyozására szolgál.¹⁴⁵ A megállapodással hármas célt szeretne követni az EU: a korábbinál sokkal jobb hozzáférést biztosítani magának a gigantikus méretű ottani belső piachoz, és ezzel egyidejűleg komolyabb beruházásvédelmet kiharcolni. A harmadik cél az előbbi kettőből következik: kivenni a részüket a világ jelenlegi második legnagyobb gazdaságának növekedéséből.

2022 júniusában az Európai Unió Új-Zélanddal kötött szabadkereskedelmi megállapodást, ezt azonban a Parlamentnek és a Tanácsnak egyaránt jóvá kell hagynia, mielőtt hatályba léphetne.¹⁴⁶ A Tanács június 27-én határozatot fogadott el az Új-Zélanddal kötendő szabadkereskedelmi megállapodás aláírására vonatkozóan. A megállapodás liberalizálni és könnyíteni fogja a kereskedelmet és a beruházásokat, valamint elő fogja mozdítani a szorosabb gazdasági kapcsolatokat, ami jelentős gazdasági lehetőségeket nyit majd mindkét fél vállalkozásai és fogyasztói számára. Az EU Új-Zéland harmadik legnagyobb kereskedelmi partnere. A két partner közötti kétoldalú árukereskedelem az elmúlt években folyamatosan nőtt, és 2022-ben kis híján elérte a 9,1 milliárd eurót. A megállapodásnak köszönhetően, annak hatálybalépését követően a kétoldalú kereskedelem várhatóan akár 30%-kal, az uniós export pedig akár évi 4,5 milliárd euróval fog nőni. Az Új-Zélandra irányuló uniós beruházások akár 80%-kal is emelkedhetnek. A megállapodás alapján az uniós vállalkozások az alkalmazás első

---

¹⁴⁴ *Minél előbb lépjen hatályba a beruházási megállapodás Kína és az EU között!* Elérhető: <https://kormany.hu/hirek/minel-elobb-lepjen-hatalyba-a-beruhazasi-megallapodas-kina-es-az-eu-kozott>

¹⁴⁵ *Olyan szuperhatalommá tenné az EU-t a brüsszeli mesterterv, ami Kínát is lenyomná. Portfolio.* Elérhető: <https://www.portfolio.hu/global/20211201/olyan-szuperhatalomma-tenne-az-eu-t-a-brusszeli-mesterterv-ami-kinat-is-lenyomna-513888>

¹⁴⁶ *Az EU folyamatban lévő kereskedelmi megállapodásai.* Elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/world/20161014STO47381/az-eu-folyamatban-levo-kereskedelmi-megallapodasai>

évétől kezdve évente mintegy 140 millió euróval kevesebb vámot fizethetnek. Az EU–Új-Zéland szabadkereskedelmi megállapodás az első olyan megállapodás, amely teljes mértékben megfelel a Tanács által a 2022. október 17-i következtetéseiben jóváhagyott, a kereskedelemre és a fenntartható fejlődésre vonatkozó új uniós megközelítésnek.¹⁴⁷ Ebből is megállapítható, hogy az unió integrált beruházásvédelmi politikája számos kihívás előtt áll, amiben az alapvonalak ugyan lassan körvonalazódnak, de pontos tartalmukat csak a jövőbeli politikai alkuk fényében megszületett normák fogják meghatározni.¹⁴⁸

2.1.4 BERUHÁZÁSVÉDELEM A BINÁRIS FOGALMI MÁTRIXBAN

A beruházásvédelem erősségei közé sorolható, hogy az ahhoz kapcsolódó alternatív vitarendezési mechanizmusok jellemzően valódi, *sui generis* arbitrációs típusú eljárások. Önmagában a választottbírói eljárás a gazdasági élet szereplői számára elérhető leghatékonyabb, a szakirodalom által széleskörűen már feldolgozott,¹⁴⁹ a rendes bírósági eljárással leginkább párhuzamba állítható, ám a hangsúlyt a gazdasági racionalításra helyező alternatív vitarendezési eljárás, amelynek jelentőségét az sem csorbítja, hogy kifejezetten nem tárgya az uniós szabályozásnak, ennél fogva mélyrehatóbb jellemzésként a disszertációnak sem. Az erősségeknél szerepel a kiszámíthatóság is: beruházásvédelmi jogvitákban hozott és mindenki számára elérhető döntések száma nő, a korábbi döntések segítséget nyújthatnak, és a már kialakult gyakorlattól történt eltérés indokolással ellátott.

A gyengeségek közé sorolható az a hivatkozott felvetés, amely szerint a választottbírák érdeke a beruházó számára előnyösebb döntés, ugyanis ilyen esetekben számíthatnak arra, hogy a vitában érdekelt fél legközelebb is őket kéri fel a vitás ügyekben a választottbíróként történő eljárásra. Álláspontom szerint e tényező eljárási garanciák beépítésével ellensúlyozható.

---

¹⁴⁷ EU–Új-Zéland: a Tanács elfogadta a szabadkereskedelmi megállapodás aláírásáról szóló határozatot. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/27/eu-new-zealand-council-adopts-the-decision-to-sign-free-trade-agreement/>

¹⁴⁸ MENCZELESZ Adrián (2017): Nemzetközi beruházásvédelem kontra az Európai Unió beruházáspolitikája: nemzetközi gazdasági jogi kollízió és ami mögötte van. *Jogi melléklet – Külgazdaság*, 2017/11–12. 131.

¹⁴⁹ E körben lásd BENCSEK Imola kutatásait, például Bencsik Imola (2020): A választottbírói megállapodás a felek rendelkezési jogának tükrében – Különös tekintettel a megállapodásban nem részes felekre. *Iustum Aequum Salutare* 2(2020), 113–127.

A lehetőségeknél kell kiemelni, hogy a nemzetközi szerződések betartása mellett napjainkban a területszerzés helyett a piacokért folyik a verseny,¹⁵⁰ a beruházásvédelmi megállapodásoknak célja pedig épp az, hogy megteremtsék a tőkeexportőrök biztonságát, amely a piacszerzés elengedhetetlen követelménye. A fentiekből látható, hogy az Európai Unió számára is sürgető egy hatékony befektetővédelmi és vitarendezési mechanizmus kidolgozása.

Uniós viszonylatban veszélyt jelent az a – feloldani vélt – bizonytalanság, hogy az uniós jog vagy a tagállamok közötti beruházásvédelmi megállapodások élveznek-e elsőbbséget. Ugyancsak veszély, hogy bár a választottbírók dönt arról, hogy az előtte folyamatban lévő ügyekben milyen jelentőséget tulajdonít a téma szempontjából releváns, Achmea-ügy kapcsán született döntésnek vagy az 1/17. sz. véleménynek, ám mégis az Európai Unió Bírósága gondoskodik az uniós jog egységes értelmezéséről és alkalmazásáról.

Mindezen fenntartások mellett a beruházásvédelmet – a kapcsolódó alternatív vitarendezési mechanizmusokat vizsgálva – a bináris fogalmi mátrix önmagukban hatékony eljárásokat tartalmazó ‘igen’ csoportjában helyezem el.

beruházásvédelem			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
kapcsolódó <i>sui generis</i> arbitrációs típusú eljárások	beruházó számára előnyösebb döntés	hatékony befektetővédelmi és vitarendezési mechanizmus kidolgozása	az uniós jog és tagállamok közötti beruházásvédelmi megállapodások konkurálása
átláthatóság			
kiszámíthatóság			

2. ábra A beruházásvédelem SWOT elemzése

¹⁵⁰ CSIZMADIA Norbert (2019): A földrajz jelentősége a 21. század multipoláris világrendjében. *Magyar Tudomány*, 2019/10. 1453–1454.

2.2. ALTERNATÍV VITARENDEZÉS AZ EGÉSZSÉGÜGY TERÜLETÉN

Az emberi kapcsolatok szintjén értelmezett alternatív vitarendezésben jelentős szerepet játszott az uniós jogalkotás. Amint arra a Mediációs Irányelv elemzésekor is utaltam, az Európai Unió az elmúlt években több lépést tett a polgári ügyekben történő igazságügyi együttműködés terén, hogy a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség megvalósítása még jobban kiteljesedjen.¹⁵¹ Egyes szakpolitikai területeket az Unió és a tagállamok közösen szabályoznak, és a tagállamok csak abban az esetben hozhatnak jogszabályokat, ha az Unió nem szabályozta az adott területet, illetve úgy határozott, hogy nem kívánja szabályozni azt. E megosztott hatáskörbe tartozik az egészségügy is.¹⁵²

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 168. cikk (1) bekezdése előírja, hogy valamennyi uniós politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészségvédelem magas szintjét. Az Európai Unió Alapjogi Chartája a 35. cikkében egyértelműsíti, hogy a nemzeti jogszabályokban és gyakorlatban megállapított feltételek mellett mindenkinek joga van megelőző egészségügyi ellátás igénybevételéhez, továbbá orvosi kezeléshez. Valamennyi uniós politika és tevékenység meghatározása és végrehajtása során biztosítani kell az emberi egészség védelmének magas szintjét. Az Európai Betegjogi Charta kimondja, hogy eltérőségük ellenére az Európai Unió tagállamainak egészségügyi rendszerei hasonló módon veszélyeztetik a betegek, a fogyasztók, a végfelhasználók, a hozzátartozók, a hátrányos helyzetben lévők, illetve az átlag polgárok jogait. Magyarország Alaptörvénye XX. cikke deklarálja, hogy mindenkinek joga van a testi és lelki egészséghez, és ennek a lehető legteljesebb megvalósulásához az állam részére az egészségügyi ellátás megszervezésének kötelezettségét írja elő.

A járványhelyzet megváltoztatta az egészségügyi ellátás igénybevételének a korábbi években megszokott rendjét és módját is. A COVID-19-krízis különösen súlyos hatással volt az egészségügyi rendszerre, az oktatásra, az idegenforgalomra és sok más területre. Az ilyen válságok által okozott gazdasági és társadalmi instabilitás hozzájárulhat az egyének és a

---

¹⁵¹ SELNICEAN László (2021a) i. m. 127.

¹⁵² Az EU tevékenységi területei. https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_hu

társadalom sebezhetőségének növekedéséhez.¹⁵³ Az újabb élethelyzetek és az ellátás folyamatosságának biztosítása kihívásként jelent meg mind a betegellátás, mind pedig a szolgáltatói oldal vonatkozásában. Az egészségügyben kialakult konfliktusok – legyen az szakmai, etikai¹⁵⁴ vagy jogi természetű – rendkívül összetettek és érzékeny területeket érintenek, például betegjogi kérdéseket, az egészségügyi szolgáltatások minőségét, az egészségügyi szakemberek munkakörülményeit, egészségpolitikai döntéseket, az egészségügyi források elosztását. Az egészségügyi konfliktusok megoldásához vezető út sosem egyszerű, tekintettel arra, hogy emberi életek és sorsok foroghatnak kockán, ám a felek közötti konstruktív együttműködés, megfelelő szakmai és jogi tanácsadás lelkileg és anyagilag egyaránt kevésbé megterhelővé teheti a folyamatot.

A vagyoni károk meghatározása nem okoz különösebb problémát, az illó eltemettetés költsége, a speciális segédeszközök, valamint a rehabilitációhoz, fejlesztéshez szükséges eszközök beszerzése számlával igazolható, az otthoni ápolás és gondozás költségei is szinte teljes pontossággal meghatározhatók. Ezzel szemben a nem vagyoni sérelem összességében nem határozható meg, annak kompenzálására a személyiségi jogok megsértése miatti szankcióként a sérelemdíj szolgál.

További nehézség, hogy nem csupán az egészségügyi ellátást igénybe vevő, vagy abban részesülő személy személyiségi jogai sérülhetnek, hanem a hozzátartozóé is, mégpedig – közvetlenül és közvetve – azáltal, hogy hozzátartozóját elvesztette, vagy a beteg hozzátartozó miatt mindennapi élete elnehezült. Utóbbiak feltétele, hogy az élete a jogellenes magatartás folytán negatív irányba változzon. E „hátrány” bekövetkezhet úgy, hogy a teljes családban éléshez való jog, az egészséges személyiségfejlődéshez való jog, szélsőséges esetben pedig – a betegség szintjét elérő pszichés károsodás fennállásakor – az egészséghez való jog szenved csorbát. A pszichés károk, a mindennapi élet elnehezülése, valamint a társadalmi élet beszűkülése olyan körülmények, amelyek csak hosszadalmas és terjedelmes bizonyítási eljárás

---

¹⁵³ A tárgykörben tett vizsgálódásaim megjelentek az alábbi tanulmányban: SELNICEAN László (2022b): Jogérvényesítés az egészségügyben. *Arsboni*, X. évfolyam, 2022/3-4. szám, 32–46.

¹⁵⁴ Az egészségügyi dolgozók sajátos felelősségi formájáról, az etikai felelősségről lásd: FEITH Helga Judit – MARÁCZI Ferenc – SZTRILICH András (2021): *Egészségügyi jog*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 13.1. fejezet.

útján tisztázhatók, és a rendelkezésre álló, valamint célravezető bizonyítási eljárás lefolytatása pedig elengedhetetlen a nem vagyoni sérelem mértékének meghatározásához.¹⁵⁵

Általános kritika a peres eljárással szemben, hogy „hosszasan elhúzódó, lelkileg és anyagilag egyaránt megterhelő”, míg a peres eljárás igénybevétele nélküli vitarendezés „megnyugvást hoz”. E kritika az egészségügyi kártérítési perek esetén még inkább érvényesül, figyelemmel arra, hogy a peres eljárásban a jogszabályok alapos ismeretén és a Bírák Etikai Kódexében¹⁵⁶ foglalt követelményeken felül egy olyan készség is kiemelt szerepet kap, amely sajátos élményeken keresztül fejleszthető: ez pedig az empátia.

Valódi megoldás lehet a felek problémájára az Integrált Jogvédelmi Szolgálat tevékenysége, illetve a felek részvételével működő egészségügyi közvetítői eljárás. Ezek bemutatása mellett a polgári peres eljárásban történő igényérvényesítés keretében az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségének speciális szabályait is elemzem, majd a jog által megengedett károkozás reparálását, a kártalanítást vizsgálom az egészségügyben. Az egészségügy területén elérhető alternatív vitarendezési módszerek bináris fogalmi mátrixban történő elhelyezése mellett céлом az is, hogy az olvasó átfogó képet kapjon a peres eljárás mellett létező jogérvényesítési lehetőségeiről, arra az esetre, ha a betegjogi sérelmet szenvednének.¹⁵⁷

2.2.1 A BETEGJOGOK

Amikor az egészségügyi szolgáltató a gyógyítás folyamatában hibát követ el, akkor tulajdonképpen az egészségügyi ellátást igénybe vevő személyek nevesített jogait, az ún. betegjogokat sérti.

Az Európai Betegjogi Charta szerint a betegek tizennégy joga:

- A megelőzési vizsgálatokhoz való jog: minden személynek joga van a betegséget megelőző vizsgálatokhoz. Az egészségügyi szolgáltatók kimondott kötelezettsége a figyelemfelhívás,

---

¹⁵⁵ A Ptk. 2:52. § (3) bekezdése előírja, hogy a sérelemdíj mértékét a bíróság az eset körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására – tekintettel, egy összegben határozza meg.

¹⁵⁶ 16/2022. (III. 2.) OBT határozat a Bírák Etikai Kódexéről és annak elfogadásáról. Elérhető: https://birosag.hu/sites/default/files/birak_etikai_kodexe_.pdf

¹⁵⁷ A témához kapcsolódó átfogó megállapításaim elérhetők az alábbi tanulmányban: SELNICEAN László (2022a) i. m.

biztosítva az időszakos ingyenes ellátást a társadalom különböző veszélyeztetett csoportjai számára, mindemellett megteremtve a tudományos kutatások, illetve a technikai újítások hozzáféréseinek lehetőségét.

- A hozzáféréshez való jog: minden személynek joga van az őt megillető egészségügyi ellátáshoz való hozzáféréshez. A hozzáférés mindenki számára garantált, pénzügyi, illetve földrajzi helyzetre, továbbá a betegség típusára vagy a kezelés idejére való tekintet nélkül. Minden ellátásra szoruló személynek joga van az ingyenes ellátáshoz, amennyiben nem képes költségeinek rendezésére. Minden betegnek joga van a megfelelő ápolásban való részvételre, arra való tekintet nélkül, hogy nagyobb kórház vagy kisebb klinika vette fel őt a betegek közé. Tartózkodási engedélytől függetlenül, minden személy jogosult sürgősségi járóbeteg vagy kórházi ellátásra. Ritka betegségben szenvedő személyeknek ugyanolyan joguk van az őket megillető gyógyszeres és egyéb kezelésekhöz, mint a gyakori betegségben szenvedőknek.
- Az információhoz való jog: minden személynek joga van az egészségügyi helyzetére vonatkozó információkhoz való hozzáféréshez, csakúgy, mint a betegellátás megismeréséhez, a technológiai, illetve tudományos újításokkal egyetemben. A betegellátásban dolgozóknak kötelességük a páciensek megfelelő módon való tájékoztatása, tekintetbe véve azok vallási és etnikai hovatartozását, továbbá nyelvi képességeit. Az egészségügyre nézve kötelezettségként jelenik meg a bürokratikus akadályoktól mentes szabad információ-hozzáférés biztosítása, a szakszemélyzet kiképzése és az információs anyagok létrehozása mellett. A betegnek joga van a róla vezetett orvosi dokumentáció megtekintéséhez és sokszorosításához, illetve annak tartalmára vonatkozó kérdések megfogalmazásához, továbbá az esetleges hibák helyesbítéséhez. A kórházi betegnek joga van az állandó és mélyreható információellátáshoz, amit adott esetben egy összekötő személy biztosít. Minden személynek joga van a tudományos kutatások, illetve a gyógyszerészeti és a technológiai fejlesztések ismeretéhez. Ezen információk származhatnak nyilvános és magánjellegű forrásból, feltéve, hogy azok hitelesek, megbízhatóak és áttekinthetőek.
- A hozzájárulási jogosultság: minden személynek joga van azon rendelkezésre álló információkhoz való hozzáféréshez, amelyek hozzásegítik a vele kapcsolatos egészségügyi kérdésekben való aktív részvételhez, és ezen információk alapfeltételei mindenfajta kezelésnek, beleértve a tudományos kutatásban való részvételt is. A betegellátásban dolgozóknak kötelességük a páciens megfelelő tájékoztatása annak kezelésével vagy műtétjével kapcsolatban, ismertetve a rizikófaktorokat, a felmerülő kellemetlenségeket, a

mellékhatásokat és az egyéb alternatívákat. Ezen információk biztosítása idejében kell történjen (esetenként legalább 24 órával korábban), hogy a beteg ezek ismeretében aktívan részt tudjon venni a vele kapcsolatos gyógyászati kérdések eldöntésében. A betegellátóknak kötelességük a páciens felé irányuló világos nyelvhasználat, továbbá a laikusok számára is érthető kommunikáció. Minden olyan esetben, amely hivatalos közvetítő személy jelenlétét követeli meg a döntéshozatal folyamán, legyen szó fiataalkorúról vagy döntésképtelen felnőttről, alapvető kötelezettség a páciens lehető legnagyobb fokú bevonása az őt érintő döntések meghozatalába. A tájékozott hozzájárulás csak ezen feltételek mellett valósítható meg. A betegnek joga van az egyes kezelések, illetve orvosi beavatkozások visszautasításához, továbbá a kezelés során a véleményének megváltoztatásához, felfüggesztve az ellátás folyamatát. A betegnek joga van lemondani a saját egészségügyi állapotára vonatkozó információkról.

- A szabad választás joga: minden személynek joga van a megfelelő információk alapján a kezelési módok és az ellátási lehetőségek között való választásra. A betegnek joga van megválasztania a diagnosztikai vizsgálatok, illetve az alkalmazott gyógykezelések sorát, csakúgy, mint a háziorvos, vagy a specialista személyét, továbbá a kezelés helyszínét. Az egészségügyi intézményeknek kötelességük e jog biztosítása, elegendő információval látva el a betegeket a megfelelő kezelés földrajzi és személyi elérhetőségéről és azok esetleges végkimeneteléről. Mindenfajta akadályt el kell hárítani e jog érvényesülésének útjából. A beteg, aki nem bíz az orvosában, jogosult másik orvoshoz fordulni.
- A titoktartás és a bizalmas adatkezelés biztosításának joga: minden személynek joga van a személyes adatainak bizalmas kezeléséhez, beleértve az egészségi állapotára, illetve a szükséges ellátásokra vonatkozó információkat, továbbá mindenkit megillet a diszkréció a diagnosztikus vizsgálatok, a szakértői látogatások, illetve a gyógyszeres és műtéti kezelések során. A beteg egészségi állapotára és gyógykezelésére vonatkozó minden adat személyes adatnak minősül, így megfelelő módon védelmezendő. Minden esetben tiszteletben kell tartani a beteg magánéletét az ellátás során (diagnosztikai vizsgálatok, szakértői vizsgálatok, gyógyszerkezelések stb.), amelynek megfelelő környezetben, és csak a nélkülözhetetlen személyek jelenlétében kell történnie (amennyiben a beteg másképpen nem rendelkezik).
- A beteg rendelkezésére álló idő figyelembevételének kötelezettsége: minden személynek joga van az ellátáshoz rövid és belátható időn belül. Ez a kezelés minden egyes szakaszára igaz. Az egészségügyi szolgáltatókra nézve kötelező a várakozási idő limitálása oly módon, hogy az megfeleljen a különböző szabványoknak, figyelembe véve az ellátás sürgősségét.

A szolgáltatók további kötelezettsége a személyek számára szabad hozzáférést biztosítani az ellátáshoz, garantálva az azonnali várólistára kerülést. Igény szerint minden személynek joga van betekinteni a várólistákba a személyes adatok védelmének keretei között. Amennyiben az ellátás a maximalizált várakozási időn túl sem kezdődik meg, a szolgáltatóknak a beteg hasonló színvonalú ellátásáról kell gondoskodniuk, továbbá a beteg ebből származó mindennemű kárát meg kell téríteniük belátható időn belül. Az orvosoknak megfelelő időt kell szánniuk minden egyes betegükre, beleértve az információszerzés időtartamát is.

- A színvonalas szolgáltatás követelménye: minden személynek joga van a színvonalas ellátáshoz, figyelembe véve a minőségre vonatkozó előírásokat. A színvonalas szolgáltatás biztosításának alapfeltétele az egészségügyi intézmények és dolgozóik nyújtotta megfelelő gyakorlati teljesítmény, kényelem és emberi bánásmód. Mindez magában foglalja a minőségre vonatkozó előírások betartását, amely előírások társadalmi konzultáció során jönnek létre, időről időre felülvizsgálatra, illetve véleményezésre kerülnek.
- A biztonság követelménye: minden személynek joga van az egészségügyi rendszer hibái, az orvosi mulasztások és hibák okozta bántalom elkerüléséhez, továbbá joga van a minőségi szolgáltatáshoz való hozzáféréshez. A jog biztosítása érdekében az egészségügyi intézményeknek folyamatos megfigyelés alatt kell tartaniuk a rizikófaktorokat, garantálva az orvosi eszközök karbantartását és azok használóinak hozzáértését. Minden egészségügyi szakembernek teljes felelősséget kell vállalnia az orvosi ellátás biztonságáért. Az orvosoknak a korábbi események ismerete és a folyamatos képzés alapján képeseknek kell lenniük a jövőbeni kockázatok csökkentésére. Az egészségügyi ellátást biztosító személyzet minden olyan tagja, amely hibáról számol be feletteseinek vagy kollégáinak, védelmet élvez az esetleges kedvezőtlen következményekkel szemben.
- Az innováció követelménye: a nemzetközi előírásoknak megfelelően, függetlenül a gazdasági és pénzügyi megfontolásoktól, minden személynek joga van hozzáférni a legfejlettebb módszerekhez, beleértve a különböző diagnosztikai vizsgálatokat. Az egészségügyi szolgáltatóknak kötelességük fenntartani és támogatni a különböző orvosi kutatásokat, különös figyelmet fordítva a ritka betegségekre. A kutatási eredményeket megfelelő módon nyilvánosságra kell hozni.
- A szükségtelen fájdalom és szenvedés elkerülésének joga: minden személynek joga van a fájdalom lehető legnagyobb mértékű elkerüléséhez a kezelésének minden egyes szakaszában. Az egészségügyi szolgáltatóknak mindent meg kell tenniük a fájdalom

csökkentése érdekében, gondoskodva a fájdalomcsillapító megoldásokról és az azokhoz való egyszerű hozzáférésről.

- A személyre szabott kezelés joga: minden személynek joga van az igényeire szabott diagnosztikai és gyógyászati kezeléshez. Az egészségügyi szolgáltatóknak garantálniuk kell a rugalmas működést, amely a gazdasági megfontolások helyett a beteg igényeit helyezi a középpontba.
- A panasztételi jog: minden személynek jogában áll panasszal élni sérelmei esetén, illetve joga van a válaszhoz, vagy bármilyen egyéb visszajelzéshez. Az egészségügyi szolgáltatóknak biztosítaniuk kell e jog működését, (harmadik fél esetleges bevonásával) ellátva a pácienseket az őket megillető jogokról szóló információkkal, elősegítve a visszaélések felismerését és a panaszok megfogalmazását. A panaszokat a hatóságoknak írásban kell megválaszolni előre megállapított időn belül. A panaszok benyújtásának előírásoknak megfelelően kell történnie, esetlegesen független intézmények vagy civil szervezetek segítségével, úgy, hogy a betegek keresetindítási joga, vagy megegyezéshez való joga ne sérüljön.
- Az eseti kompenzáció joga: minden személynek joga van rövid időn belül a kártérítéshez, amennyiben egészségügyi ellátása során bármilyen fizikai, morális vagy pszichológiai sérelem érte. Az egészségügyi szolgáltatóknak biztosítaniuk kell a kompenzáció lehetőségét, függetlenül a sérelem súlyától és mibenlététől (a sérelem fogalma kiterjed a hosszú várakozási időtől kezdve a valódi mulasztásokig), még akkor is, ha a kizárólagos felelősség nem megállapítható.¹⁵⁸

A felsorolt betegjogok szorosan kapcsolódnak egymáshoz. Az első helyet a megelőzési vizsgálatokhoz való jog foglalja el, figyelemmel arra, hogy a prevenciók tevékenység keretében törekedni kell arra, hogy megakadályozzák a betegség kialakulását. Ebben fontos szerepet játszik a betegségek időben való felfedezése, az, hogy e vizsgálatokhoz mindenki időben hozzáférhessen. A megelőzés hosszútávon elősegíti a lakosság egészségügyi állapotának javulását.

A hozzáféréshez való jog, az információhoz való jog és a hozzájárulási jogosultság szorosan összefügg a tájékoztatáshoz való joggal, amely a szabad beleegyezés feltétele. A beteg

---

¹⁵⁸ Az Európai Betegjogi Charta angol nyelven. Elérhető: https://ec.europa.eu/health/ph_overview/co_operation/mobility/docs/health_services_co108_en.pdf

kizárólag a megfelelő tájékoztatás ismeretében teheti meg beleegyező nyilatkozatát és vállalhatja az egyes kezelések esetleges kockázatát és következményeit.

Nemcsak az uniós jogalkotás a betegjogi szabályozás folyamatos formálója, hanem e jogok gyakorlati érvényesülésében szerepet kapnak az Európai Bíróság betegek mobilitása kapcsán született döntései és állásfoglalásai is.¹⁵⁹

Az Európai Parlament és a Tanács 2011. március 9-én irányelvi szinten alkotta meg a határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről szóló szabályrendszerét, az uniós jog egyetlen, a természetbeni egészségügyi szolgáltatások nyújtását érintő, kötelező irányelvét [az Európai Parlament és a Tanács 2011/24/EU irányelve (2011. március 9.) a határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről]. Ennek eredménye, hogy a kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény. 5/B. § *r*-*s*) pontjaiban definiálásra került a uniós beteg és a határon átnyúló egészségügyi ellátás fogalma. A rendelkezéseket a 2013. évi CXXVII. törvény 21. § (1) bekezdése iktatta be 2013. október 25-i hatállyal, e törvény ültette át a magyar jogrendbe a határon átnyúló egészségügyi ellátásra vonatkozó betegjogok érvényesítéséről szóló irányelvet. Az uniós beteg tehát egy új kategória, az uniós jog következménye, minden Magyarországra érkező beteget annak tekintünk, aki nem magyar biztosított, és nem az uniós rendelet alapján kíván ellátást igénybe venni Magyarországon a közfinanszírozott – tehát nem a magán – egészségügyi ellátórendszerben.¹⁶⁰

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény a betegjogokat kevésbé részletesen, de hasonló tartalommal szabályozza, az alábbiak szerint: az egészségügyi ellátáshoz való jog (6. §-9/A. §), az emberi méltósághoz való jog (10. §), a kapcsolattartás joga (11. §), az intézmény elhagyásának joga (12. §), a tájékoztatáshoz való jog (13. §-14. §), az önrendelkezéshez való jog (15. §-19. §), az ellátás visszautasításának joga (20. §-23. §), az egészségügyi dokumentáció megismerésének joga (24. §), az orvosi titoktartáshoz való jog (25. §), az egészségügyi

---

¹⁵⁹ CSABAI Virgínia: Deklarált betegjogok – Az Uniós normarendszer. *Jogi Fórum*. <https://www.jogiforum.hu/cikk/2013/08/12/deklaralt-betegjogok%E2%80%AD-az-unios-normarendszer/>

¹⁶⁰ A témáról lásd figyelemreméltó részletességgel: GELLÉRNÉ LUKÁCS Éva: (2024): *Az EU-jog egészségbiztosítást érintő szabályai és azok alkalmazása a magyar jogban*. Budapest, Wolters Kluwer. 4.2.6. Uniós betegek és határon átnyúló egészségügyi ellátás.

ellátással kapcsolatos panasz kivizsgálásának joga (29. §).

2.2.2 AZ INTEGRÁLT JOGVÉDELMI SZOLGÁLAT

Az Eütv.-ben felsorolt jogok sérelme esetén a beteg a peres eljárást elkerülve az Integrált Jogvédelmi Szolgálathoz fordulhat. A Szolgálatot 2017. január 1-jén az *Integrált Jogvédelmi Szolgálatról* szóló 381/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet hozta működésbe. Jogelődje, az Országos Betegjogi, Ellátottjogi, Gyermekjogi és Dokumentációs Központ (OBDK) ezzel az időponttal beolvadt az Emberi Erőforrások Minisztériumába.

A *Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről* szóló 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet 66. § (1) bekezdése értelmében a Szolgálat a Belügyminisztérium önálló szervezeti egységeként működik a beteg-, ellátott-, gyermekjogokkal kapcsolatos állampolgári jogok integrált érvényesítésének érdekében.

Az IJSZ rendelet 2-3. §-a értelmében a Szolgálat az integrált jogvédelmi képviselettel kapcsolatos feladatkörében:

- gondoskodik a betegek, ellátottak és gyermekek törvényben meghatározott jogainak érvényesüléséről, védelméről,
- ellátja a jogvédelmi (betegjogi, ellátottjogi, gyermekjogi) képviselők foglalkoztatásával összefüggő feladatokat, működteti a jogvédelmi képviselők hálózatát, irányítja, szervezi és ellenőrzi a jogvédelmi képviselők szakmai munkáját,
- tájékoztatást ad beteg-, az ellátott- és gyermekjogokkal összefüggő kérdésekben az egészségügyi szolgáltatásokat, a személyes gondoskodást nyújtó szociális alapszolgáltatást, a gyermekjóléti alapellátást, a szakosított szociális ellátást biztosító intézményi elhelyezést, továbbá a gyermekvédelmi gondoskodást igénybe vevők, törvényes képviselőik, valamint a szolgáltatást nyújtók számára,
- közzéteszi a jogvédelmi képviselő elérhetőségét, fogadóórájának beosztását az érintett szolgáltatónál,
- képzési és továbbképzési feladatokat lát el a beteg-, ellátott-, gyermeki jogok érvényesülése, valamint a jogvédelmi képviselők munkájához kapcsolódóan, továbbá kidolgozza, és szükség szerint felülvizsgálja a jogvédelmi képviselői tanfolyam és a kötelező továbbképzés tananyagát és vizsgakövetelményeit,
- ellátja az integrált jogvédelemmel kapcsolatos módszertani feladatokat,

- hivatalból eljárhat, ha tudomására jut olyan tény, körülmény, intézkedés vagy mulasztás, amely súlyos és a beteg-, ellátott-, illetve gyermekjogokat érintő jelentős jogsérelmet okozhat. Az eljárás keretében az Szolgálat tájékoztatást kérhet, javaslatot tehet intézkedés megtételére, az adott ügygel kapcsolatos jogszabály tartalmára vonatkozóan, valamint az eljárásban részt vevő más szerv részére ajánlást fogalmazhat meg.

A Szolgálat a határon átnyúló egészségügyi ellátás nemzeti kapcsolattartó pontja is, amely elsősorban a betegek és az egészségügyi szakemberek számára nyújt tájékoztatást a határon átnyúló ellátások igénybevételével kapcsolatos jogokról, a panasztételi és jogorvoslati eljárásokról, illetve a szolgáltatások elérhetőségéről.¹⁶¹

2.2.3 A BETEGJOGI KÉPVISELŐ

A betegjogi képviselő védi a betegek jogait, valamint segíti őket azok megismerésében és érvényesítésében. A képviselő személyével szembeni kritériumokat az Eütv. 30. § (1a) bekezdése tartalmazza. A betegjogi képviselői hálózatot az Integrált Jogvédelmi Szolgálat működteti. A betegjogi képviselő tevékenységét az Eütv. és az IJSZ rendelet együttes értelmezésével ismerhetjük meg. E körben a betegjogi képviselő:

- segíti a beteget jogai megismerésében, az egészségügyi dokumentációhoz való hozzáfutásban, annak megértésében, az azzal kapcsolatos megjegyzések, kérdések feltételében,
- segít a betegnek panasza megfogalmazásában, kezdeményezheti annak kivizsgálását, amely megkeresésre az egészségügyi szolgáltató, illetve a fenntartó köteles a lehető legrövidebb időn belül, de legfeljebb harminc munkanapon – egyes esetekben hatvan napon belül – írásban válaszolni,
- a beteg írásbeli meghatalmazása alapján a beteg gyógykezelésével összefüggő ügyekben panaszt tehet az arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatóságnál, és az eljárás során képviseli a beteget,
- kapcsolatot tart a működési területén az egészségügyi szolgáltatást nyújtókkal és fenntartóikkal, a térségi egészségügyi szervezeti pontokkal, az Országos Tisztifőorvosi Hivatallal, a fővárosi és megyei kormányhivatal népegészségügyi szakigazgatási szervével és egészségbiztosítási pénztári szakigazgatási szervével, a területi igazságügyi szakértői kamarákkal,

---

¹⁶¹ Integrált Jogvédelmi Szolgálat: Az IJSZ-ről. Elérhető: <http://www.ijasz.hu/rolunk.html>

- jogosult az egészségügyi szolgáltató területére belépni, iratokba betekinteni, az egészségügyi dolgozókhoz kérdést intézni,
- rendszeresen tájékoztatja az egészségügyi dolgozókat a betegjogokra vonatkozó szabályokról, azok változásáról; különös figyelmet fordít a kiszolgáltatott helyzetben lévő betegek jogi védelmére,
- a felek közötti vita békés megoldására, egyezsége törekszik, amelyet mediációval segít elő.¹⁶²

2.2.4 AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÓ KÁRTÉRÍTÉSI FELELŐSSÉGE

2014. március 15-én új polgári anyagi jogi kódex lépett hatályba, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény, amely reagálva a társadalmi változásokra és a jogfejlődésre, új fogalmakat is bevezetett. A korábbi szabályozáshoz képest alapvető változást jelentett a párhuzamos kártérítési igényeket kizáró ‘non-cumul’ elv megjelenítése.¹⁶³ A felmerülő problémákat a jogalkalmazók a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény szabályai alapján is igyekeztek megnyugtatóan rendezni, azonban az új kódex a kártérítési jogvitákat a kontraktuális és a deliktuális felelősség megkülönböztetésével új alapra helyezték. Ennek eredményeként elhatárolási nehézségek jelentkeztek, főként a szerződés teljesítése során okozott károk esetében. Dilemmát okoz, ha veszélyes üzem és szerződéses jogviszony áll fenn, figyelemmel arra, hogy ezekben az esetekben – a korábbi gyakorlattal ellentétben – a szerződéses viszony miatt csak kontraktuális alapon lehet igényt érvényesíteni.

Az Eütv. 244. § (2) bekezdése¹⁶⁴ kiveszi a megbízási jellegű, szerződéses természetű egészségügyi szolgáltatások által okozott károkért való felelősséget a kontraktuális felelősség szabályai alól, arra a deliktuális felelősség szabályainak alkalmazását rendeli. Az egészségügyi szolgáltatók szolgáltatásaival összefüggésben okozott kár esetében a felelősségre a szerződéses kapcsolat ellenére is a Ptk. szerződésen kívül okozott károkért való felelősségre vonatkozó szabályait kell alkalmazni. Ennek okán az egészségügyi szolgáltatási jogviszonyban a

---

¹⁶² Integrált Jogvédelmi Szolgálat: *Betegjog*. <http://www.ijsz.hu/betegjog.html>

¹⁶³ A kártérítési jog felmerülő problémáira keres választ a Pázmány Jogi Kar új képzése. *Arsboni*. Elérhető: <https://arsboni.hu/a-karteritesi-jog-felmerulo-problemaira-keres-valaszt-a-pazmany-jogi-kar-uj-kepzeset/>

¹⁶⁴ Eütv. 244. § (2) Az egészségügyi szolgáltatásokkal összefüggésben keletkezett kárigényekre, illetve a személyiségi jogok megsértésének szankcióira vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni.

szerződésszegési kártérítési szabályok és a párhuzamos kártérítési igények kizárását célzó non-cumul szabály sem alkalmazható.¹⁶⁵

Az Eütv. 244. §-ának korábbi szövege szerint az egészségügyi szolgáltatásokkal összefüggésben keletkezett kárigényekre a szerződésszegéssel okozott károkért való felelősség polgári jogi szabályait kellett megfelelően alkalmazni. Ezzel összhangban az egészségügyi szolgáltató és a beteg jogviszonyát a bírói gyakorlat is szerződéses viszonyként tekintette. A Ptk. Kodifikációs Főbizottság az orvosi megbízásoknál a szerződésszegési kártérítési jog objektív alapra helyezendő általános szabálya alóli kivételként fenn kívánta tartani a felróhatósághoz kötött felelősséget, azonban végül ilyen kivétel nem került bele a Ptk.-ba.¹⁶⁶

A jogalkotó tartva attól, hogy az új, felróhatóságtól független kontraktuális felelősségi rendszer túlzottan szigorítaná az egészségügyi szolgáltatók felelősségét,¹⁶⁷ az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló 2013. évi CCLII. törvény 8. § (20) bekezdésével módosította az ágazati jogszabály hivatkozott rendelkezését. Ennek értelmében a károkra a továbbiakban nem a kontraktuális, hanem a deliktuális felelősség szabályai az irányadók.¹⁶⁸ Ez azonban csupán egy utaló szabály, az egészségügyi szolgáltató és a beteg viszonyát továbbra is szerződéses jogviszonynak kell tekinteni.

Vékás Lajos az Eütv. módosítását feleslegesnek tartotta,¹⁶⁹ figyelemmel arra, hogy az egészségügyi szolgáltató és a beteg közötti kapcsolat gondossági kötelem, nem eredménykötelem. Az egészségügyi szolgáltató akkor követ el szerződésszegést, ha nem az elvárható gondossággal jár el, és ezzel okozati összefüggésben kár következik be. A Ptk. 6:142. §-a értelmében a kontraktuális felelősség tényállási eleme a szerződésszegés, szerződésszegés hiányában kártérítés nem követelhető.

---

¹⁶⁵ VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter szerk.: *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez*. Jogtár, online kiadás.

¹⁶⁶ VÉKÁS Lajos (2005): Sérelemdíj – fájdalomdíj: Gondolatok az új Ptk. reformjavaslatáról a német jog újabb fejleményei tükrében. *Magyar Jog*, 2005/4., 195.

¹⁶⁷ PETRIK Ferenc szerk.: *Polgári jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2022. január 1.* ORAC Kiadó. (elektronikus kiadvány)

¹⁶⁸ KEMENES István (2014): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. Budapest, Wolters Kluwer, 1608.

¹⁶⁹ VÉKÁS Lajos (2018): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. Budapest, Wolters Kluwer, 1653.

A kifejtettekre tekintettel olyan esetben, amelyben az egészségügyi szolgáltatás fokozott veszéllyel járó tevékenységnek minősül, az így okozott károkért való felelősségre – az 1959-es Ptk.-hoz hasonlóan a Ptk. alkalmazása esetén is – a veszélyes üzemi felelősség szabályait kell alkalmazni.¹⁷⁰ A fokozott veszéllyel járó tevékenység fogalmához tartozó kör a technika fejlődésével folyamatosan bővül, ezért a bíróságnak minden esetben egyedileg kell eldöntenie, hogy az adott ügyben vizsgált tevékenység fokozott veszéllyel jár-e.¹⁷¹ A bírói gyakorlat szerint veszélyes üzem a kontrasztanyagot röntgenvizsgálat,¹⁷² az inkubátor,¹⁷³ valamint az elektromos kés és az alkohol találkozása.¹⁷⁴

Fontos kiemelni azonban, hogy az orvosi eszközök és műszerek általában nem minősülnek veszélyes üzemnek.¹⁷⁵ A műtétnél használt elektromos eszköz által okozott sérülés a műtét során előforduló kockázat is lehet, amely alapján nem érvényesíthető kárigény a kórházzal szemben.¹⁷⁶

Az orvosi műhibaperekben a bizonyítási eljárás a tárgyaláson rendszerint aszerint folyik, hogy a bíróság először – a szükségeshez képest – személyes meghallgatás keretében meghallgatja a feleket, majd a jogalap körében indítványozott tanúkat, ezt követően, amennyiben indokolt, szakértőt rendel ki a perben felmerült szakkérdések megválaszolására.¹⁷⁷

E perekben kulcsfontosságúak lehetnek a Pp. új jogintézményei, úgymint az állítási szükséghelyzet (Pp. 184. §) és a bizonyítási szükséghelyzet [Pp. 265. § (2) és (3) bekezdés]. E perekben a felek között információs aszimmetria áll fenn, a beteg nem mindig tud eleget tenni

---

¹⁷⁰ A Kúria BH 2005.7.251. számon közzétett Pf.III.25.423/2002/4. számú határozata.

¹⁷¹ A Kúria BH 2002.8.306. számon megjelent Pfv.III.21.285/1999/8. számú határozata.

¹⁷² Kúria Pfv.III.20.037/1997/2. számú határozat.

¹⁷³ Kúria Pf.III.20.008/1991. számú ügy.

¹⁷⁴ BH 2005.7.251. Az elektromos sebészkeszből kipattanó szikra lángra lobbantotta az alkoholos fertőtlenítő oldatot a beteg testén, amelynek következtében a beteg súlyos égési sérüléseket szenvedett. A bíróságok az elektromos sebészkesz és az alkoholos folyadék együttes alkalmazását fokozott veszéllyel járó tevékenységnek tekintették.

¹⁷⁵ SALAMONNÉ PILTZ Judit (2021): *Az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelőssége*. Budapest, PPKE-JÁK, előadásvázlat.

¹⁷⁶ EBH 2006.1506.

¹⁷⁷ SALAMONNÉ PILTZ Judit (2013): A betegjogok és a bizonyítás. *Magyar Jog*, 2013/4. 230-244.

a vonatkozó kötelezettségeinek, erre figyelemmel a peres felek között indokolt megfordítani a kötelezettséget.¹⁷⁸

Érdekes megítélés alá esik a páciens gyógyulási esélyének romlása. Hosszú fejlődési folyamat eredményeként a joggyakorlat eljutott odáig, hogy abban az esetben, ha a hiba objektíve alkalmas a romlás előidézésére, akkor vélelmezik, hogy az okozta. Természetesen ellenbizonyításnak helye van ilyen esetekben is, azonban fennáll egy probléma. A bizonyítási szükséghelyzet Pp. 265. § (2) bekezdés a) pontja szerinti esetének szükséges eleme, hogy az ellenérdekű fél rendelkezzen a bizonyítási indítványához nélkülözhetetlen adatokkal. A legtöbb esetben azonban nincs semmilyen adat az esélyromlásra nézve, és többnyire tudományos módszer sincs arra, hogy az esélyromlás körülményeit, okait tisztázzák. Következésképpen a szükséghelyzet szabálya sem alkalmazható.¹⁷⁹

Nem minden szabálytalanság jár kártérítési felelősséggel: eredménytelen terhességmegszakítás ellenére alaptalan az anya kártérítés iránti keresete, ha az azon alapul, hogy akarata ellenére fennmaradt a terhessége és gyermeke megszületett, tekintettel arra, hogy nincs olyan, a jog által elismert személyiségi joga, amely azáltal sérült volna, hogy az általa kívánt terhességmegszakítás ellenére gyermeke született.¹⁸⁰

Az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelősségét korlátozza az 1/2008. Polgári jogegységi határozat¹⁸¹ is, amely szerint a genetikai, teratológiai ártalom következtében fogyatékossgal született gyermek a saját jogán nem igényelhet kártérítést a polgári jog szabályai szerint az egészségügyi szolgáltatótól amiatt, hogy a terhesgondozás során elmaradt vagy hibás orvosi tájékoztatás következtében anyja nem élhetett a terhesség-megszakítás jogszabály által biztosított jogával.

---

¹⁷⁸ MANNINGER Boldizsár (2018): Kártérítési felelősség az új Ptk. és az új Pp. tükrében. *Jogászvilág*, 2018. május 7. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/szakma/karteritesi-felelosseg-az-uj-ptk-es-az-uj-pp-tukreben/>

¹⁷⁹ Uo.

¹⁸⁰ A Kúria EBH 2003.941. számon közzétett Pf.III.26.339/2001/7. számú határozata.

¹⁸¹ 1/2008. Polgári jogegységi határozat a genetikai, teratológiai ártalom következtében fogyatékossgal született gyermek kártérítési igényéről.

2.2.5 KÁRTALANÍTÁS AZ EGÉSZSÉGÜGYBEN – AZ 1093/2000. (XI. 24.) KORM. HATÁROZATON ALAPULÓ AUTOMATIZMUS

A kártalanítás és a kártérítés közötti fő különbség, hogy előbbi nem felelősségi forma, hanem a jóvátétel speciális eszköze, jogszabályban megengedett magatartások következménye, ennek megfelelően a jog által megengedett károkozás reparálására szolgál és kizárólag jogszabály kifejezett rendelkezése alapján jár. Ezzel szemben a kártérítés jogellenes és felróható magatartással okozott hátrány kompenzálására szolgál, a károkozás általános tilalma folytán minden esetben követelhető, és érvényesül a teljes kártérítés elve. Ha jogszabály a jogszerűen okozott kárért kártalanítási kötelezettséget ír elő, a kártalanítás módjára és mértékére a kártérítésre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.¹⁸²

2.2.5.1 Az egészségügyi kártalanításról általában

Az egészségügyben a kártalanítás fogalma a védőoltás, a kutatás, a szervátültetés, a véradás és a vérkészítménnyel való fertőződés körében kap szerepet. A kártalanítás kötelezettsége mindegyik esetben az államot terheli. E kártalanítás szigorú jogszabályi keretek között szabályozott, és az alábbiakban részletezett, a stabil vérkészítménytől HCV vírussal megfertőződött veleszületett vérzékenységben szenvedő állampolgárokat érintő speciális esete automatikus, perelkerülő, ezáltal alternatív vitarendezési mechanizmusnak tekinthető.

Az Eütv. 58. § (10) bekezdése értelmében, ha a védőoltásra kötelezett személy a védőoltás adásával összefüggésben súlyos egészségkárosodást szenved, megrokkann vagy meghal, őt, illetve általa eltartott hozzátartozóját az állam kártalanítja.

A törvény 164. § (1) bekezdése ugyancsak állami kártalanítást ír elő akkor, ha a szakmai szabályoknak, valamint a kutatási tervnek megfelelően végzett kutatás során a kutatás alanya kárt szenved vagy meghal.

Az Eütv. 210. §-a szerint, amennyiben a szerv, illetve szövet eltávolítása következtében a donor egészségében vagy testi épségében károsodott – ide nem értve az eltávolított szerv, szövet hiányából eredő károsodást –, megrokkant vagy meghalt és ez a beavatkozást végző egészségügyi dolgozónak fel nem róható, őt, illetve eltartott hozzátartozóit az állam kártalanítja mindazért a kárért, amely a társadalombiztosítás jogviszonya alapján nem térül meg.

---

¹⁸² Ptk. 6:564. §

A 226. § (4) bekezdése meghatározza, hogy amennyiben a szakmai szabályoknak megfelelően végzett véradás következtében a véradó kárt szenved vagy meghal, őt, illetve az általa eltartott hozzátartozóját az állam kártalanítja.

A 227. § (4) bekezdése alapján, amennyiben a vérkészítmény szakmai szabályok szerinti felhasználásával összefüggésben a beteg kárt szenved vagy meghal, őt, illetve az általa eltartott hozzátartozóját az állam kártalanítja. A véradók kivizsgálása, a vérkészítmények vizsgálata, ellenőrzése az Országos Vérellátó Szolgálat feladata. A levett véregységeket vérbaj, HIV, Hepatitis B és C szempontjától minden esetben szűrik, ennek ellenére a beadott vérkészítmény az ablakperiódus¹⁸³ okán mégis fertőzött lehet. Fontos azonban, hogy kizárólag a szakmai szabályok betartásával a szervezetbe juttatott vérkészítmény által okozott károsodás esetén áll fenn az állam kártalanítási kötelezettsége, szakmai szabályszegés esetén az egészségügyi szolgáltató a kártérítés szabályai szerint felel.

2.2.5.2 A stabil vérkészítménytől HCV vírussal megfertőződött veleszületett vérzékenységben szenvedő állampolgárok egységes állami kártalanítása

Speciális helyzetet eredményez a stabil vérkészítménytől HCV vírussal megfertőződött veleszületett vérzékenységben szenvedő állampolgárok egységes állami kártalanításáról szóló 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozat. Az állam méltányosságból nem vitatja a vérzékenység kezelésére szolgáló vérkészítmény beadása és a fertőzés közötti okozati összefüggést, és egyezség keretében egyösszegben, illetve infláció mértékével automatikusan emelkedő járadék formájában kártalanít. Az okozati összefüggés bizonyításánál nehézség, hogy teljes bizonyossággal nem igazolható a fertőzés oka, az egyéb, fertőzésre okot adó körülmények bíróság általi feltárása után természettudományos bizonyosság hiányában az orvosszakértő a fertőzés legvalószínűbb okára tud nyilatkozni. A kormányhatározat alapján a kártalanítás a fertőzöttség tényére tekintettel automatikus.¹⁸⁴

A Korm. határozat 2. pontjában a jogalkotó aszerint határozza meg a felajánlandó kártalanítási összeget, hogy a HCV kóroki szerepére csupán HCV antitestek utalnak, vagy fennáll-e aktív májkárosodás. Előbbi esetben a kártalanítás egyszeri összege a rendelet megalkotása idején

---

¹⁸³ Az az időszak, amikor a vírus már a szervezetben van, de laboratóriumi vizsgálattal még nem mutatható ki az ellenanyag.

¹⁸⁴ SALAMONNÉ (2021) i. m.

500.000 forint, továbbá a májkímélő életmód esetleges többletköltségeire – a kártalanításról szóló külön megállapodás aláírását követő hónaptól – 8.000 forint összegű havi járadék. A kimutatható aktív HCV okozta májkárosodás esetében az egyszeri összeg 2.000.000 forint, a májkímélő életmód többletköltségei okán a havi járadék 12.000 forint. A havi járadék összege minden év április 1-jén a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján, a hivatalos infláció mértéke szerint növekszik.

Az egyszeri kártalanításnál nem szerepel inflációs emelési szabály, az egyszeri összegek 2026. április 1-jétől is változatlanul 2.000.000 forint és 500.000 forint, míg a járadékok összege ettől az időponttól kezdődően 26.711 forint és 40.064 forint.¹⁸⁵

Év	Hivatalos infláció mértéke	Járadék aktív májkárosodás esetén	Járadék HCV antitestek esetén
2001	109,2	8000	12000
2002	105,3	8736	13104
2003	104,7	9199	13799
2004	106,8	9631	14448
2005	103,6	10286	15430
2006	103,9	10656	15985
2007	108	11072	16608
2008	106,1	11958	17937
2009	104,2	12687	19031
2010	104,9	13220	19830
2011	103,9	13868	20802
2012	105,7	14409	21613
2013	101,7	15230	22845
2014	99,8	15489	23233
2015	99,9	15458	23187
2016	100,4	15443	23164
2017	102,4	15505	23257
2018	102,8	15877	23815
2019	103,4	16322	24482
2020	103,3	16877	25314
2021	105,1	17434	26149

¹⁸⁵ Saját számítás, adatok forrása: Központi Statisztikai Hivatal (2026): *A fogyasztóiár-index fogyasztási főcsoportok szerint és a nyugdíjas fogyasztóiár-index.* Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0002.html

2022	114,5	18323	27483
2023	117,6	20980	31468
2024	103,7	24672	37006
2025	104,4	25585	38375
2026		26711	40064

3. ábra Járadékok összege éves bontásban a 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozat alapján

2.2.5.3 A rendeleti automatizmus értékelése

Fentiekből következően az egészségügyben alkalmazott, vérkészítményhez kapcsolódó automatikus kártalanítás erőssége az állami garancia, figyelemmel arra, hogy a kártalanítás kötelezettsége minden esetben az államot terheli, és e tény biztosítja az érintettek számára a jogbiztonságot és a kiszámíthatóságot. Automatikus perelkerülő mechanizmus, tehát a folyamat egyszerű, a bíróság előtt folyó eljáráshoz képest gyors, az érintettek gyorsabban juthatnak jóvátételhez. Ugyancsak erőssége, hogy jogszabályi keretek között, világosan szabályozott, a jogalkotó pontosan meghatározta, mely esetben jár a kártalanítás. Az állami felelősségvállalás hozzájárul a társadalmi bizalom erősítéséhez is, az állam elismeri a felelősségét a jogszerűen vállalt kockázatokból eredő károk tekintetében. A feleknek nem kell viselniük a bizonyítási nehézségekből eredő terheket sem.

Gyengeségnek tekinthető a korlátozott alkalmazási kör, így más egészségügyi kár esetén a betegeknek továbbra is egyéb, kevésbé automatizált eljárásokat kell igénybe venniük. Ezt meghaladóan a kártalanítás összege sok esetben nem tükrözi a ténylegesen elszenvedett vagyoni és nem vagyoni kárt. Bár a járadék összege évente emelkedik, az egyszeri összeg 2026-ban is változatlan. Az eljárás rugalmatlan, épp az automatikus jelleg miatt az egyediesített méltányossági szempontok korlátozottan érvényesülnek. Azonban fontos kiemelni, hogy a rendeletben meghatározott fertőzettek sincsenek elzárva a peres igényérvényesítéstől, ha nem fogadják el az ott meghatározott összegű kártalanítást. Ebből az aspektusból a speciális kártalanítás intézményét *borderline* típusú megoldásnak tekinthetjük, ahol a rendszerek összekapcsolásával valósul meg a teljes hatékonyság.

A lehetőségek oldalán szerepel azt automatikus kártalanítási rendszer kiterjesztése más jogszerű, de kockázatos egészségügyi beavatkozásokra is, új orvostechnológiai eljárásokra, klinikai vakcinafejlesztésekre. Az adminisztrációs folyamat elektronikus ügyintézésrel átláthatóbbá és hatékonyabbá tehető. Ebben az esetben ugyanakkor veszélyt jelent, hogy a széleskörű automatikus kártalanítási rendszer nagyszámú igény esetén jelentős költségvetési

teherrel jár, továbbá táptalaja lehet a csalárd igényeknek is. Ha egyes egészségkárosodások kimaradnak a rendszerből, míg más hasonlóak a részét képezik, akkor az érintettek elégedetlensége nőhet, gyengítve az állam iránti bizalmat, és konfliktust teremthet az állam, az orvosok és a betegek között.

Mindezekből következően egyértelmű, hogy az 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozaton alapuló automatikus kártalanítást nem helyezhetjük a bináris fogalmi mátrix ‘nem’ csoportjába. Az ‘igen’ és az ‘is-is’ csoport közüli választásnál figyelemmel kell lenni arra, hogy bár az eljárás méltányos, gyors és nem igényel jogi képviselőt, sem az egészségügyi jogvitáknál megszokott hosszadalmas bizonyítást, a járadékok összege évente emelkedik, ugyanakkor az egyszeri összegek nem igazodnak a változó piaci körülményekhez. A fertőzött személynek lehetősége van bírósági igényérvényesítésre, ha a megjelölt összeget nem tartja elfogadhatónak, amely körülmény az ‘is-is’ csoport felé közelíti eme alternatív vitarendezési mechanizmust. Ugyanakkor súlyozva annak kivételes, speciális jellegét, valamint az automatikus kártalanítási rendszerben rejlő lehetőségeket, az ‘igen’ csoportba helyezem el azt.

1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozaton alapuló egységes állami kártalanítás			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
állami garancia	korlátozott alkalmazási kör	automatikus kártalanítási rendszer kiterjesztése	jelentős költségvetési teher
automatikus	változatlan egyszeri összeg		csalárd igények
világosan szabályozott	rugalmatlan		
inflációkövető járadék			
állami felelősségvállalás			

4. ábra Az 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozaton alapuló egységes állami kártalanítás SWOT elemzése

2.2.6 AZ EGÉSZSÉGÜGYI KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁS

Amennyiben a kártalanítási igény nem tartozik a speciális automatizmus hatálya alá, ám a beteg mégsem szeretné bíróság előtt érvényesíteni az igényét, előtérbe kerül a közvetítés intézménye. Az Eütv. 34. § (1) bekezdése alapján a beteg és az egészségügyi szolgáltató között felmerülő jogviták peren kívüli megoldására a felek együttesen – és önkéntesen – kezdeményezhetik a jogvita közvetítői eljárás keretében történő rendezését. E § (2) bekezdése a közvetítői tanács összetételének, a közvetítői eljárás rendjének szabályozását külön törvényre bízta.

A jogalkotó az egészségügyi közvetítői eljárásról szóló 2000. évi CXVI. törvény megalkotásával tette lehetővé az egészségügyi szolgáltató és a beteg között felmerült jogvita bíróságon kívüli rendezését. Az eljárás egyes részletszabályait, a közvetítői képzés feltételeit és a költségek összegét az egészségügyi közvetítői eljárással kapcsolatos egyes kérdésekről szóló 4/2001. (II. 20.) EüM-IM együttes rendelet tartalmazza.

A közvetítő vagy közvetítői tanács a vitában nem dönt, nem nyilvánít véleményt, nem ad jogi tanácsot, és a bírósággal ellentétben a felróhatóságot sem vizsgálja. Feladata, hogy közelítse az álláspontokat, elérje, hogy a felek egyezséget kössenek.

A törvény szerint a közvetítői eljárás célja az egészségügyi szolgáltató és a beteg között a szolgáltatás nyújtásával összefüggésben keletkezett jogvita peren kívüli egyezséggel történő rendezésének elősegítése, a felek jogainak gyors és hatékony érvényesítése. Ennek köszönhetően a beteg aránylag rövid időn belül jut hozzá a kártérítés összegéhez.¹⁸⁶ Lehet, hogy ez az összeg alacsonyabb, mint amennyit a bíróság megítélt volna, de a betegnek nem kell éveket várnia a végrehajtható határozat meghozatalára, az összeget akkor tudja felhasználni, amikor szüksége van rá, és nem később, amikor rossz esetben már nem is tudja.¹⁸⁷

A közvetítői eljárást a beteg, vagy halála esetén annak közeli hozzátartozója, örököse, vagy az egészségügyi szolgáltató kezdeményezheti. A kérelmet a Magyar Igazságügyi Szakértői Kamaránál (a továbbiakban: kamara) kell előterjeszteni. Ha a felek az eljárást nem közösen

---

¹⁸⁶ Eü. kv. tv. 11. § (4) Ha az első üléstől számított négy hónapon belül nem sikerül egyezséget létrehozni, a tanács az eljárást megszünteti.

¹⁸⁷ DECASTELLO Alice (2008): *A közvetítői eljárás az egészségügyben*. Doktori értekezés. Pécs, 118. <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/decastello-alice/decastello-alice-vedes-ertekezes.pdf>

kezdeményezik, akkor a kamara a közvetítői eljárás lefolytatása iránti kérelem kézhezvételét követő tizenöt napon belül megküldi a kérelmet a másik félnek. A másik fél a kérelem kézhezvételét követő tizenöt napon belül nyilatkozik arról, hogy hozzájárul-e a közvetítői eljárás lefolytatásához. Amennyiben mindkét fél az eljárás lefolytatása mellett dönt, a kamara felhívja a feleket az általános eljárási költség fele-fele arányban történő megfizetésére. Az általános eljárási költség megfizetését követően a kamara a feleket meghívja abból a célból, hogy a közvetítői eljárást lefolytató egészségügyi közvetítői tanács (a továbbiakban: tanács) összetételében megállapodjanak. A felek a tanács tagjait a kamara által vezetett közvetítői névjegyzékből jelölik ki.

A tanács egyik tagjának jogásznak, a másik tagjának más felsőfokú végzettséggel rendelkező közvetítőnek kell lennie. Ha a felek a közvetítő személyében nem tudnak megállapodni, mindkét fél jelöltje tagja lesz a tanácsnak. A felek megállapodhatnak abban is, hogy a tanács eljárását egyetlen közvetítő folytassa le.

Az egészségügyi szolgáltató az egészségügyi államigazgatási szerv által kiadott működési engedély alapján jogosult egészségügyi szolgáltatás nyújtására [Eütv. 3. § f) pont]. Az Eütv. 108. § (2) bekezdése alapján a működési engedély kiadásának feltétele az egészségügyi szolgáltatás során okozott kár megtérítésére kötött felelősségbiztosítás. A közvetítői eljárás megindulása esetén az egészségügyi szolgáltató értesíti az eljárásról a felelősségbiztosítót is, valamint a biztosító nevééről és székhelyéről tájékoztatja a kamarát. A tanács üléseire – észrevételezési jog biztosítása mellett – a biztosítót is meg kell hívni. Az egészségügyi szolgáltató úgy is nyilatkozhat, hogy a közvetítői eljárásban a biztosítója részvételének mellőzését kéri.

A tanács a felek egyetértése esetén szakértőt vehet igénybe. A szakértőt a felek bízzák meg, ők is fizetik, bár az összeg viselésének arányairól megállapodhatnak. A megbízásban meg kell jelölni a megválaszolandó szakkérdéseket. Szakértőként bárki eljárhat, aki a kérdés elbírálása szempontjából szakértelemmel rendelkezik, és akinek a személyében a felek meg tudnak egyezni. A felek az igazságügyi szakértők jegyzékéből is választhatnak szakértőt. A szakértő a meglévő egészségügyi dokumentáció alapján vagy a beteg hozzájárulása mellett személyes

betegvizsgálat alapján készíti el szakvéleményét.¹⁸⁸ A szakértő ténykérdések megállapítására is felkérhető.¹⁸⁹

A tanács az ülést a kamara helyiségében tartja, de a felek az ügy körülményeire tekintettel megállapodhatnak kihelyezett ülés tartásában is. Az ülés három módon fejeződhet be. Ideális esetben a felek megállapodnak, az egyezségeket a tanács írásba foglalja, és azt a tanács tagjai, valamint a felek aláírják. Az egyezés a biztosítóval szemben csak akkor hatályos, ha azt a biztosító tudomásul vette, vagy részben tudomásul vette. Utóbbi esetben meg kell jelölni, hogy a biztosító milyen összegben veszi tudomásul az egyezésben foglaltakat.¹⁹⁰ A megállapodás nem egy szerződés, sokkal inkább a kötelezettségek összegzése: egyértelműsíti, hogy a felek miben egyeztek meg, és ez szolgál az elvégzendő feladatok és a betartandó határidők alapjául. A megoldás 'REMEK', azaz részletes, elvégezhető, mérhető, elfogadott határidős és konkrét.¹⁹¹ A felek dönthetnek további ülés szükségessége mellett is.

Amennyiben a felek nem látnak lehetőséget az egyezés megkötésére, nem születik megállapodás közöttük. A zárómegállapításnak tartalmaznia kell, hogy a felek felelősséget éreztek a konfliktusban játszott szerepükért, és keményen dolgoztak a kölcsönösen elfogadható megoldás kialakításáért.¹⁹²

2.2.7 HATÉKONY-E AZ EGÉSZSÉGÜGYI KÖZVETÍTŐI ELJÁRÁS? – ELHELYEZKEDÉS A BINÁRIS FOGALMI MÁTRIXBAN

A disszertációm elején premisszaként rögzítettem: a társadalmi együttélés és az emberi kapcsolatok természetes velejárói a konfliktusok. E konfliktusok azonban sokkal mélyebbek, ha emberi élet forog kockán.

---

¹⁸⁸ Eü. kvtv. 9. §

¹⁸⁹ DECASTELLO i. m. 130.

¹⁹⁰ Eü. kvtv. 11. §

¹⁹¹ DECASTELLO i. m. 126.

¹⁹² LOVAS Zsuzsa – HERCZOG Mária: *Mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés*. Múzsák Kiadó, Budapest, 1999, 65-83.

Az alábbiakra figyelemmel a betegjogi képviselő eljárása és az egészségügyi közvetítői eljárás az első csoportba sorolható.¹⁹³ A bináris kód szerinti ‘igen’ csoportba tartozó eljárások esetén nincs szükség az állami igazságszolgáltatás által nyújtott garanciarendszerre, a hatékonyság anélkül is megvalósul. Megítélésem szerint, mielőtt a beteg polgári peres eljárásban érvényesíti igényét az egészségügyi szolgáltatóval szemben, mindenképpen érdemes a „békésebb” megoldások valamelyikét igénybe venni, figyelemmel arra, hogy a végrehajtható határozat meghozataláig – a hosszú és alapos bizonyítási eljárás okán – a perkoncentráció elveinek megfelelően eljárva is évek telhetnek el.

A bírósági eljárással szemben előnyt jelent, következésképpen az erősségek közé sorolható, hogy a beteg aránylag rövid időn belül jut hozzá a kártérítés összegéhez, és a betegnek nem kell éveket várnia a végrehajtható határozat meghozatalára. Általánosságban is megállapítható, hogy a közvetítői eljárás rugalmas, gyorsabb és diszkrétebb, mint a hagyományos jogi út. Lehetőséget teremt a peren kívüli, békés megegyezésre, így csökkenthető a bírósági eljárások száma és az azokkal járó költségek, továbbá az időigény és a pszichés teher mind a betegek, mind az egészségügyi szolgáltatók számára. Ugyancsak az eljárás erőssége, hogy segíti a betegjogok érvényesülését, támogatja a felek közötti kommunikációt, és elősegíti a bizalom helyreállítását az egészségügyi rendszerben.

Kevésbé hatékonyá teszi, ennél fogva gyengeségnek tekinthető, hogy az egyezségben meghatározott összeg egyes esetekben alacsonyabb, mint amennyit a bíróság megítélt volna. Sajnos az eljárás ismertsége és elfogadottsága még mindig alacsony mind a betegek, mind az egészségügyi dolgozók körében. Ezt meghaladóan gyakori, hogy a magas öntudatuk birtokában a betegek vagy a szolgáltatók gondolkodás nélkül elutasítják a mediációs kísérletet, így az eljárás nem tudja betölteni a szerepét. Az állam intézményvédelmi kötelezettsége területén a finanszírozás és a szervezeti háttér nem minden esetben stabil és átlátható, ebből következően a mediációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenetlen lehet. A mediátorok képzésének és továbbképzésének korlátai, a szakmai utánpótlás hiány ugyancsak gyengítik az egészségügyi közvetítői rezsím működését.

---

¹⁹³ A témáról tett megállapítások az alábbi műben is megjelentek: SELNICEAN László (2023b): Alternatív vitarendezés a COVID idején. In POGÁCSÁS Anett szerk.: *Jog válság idején*. Budapest, Pázmány Press, 333–342.

A 'lehetőség' minden olyan esély, amely a közvetítői eljárást még sikeresebbé teheti. Az egészségkárosodással, vagy súlyosabb esetekben a halál bekövetkezésének reális lehetőségével járó élethelyzetekben minden perc számít, a sérelemdíj a kompenzációs funkcióját pedig csak a beteg életében tudja ellátni. A betegjogok tudatosítása, a mediációs kultúra fejlesztése, a felek motiválása a békés megoldások keresésére lehetőségként kínálkoznak az egészségügyi közvetítés számára, csakúgy, mint a képzési programok bővítése, a mediátorok szakmai támogatása, nemzetközi jó gyakorlatok átvétele. Az egészségügyi dolgozók és betegek közötti kommunikáció fejlesztése ugyancsak lehetőséget teremtene ezen alternatív módozat elterjedésére.

Fenyegetésként fogható fel minden olyan észszerűen valószínű esemény, amely veszélyezteti a közvetítői eljárás sikerét. Veszélynek tekinthető a bírósági eljáráshoz képest kevesebb eljárási garancia, ám a garanciális szempontok a mediáció típusú módszerek esetén kevésbé érvényesülnek, annak okán, hogy e vitarendezési módok ahelyett, hogy külső autoritás döntésétől várnák a konfliktus rendezését, a konfliktus szereplőit próbálják olyan helyzetbe hozni, amelyben saját maguk képesek a vita megoldására, és megtalálni a mindannyiuk számára elfogadható, időtálló megoldásokat.¹⁹⁴ Népeségpolitikai szempontból a lakosság elöregedése, az ellátottak számának növekedése, valamint az egészségügyi dolgozók számának csökkenése miatt nőhet a konfliktusok száma, miközben a mediációs kapacitás nem bővül megfelelően. Jogalkotási anomáliák, finanszírozási bizonytalanságok, illetve a rendszerbe vetett bizalom csökkenése veszélyeztetheti a közvetítői eljárás hatékonyságát. Az együttműködés hiánya, valamint a szervezeti kultúra hiányosságai, kiemelten a hibáztató kultúra¹⁹⁵ ugyancsak veszélyként értékelendő.

De lege ferenda, ha nem sikerül növelni az eljárás ismertségét és elfogadottságát, a mediáció marginális marad, és nem tudja betölteni konfliktuskezelő szerepét az egészségügyben.

---

¹⁹⁴ FÜRJES – KRÉMER – PALLAI i. m.

¹⁹⁵ Semmelweis Egyetem Egészségügyi Menedzserképző Központ (2018): *Betegbiztonsági egészségügyi ágazati stratégiai koncepció I. általános betegbiztonság*. 2018. december 31. 2. Elérhető: <https://semmelweis.hu/emk/files/2020/06/Betegbiztonsagi-strat%C3%A9giai-koncepci%C3%B3-SWOT.pdf>

Az egészségügyi közvetítói eljárás			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
kompenzációs funkcióját a beteg életében látja el	alacsonyabb összeg	programok az eljárás sikeresebbé tétele érdekében	kevesebb eljárási garancia
rugalmas	alacsony elfogadottság, magas öntudat	betegjogok tudatosítása	lakosság elöregedése, ellátottak számának növekedése
diszkrét	problémák a finanszírozás és a szervezeti háttér területén	egészségügyi dolgozók – betegek közötti kommunikáció fejlesztése	hibáztató kultúra
az egészségügyi rendszerbe vetett bizalom helyreállítása	egyenetlen hozzáférés		

5. ábra Az egészségügyi közvetítói eljárás SWOT elemzése

2.3. ALTERNATÍV VITARENDEZÉS A FOGYASZTÓVÉDELEM TERÜLETÉN

Az európai integráció állandó célkitűzése az életszínvonal emelése, a gazdasági tevékenységek harmonikus fejlődése és a folyamatos gazdasági növekedés. A vállalkozások a gazdasági tevékenység alapegységei, mint ahogyan a kémiában az atomok vagy a biológiában a sejtek, velük szemben pedig egy vagy több fogyasztó áll. A fejlődés a 21. században sem állhat meg: napjainkban különösen a digitális egységes piac, az elektronikus kereskedelem¹⁹⁶, a közösségi médiafelületek intenzív kereskedelmi használata¹⁹⁷ teremt új esélyeket a gazdaság fellendítésére, de fontos a digitalizáció szerepének általános növelése is.¹⁹⁸ Napjainkban az információs technológia rohamos fejlődésével, az életviszonyok felgyorsulásával és egyre komplexebbé válásával növekvő igény mutatkozik a társadalom azon tagjainak védelmét biztosító jogszabályok megalkotására, akik egy adott relációban másokkal – így például a szerződő partnerükkel – szemben valamilyen szempontból hátrányban vannak.

Ami a gazdasági életben a vállalkozás és a fogyasztó, az a társadalomban az ember. Az ember a jogviszonyok alanyaként a jogvédelem fókuszában áll, arra figyelemmel, hogy a jogszolgáltatás területén a legmodernebb technológiák is csak akkor működtethetők megfelelően és kellően hatékonyan, ha ezt a tételt nem tévesztjük szem elől. A fejlődés jelentős elmozdulást eredményezett a fogyasztói jogok magasabb szintű védelme irányában. E körben fel kell idéznünk az EUMSZ 169. cikkét, valamint az Alapjogi Charta¹⁹⁹ 38. cikkét, amelyek egyaránt a fogyasztóvédelem magas szintjének biztosítását célozzák.

A joghoz, az igazságszolgáltatáshoz és a megfelelő jogszolgáltatáshoz való hozzájutás régóta a jogvédelem alapvető kérdései közé tartozik. Ezzel összhangban az Európai Unió igazságügyi

---

¹⁹⁶ Uniós jogi alapja az Európai Parlament és a Tanács 2000. június 8-i 2000/31/EK irányelve a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól (Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv). A témáról lásd bővebben: STRIHÓ Krisztina (2022): Jogi csemegék az elektronikus kereskedelem témaköréből. In STRIHÓ Krisztina – SZEGEDI László szerk.: *Európai szabályozáspolitikai kihívások*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 139–147.

¹⁹⁷ STRIHÓ Krisztina (2020): Az influencer jogi megítélése. *Jogtudományi Közöny* 75(2020), 174–179.

¹⁹⁸ GOMBOS Katalin (2019): *Európai jog – Az Európai Unió jogrendszere*. Budapest, Wolters Kluwer. 227.

¹⁹⁹ Az Európai Unió Alapjogi Chartája.

politikájának fontos célkitűzése, hogy a polgárai és a vállalkozások számára egyaránt lehetővé tegye az expeditív jogorvoslathoz való hozzájutást.²⁰⁰

Ehhez kapcsolódóan ebben a fejezetben a cselekvő fogyasztóvédelem mottóját, valamint a fogyasztók jogainak hatékony érvényesítésére felállított intézményrendszert tekintem át, kiemelve a békéltető testületek szerepét és elhelyezkedését a bináris fogalmi mátrixban.

2.3.1 KIHEZ FORDULHATOK? – A HAZAI FOGYASZTÓVÉDELMI INTÉZMÉNYRENDSZER

A jogvédelem egyrészt az azt igénybevevőkre vonatkozó garanciákat, másrészt a megvalósulásában – szükség esetén kikényszerítésben – közreműködő intézményeket, eszközrendszert is magában foglalja.²⁰¹ Valódi jogvédelemről fogalmilag csak a modern társadalmak keretei között beszélhetünk. A 2023. évi hazai fogyasztóvédelmi politika²⁰² négy fő területre fókuszál: a digitális fogyasztóvédelemre, a gyermekvédelemre, a fogyasztóvédelem elérhetővé tételére és az egységes joggyakorlat kialakításának támogatására. A digitalizáció, a technikai fejlődés és a piaci változások által támasztott kihívásokra figyelemmel a fogyasztók jogainak érvényesítése kizárólag hatékony állami segítségnyújtással és intézményrendszerrel, valamint a fogyasztóvédelmi intézményrendszer és a piaci szereplők közötti együttműködéssel valósítható meg.²⁰³

Magyarországon számos intézmény, hatóság és fórum vállal szerepet a fogyasztóvédelmi intézményrendszerben a fogyasztói jogok érvényre juttatása érdekében. Ebbe a körbe tartozik a fővárosi és vármegyei kormányhivatal mint általános fogyasztóvédelmi hatóság,²⁰⁴ a

---

²⁰⁰ A témavezetőmmel írt közös tanulmány a fogyasztóvédelem tárgykörében: GOMBOS Katalin – SELNICEAN László (2023): A fogyasztói jogérvényesítés lehetőségei az online térben. *FORVM: Acta Juridica et Politica*, XIII. évfolyam 2. szám, Szeged, 49–57. Elérhető: https://acta.bibl.u-szeged.hu/84484/1/juridpol_forum_013_002.pdf#page=49

²⁰¹ GOMBOS Katalin (2008): *Bírói jogvédelem az Európai Unióban*. Szeged, PhD értekezés.

²⁰² A fogyasztóvédelmi politikáról szóló 1353/2022. (VII. 21.) Korm. határozat.

²⁰³ A fogyasztóvédelmi alternatív vitarendezést érintő 2023. évi változásokról a következő tanulmányban írtam részletesen: SELNICEAN László (2024a): Fogyasztói alternatív vitarendezés 2023. In BARTKÓ Róbert szerk.: *Doktori műhelytanulmányok 2024*. Győr, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., 437–450. Elérhető: https://doktiskjog.sze.hu/images/Tp%203+1%20K%C3%B6tetek%20sz%C3%B6veg/Doktori_Muhelytanulmanyok_20240829_vegleges.pdf#page=437

²⁰⁴ Fogyasztóvédelmi hatóság minden vármegyei és a fővárosi kormányhivatalban működik.

fogyasztó és vállalkozás közötti jogviták, egyéni ügyek megoldását segítő békéltető testületek, a Pénzügyi Békéltető Testület, a fogyasztóvédelmi hatáskörében a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokkal szemben fellépő Gazdasági Versenyhivatal. Az általa felügyelt pénzügyi szervezetek vonatkozásában fogyasztóvédelmi hatóságként is eljár a Magyar Nemzeti Bank, a hírközlési ágazatra vonatkozó fogyasztóvédelmi rendelkezések betartását a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság felügyeli. Rendelkezik fogyasztóvédelmi feladatkörrel a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, valamint a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal.²⁰⁵ A magyar államnak gondoskodnia szükséges a fogyasztói érdekek képviselését ellátó egyesületek támogatásáról is.²⁰⁶ A határon átnyúló panaszok megoldását az Európai Fogyasztói Központ segíti.

2.3.2 A „NÉHAI” ONLINE VITARENDEZÉSI PLATFORM

Alapvetésem, hogy a fejlett 21. századi társadalomban a jogvitákat a felek nemcsak az évszázadok óta a társadalom szolgálatába állított klasszikus, részletesen kimunkált, hagyományos perjogi eszközökkel, hanem különböző alternatív vitarendezési mechanizmusok alkalmazásával is fel lehet oldani.

Az Európai Unió több jogforrást is elfogadott a bíróságon kívüli vitarendezés mechanizmusaira, így megalkotta offline fogyasztói alternatív vitarendezési irányelvet²⁰⁷ és a fogyasztói online vitarendezési rendeletet²⁰⁸. Bár ezeket nem a legújabb generációs jogforrások között szokás említeni, de a fogyasztóvédelem területén, a jogérvényesítés hatékonyabbá tételében nagy szerepet játszottak. Az európai uniós jog az alternatív vitarendezés körében nemcsak a közvetítés területén igyekezett valamennyi tagállamra vonatkozó, egységes keretszabályokat megalkotni, hanem célul tűzte ki a fogyasztókat érintő, határon átnyúló jellegű jogviták békés,

---

²⁰⁵ SALGÓ László Péter közigazgatási államtitkár 2023. június 2-án a Nemzeti Közszerológati Egyetem Fogyasztóvédelem a harmadik évezredben: komplex kihívások és innovatív jogi megoldások konferenciáján „Új utakon a hazai fogyasztóvédelem – a cselekvő fogyasztóvédelem jogalkotói és szakmai irányító szemmel” címmel tartott előadása. Az előadás vázlatá elérhető: https://antk.uni-nke.hu/document/akk-copy-uni-nke-hu/Salgó_László.pdf

²⁰⁶ Fgytv. 45. § (1) bekezdés.

²⁰⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. május 21-i 2013/11/EU irányelve a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról

²⁰⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2013. május 21-i 524/2013/EU rendelete a fogyasztói jogviták online rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról

költségkímélőbb és gyorsabb rendezésének uniós szintű biztosítását is. A hagyományos offline vitarendezés mellett a 21. század új technológiai számos online megoldást kínálnak, amelyek jelentős hatást gyakorolnak az egyének jogaira. Az információs technológiák rohamos fejlődése olyan digitális eszközök és digitális megoldások alkalmazását teszi lehetővé, amelyek kihívások elé állítják mind a jogalkotókat, mind a jogalkalmazókat. Fontos, hogy a jobbiztonság követelménye ebben az új környezetben is megköveteli a megfelelő garanciák kiépítését és azok következetes alkalmazását. A közelmúltban tapasztalt pandémiás helyzet²⁰⁹ kevés pozitív hozadéka között említhető a fogyasztók online felületekkel való kapcsolatának intenzívebbé válása, ismereteik bővülése, amelynek remélt következménye a fogyasztói tudatosság növekedése. Az új technológiák széleskörű elterjedése és az online kereskedelem szerepének megnövekedése révén a kiskereskedelem egy része az online térbe helyeződött. Ez egyben az online alternatív vitarendezés előtérbe kerülését is magával hozta, hiszen a jogviták a vásárlások helyszínének megváltozása okán nem lettek kisebb előfordulásúak.

2.3.2.1 Az európai online vitarendezési platform működése és története

A fogyasztói online vitarendezési rendeletben az Európai Parlament és a Tanács a kor elvárásaihoz igazodva technikai szabályokat írt elő egy közös online panaszséma kialakításához, az online kötött jogügyletek vitarendezésének megkönnyítése érdekében. Az online platform munkája abban merült ki, hogy segítette megtalálni a fogyasztónak azt a tagállami vitarendező testületet vagy testületeket, amelyek hatáskörrel rendelkeztek az adott jogvitánál. A rendelet érintetlenül hagyta a testületek formáját, működési kereteit, csupán olyan technikai kérdéseket tisztázott, mint a panaszkezelés vagy az adatvédelem.²¹⁰ Például amennyiben a fogyasztó és pénzügyi szolgáltatója között létrejött online szolgáltatási szerződéssel kapcsolatban merült fel pénzügyi fogyasztói jogvita, az Európai Unió online vitarendezési platform honlapján keresztül kezdeményezhetett a fogyasztó jogvitát nem bírósági eljárás keretében, azonban pénzügyi fogyasztói jogvita esetén csak a PBT folytathatta le az eljárást és hozhatott döntést a fogyasztó és a pénzügyi szolgáltató közötti vitás ügyben.²¹¹

---

²⁰⁹ A közvetítés és a pandémia kapcsolatáról lásd bővebben: GLAVANITS Judit (2020): Mediáció és pandémia. In GLAVANITS Judit szerk.: *Bíró és mediátor – Válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. Győr, Universitas-Győr Nonprofit Kft. 345–360.

²¹⁰ SIMON Rita (2016): A fogyasztói viták alternatív vitarendezése Európában – ötletverseny és forum shopping a nemzeti szabályozás és implementációs kötelezettség tükrében? *Iustum Aequum Salutare* 12(2016), 63–89.

²¹¹ PBT (2025): *Jelentés a pénzügyi békéltető testület éves tevékenységéről*. 13. Elérhető: <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-pbt-eves-jelentes-2025-hun-digitalis-vegleges.pdf>

Az Európai Bizottság 2016-ban létrehozta az uniós békéltető honlapot, az online vitarendezési platformot (OVR-platform), amelynek segítségével egyszerűen rendezhetők voltak az online vásárlásból fakadó fogyasztóvédelmi vitás ügyek. Ez egy ingyenes webes megoldás volt az online vásárlások kapcsán felmerülő problémák kezelésére. Az Európai Bizottság működtette, és célja az volt, hogy a színvonalas vitarendezés lehetőségét biztosítva biztonságosabbá és tisztességesebbé tegye az online vásárlást. Az internetes megrendelésekből származó, a fogyasztók és a kereskedők közötti fogyasztóvédelmi vitás ügyek könnyen rendezhetők legyenek. A platformon keresztül a fogyasztó kapcsolatba tudott lépni a kereskedővel, a probléma közvetlen megoldásához, illetve a peren kívüli vitarendezést kínáló testület közös kiválasztásához. Azonban maga a platform nem állt kapcsolatban egyetlen kereskedővel sem. Ezek a lehetőségek korlátozott ideig álltak a fogyasztó rendelkezésére. Az online vitarendezésben nemcsak a két vitás fél, hanem a békéltető testület is részt vett. Az effajta online vitarendezést a békéltető testület eljárásától az különböztette meg, hogy az online vitarendezés mindvégig az interneten zajlott.²¹²

Összefoglalva tehát: az Európai Unió területén, valamint a szabályozás Európai Gazdasági Térségre történő kiterjedése miatt az EGT-n belül, azaz az Európai Unióban és a Norvégiában, Izlandon és Liechtensteinben élő fogyasztók e platformot is igénybe vehették a fogyasztói problémájuk megoldására, közvetlenül megállapodhattak a kereskedővel, illetve megállapodhattak abban is, hogy melyik vitarendezési testület kezelje az ügyet. A platform az Európai Unió összes hivatalos nyelvén, valamint izlandi és norvég nyelven volt elérhető.²¹³

2.3.2.2 Az online vitarendezési platform a bináris fogalmi mátrix peremén

2025. március 20-ától azonban új rezsím érvényesül, ugyanis az Európai Parlament és a Tanács a Bizottság javaslatára 2024. december 19-én arról határozott, hogy a panaszoknak az online vitarendezési platformra történő benyújtását 2025. március 20-án meg kell szüntetni.²¹⁴ Az uniós jogalkotó kiemelte, hogy ehhez az 524/2013/EU rendeletet hatályon kívül kell helyezni,

---

²¹² BKIK: *Fogyasztóvédelmi vitarendezés*. 2020. Elérhető: www.bkik.hu/hu/szolgaltatasok/tudastar/online-vitarendezes

²¹³ GOMBOS – SELNICEAN (2023) i. m.

²¹⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/3228 rendelete (2024. december 19.) az 524/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről, valamint az (EU) 2017/2394 és az (EU) 2018/1724 rendeletnek az európai online vitarendezési platform megszüntetése tekintetében történő módosításáról 2. cikk

azzal, hogy megfelelő időt kell adni annak biztosítására, hogy a folyamatban lévő ügyeket megfelelően le lehessen zárni. Kötelezettségként írta elő a Bizottság számára, hogy 2025. március 20-ig tájékoztassa a platform folyamatban lévő ügyekkel rendelkező felhasználóit a platform megszüntetéséről, és segítséget kínáljon az ilyen felhasználók számára az ügyekkel kapcsolatos és számukra hozzáférhető adatok lekérdezéséhez, amennyiben erre igényt tartanak. Legkésőbb 2025. július 20-ig törölni kellett a platformon tárolt, ügyekkel kapcsolatos valamennyi információt, beleértve a személyes adatokat is.²¹⁵

Felvetődik a kérdés, vajon mi vezethetett a nagy reményekkel működésbe hozott platform megszűnéséhez? Erre már a hatályon kívül helyezéséről szóló rendelet preambulumban választ kapunk. A Bizottság véleményezési felhívást tett közzé a bírósági eljárásen kívüli vitarendezésnek a digitális piacokhoz történő hozzáigazításáról, amely 2022. szeptember 28. és december 21. között zajlott le. A Bizottság megállapította, hogy az OVR-platformot az említett véleményezési felhívásra választ adó fogyasztóknak csak 5%-a vette igénybe, és a válaszadók többsége úgy vélte, hogy az OVR-platformot jelentősen javítani kell, vagy meg kell szüntetni, mivel nem költséghatékony. A bizonyítékok határozottan arra utalnak, hogy – mivel évente legfeljebb 200 ügyet továbbítanak valamely alternatív vitarendezési fórumhoz – az OVR-platform további fenntartása nem felel meg a 2024/2509 európai parlamenti és tanácsi rendelet (23) preambulumbekzdésében előírt hatékonysági és eredményességi elvnek.²¹⁶

Kutatásom hipotézisének kiindulópontja, hogy az elemzett eljárások jogvédelmi szempontú hatékonysága a bináris kód tesztel azonosíthatók. Az online vitarendezési platform hatékonyságát már önmagában az kétségbe vonta, hogy kevesen vették igénybe. Ezen még az sem segített, hogy az 524/2013/EU rendelet előírta az online kereskedők és az online piacok számára, hogy adják meg a honlapjukon az OVR-platformra mutató, könnyen hozzáférhető linket, és az említett kötelezettség – a Bizottság és a nemzeti érdekelt felek által szervezett tájékoztató kampányokkal együtt – minden évben két-három millió látogatót vitt az OVR-

---

²¹⁵ Uo.

²¹⁶ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/3228 rendelete (2024. december 19.) az 524/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről, valamint az (EU) 2017/2394 és az (EU) 2018/1724 rendeletnek az európai online vitarendezési platform megszüntetése tekintetében történő módosításáról (5) preambulumbekzdés

platformra.²¹⁷ Hiába szerepelt az erősségek oldalán az ingyenesség, a könnyű hozzáférhetőség, hiányoztak a lehetőségek: a platform munkája a gyakorlatban abban merült ki, hogy segített megtalálni a fogyasztónak azt a tagállami vitarendező testületet vagy testületeket, amelyek hatáskörrel rendelkeznek az adott jogvitára.²¹⁸

Farkas Márton megítélése szerint a platform 'rákfenéje' feltehetőleg ugyanott keresendő, mint a (következő szerkezeti egység tárgyát képező) békéltető testületi eljárásé: mindaddig, amíg a testület nem képes a vállalkozásra kötelező döntés meghozatalára, az alternatív vitarendezési eljárás mérsékelt segítséget lesz képes nyújtani a fogyasztók számára. Informálódásra, bizonyítékok beszerzésére tökéletes eszköz lehet, de a jogvitát aligha képes rendezni akkor, ha a kereskedő nem érdekelt az együttműködésben.²¹⁹ Az alternatív fórumhoz való eljutást akadályozta az is, hogy a rendelet szerint önmagában a kereskedő passzivitása folytán automatikusan véget érhet az eljárás akkor is, ha egyébként nemzeti joga vagy alávétéses megállapodása miatt köteles volna együttműködni valamely alternatív vitarendezési fórum eljárásában.²²⁰

Mi több, a platformhoz kapcsolódó tájékoztatási kötelezettség a jövőre nézve a fogyasztók megtévesztésének veszélyét is magában hordozza: a vállalkozások kötelesek voltak az OVR-platform weblinkjének közzétételével tájékoztatni a fogyasztókat a platform igénybevételeinek lehetőségéről, azonban a 2025. március 20-át követően fennmaradt tájékoztatás már félrevezető lehet. A megszüntetés a magyar vállalkozások számára is feladattal járt.²²¹

---

²¹⁷ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/3228 rendelete (2024. december 19.) az 524/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről, valamint az (EU) 2017/2394 és az (EU) 2018/1724 rendeletnek az európai online vitarendezési platform megszüntetése tekintetében történő módosításáról (3) preambulumbekendés

²¹⁸ Az OVR-platformról tett megállapításaim megjelentek: SELNICEAN László (2024b): A fogyasztói igényérvényesítés kihívásai és megoldásai. In GOMBOS Katalin szerk.: *A fogyasztóvédelem aktuális kihívásai*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 86.

²¹⁹ FARKAS Márton (2025): Megszűnik az EU online vitarendezési platformja. *Jogadó*, 2025. január 23. Elérhető: <https://www.jogado.hu/megszunik-az-eu-online-vitarendezeesi-platformja/>

²²⁰ MAROS Miklós (2023): Az európai fogyasztói jogviták alternatív rendezése online vitarendezési platformon keresztül. *Jog-Állam-Politika*, 2023/3. 185.

²²¹ FARKAS (2025) i. m.

A bemutatott előnyök-hátrányok mérlegelése és a SWOT-elemzés eredménye alapján az OVR-platform egyértelműen a bináris kód szerinti ‘nem’ csoportba tartozik, azaz nem alkalmas a viták hatékony rendezésére. Ezt ismerte fel az európai uniós jogalkotás is azzal, hogy ezt a jogvédelmi eszközt kivezette az igénybe vehető jogvédelmi eszközök közül. Ez mutatja, hogy pusztán a jogviták helyének online térbe helyezése nem mindig jelent optimális megoldást a jogviták rendezésére, még akkor sem, ha korunk sajátosságaiból adódóan elengedhetetlen – az emberi élet, a társadalom és a körülöttünk lévő környezet szakadatlan és dinamikus változása okán – az online térhez való alkalmazkodás a jogvédelem területén is. A hivatkozott változások markánsan tetten érhetők a tanulmányozott európai online vitarendezési platform megszűnésében. Nem ez az egyetlen vívmány, amely a PhD kutatási időszak során fejezi be a működését: a következő fejezetben felvillantásra kerülő MTVSZ 2019 májusától 2022 januárjáig látta el feladatait, a projekt 2021. december 31-ével technikailag lezárult.

OVR-platform			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
ingyenesség	alacsony igénybevétel		fennmaradt félrevezető tájékoztatás
könnyű hozzáférhetőség	csekély gyakorlati hasznosság		
	nem képes kötelező döntés meghozatalára		
	ellentét a hatékonysági és eredményességi elvekkel		

6. ábra Az OVR-platform SWOT elemzése

2.3.3 A BÉKÉLTETŐ TESTÜLETEK SZEREPE ÉS ELHELYEZKEDÉSÜK A BINÁRIS FOGALMI MÁTRIXBAN

A Magyar Köztársaság és az Európai Közösségek és azok tagállamai között társulás létesítéséről szóló 1994. évi I. törvény 67. § Cikke szerint a Szerződő Felek elismerik, hogy Magyarországnak a Közösségbe történő gazdasági integrációja egyik alapvető előfeltétele az, hogy az ország jelenlegi és jövőbeni jogszabályait közelítsék a Közösség jogszabályaihoz. Magyarország biztosítja, hogy amennyire lehetséges, jövőbeni jogszabályai a Közösség jogszabályaival összeegyeztethetők lesznek. A 68. Cikk értelmében e jogszabály-közelítés a fogyasztói érdekvédelemre is kiterjed.

2.3.3.1 A békéltető testületekről általában

A békéltető testületek e fogyasztóvédelmi indíttatásból jöttek létre az Európai Bizottság 98/257/EK ajánlásának²²² megfelelően. Ez az ajánlás olyan szervek létrehozására ösztönözte a tagállamokat, amelyek végső, de a bírósághoz képest alternatív vitarendezési fórumként szolgálhatnak a fogyasztók igényérvényesítésének megkönnyítésére. A gyakorlati tapasztalatok szerint a fogyasztók és a vállalkozások közötti jogviták értéke aránytalanul kicsi ahhoz képest, amennyibe a rendes bírói út igénybevétele kerül. A bírósági eljárás költségei és a jogvita jogerős eldöntéséhez szükséges hosszú idő az oka elsősorban annak, hogy a fogyasztók jelentős része akkor sem fordul bírósághoz, ha az egyébként megalapozottnak tűnő panaszát a vállalkozás nem megfelelően intézte el. Ezért az ajánlás egy gyors és olcsó fórum létrehozását tűzte ki célul, amely e vitákat eldönti.²²³ Az európai tendenciák gyakorlatban való érvényesülését szintén magyar példán keresztül mutatom be.

Az Európai Unió ajánlásának megfelelően, az általános, teljes regionális vitarendezés elérhetővé tétele érdekében Magyarországon 1999-ben jöttek létre a békéltető testületek, amelyek kialakításával lehetővé vált, hogy a fogyasztók és vállalkozások között felmerült jogvitákat a bírósági útnál hatékonyabb eljárás keretében oldják meg.²²⁴

---

²²² A Bizottság 1998. március 30-i 98/257/EK ajánlása a fogyasztói jogviták bírósági eljáráson kívüli rendezésére hatáskörrel rendelkező testületekre vonatkozó elvek tárgyában

²²³ GÁRDOS Péter – RÁCZ András (2012): Néhány gondolat a Pénzügyi Békéltető Testületről. *Gazdaság és jog*, 20. évfolyam 4. szám. 17–21.

²²⁴ Tudatos Vásárló: *Békéltető testületek: Sokaknak segít a peren kívüli egyezség*. 2008. április 8. Elérhető: <https://tudatosvasarlo.hu/cikk/bekelteto-testuletek-sokaknak-segit-peren-kivuli-egyezség>

A békéltető testület a vármegyei (fővárosi) kereskedelmi és iparkamarák által működtetett szakmailag független testület, amelynek feladata, hogy megkísérelje a fogyasztói jogvita rendezése céljából egyezség létrehozását a felek között; ennek eredménytelensége esetén az ügyben döntést hoz a fogyasztói jogok egyszerű, gyors, hatékony és költségkímélő érvényesítésének biztosítása érdekében.

Az alternatív vitarendezés során az egyik legfőbb kérdés az, hogy eljárási szempontból ki minősülhet fogyasztónak, az adott személy részesülhet-e abban az előnyben, hogy a felmerült vitáját gyorsabban és költséghatékonyabban elbírálják, és ha igen, abban az esetben rendelkezik-e a 'valódi' fogyasztói jogokkal is. Kihívásként jelentkeznek, hogy az alternatív vitarendezési fórumok joggyakorlata kevésbé elérhető és átlátható, mint az anonimizált, a Bírósági Határozatok Gyűjteményében²²⁵ közzétett bírósági döntések.²²⁶ A fogyasztó mint fogalom az utóbbi években egységessé vált Magyarországon, csak a természetes személyek minősülnek fogyasztónak. Ennek ellenére sem egyértelmű minden esetben, hogy ki lehet fogyasztó, kit illetnek meg a fogyasztói jogok, és sem a hazai, sem az uniós joggyakorlat nem tud minden élethelyzetre megoldást kínálni.²²⁷

A fogyasztói jogvita fogalma az Fgytv. 2. § 14. pontjában foglalt értelmező rendelkezés szerint a fogyasztó és a vállalkozás közötti adásvételi vagy szolgáltatási szerződés megkötésével és teljesítésével kapcsolatos vitás ügy, valamint a fogyasztó és a vállalkozás között külön megkötésre kerülő adásvételi vagy szolgáltatási szerződés hiányában a termék minőségével, biztonságosságával, a termékfelelősségi szabályok alkalmazásával, a szolgáltatás minőségével összefüggő vitás ügy. A békéltető testület vállalkozások közötti jogvitákban nem járhat el. A

---

²²⁵ A Bírósági Határozatok Gyűjteménye (BHGY) digitális formában tartalmazza a Kúria jogegységi határozatát, a jogegységi panasz eljárásban, valamint a jogorvoslat a törvényesség érdekében folytatott eljárásban hozott határozatát, az ügy érdemében hozott és a hatályon kívül helyező határozatát, illetve – a fent nem említett – felülvizsgálati kérelmet érdemben elbíráló határozatát. Tartalmazza továbbá az ítéletábra által az ügy érdemében hozott határozatot, a törvényszék – ha a felülvizsgált közigazgatási határozatot egyfokú eljárásban hozták, és a bíróság határozata ellen nincs helye rendes jogorvoslatnak – által a közigazgatási perben az ügy érdemében hozott határozatot.

²²⁶ RAFFAI Katalin – JAUERNIK Miklós (2024): A fogyasztói minőség meghatározása a bírósági és az alternatív vitarendezési eljárásokban. In GLAVANITS Judit – SZABÓ Tamás: *Kiszolgáltatott csoportok a digitális világban – A digitalizáció jogalkotói és jogalkalmazói kihívásai*. Győr, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. 103.

²²⁷ Uo. 91.

fogyasztói jogvita kereteinek értelmezéséről a Kúrai korábban már állást foglalt, többek között a Pfv.IV.20.139/2014/4., Gfv.VII.30.090/2013/4. és Pfv.V.20.904/2018/9. és Pfv.III.20.007/2022/4. számú határozataiban.

A békéltető testületi eljárások konkrét tárgyának példálózó jellegű meghatározásához a Budapesti Békéltető Testület összefoglalóját hívom segítségül.²²⁸ A termék kategórián belül az ügyek döntő része a tartós fogyasztási cikkekkel kapcsolatos, ezek közül is legnagyobb arányban lábbelik, bútorok, matracok és műszaki cikkek a meghibásodása miatt indult eljárás. Jelentős részt képeznek még a webshopon keresztül vásárolt, nem megfelelő minőségű termékek miatti szavatossági igények. Kiemelt helyet foglalnak el azok az eljárások, amelyek tárgyai az okoseszközök (okosóra, mobiltelefon), szórakoztató elektronikai eszközök (számítógép, laptop, notebook, tablet), kisebb és nagyobb háztartási gépek (hűtőszekrény, mosógép, szárítógép, mosogatógép). Jelentős számú a használtautóval kapcsolatos szavatossági igény, valamint a rejtett hiba miatti fogyasztói igény. A szolgáltatások körében a posta és távközlési, a telefonszolgáltatással kapcsolatos, valamint a különböző közüzemeket (víz, gáz, villany) érintő kifogások voltak nagy számban. A parkolási ügyek továbbra is jelentős hányadát teszik ki az ügyeinknek, ezekben gyakori probléma, hogy a parkolótársaságok nem gyakorolnak méltányosságot. A légitársaságokkal szembeni a járatok törlése, késések miatti kompenzációs igények²²⁹ száma jelentős emelkedést mutatott az elmúlt években. A közüzemi számlákkal kapcsolatos kifogásos ügyekben sokszor csak arra van a fogyasztónak szüksége, hogy személyesen elmagyarázzák a számlaképet vagy az átalányszámlázás, az elszámoló számla lényegét. A közműszolgáltatások esetén problémaként merült fel a szokatlanul nagy fogyasztás (nem a korábbi fogyasztásnak megfelelő), a nem megfelelő számlázás (nem kapott számlát a fogyasztó), a vízfogyasztás ingatlanon belüli elkülönítése (mellékmérő, ikermérő létesítése), elszámolási problémák, a diktálás és becslés alapján kiállított számlák keveredése egy éven belül. Az utazási irodákkal kapcsolatos ügyekben továbbra is azon esetek száma a jelentős, amikor a fogyasztó nem azt a kategóriájú szállást kapta, mint amire befizetett, vagy épp a

---

²²⁸ Budapesti Békéltető Testület (2025): *Összefoglaló a Budapesti Békéltető Testület 2024-es tevékenységéről*. Budapest. Elérhető: https://bekeltet.bkik.hu/sites/bekeltet/files/document/2025-01/2024_evi_beszamolo.pdf

²²⁹ Az uniós jogalkotó a légi utasok jogainak magas szintű védelmét a 261/2004/EK rendelet révén biztosítja, amelynek alkalmazását az Európai Unió Bíróságának bőséges esetjoga és az Európai Bizottság értelmező iránymutatásai igyekeznek segíteni. Erről lásd kimerítő részletességgel: ORBÁN Endre (2024): A légi utasok jogainak védelmét biztosító eszközök az Európai Unióban. *Jogtudományi Közlöny*, 2024/9., 419–427.

szállás, vagy *all-inclusive* ellátás minősége nem volt megfelelő. Számos panasz érkezett olyan a cégekkel szemben, amikor a fogyasztók szorult és sürgős javítási munkák miatt az interneten találnak rá egy vállalkozásra, amely gyors javítási-szerelési, vagy épp duguláselhárítási munkát ígér, majd nagy összegű vállalkozási díjat számláznak ki pusztán a kiszállásért is. Számottevő a különböző koncertekkel és programokkal kapcsolatos panaszok, amelyek során a rendezvény szervezői az alapvető koncerten való megfelelő részvételi feltételeket nem biztosították a fogyasztók számára. Érkeztek panaszok a használt gépjármű adásvételi szerződéssel összefüggésben jelentkező szavatossági igényekkel kapcsolatban is. Ezen esetekben sokszor vagy már javítási számla van és a teljes költséget kérik a fogyasztók vagy javítási árajánlat és annak a pénzbeli értékét kérik, nem javítást. Az ügyek jelentős része a postai csomagküldéssel vagy éppen egy futárszolgálattal összefüggő panasz, mint például az elveszett, megsérült csomagok miatt indított eljárások. A telefonszolgáltatások esetében az tapasztalható, hogy a vállalkozások számlázási, szolgáltatásnyújtási tevékenységében fennakadások keletkeznek.²³⁰

A békéltető testület előtti eljárás megindításának feltétele, hogy a fogyasztó az érintett vállalkozással közvetlenül megkísérelje a vitás ügy rendezését,²³¹ figyelemmel arra, hogy a fogyasztó és a vállalkozás közötti közvetlen egyeztetés a legegyszerűbb módja annak, hogy felek rendezzék a fennálló vitájukat. Ennek eredménytelensége esetén a békéltető testület mint pártatlan fél elsősorban egyezség létrehozására törekszik, és ha az egyezség megfelel a jogszabályoknak, akkor határozattal jóváhagyásra kerül. Egyezség hiányában folytatódik az eljárás és a békéltető testület határozatot hoz, ha a kérelem megalapozott és a vállalkozás a békéltető testület döntését magára nézve kötelezőnek ismerte el. Ha a vállalkozás a békéltető testület kötelezést tartalmazó határozatát vagy a határozattal jóváhagyott egyezséget a teljesítési határidőn belül nem hajtja végre, a fogyasztó kérheti a bíróságtól a békéltető testület határozatának végrehajtási záradékkal történő ellátását. A jól működő alternatív eljárások arra ösztönzik a fogyasztókat, hogy megoldásokat keressenek a termékek vásárlásánál és szolgáltatások igénybevételénél felmerülő problémákra.²³²

---

²³⁰ Uo. 2–3.

²³¹ Fgytv. 27. §

²³² Végső előterjesztői indokolás az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges törvények módosításáról szóló 2023. évi XX. törvényhez – Általános indokolás

2.3.3.2 Az ajánlásközpontú békéltető testületi eljárás – a korábbi szabályozás

A 2024. január 1-jéig hatályos szabályozás alapján a békéltető testület eljárása a SWOT elemzés alapján egyértelműen az 'is-is' csoportba volt sorolható, ugyanis a békéltető testület a kérelem megalapozottsága esetén is csak akkor hozhatott kötelező érvényű, azaz végrehajtható határozatot, ha a vállalkozás úgy nyilatkozott, hogy a testület döntését kötelezésként ismeri el. Ennek hiányában a békéltető testület határozata csak ajánlás jellegű lehetett, és a testület határozatához annyi szankció fűződött, hogy a békéltető testület a honlapján ajánlást nem teljesítő vállalkozásként tüntette fel („feketelistára” került²³³). Ez utóbbi feltételek esetén az eljárás hatékonysága alacsony volt.

Az alternatív eljáráshoz kapcsolódó bírósági felülvizsgálat a kötelezést tartalmazó határozattal és az ajánlással szemben is igénybe vehető volt (hatályon kívül helyezés volt kérhető a bíróságtól).²³⁴ Ebben az esetben az alternatív vitarendezési eljárás – a békéltető testületi határozat és ajánlás hatályon kívül helyezése révén – be volt csatornázva a rendes bírósági igényérvényesítési fórumrendszerbe, azzal rendszertanilag össze volt kapcsolva. Intézményesítetten a jogi szabályozás teremtette meg a 'jogorvoslatot'. Sajátossága ennek jogorvoslati formának, hogy a bíróságnak a békéltető testület ajánlásának hatályon kívül helyezése iránti kereset elbírálásakor nem a fogyasztó és a vállalkozás jogvitájában, a fogyasztó igényének megalapozottságáról kell döntenie, hanem arról, hogy az ajánlás megfelel-e a jogszabályoknak.²³⁵

A békéltető testület eljárásának további hátránya volt, hogy a bizonyítás lehetősége a bírósági eljáráshoz viszonyítva korlátozott volt. A kérelem csak akkor volt megalapozottnak tekinthető, ha a rendelkezésre álló bizonyítékok, azaz elsősorban az okiratok és az egybehangzó nyilatkozatok alapján kétségmentesen megállapítható volt a fogyasztó kérelemben tett állításainak valóságtartalma. Ennek hiányában a békéltető testület alternatív vitarendezési eljárásban a kérelem megalapozottságáról döntés nem volt hozható.²³⁶

---

²³³ Világ gazdaság (2023): *Új szabályok lépnek életbe a békéltető testületi eljárásban*. 2023. december 29. Online: <https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2023/12/uj-szabalyok-lepnek-életbe-a-bekelteto-testületi-eljarásban>

²³⁴ Fgytv. 34. § (2) bekezdés

²³⁵ A Kúria BH 2019.10.271. számon közzétett Pfv.V.20.789/2018/9. számú ítélete

²³⁶ A Kúria Pfv.V.20.510/2014/5. számú precedensképes határozata

A békéltető testület előtti eljárás a közvetítéshez hasonlóan nem érintette a fogyasztó azon jogát, hogy bármilyen jogsértés esetén bírósághoz forduljon, ennek megfelelően a tanács határozata, ajánlása, és a fogyasztói igényt elutasító határozat sem érintette a fogyasztó igényének bíróság előtti érvényesíthetőségét.²³⁷ E közigazgatási típusú döntés kevésbé volt hatékony, azt – az Fgytv. 34. § (1) bekezdésében írtakra hivatkozással – ki lehetett kerülni, a fogyasztó nem volt köteles igénybe venni a békéltető testület eljárását.

2.3.3.3 Az elektronizált és immáron hatékonyabb békéltető testületi eljárás

Az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges törvények módosításáról szóló 2023. évi XX. törvény a békéltető testületek eljárására vonatkozó szabályokat az expeditív jogorvoslat biztosításának követelményéhez igazította. A módosítás egyik legjelentősebb elemére, az online meghallgatás főszabállyá tételéről már a fejezet elején is utaltam: a békéltető testület a meghallgatást – főszabály szerint – személyes jelenlét nélküli, hang- és képi átvitelt egyidejűleg biztosító elektronikai eszköz útján online formában tartja meg, azonban, ha a fogyasztó kéri, a békéltető testület személyes meghallgatást tart.²³⁸ Egyszerűsítették az online kérelembeküldő felület kitöltendő sorainak a nyelvezetét is.²³⁹ Azonban más hangsúlyos változást is hozott a törvényt módosítás.

A békéltető testület 2024. január 1-jétől kötelezést tartalmazó határozatot hoz, ha

- a kérelem megalapozott, és a vállalkozás az általános alávetési nyilatkozatában az eljárás kezdetekor vagy legkésőbb a döntés meghozataláig nyilatkozatában a békéltető testület döntését magára nézve kötelezőként elismerte, vagy
- a vállalkozás alávetési nyilatkozatot nem tett, de a kérelem megalapozott és a fogyasztó érvényesíteni kívánt igénye – sem a kérelemben, sem a kötelezést tartalmazó határozat meghozatalakor – nem haladja meg a kétszázézer forintot.

A vállalkozások együttműködési kötelezettségének terjedelme is változott. Korábban a vállalkozások válaszadási, valamint megjelenési kötelezettséggel tartoztak. Továbbra is kötelesek a békéltető testülettel együttműködve annak válasziratot küldeni, a meghallgatáson

---

²³⁷ Fgytv. 34. § (1) bekezdés

²³⁸ Fgytv. 25. § (4)-(4a) bekezdés.

²³⁹ Budapesti Békéltető Testület (2025) i. m. 5.

legalább online módon képviselő útján részt venni, valamint kötelesek a békéltető testületet tájékoztatni az egyezség, a kötelezést tartalmazó határozat végrehajtásáról vagy az ajánlásban foglalt követelés teljesítéséről.²⁴⁰ Ha ezek bármelyikét elmulasztják, az ügy az illetékes fogyasztóvédelmi hatósághoz kerül, az pedig fogyasztóvédelmi eljárást indít és bírságot szab ki a vállalkozással szemben.²⁴¹

Még újabb változás, hogy 2025. július 23-án az összeghatár kétszázötvenezer forintra módosult. Ennek oka, hogy az egyes tartós fogyasztási cikkekre vonatkozó kötelező jótállásról szóló 151/2003. (IX. 22.) Korm. rendelet 2. § (1) bekezdés *a*) pontjában szabályozott (kétéves jótállásra vonatkozó) értékhatár 2024. május 8-án kétszázötvenezer forintra emelkedett, következésképpen a jogalkotó az Fgytv. 32. § *a*) pont *ab*) alpontját is ehhez az összeghatárhoz igazította.²⁴²

Nyilatkozat hiányában a jelzett összeghatárt meghaladó igény esetén a kérelem megalapozottsága esetén ajánlást tesz, ellenkező esetben a fogyasztó kérelmének elutasításáról dönt. Ha a vállalkozás az ajánlásnak nem tesz eleget, a békéltető testület – természetesen a fogyasztó nevének megjelölése nélkül – a jogvita tartalmának rövid leírását és az eljárás eredményét nyilvánosságra hozza.

Ugyancsak 2025 nyarán a békéltető testületek hatásköre is kibővült, ugyanis a korábbi szabályozás indokolatlanul fosztotta meg a fogyasztókat számtalan, például a hibás teljesítésből fakadó, ún. tapadókárra²⁴³ vonatkozó kártérítési ügy békéltető testületek közreműködésével

---

²⁴⁰ Tudatos Vásárlók (2023): *Könnyebb lesz békéltető eljárásban visszakapni a pénzünket január 1-től*. 2023. december 19. Elérhető: <https://tudatosvasarlo.hu/konnyebb-lesz-bekelteto-eljarasban-visszakapni-a-penzunket-januar-1-tol/>

²⁴¹ Fgytv. 47/C. (5) bekezdés *c*)-*d*) pont.

²⁴² Nemzeti Kereskedelmi és Fogyasztóvédelmi Hatóság (2025): *Vállalkozások figyelmébe – a békéltetésre vonatkozó szabályok változása*. 2025. július 28. Elérhető: <https://nkfh.gov.hu/hirek/vallalkozasok-figyelmebe-a-bekeltetesre-vonatkozó-szabályok-valtozasa>

²⁴³ A polgári perben a kártérítés feltételeinek vizsgálatát követően, azok fennállása esetén a bíróság következő feladata a kártérítés mértékének meghatározása. Az ún. tapadókárt, azaz a szolgáltatás tárgyában keletkezett kárt teljes egészében meg kell téríteni, míg a jogosult vagyonában a nem szándékos szerződészegés következményeként keletkezett egyéb károk és az elmaradt vagyoni előny, tehát a „következménykárok”

történő rendezésének lehetőségétől.²⁴⁴ Az Fgytv. 29. § (4) bekezdés *d*) pontja alapján a módosítás előtt a békéltető testület elnöke az eljárást meghallgatás kitűzése nélkül megszüntette, ha tudomására jutott, hogy a kérelem alapján az ügy nem minősül fogyasztói jogvitának – különösen, ha kártérítésre irányul –, illetve, ha a békéltető testület egyéb okból nem rendelkezik hatáskörrel a vita elbírálására. A módosítás során a kártérítésre irányuló szövegrész kikerült, vagyis a békéltető testület a továbbiakban, szűk körben ugyan, de dönthet bizonyos kártérítési jellegű kérelmek (pl. tapadókáros) ügyében is.²⁴⁵ Ezzel összhangban áll a Kúria²⁴⁶ gyakorlata is, amely szerint a békéltető testület hatáskörébe tartozó fogyasztói jogvitának minősül a víziközmű-szolgáltatásra létrejött közszolgáltatási szerződés teljesítésével kapcsolatos vitás ügyként a felhasználó azon kárigénye, amely a részére szolgáltatást nyújtó vállalkozás üzemeltetésében álló és az ivóvízszolgáltatás nyújtásához elengedhetetlen ivóvíz-bekötővezetéken bekövetkezett káreseményből ered.²⁴⁷

Az újításoktól azt várja a jogalkotó, hogy a több mint 25 éve működő békéltető testületi rendszer még hatékonyabban, alternatív vitarendezés keretében tudjon közreműködni a fogyasztóvédelmi igényérvényesítésben, gyorsan és ügyvédkenyszer nélkül, enyhítve ezáltal a bíróságokra nehező terhet, elsősorban az ún. kisértékű perekben. Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy az ajánlás és a kötelezés hatályon kívül helyezése továbbra is kérhető, a bírósághoz fordulás joga mint alkotmányos alapjog²⁴⁸ továbbra is érvényesül.

Összefoglalva: az immáron főszabály szerint egyedül eljáró tag akkor is kötelezést tartalmazó határozatot hoz, ha a széleskörű együttműködési kötelezettséggel terhelt vállalkozás alávetési nyilatkozatot nem tett, de a kérelem megalapozott és a fogyasztó érvényesíteni kívánt igénye nem haladja meg a kétszázötvenezer forintot, hasonlóan a Pénzügyi Békéltető Testület

---

megtérítésének határát képezi az előreláthatósági korlát. A témáról lásd bővebben: SELNICEAN László (2021b): *A kártérítési jogviták rendezése*. Budapest, Szakdolgozat.

²⁴⁴ T/11922. számú törvényjavaslat 28-34. §-aihoz fűzött indokolás.

²⁴⁵ Uo.

²⁴⁶ Magyarország legfőbb bírói szervének működéséről lásd: MÉSZÁROS Dóra – SELNICEAN László (2020): A Kúria a bírósági szervezetben. In ERDEI Krisztián szerk.: *Zsebkönyv Magyarország legfőbb bírói fórumáról*. Budapest, 47–68. valamint CSEH Attila – SELNICEAN László (2020): A Kúria működése. In ERDEI Krisztián szerk.: *Zsebkönyv Magyarország legfőbb bírói fórumáról*. Budapest, 103–118.

²⁴⁷ A Kúria Pfv.III.20.007/2022/4. számú precedensképes határozata.

²⁴⁸ Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk (1) bekezdés.

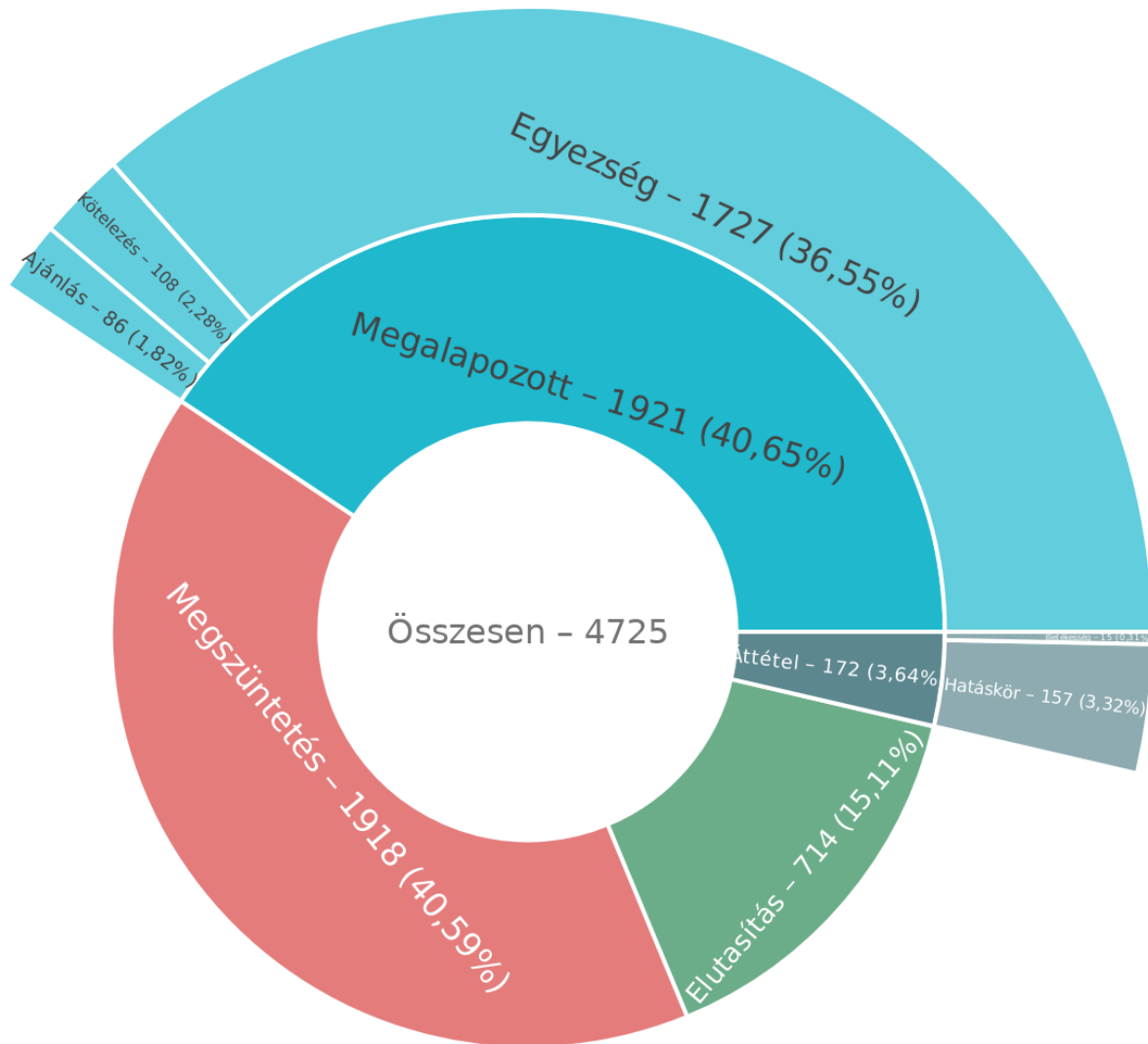
eljárásában létező ilyen jellegű szabályhoz, amelyben ez a határ kétmillió forint. A változás eredményeként a békéltető testület eljárása a bináris fogalmi mátrixban a második és a harmadik egység, az 'igen' és az 'is-is' csoport határához közeledik.²⁴⁹

A békéltető testületek gyakorlati hasznosságának indikátorai a statisztikák. 2024. január 1-je és 2024. december 31-e között a Budapesti Békéltető Testülethez összesen 4822 ügy érkezett, és 4725 ügyben hozott döntést a Testület. A megalapozott kérelmek száma 1921 volt, míg a megalapozatlan kérelmek száma 738 darab. A megalapozott kérelmek esetén 1727 ügy zárult egyezséggel, 108 ügy kötelezéssel, 86 ügy ajánlással. 714 kérelem vonatkozásában hozott elutasító döntést a Testület. 1918 esetben megszüntették az eljárást, ami leginkább arra vezethető vissza, hogy a fogyasztó sok esetben – minden szándéka ellenére – nem tesz eleget a hiánypótlásnak. Áttételnek hatáskör miatt 157 esetben, illetékesség okán 15 ügyben volt helye. Egyre gyakoribb, amikor a fogyasztó valamilyen közösségi médiafelületen (például. Facebookok vagy Instagramok) felugró hirdetésre kattintva rendel meg egy terméket, és ekkor maximum a futárcég raktáráig lehet visszakövetni a termék útját a fogyasztóhoz. Az eljárások átlagos időtartama 75 nap volt.²⁵⁰

---

²⁴⁹ SELNICEAN László (2024c): A fogyasztói igényérvényesítés vívmányai: a cselekvő és elérhető fogyasztóvédelem. *Magyar Jog*, 2024/12. 705–711.

²⁵⁰ Budapesti Békéltető Testület (2025) i. m. 6.

7. ábra Kimutatás a Budapesti Békéltető Testület 2024. évi döntéseiről

2.3.3.4 A békéltetés SWOT elemzése

A békéltető testületi eljárás erőssége, hogy gyors és olcsó. A rendes peres úthoz képest lényegesen kisebb költséggel és rövidebb idő alatt rendezhetők a tipikus fogyasztói jogviták, hiszen a Budapesti Békéltető Testület átlagos ügyintézési ideje 2024-ben 75 nap volt. Széles az ügýtípuspektruma, tartós fogyasztási cikkek, használt autók, postai, futárszolgálati, távközlési, közüzemi, telekommunikációs, utazási, rendezvény- és javítási szolgáltatások és parkolási ügyek miatti viták nagy számban kezelhetők. Ingyenes, jogi képviselő nélkül igénybe vehető fórum, az eljárás a fogyasztó számára nem jár illetékkel, és nincs ügyvédkényszer, ami a kis értékű igényérvényesítést életszerűvé teszi. Erőssége a főszabály szerinti online meghallgatás, amely növeli az eljárás hozzáférhetőségét, különösen vidéki vagy mobilitási nehézséggel küzdő fogyasztók számára. A békéltető testületi határozat kötelező erejű kisértékű ügyekben, 250.000

forintig a testület kötelezést tartalmazó határozatot hozhat akkor is, ha a vállalkozás nem tett alávetési nyilatkozatot, ám a kérelem megalapozott. A vállalkozások együttműködési kötelezettsége szankcionált, a vállalkozások válaszadási, megjelenési és tájékoztatási kötelezettségének elmulasztása fogyasztóvédelmi hatósági eljárást és bírságot vonhat maga után, ami növeli a testület tekintélyét és az eljárások eredményességét. A kártérítési jellegű igények szűk körű bevonása szintén az erősségek oldalán szerepel: a tapadókár jellegű követelések egy része immár elbírálható, ami közelebb viszi a fórumot a teljes körű fogyasztóijogvita-rendezéshez. A Budapesti Békéltető Testületnél 2024-ben a megalapozott kérelmek túlnyomó része egyezséggel zárult (1727 egyezség 1921 megalapozott ügyből), ami azt jelzi, hogy az eljárás ténylegesen konfliktusoldó szerepet tölt be.

Az eljárás gyengesége, hogy joghatása nagyobb értékű ügyekben korlátozott, a 250.000 forint feletti igényeknél továbbra is csak akkor születhet kötelezést tartalmazó határozat, ha a vállalkozás alávetési nyilatkozatot tesz, ennek hiányában a döntés csupán ajánlás, korlátozott kényszerítő erővel. Ugyancsak ezen az oldalon szerepel a joggyakorlat átláthatóságának hiánya, tekintettel arra, hogy a testületi döntések nyilvánossága és kereshetősége jóval gyengébb, mint a bírósági határozatoké (BHGY), továbbá nincs korlátozott precedensrendszer. Ez csökkenti a kiszámíthatóságot. Jelentős a bizonyítási korlát, mivel a modellben a bizonyítás elsősorban okirati jellegű, és ha a kérelem megalapozottsága nem állapítható meg egyértelműen, nem hozható érdemi döntés. Ez a bírósághoz képest szűkebb tényfeltárást jelent. A szűk fogyasztó-fogalom ugyancsak a gyengeségek oldalán szerepel. Értékelendő az eljárás megszüntetésének magas aránya: 2024-ben 1918 ügyet hiánypótlás elmaradása és egyéb okok miatt megszüntettek, ami azt mutatja, hogy az eljárás – egyszerűsítés ellenére – adminisztratív akadályokba ütközhet a fogyasztói oldalon. Gyakori, hogy a fogyasztó valamilyen közösségi médiafelületen felugró hirdetésre kattintva rendel meg egy terméket, és annak útja nem visszakövethető. A békéltető testület eljárását nem kötelező igénybe venni, a fogyasztó a békéltető eljárást megkerülve közvetlenül is fordulhat bírósághoz, így a fórum nem válik az igényérvényesítés kötelező előszobájává. Ez rendszertanilag gyengíti az alternatív mechanizmus szűrő funkcióját. További gyengeség, hogy a Budapesti Békéltető Testület aszerint nyilatkozott, hogy a jelenlegi apparátusával nincs kapacitása az egyezségek, ajánlások és kötelezések vállalkozások általi teljesítésének utánkövetésére. Ezek teljesítésével

kapcsolatban nagyon kis százalékban jeleznek vissza a fogyasztók, és visszajelzés hiányában vélelmezik annak teljesítését.²⁵¹

Lehetőségek oldalán szerepel a digitális szolgáltatások további erősítése. Az online meghallgatás és a nyelvezetében is egyszerűsített kérelem-felület már most is csökkenti a belépési korlátokat, és további fejlesztésekkel (ügykövetés, automatizált sablonok) tovább növelhető a hozzáférhetőség. Lehetőség a hatáskör fokozatos bővítése: a tapadókár-igények bevonása előkép lehet a kártérítési igények további részleges integrációjához, és még komplexebb fogyasztói jogviták bíróságon kívüli rendezését tenné lehetővé. A fogyasztói tudatosság növekedésével a konszenzusos megállapodások száma is növelhető. A statisztikák és a tematikus beszámolók alkalmasak a fogyasztók edukációjára, a tipikus hibák bemutatására és preventív magatartásformák terjesztésére. A kisértékű, tipizált fogyasztói jogviták (például a közüzemi számlázási problémák, futárszolgálati károk) nagy arányban terelhetők békéltető fórumokhoz, amely változás a bíróságokat tehermentesítheti. Az ajánlásnak nem eleget tevő vállalkozások nyilvánosságra hozatala („feketelista”) reputációs kockázatot jelent, következésképpen a reputációs nyomás fokozása, ennek tudatos kommunikációja ösztönözheti a vállalkozásokat a békéltető testületi ajánlások önkéntes teljesítésére.

A veszélyek oldalán szerepel, hogy a 250.000 forintot meghaladó igények esetén az ajánlás továbbra sem bír teljes körű végrehajthatósággal, a *soft law*-jelleg fennmarad a nagyértékű ügyeknél. A nagyobb értékű, komplex viták esetén a felek inkább a bírósági út eredményességében bíznak. Veszélyt jelenthet, hogy a vállalkozás együttműködése csupán formális, az kizárólag a fogyasztóvédelmi hatósági bírság elkerülését célozza, azaz a szankcionált együttműködési kötelezettség miatt a részt vesz ugyan az eljárásban, de valódi magatartása az egyezségkeresés mellőzését tükrözi. Az ajánlás és a kötelezés bírósági felülvizsgálata továbbra is biztosított, ami – különösen vitatott jogkérdésekben – a békéltető testületi döntések rendszeres megtámadásához és a peres eljárásban történő „folytatáshoz” vezethet. Veszélyt jelent jogszabályváltozásokhoz való alkalmazkodás kockázata. Az elemzés során nyilvánvaló vált, hogy a részletes fogyasztóvédelmi és eljárásjogi módosítások (összeghatár, hatáskör, online szabályok) gyakoriak, azok a fogyasztók és a vállalkozások számára egyaránt nehezen követők. E körülmény csökkentheti az eljárás igénybevételét és a

---

²⁵¹ Budapesti Békéltető Testület (2025) i. m. 8.

szabályoknak való megfelelést. Ahogy azt a hipotézisemben is rögzítettem, a közvetítői eljárás nem csodaszer. A békéltető testületi eljárásban sem adható megoldás minden élethelyzetre. A fogyasztó fogalma egységesedett, de továbbra is vannak határesetek, amelyekben sem a nemzeti, sem az uniós gyakorlat nem tud egyértelmű eligazítást adni, és ezekben a békéltető fórum működése is bizonytalanabb.

Az elektronizáció, az online meghallgatás és az elektronikus felületek számos előnnyel járnak, de digitális szakadékok is képezhetnek, ami ismét veszélyként értékelhető. Magyarországon a digitális kompetenciák elterjedése egyértelműen függ az iskolai végzettségtől, az életkortól, valamint a földrajzi elhelyezkedéstől. A digitális ügyintézés használata a vidéki lakosság és az alacsonyabb iskolai végzettségűek körében alacsonyabb.²⁵² Az életkor, a végzettség és a településtípus szerint mutakozó digitális szakadék komoly akadályt jelent a digitális átalakulás előtt, amelynek következtében a kor elvárásainak megfelelő digitális kompetenciával nem rendelkező, jellemzően idősebb vagy hátrányos helyzetű fogyasztók kevésbé tudják igénybe venni a szolgáltatást, ennél fogva inkább lemondanak a jogérvényesítéstől. A digitális megoldások elterjesztése, alkalmazásának főszabállyá tétele csak akkor biztosíthatja az igazságszolgáltatáshoz való hatékony hozzáférést, ha az a társadalmi realitásokkal összhangban valósul meg.²⁵³

A 2024. január 1-jéig hatályos szabályozás alapján elérhető, ajánlasközpontú békéltető testületi eljárásról az elemzés során azt állapítottam meg, hogy egyértelműen az 'is-is' csoportba volt sorolható, ugyanis a békéltető testület a kérelem megalapozottsága esetén is csak akkor hozhatott kötelező érvényű határozatot, ha a vállalkozás úgy nyilatkozott, hogy a testület döntését kötelezésként ismeri el. A 2024. évi változás eredményeként elektronizált és immáron hatékonyabb eljárásról azt állapítottam meg, hogy a bináris fogalmi mátrixban az 'igen' és az 'is-is' csoport határához közeledik. Ugyanakkor a fent felvázolt SWOT-kép a dolgozat megírásának időpontjában egyelőre mutatja, hogy a békéltető testületi mechanizmus bár nagy

---

²⁵² SZAKÁLNÉ SZABÓ Zita (2025): A digitalizáció korának közigazgatása a digitális szakadék tükrében – még mindig a sikerekre várva? *Iustum Aequum Salutare*, 2025/4., 179–193.

²⁵³ VÁRADI Ágnes (2026): Digitalizáció, mesterséges intelligencia és igazságügyi együttműködés polgári ügyekben. In GOMBOS Katalin: *Az Európai Unió digitális átállásának elemzése, ideértve a releváns jogalkotási és jogalkalmazási folyamatokat*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, megjelenés alatt.

utat tett meg, ám még mindig nem lépte át azt a határt, ami ahhoz kell, hogy az önmagában is hatékony alternatív vitarendezési módozatok közé sorolhassam.

A békéltető testületi eljárás			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
költséghatékonyság	értékhatártól függő korlát	hozzáférhetőség növelése a digitalizáció révén	digitális szakadék
nincs ügyvédkényszer	gyenge kereshetőség	hatáskörbővítés	gyakori jogszabályváltozás
széles ügytípuspektrum	szűkebb tényfeltárás	bíróságok tehermentesítése	döntések rendszeres bírósági megtámadása
szankcionált együttműködési kötelezettség	szűk fogyasztófogalom	reputációs nyomás fokozása	vállalkozások formális együttműködése
könnyű hozzáférhetőség	utánkövetés hiánya		
kötelezést tartalmazó határozat lehetősége	ajánlás <i>soft-law</i> jellege		

8. ábra A békéltető testületi eljárás SWOT elemzése

2.3.4 A FIN-NET HÁLÓZAT ÉS A PÉNZÜGYI BÉKÉLTETÉS

A FIN-NET, azaz a pénzügyi vitarendezési hálózat az Európai Gazdasági Térség (amelyhez az Európai Unió tagállamai, valamint Izland, Liechtenstein és Norvégia tartozik) területén működő rendszer, mely a fogyasztók és a pénzügyi szolgáltatók között kialakult határon átnyúló pénzügyi jogviták alternatív vitarendezésére létrejött hálózata. Elnevezését angol nevének rövidítéséből (*financial dispute resolution network*) kapta. A FIN-NET hálózata 2001-ben jött létre az Európai Bizottság döntése alapján. A FIN-NET kialakulását az a felismerés idézte elő, hogy egyre több fogyasztó vesz igénybe pénzügyi szolgáltatást lakóhelyén kívüli országban, így a pénzügyi szolgáltatások bővülése a fogyasztói jogviták növekedésével is jár. A FIN-NET abban segít a fogyasztónak, hogy amennyiben egy másik tagállamban működő pénzügyi

szolgáltatóval – például bankkal, biztosítóval, befektetési vállalkozással stb. – jogvitája támad, akkor az adott ország alternatív vitarendezési fórumának segítségével megoldhassa vitáját.

Feladata, hogy előmozdítsa a pénzügyi szolgáltatásokkal foglalkozó tagállami ombudsmanok közötti együttműködést, és a fogyasztók számára könnyen igénybe vehető alternatív vitarendezési eljárásokat biztosítson pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos, több tagországot érintő vitás ügyeik megoldása érdekében Jelenleg a FIN-NET hálózatot 30 ország összesen 63 testülete alkotja.²⁵⁴

Egy testület akkor csatlakozhat hálózathoz, ha pénzügyi viták peren kívüli rendezésével foglalkozik, és megfelel a fogyasztói alternatív vitarendezési irányelvben lefektetett alapelveknek. Külön dokumentum, ún. egyetértési megállapodás rögzíti, hogy a tagtestületeknek hogyan kell egymással együttműködniük a több tagállamot érintő pénzügyi viták peren kívüli rendezése érdekében.

Magyarországon a FIN-NET alapító okiratában meghatározott feladatokat 2011. július 1-jétől a Pénzügyi Békéltető Testület látja el. Ennek érdekében a Magyar Nemzeti Bank biztosítja a FIN-NET-ben való részvétellel összefüggő békéltető testületi feladatok ellátásához szükséges pénzügyi fedezetet.²⁵⁵

2.3.4.1 A pénzügyi békéltető testület tevékenysége

A Pénzügyi Békéltető Testület speciális békéltetést végez, figyelemmel arra, hogy egy olyan, a Magyar Nemzeti Bank által működtetett bíróságon kívüli alternatív vitarendezési fórum, amely lehetőséget ad a fogyasztók és az Magyar Nemzeti Bank által felügyelt pénzügyi szolgáltatók közötti pénzügyi tárgyú fogyasztói jogviták békés rendezéséhez. A fő célja, hogy a felek maguk jussanak el a konszenzusig és hozzák létre azt olyan tartalommal, amilyen nekik a legmegfelelőbb, és a kötelezés vagy ajánlás meghozatala másodlagos.

Az eljárását – a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletéről szóló 2010. évi CLVIII. törvénynek köszönhetően – 2011. július 1-je óta kezdeményezhetik a fogyasztók. A PBT-re

---

²⁵⁴ European Commission: *About FIN-NET*. Elérhető: https://finance.ec.europa.eu/consumer-finance-and-payments/retail-financial-services/financial-dispute-resolution-network-fin-net/about-fin-net_en

²⁵⁵ PBT: *Mi a FIN-NET?* Elérhető: <https://www.mnb.hu/bekeltetes/hataron-atnyulo-penzugyi-fogyasztoi-jogvita-fin-net/mi-a-fin-net>

vonatkozó szabályok nagyban hasonlítanak a kamarák mellett működő békéltető testületek eljárására vonatkozó szabályokkal, azzal a különbséggel, hogy a békéltető testületek nem tudják kikényszeríteni a vállalkozások részvételét az eljárásokban olyan szankciók révén, mint amilyenek a Magyar Nemzeti Bank rendelkezésére állnak.²⁵⁶

A PBT évente egy alkalommal online és nyomtatott formában publikálja a működéséről és a tevékenységéről szóló összefoglaló tájékoztatóját, „Jelentés a Pénzügyi Békéltető Testület éves tevékenységéről” címmel.²⁵⁷ A PBT előtti eljárások konkrét tárgya a pénzügyi szolgáltatásokkal kapcsolatos jogviták, e körben a hitel és pénzkölcsön nyújtása, a betétgyűjtéssel és pénzforgalommal kapcsolatos szolgáltatások és a követeléskezelőkkel szembeni ügyek. A második nagy csoport a tőkepiaci szolgáltatásokkal, a harmadik a biztosítási szolgáltatásokkal, míg a negyedik a pénztári szolgáltatásokkal kapcsolatos jogviták.²⁵⁸

A kibertámadások és a kiberbűncselekmények a világon és Európában egyre gyakoribbá és kifinomultabbá válnak. Ez a tendencia a jövőben várhatóan tovább fog fokozódni, tekintettel arra, hogy 2025-re hozzávetőlegesen 41 milliárd készülék kapcsolódik az internethez.²⁵⁹ Kovács Erika mint korábbi elnök úgy nyilatkozott, hogy a kiberbiztonságot sértő cselekmények nagy terhet rónak a PBT-re. Napjainkban a legtöbb kérelmező pénzforgalmi szolgáltatáshoz kapcsolódó kibercsalás miatt próbált igényt érvényesíteni hitelintézetekkel szemben.²⁶⁰ A PBT által hozott ajánlás – csakúgy, mint a kötelezés – bíróság előtt megtámadható, annak alaki okból és az anyagi jogszabályok megsértése miatt egyaránt helye lehet,²⁶¹ és a pénzügyi szolgáltatók élnek is e jogszabály által biztosított lehetőséggel. Mindezekre példa az alábbiakban ismertetett eset.

---

²⁵⁶ SIMON Rita (2016): A fogyasztói viták alternatív vitarendezése Európában – ötlet-verseny és fórum shopping a nemzeti szabályozás és implementációs kötelezettség tükrében? *Iustum Aequum Salutare*, XII. évf. 2 sz. 63–89.

²⁵⁷ PBT (2025) i. m. Elnöki előszó. 5.

²⁵⁸ Uo. 3.

²⁵⁹ SZIRBIK Miklós (2025): A kiberbiztonságra vonatkozó NIS 2 irányelv hatásai a német és magyar jogban: feloldhatók a kiberbiztonság és a versenyképesség közötti ellentétek? In GOMBOS Katalin: *A fenntartható és digitális belső piac aktuális kérdései*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 223 – 245.

²⁶⁰ PBT (2025) i. m. 5.

²⁶¹ A Kúria BH 2017.4.115. számon közzétett Pfv.III.20.129/2016/5. számú precedensképes határozata.

A PBT 2023. augusztus 29-én A-PBT-A-8/2023. számon ajánlást bocsátott ki a felperessel szemben, amelyben felhívta őt, hogy az ajánlás kézhezvételétől számított tizenöt napon belül térítsen meg a kérelmezőnek – az általa jóvá nem hagyott fizetési műveletek kapcsán – összesen 1.736.245 forintot, továbbá ezen összeg figyelembevételével a fizetési számla tekintetében a sérelmezett megterhelés előtti állapotot állítsa helyre akként, hogy a jóváírás értéknapja nem lehet későbbi, mint az a nap, amikor a jóvá nem hagyott fizetési műveletek teljesítése megtörtént.²⁶² A pénzügyi szolgáltató az ajánlás hatályon kívül helyezése végett keresetet terjesztett elő a Fővárosi Törvényszéken, amely a 28.P.22.248/2023/11-I. számú ítéletében elutasította azt. A pénzügyi szolgáltató fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla a 4.Pf.20.183/2024/8. számú ítéletében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és az ajánlást hatályon kívül helyezte. A PBT álláspontjával ellentétben úgy ítélte meg, hogy a kérelmező súlyosan gondatlan magatartást tanúsított a károkozás során. A kérelmező e felróható magatartásának következményét is levonva megállapította, hogy a pénzügyi szolgáltató a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról szóló 2009. évi LXXXV. törvény 45. § (3) bekezdése alapján mentesül a 44. § (1) bekezdés a) pontja szerinti megtérítési kötelezettség alól. Mivel a jogszabályok tartalmának nem felelt meg az PBT megtérítésre felhívó ajánlása, annak hatályon kívül helyezésének van helye a Magyar Nemzeti Bankról szóló 2013. évi CXXXIX. törvény 116. § (4) bekezdésére²⁶³ figyelemmel.²⁶⁴ Az eljáró bíróságok eltérően ítélték meg az ajánlásban foglaltakat. Abban a kérdésben, hogy a PBT-nek és azzal egyetértésben a Fővárosi Törvényszék, vagy a Fővárosi Ítéltábla álláspontja helytálló, a Kúria foglalhat állást felülvizsgálati eljárás keretében.

A kérdés komplexitását mutatja az is, hogy a Kúria a Jpe.IV.60.032/2025. számú jogegységi eljárásban vizsgálja, hogy „[h]ogyan kell helyesen értelmezni a Pft. 45. § (3) bekezdése alkalmazásában a pénzforgalmi szolgáltató mentesüléséhez vezető súlyos gondatlanság fogalmát”, figyelemmel arra, hogy az ügyben eljáró tanács a Pfv.I.20.685/2024/5. számú határozattól – a megjelölt másodlagosan kért jogértelmezés esetén pedig minden olyan precedenshatározattól, amely a súlyos gondatlanság fogalmi elemei körében a kár

---

²⁶² Fővárosi Törvényszék 28.P.22.248/2023/11. számú ítélet [1] bekezdés.

²⁶³ E jogszabályhely a hatályon kívül helyezésnek azt az esetét szabályozza, amikor az ajánlás vagy a 113. § (2) bekezdése szerinti eljárásban meghozott kötelezést tartalmazó határozat tartalma nem felel meg a jogszabályoknak.

²⁶⁴ Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.183/2024/8. számú ítélet [17]-[18] bekezdés.

bekövetkezésének kívánását vagy a kötelezettségek hanyag megszegését, a jogkövetkezmények iránti közömbösséget értékeli – el kíván térni.²⁶⁵ A 2025. évi jelentésben ugyancsak kiemeli, hogy a Kúria tanácsa jogegységi eljárást kezdeményezett, tekintettel arra, hogy álláspontja szerint az ügyfél súlyos gondatlanságának nem a kár, hanem az adatok biztonságban tartása tekintetében kell fennállnia. A jogegységi tanács döntése még nem született meg. Rámutat arra is, hogy a referenciahatározatként megjelölt kúriai döntés²⁶⁶ indokolása szerint az adott fogyasztó megszegte ugyan a hitelesítési adatai biztonságban tartására vonatkozó kötelezettségét, amikor azokat az adott pénzforgalmi szolgáltató netbankjára hasonló adathalász honlapon megadta, de a súlyos gondatlanságnak a kár vonatkozásában kell fennállnia. A kárt pedig a fogyasztó nem láthatta előre, ezért a magatartása nem volt súlyosan gondatlan, így az érintett bank sem mentesülhet a megtérítési kötelezettsége alól.²⁶⁷

A 2025. évi jelentés szerint a befogadott és érdemben elbírált 2.746 ügyből egyezséggel zárult 800 belföldi békéltetési ügy, 94 méltányossági ügy és egy határon átnyúló ügy. A PBT kötelezéseket és ajánlásokat belföldi békéltetési ügyekben hozott, 16 kötelezés és 6 ajánlás született. A kérelmezők számára kedvezően zárult ügyek, vagyis a PBT által jóváhagyott egyezségek, kötelezések és ajánlások, valamint a formailag megszüntetéssel végződő, de a felek között az eljáráson kívüli megállapodást jelentő ügyek (kvázi egyezés) együttesen a belföldi békéltetési ügyeknél 48%-os, a méltányossági ügyeknél 46%-os, a határon átnyúlóügyeknél 67%-os arányt jelentettek, és az összes ügy vonatkozásában 48%-ot tettek ki. Az éves átlagos ügyintézési idő a belföldi békéltetési ügyekben 68, a méltányossági ügyekben 63, a határon átnyúló ügyekben 73 nap volt.²⁶⁸ Ehhez képest 2025. december 31-én 27 per volt folyamatban, ebből 12 per a Kúria előtt, 7 per másodfokon, 8 per elsőfokon. A 7 új bírósági eljárás közül 6 a jóvá nem hagyott fizetési műveletek (kiber csalás) tárgyában indult.²⁶⁹

---

²⁶⁵ Kúria Jpe.IV.60.032/2025. számú eljárás. Elérhető: <https://kuria-birosag.hu/hu/jogegysegi-panasz-eljarasok/jpeiv600322025>

²⁶⁶ Kúria Pfv.I.20.685/2024/5. számú ítélet.

²⁶⁷ PBT (2025) i. m. Határozatok bírósági megtámadása, perekkel kapcsolatos információk. 68.

²⁶⁸ Uo. 5.

²⁶⁹ Uo. 68.

2.3.4.2 Dilemmák a PBT eljárásához kapcsolódóan

Az eljárás legnagyobb erősségéről nem a betűk (a normaszövegek), hanem a gyakorlati tapasztalatok, a kézzel fogható, ténylegesen elért és empirikusan igazolható eredmények árulkodnak: csaknem az ügyek fele zárult a kérelmezők számára kedvezően. Kimutatható, hogy a megtámadott PBT döntések javarészt egy tárgykörben születtek, amelyben várhatóan a Kúria mutatja meg a jövőben követendő irányt. Ebben ragadható meg az alternatív vitarendezés és az állami igazságszolgáltatás komplementaritása is: mindkét mechanizmus párhuzamos fennmaradása biztosítja a 21. századi jogvédelmet. Az idő tényező ugyancsak erősségként szerepel: az ismertetett ügyintézési idők a teljes bírósági polgári peres eljárás észszerű időtartamának töredéke, ugyanis az elsőfokú eljárás időtartama főszabály szerint akkor minősül észszerűnek, ha az elsőfokú eljárás időtartama a harminc hónapot, a másodfokú eljárás időtartama a tizennyolc hónapot, valamint a felülvizsgálati eljárás időtartama a tizenkét hónapot nem haladja meg.²⁷⁰ A békéltető testületi eljáráshoz képest a szektorspecifikus szabályok eredményeként hatékonyabb, figyelemmel arra is, hogy a pénzügyi szolgáltatók részéről erősebb az együttműködési és megfelelési motiváció.

Gyengeségként mutatkozhat, hogy a PBT eljárásának jelenlegi szabályai nem biztosítják a teljes transzparenciát, és a törvényi szabályozás több lényeges részletében hiányos. Ennek is lehet a következménye, hogy a pénzügyi szolgáltatók jelentős része nem, vagy csak rendkívül korlátozott mértékben veti alá magát a testület döntéseinek, így azonban az eljárás nem teszi lehetővé a per elkerülését. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról, hogy a 2008-as globális pénzügyi világválságot követően PBT a DH2. törvényben²⁷¹ meghatározott szerepe alapján nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, az idő tényező okán kevesen vették igénybe. Egyebekben annak érdekében, hogy a pénzügyi szolgáltatóknak a testület döntéseire való igazodása ne pusztán a pénzügyi szolgáltatók félelmén, hanem a döntések érdemi elfogadásán alapuljon, a szabályozás felülvizsgálata javasolt.

Ez részben meg is történt: 2024. január 1-jétől nemcsak az Fgytv.-ben szabályozott békéltető testületek eljárásának hatékonyabbá tételét célozza a hazai jogalkotó, hanem a PBT

---

²⁷⁰ Pevtv. 6. § (2) bekezdés.

²⁷¹ A Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről szóló 2014. évi XL. törvény.

igénybevételét is ösztönzi. Az MNB törvény 113. § (2) bekezdése értelmében az eljáró tanács egyezség hiányában akkor is kötelezést tartalmazó határozatot hozhat, ha az érintett személy vagy szervezet alávetési nyilatkozatot nem tett, de a kérelem megalapozott és a fogyasztó érvényesíteni kívánt igénye – sem a kérelemben, sem a kötelezést tartalmazó határozat meghozatalakor – nem haladja meg a kétfélmillió forintot. (A békéltető testületeknél a hasonló szabályban meghatározott összeghatár kétszázötvenezer forint.)

A lehetőségek oldalán szerepel, hogy a hatékony jogorvoslat biztosítása érdekében azonban továbbra is pontosítani szükséges, hogy a testület mely ügyekben rendelkezik hatáskörrel, figyelemmel arra, hogy a fogyasztói jogvita fogalma nem teszi lehetővé a testület hatáskörének az egyértelmű meghatározását, következésképpen a szabályozás sértheti a jogbiztonság követelményét. A testület rendkívül kiterjesztő értelmezése látszólag összhangban áll az uniós ajánlással, azonban ez az értelmezés nem vezethető le egyértelműen a jogszabály szövegéből. Ha a jogalkotó célja a testület álláspontja szerinti kiterjesztő értelmezés, akkor ennek megfelelően szükséges az MNB törvény 96. § (1) bekezdését módosítani.

A jogbiztonság követelményébe ütközhet, hogy az MNB törvény nem szabályozza a tanácsok összetételét és az egyes tanácsok közötti ügyelosztást. Ha a testület polgári jogi kérdések elbírálására is jogosult, akkor érdemes biztosítani, hogy a tanács – legalább többségében – jogászokból álljon. Ezenfelül javasolt a Pp. és az MNB törvény módosítása aszerint, hogy a testület és a rendes bíróságok ne járhassanak el párhuzamosan. A transzparencia és a kiszámítható, következetes joggyakorlat igénye megkívánja, hogy a testület – és annak honlapján keresztül a nyilvánosság – tudomást szerezhessen azon perek végkimeneteléről, amelyeket a testület döntését vitató – annak hatályon kívül helyezését kérő – fogyasztók vagy szervezetek indítottak.²⁷² E követelmény az éves jelentéseken keresztül részben teljesül is.

Mindezen problémák jogalkotó részéről történő orvoslása szükséges ahhoz, ahogy PBT eljárása megerősítse az elhelyezkedését a bináris fogalmi mátrixban önmagában is hatékony alternatív módozatai között, az ‘igen’ csoportban, amelybe jelenlegi karakterisztikái miatt helyeztem.

---

²⁷² Az elemzett dilemmákról lásd kimerítő részletességgel: GÁRDOS Péter – RÁ CZ András (2012) i. m.

Pénzügyi Békéltető Testület eljárása			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
együtműködési és megfelelési motiváció a pénzügyi szolgáltatók részéről	teljes transzparencia hiánya	tanácsösszetétel, ügyelosztás szabályozása	a 2008-as globális pénzügyi világválság kedvezőtlen tapasztalatai
fogyasztó számára ingyenes		hatáskör pontosítása	
rövid ügyintézés			
döntések szűkkörű bírósági megtámadása			
empirikusan igazolható eredmények			

9. ábra A PBT-eljárás SWOT elemzése

2.3.5 A DIGITÁLIS SZOLGÁLTATÁSOKRÓL SZÓLÓ (DSA) RENDELET²⁷³ SZERINTI ALTERNATÍV MECHANIZMUSOK

Reflektálva a jogalkotás kurrens eredményeire, valamint a digitális szolgáltatások már említett rohamos terjedésére, az új típusú digitális szolgáltatások megjelenésére, érdemes megemlíteni a DSA-t, amely alkalmazásának kezdőnapja 2024. február 17-e, azzal, hogy a speciális előírások következtében az óriásplatformokra már 2023 nyarától alkalmazzák.²⁷⁴

Az uniós tagállamoknak 2024. február 17-ig kellett kijelölniük a közvetítő szolgáltatók felügyeletéért és a rendelet érvényesítéséért felelős digitális szolgáltatási koordinátorait. A tagállamok digitális szolgáltatási koordinátorai számára a rendelet számos feladatot határoz meg: ellát minden feladatot a DSA tagállambeli felügyeletével és érvényesítésével kapcsolatban, kivéve, ha az érintett tagállam más illetékes hatóságokra bízott egyes konkrét feladatokat vagy ágazatokat, továbbá minden esetben a digitális szolgáltatási koordinátor feladata, hogy biztosítsa a nemzeti szintű koordinációt ezekben az ügyekben, valamint hozzájáruljon a DSA hatékony és következetes érvényesítéséhez az egész EU-ban.

Mindezek okán felmerült a kérdés, hogy lehet-e ezeket a feladatokat egy már meglévő autonóm államigazgatási szervhez, önálló szabályozó szervhez telepíteni, vagy új szervezet létrehozása szükséges. Németországban a digitális szolgáltatási koordinátor lehetséges szerepéért három szervezet versenyzett egymással: a szövetségi igazságügyi minisztérium alá tartozó igazságügyi hivatal (Bundesamt für Justiz), szintén szövetségi szinten a Bundesnetzagentur (villamosenergia-, távközlési, posta- és vasúthálózati ügynökség), valamint a tartományi médiahatóságok (Landesmedienanstalten). Ez utóbbiak a tartományi hatáskörbe tartozó közszolgálati műsorszolgáltatás szabályozásával és felügyeletével járó feladatokat hagyományosan egymás között koordinálják, ezáltal biztosítva az országosan egységes felelősségellátást. E hatóságok bármelyike mellett erős évekkel lehetett felsorakoztatni eddigi szakmai feladataik és tapasztalataik, az őket irányító minisztériumok kapacitásai, valamint a

---

²⁷³ Az Európai Parlament és a Tanács 2022. október 19-i 2022/2065 rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról

²⁷⁴ Gazdasági Versenyhivatal (2024): *A mesterséges intelligencia piaci versenyre és fogyasztókra gyakorolt hatásainak vizsgálata. A Gazdasági Versenyhivatal AL/234/2024. számú piacelemzésének eredményeként készült tanulmány.* Budapest. Elérhető:

https://gvh.hu/pfile/file?path=/dontesek/agazati_vizsgalatok_piacelemzesek/piacelemzesek/mesterseges-intelligencia_piacelemzes_tanulmany_2024_10_21&inline=true

német döntéshozatalban megkerülhetetlen föderalizmus követelményei alapján.²⁷⁵ Németország digitális szolgáltatási koordinátora a Bundesnetzagentur lett.²⁷⁶

Magyarországon kevésbé volt kiélezett a verseny az egyes hatóságok között. Magyarországon – az Európai Unióban elsőként²⁷⁷ – digitális szolgáltatási koordinátornak az önálló szabályozó szerv Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságot nevezte ki.²⁷⁸

2.3.5.1 A belső panaszkezelési eljárás

A DSA a személyek digitális szuverenitását erősíti, amelynek értelmében az adat kibocsátója, vagyis az egyén a saját ellenőrzése alatt tudja tartani azt, hogy ki férhet hozzá és milyen céllal használhatja a személyéhez kötődő digitális információt. Erősíti az egyéni jogokat, ami a vitarendezésre is nagy hatást gyakorol. Minden óriásplatformnak kötelezően le kell folytatnia egy belső panaszkezelési eljárást, amennyiben például törölni akar egy fiókot vagy egy tartalmat. A DSA 42. cikke értelmében az online óriásplatformot üzemeltető szolgáltatók az átláthatósági célú jelentésekben határozzák meg – többek között – a belső panaszkezelési rendszer munkájában részt vevő személyek képzését és nyelvi szakértelmét, valamint a nekik nyújtott képzést a szakmai és minőségbiztosítási garanciák érvényesülése érdekében.

A DSA 17. cikke értelmében a tárhelyszolgáltatók kötelesek egyértelmű és konkrét indokolást nyújtani azokról a korlátozásokról [(1) bekezdés *a)–d)* pont], amelyeket azért alkalmaznak, mert a szolgáltatást igénybe vevő által nyújtott információ jogellenes tartalom volt vagy nem felelt meg a szerződési feltételeiknek. Az online platformot üzemeltető szolgáltatóknak egyaránt indokolnia kell a jogellenes tartalom tárgyában érkezett bejelentés kézhezvételét követően és az azon az alapon hozott döntéseit, hogy a szolgáltatás igénybe vevői által rendelkezésre

---

²⁷⁵ SZIRBIK Miklós – BERNÁTH Sára (2023): A Digital Markets Act és a Digital Services Act várható hatásai a német jogrendszerben a magyar gyakorlat szempontjából. *In Medias Res*, 169–189.

²⁷⁶ Bundesnetzagentur (2026): Digital Services Coordinator. Elérhető: <https://www.dsc.bund.de/DSC/DE/Home/start.html>, Francine CUNNINGHAM – Paolo SASDELLI (2024): *Which countries have appointed their Digital Services Coordinators under the DSA?* Bird&Bird. Elérhető: <https://www.twobirds.com/en/insights/2024/global/which-countries-have-appointed-their-digital-services-coordinators-under-the-dsa>

²⁷⁷ NMHH (2025): *A magyarországi digitális szolgáltatási koordinátor 2024. évi jelentése*. Elérhető: https://nmhh.hu/cikk/254348/A_magyarorszag_i_digitalis_szolgaltatasi_koordinator_2024_evi_jelentese

²⁷⁸ A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény 110. § (1) bekezdés *i)* pont.

bocsátott információ jogellenes tartalomnak minősül, vagy nem egyeztethető össze a szolgáltató szerződési feltételeivel [20. cikk (1) bekezdés a)–d) pont]. Az indokolásban a döntés meghozatala során figyelembe vett tényeknek és körülményeknek, valamint a platform érveinek is szerepelniük kell, így azok megismerhetők, ennél fogva azokkal vitába lehet szállni.

Az összes online platformot üzemeltető szolgáltatónak a rendeletben meghatározott döntést követően legalább hat hónapig hozzáférést kell biztosítania a szolgáltatás igénybe vevőinek – köztük a bejelentéssel élő magánszemélyeknek és szervezeteknek – egy olyan hatékony belső panaszkezelési rendszerhez, amely lehetővé teszi számukra a panaszok elektronikus úton és ingyenesen történő benyújtását [20. cikk (1) bekezdés]. A jogalkotó elvárása, hogy a rendszer könnyen hozzáférhető és felhasználóbarát legyen, valamint lehetővé tegye és elősegítse a kellően pontos és megfelelően indokolt panaszok benyújtását. További előírás, hogy a szolgáltatók megkülönböztetéstől mentesen, kellő gondossággal és nem önkényesen eljárva kezeljék a belső panaszkezelési rendszerükben benyújtott panaszokat. A szolgáltatóknak indokolatlan késedelem nélkül kell tájékoztatniuk a panaszosokat a panasz tárgyát képező információkkal kapcsolatos indokolt döntésükről. Ha a belső panaszkezelési eljárás nem vezet eredményre, akkor a szolgáltatást igénybe vevők, a bejelentéssel élő magánszemélyek és szervezetek tanúsított peren kívüli vitarendező testülethez fordulhatnak.²⁷⁹

2.3.5.2 Peren kívüli vitarendezési testület: az Online Platform Vitarendező Tanács

A vitarendezési testületeket a digitális szolgáltatási koordinátor – Magyarország esetében az NMHH – legfeljebb ötéves, ám megújítható időszakra tanúsítja.²⁸⁰ Hazánkban egy ilyen peren kívüli vitarendezési testület működik, az NMHH 2024. augusztus 29-én tanúsította az Online Platform Vitarendező Tanácsot,²⁸¹ bővítve ezzel a jogorvoslati lehetőségek körét.²⁸² Ha egy online platform korlátozta, letiltotta a felhasználó tartalmát, felfüggesztette a felhasználó fiókját, és bár panaszt tett, de azt elutasították, abban az esetben ez a vitarendezési tanács

---

²⁷⁹ A témáról lásd részletesen: SELNICEAN László (2024d): Engedelmeskedsz-e a felszólításnak? A DSA és a DMA hatásai a vitarendezésre. In KOLTAY András – SZIKORA Tamás – LAPSÁNSZKY András szerk.: *Vadnyugat vége? – Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról*. Budapest, ORAC Kiadó, 475–488.

²⁸⁰ DSA 21. cikk (3) bekezdés.

²⁸¹ European Commission: *Out-of-court dispute settlement bodies under the Digital Services Act (DSA)*. Elérhető: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/dsa-out-court-dispute-settlement>

²⁸² ZALAVÁRI György (2024): Az online vitarendezési platform működése. *Jogászvilág*, 2024. szeptember 19. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/az-online-vitarendezesi-platform-mukodese/>

segíthet peren kívül megegyezni a szolgáltatóval.²⁸³ A peren kívüli vitarendezési testületekre – ekképpen az Online Platform Vitarendező Tanácsra – vonatkozó részletes szabályokról a 4/2024. (III. 21.) NMHH rendelet szól.²⁸⁴

Az OPVT által hozható döntések áttekintése során a békéltető testületekre 2024. január 1-jéig vonatkozó szabályozás rémlik fel előttünk. Az eljárás során a vitarendezési testület elsősorban egyezséget kísérel meg létrehozni a felek között. Ha az egyezség megfelel a digitális szolgáltatásra vonatkozó szabályoknak, a testület azt jóváhagyja, ellenkező esetben, vagy egyezség hiányában az eljárást folytatja. Egyezség hiányában a vitarendezési testület a jogvita érdekében

- kötelezést tartalmazó döntést hoz, ha a kérelem megalapozott és az online platformot üzemeltető szolgáltató az eljárás kezdetekor vagy legkésőbb a döntés meghozataláig nyilatkozatában a testület döntését magára nézve kötelezőként ismeri el (aláveti magát a tanács döntésének), és ebben az esetben a döntésnek tartalmaznia kell, hogy a szolgáltatót milyen kötelezettségek terhelik,²⁸⁵
- ajánlást tesz, ha a kérelem megalapozott, de az online platformot üzemeltető szolgáltató a vitarendezési testület döntését magára nézve nem ismerte el kötelezőként (nincs alávetési nyilatkozat) vagy
- a kérelem megalapozatlansága esetén a kérelmet elutasító döntést hoz.²⁸⁶

Gyakran éri az a kritika az alternatív vitarendezési módokat, hogy a bírósági eljáráshoz képest kevesebb bennük az eljárási garancia. A következők értelmében az elemzett peren kívüli vitarendezés esetén nem lehetnek hasonló fenntartások az eljáró testülettel szemben. A digitális szolgáltatási koordinátor kizárólag az alábbi feltételek mindegyikének – bizonyított – fennállása esetén tanúsítja a peren kívüli vitarendezési testületet:

- pártatlan és pénzügyileg független az online platformot üzemeltető szolgáltatóktól és az online platformot üzemeltető szolgáltatók által nyújtott szolgáltatások igénybe vevőitől, köztük a bejelentésekkel élő magánszemélyektől vagy szervezetektől;

---

²⁸³ OPVT: *Online Platform Vitarendező Tanács*. Elérhető: <https://opvt.hu/opvt>

²⁸⁴ E szabályokat az Iszt. 22. § *a)-d)* pontjában kapott felhatalmazás alapján az NMHH elnöke rendelte el.

²⁸⁵ NMHH rendelet 13. § (2) bekezdés

²⁸⁶ Iszt. 19. § (1)-(2) bekezdés

- rendelkezik a szükséges szakértelemmel a jogellenes tartalom egy vagy több területén vagy az online platformok egy vagy több típusa szerződési feltételeinek alkalmazása és érvényesítése vonatkozásában felmerülő kérdésekben, lehetővé téve, hogy a testület hatékonyan hozzájáruljon a vitarendezéshez;
- tagjainak díjazása nem függ az eljárás kimenetelétől;
- az általa kínált peren kívüli vitarendezés elektronikus hírközlési technológia használatával könnyen hozzáférhető, és biztosítja a vitarendezés elindításának és a szükséges igazoló dokumentumok online benyújtásának lehetőségét;
- képes gyorsan, eredményesen és költséghatékonyan rendezni a vitákat, az EU intézményeinek legalább egy hivatalos nyelvén;
- a peren kívüli vitarendezésre egyértelmű és tisztességes, könnyen és nyilvánosan hozzáférhető eljárási szabályzatnak, valamint az alkalmazandó jognak megfelelően kerül sor [DSA 21. cikk (3) bekezdés].

Az Iszt. 20. § (4) bekezdése szerint az OPVT elnöke és tagja az lehet, aki jogi végzettséggel és legalább három év szakmai gyakorlattal rendelkezik. Az NMHH elnöke a rendeletben a testületi tag alkalmasságának további feltételeit is meghatározhatja, és ezt meg is teszi: a 2. § (1) bekezdése szerint a vitarendezési testület elnöke vagy tagja az a cselekvőképes magyar állampolgár lehet, aki a szakmai megfelelés körében egyetemi jogi végzettséggel és

- jogi szakvizsgával,
- Magyarországon elismert tudományos fokozattal vagy
- felsőoktatási intézményben legalább tízéves jogi oktatói gyakorlattal rendelkezik.

E feltételek mellett legalább hároméves szakmai tapasztalattal kell rendelkeznie a vitarendezési testület tanúsítványában megjelölt valamelyik szakterületen is. A médiahatóság elnöke a különböző szakmai szervezetek jelöltjei közül hét szakembert választott ki, két további tagot pedig a vonatkozó NMHH rendelettel összhangban maga delegált a tanácsba – szem előtt tartva, hogy a kiválasztott tagok különböző területekről hozott szakértelemmel járulhassanak hozzá a megalakuló testület hatékony működéséhez.²⁸⁷

Fontos azonban, hogy a DSA 21. cikk (2) bekezdése értelmében a peren kívüli vitarendezés eredménye nem kötelező a felek számára, valamint e cikk (1) bekezdése kifejezetten rögzíti,

---

²⁸⁷ NMHH (2024): *Átvették kinevezésüket az Online Platform Vitarendező Tanács tagjai*. 2024. július 18. Elérhető: https://nmhh.hu/cikk/247668/Atvettek_kinevezesuket_az_Online_Platform_Vitarendezo_Tanacs_tagjai

hogyan a szabályozás nem érinti a szolgáltatás érintett igénybe vevőjének azon jogát, hogy az online platformot üzemeltető szolgáltatók döntései ellen az alkalmazandó joggal összhangban bármely szakaszban bírósági eljárást kezdeményezzen. Következésképpen fordulhatnak a nemzeti hatóságokhoz, és végső soron a bíróságokhoz is, ugyanúgy, ahogy a 'hagyományos' médiával kapcsolatos problémák esetében.²⁸⁸ A magyar szabályozás megerősíti, hogy a szolgáltatás igénybe vevője a szolgáltatással összefüggő jogviták rendezése érdekében polgári peres eljárást indíthat a közvetítő szolgáltató ellen, így különösen a DSA 14. cikke szerinti szerződési feltételek közvetítő szolgáltató általi megsértése, valamint a szolgáltatás igénybe vevőit megillető, a DSA 14. cikk (4) bekezdésében említett alapvető jogok megsértése esetén, továbbá a közvetítő szolgáltató DSA 16. cikk (5) bekezdése és 17. cikk (1) bekezdése szerinti döntésével, illetve intézkedésével szemben, és a belső panaszkezelési rendszerben benyújtott panasz tárgyában – az online platformot üzemeltető szolgáltató által – hozott döntéssel szemben.²⁸⁹ Az Iszt. 19. § (4) bekezdése előírja, hogy a vitarendezési testület döntése, illetve ajánlása nem érinti a kérelmezőnek azt a jogát, hogy igényét az eljárás bármely szakaszában bírósági eljárás keretében érvényesítse.

A DSA-ban felvázolt peren kívüli vitarendezési testület döntése tehát kikerülhető. Ezt meghaladóan a kilátásba helyezett szankció sem bír elrettentő hatással: ha a közvetítő szolgáltató a vitarendezési testület döntésében vagy ajánlásában foglaltakat figyelmen kívül hagyja, vagy azoknak nem tesz eleget, a vitarendezési testület a közvetítő szolgáltatót felhívja a döntésében vagy az ajánlásában foglaltaknak megfelelő magatartás tanúsítására. Ha a felhívás eredménytelen, a vitarendezési testület – a kérelmező személyes adatainak megjelölése nélkül – a jogvita tartalmának rövid leírását és az eljárás eredményét nyilvánosságra hozza, továbbá a DSA 21. cikk (4) bekezdése szerinti éves jelentésében információt szolgáltat az NMHH elnöke részére az egyedi jogvita ügy részleteiről.

A 2024. évi jelentése²⁹⁰ alapján 18 kérelem érkezett az OPVT-hez. Az ügyek megoszlását az alábbi, a jelentés alapján készített táblázatokon szemléltetem.

---

²⁸⁸ NMHH (2022): *Interjú Koltay Andrással, az NMHH elnökével.* 2022. november 25. Elérhető: https://nmhh.hu/cikk/233794/Interjut_adott_az_Indexnek_az_NMHH_elnoke

²⁸⁹ Iszt. 3. § (3) bekezdés.

²⁹⁰ OPVT (2025): *Éves jelentés – 2024.* Budapest. Elérhető: https://opvt.hu/dokumentum/251672/OPVT_eves_jelentes_2024.pdf

Kérelmek száma	Ügytípus	Érintett platform
15	felhasználóvédelem, tartalommoderáció	Meta
2	minden digitális közvetítő szolgáltató, különösen nagy online platformok	Meta
1	biztonságosabb digitális tér, alapvető jogok védelme, átláthatóság	Google

10. ábra Az OPVT ügyeinek 2024. évi megoszlása

A megalakulása óta a vitarendező tanácshoz benyújtott kérelmek 90%-a a META fiók felfüggesztése/kitiltási eljárása miatt indult, ezen belül is a felfüggesztések/kitiltások döntő hányada a Facebook fiók és egyéb (például Instagram, Threads) nem a kérelmező általi összekapcsolása miatt történt. A felfüggesztés indoka az esetek többségében az volt, hogy a fiók vagy annak tevékenysége nem felel meg azon felhasználási szabálynak, hogy ki használhatja a fiókot. Ennél bővebb indoklást általában nem kaptak a kérelmezők. Amennyiben céges fiókról/vagy oldalról volt szó, a kérelmezők azzal a problémával jelentkeztek, hogy a már felépített brandjük/üzleti vállalkozásuk sikere egy törölt fiók, vagy néhány rosszindulatú poszt következtében veszélybe kerülhet. A kérelmezők ezekben az esetekben eredménytelenül próbálkoztak a fiókjuk visszaszerzésével, a META által felkínált eljárási lehetőségek (egy kérelmező kivételével) vagy nem vezettek eredményre, vagy meghatározott időn belül nem kaptak érdemi választ a panaszukra.

A Meta esetében a viták lezárását akadályozták a szolgáltatóval való kommunikáció nehézségei, illetve a Meta által elvárt együttműködési megállapodás megkötésével kapcsolatos problémák. Öt esetben került sor a kérelem érdemi vizsgálat nélküli elutasítására, amelynek oka(i): előzetes eljárási feltétel nem tekinthető kimerítettnek, hiánypótlásra felhívásnak a kérelmezők nem tettek eleget, határidőn túl történő kérelem benyújtása. Egy ügyben az eljárás azzal került lezárásra, hogy a kérelmezett nem tartozik a DSA hatálya alá.

Ügyek száma	Döntés
-------------	--------

12	folyamatban, 2024. évben még nem született döntés
1	megszüntetve
5	érdemi vizsgálat nélkül elutasítva

11. ábra Kimutatás az OPVT 2024. évi döntéseiről

2.3.5.3 A peren kívüli vitarendezési testületek elhelyezkedése a bináris fogalmi mátrixban

Az erősségek oldalán szerepel, hogy a vitarendezési testületeket a nemzeti digitális szolgáltatási koordinátorok tanúsítják, ami egységes minőségbiztosítást és függetlenséget jelent. Jelen van a szakértelem, szakterületekre specializálódnak. Eljárása költséghatékony, figyelemmel arra, a felhasználók számára ingyenesen vagy jelképes összegért elérhető, a platformokat pedig együttműködési kötelezettség terheli. Eredménye nem kötelező, de gyorsabb alternatívát kínál a bírósági eljáráshoz képest. A tanúsított peren kívüli vitarendezési testületek évente jelentést tesznek működésükről annak a digitális szolgáltatási koordinátornak, amely tanúsította őket, megjelölve legalább a beérkezett viták számát, az e viták kimenetelére vonatkozó információkat, a rendezésükhöz szükséges átlagos időtartamot, valamint a felmerült hiányosságokat vagy nehézségeket, ez a transzparencia ugyancsak az eljárás erőssége.

Nyilvánvaló gyengeség, hogy a peren kívüli vitarendezés eredménye, a döntések nem kötelezőek a felek számára. Gyengeség a területi korlát is, kizárólag uniós székhelyű szervezetek tanúsíthatók, ami a globális platformok esetén nehézségeket okozhat. Az egyetemi oktatás alatt szerzett tapasztalatom alapján a felhasználók többsége nem ismeri ezt a peren kívüli vitarendezési lehetőséget, főleg a nemzeti nyelveken hiányoznak a tájékoztató anyagok, és azok a szervezett tájékoztató kampányok, amelyek például az OVR-platform esetén adottak voltak. Vitatható, de álláspontom szerint a tanúsítási időkorlát is gyengeség: a vitarendezési testületeket a digitális szolgáltatási koordinátor csupán ötéves időszakra tanúsítja, ezt követően a hosszabbítás érdekében megújítást kell kezdeményezni. Az OPVT 2024. évi jelentése egyértelműen tükrözi, hogy a viták lezárását nagymértékben akadályozzák a szolgáltatókkal való kommunikációs nehézségek.

Lehetőségként szerepel a tárgykör esetleges bővítése a tartalommoderáláson túl adatvédelmi vitákra is. Ugyancsak lehetőség a digitális eszközök integrációja, a mesterséges intelligenciahasználaton alapuló előszűrés gyorsabb ügyintézését tesz lehetővé. Az eljárástípus lehetőséget teremt az uniós koordináció erősítésére is, a digitális szolgáltatási koordinátorok közötti tapasztalatcsere egységesebb gyakorlatot eredményezhet. A közösségi médiafelületeken való megjelenés lehetőséget teremt a felhasználói részvétel fokozására és az eljárás népszerűsítésére.

A veszélyek oldalán szerepel a túlterheltség: a nagyobb platformokat érintő tömeges panaszok eláraszthatják a testületeket. A vitarendezési testület döntése, illetve ajánlása nem érinti a kérelmezőnek azt a jogát, hogy igényét az eljárás bármely szakaszában bírósági eljárás keretében érvényesítse, ami aláássa a rendszer iránti bizalmat. Ugyancsak veszély, hogy a nemzeti digitális szolgáltatási koordinátorok eltérő tanúsítási gyakorlata töredezettséget és jogbizonytalanságot okozhat az uniós keretrendszerben.²⁹¹

Összességében a rendszer előnyeit a gyorsaság, a szakértelem és a költséghatékonyság jelenti, de a hatékonyság függ a felhasználói tudatosságtól és a platformok együttműködésétől. Erre mutat rá az OPVT által megfogalmazott javaslat is: [a] Tanács javasolja a hazai digitális szolgáltatási koordinátor (NMHH) felé, hogy a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály szerinti együttműködési keret fórumain, illetve közvetlenül az Európai Bizottság felé jelezze, hogy eljárásainak hatékonyságát és működésének eredményességét nagyban meghatározza, hogy sikerül-e a beérkezett kérelmek döntő hányadát kitevő kérelmezett platformmal, a Meta Platforms Ireland Limited vállalkozással (Merrion Road, Dublin 4, Ireland, D04X2K5) a kommunikáció és a hatékony ügyintézés kereteinek a kialakítása. Továbbá amennyiben a felek további jóhiszemű és kölcsönös együttműködésen alapuló tárgyalása nem vezet eredményre, az Európai Bizottság vegye fontólóra a DSA 21. cikkben foglalt peren kívüli vitarendezési eljárás hatékonyabb érvényesítésével kapcsolatos lehetőségeit.”²⁹²

---

²⁹¹ Ilaria BURI – Joris van HOBOKEN (2021): *The Digital Services Act (DSA) proposal: a critical overview*. 28 October 2021 24. Elérhető: https://dsa-observatory.eu/wp-content/uploads/2021/11/Buri-Van-Hoboken-DSA-discussion-paper-Version-28_10_21.pdf

²⁹² Éves jelentés – 2024. 6.

Mindezekből következően – kiemelten értékelve az OPVT javaslatát is – a bináris fogalmi mátrix elmélet alapján ez az alternatív vitarendezési mód²⁹³ az önmagában kevésbé hatékony módok közé, a ‘nem’ csoportba sorolható.

Vajon a peren kívüli vitarendezési testület előtt tett nyilatkozatok, a rendelkezésére álló bizonyítékok, azaz elsősorban az okiratok mennyiben használhatók fel más hatóság vagy bíróság eljárásában? Erre a választ a jogalkalmazásnak kell megadnia, azonban nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a peren kívüli vitarendezési testületek által felszámított díjaknak észszerűnek, elérhetőnek, vonzóknak, a fogyasztók számára alacsonynak²⁹⁴ és arányosnak kell lenniük,²⁹⁵ és e feltételek maradéktalan érvényesülése esetén a testület anyagi igazság felderítésére használt eszközei akár korlátozottak is lehetnek. Mindezek ellenére a DSA-ban felvázolt vitarendezési mechanizmus valódi hatékonyságáról nem a betűk, hanem a tapasztalatok árulkodnak majd.

Peren kívüli DSA vitarendezési testületek (OPVT) eljárása			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
egységes minőségbiztosítás	tanúsítási időkorlát	szervezett tájékoztató kampányok	eltérő tanúsítási gyakorlat
függetlenség	területi korlát	tárgykör bővítése	túlterheltség
költséghatékonyság	kötelező erő hiánya		
	felek passzivitása, kommunikációs nehézségek		

12. ábra A peren kívüli DSA vitarendezési testületekhez kapcsolódó SWOT-elemzés

²⁹³ Európai Bizottság: *A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: biztonság és elszámoltathatóság az online környezetben.* Elérhető: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_hu

²⁹⁴ Az NMHH rendelet 25. § (1) bekezdése szerint a kérelmező által fizetendő eljárási díj mértéke háromezer forint, kivéve, ha az eljáró tanács a kérelmet elutasítja és a DSA 21. cikk (5) bekezdése alapján azt állapítja meg, hogy a kérelmező nyilvánvalóan rosszhiszeműen járt el, amely esetben az eljárási díj ötvenezer forint.

²⁹⁵ DSA Preambulum (59) bekezdés.

2.4. SZEMELVÉNYEK A MUNKAJOGI ALTERNATÍV VITARENDEZÉS KÖRÉBŐL

A felnőtt életünk nagyobb részét munkavállalóként, munkahelyünkön töltjük. A munkavégzésre irányuló jogviszonyokban is számos konfliktushelyzetbe kerülhetünk, a munkavállalók – vétkesen, vagy vétkességtől függetlenül – kárt okozhatnak egymásnak. Nincs ez másképp a munkát végző munkavállaló és a munkavállalót foglalkoztató munkáltató esetében sem, hiszen „csak az nem hibázik, aki nem dolgozik” – tartja a mondás.

2.4.1 FOGLALKOZTATÁSI KONFLIKTUSOK TANULMÁNYOZÁSA

A fejlett társadalomban a munkajogi jogviszony keretében felmerülő kártérítési igényeket a felek nemcsak az évszázadok óta a társadalom szolgálatába állított klasszikus, részletesen kimunkált perjogi eszközökkel, hanem békés úton is képesek rendezni egy magasztos erkölcsi-etikai cél, a bizalom és a munkahelyi béke megőrzése érdekében.

A munkaviszony fontos jellemzője a bizalom. Ezt támasztja alá az Mt. 52. § (1) bekezdés *d*) pontja is, amely alapján a munkavállaló köteles a munkakörének ellátásához szükséges bizalomnak megfelelő magatartást tanúsítani. Az Mt. 285. § (1) bekezdése értelmében a munkavállaló és a munkáltató a munkaviszonyból vagy az Mt.-ből származó, a szakszervezet, az üzemi tanács az e törvényből vagy kollektív szerződésből, vagy üzemi megállapodásból származó igényét bíróság előtt érvényesítheti. Azonban a bíróság előtti igényérvényesítés, a munkaügyi per pont ezt a bizalmat áshatja alá. Érdemes felidézni a disszertáció elején, az alternatív vitarendezéshez kapcsolódóan tett általános megállapításokat. A peres eljárás általában tovább mélyíti a konfliktust, ahelyett, hogy feloldaná vagy lezárná azt, és gyakran véglegesen megromlik a felek kapcsolata. Ezzel szemben a megegyezést kötő felek megőrzik a méltóságukat, közöttük elfogadható kompromisszum születik, ennek köszönhetően nincs vesztes, a megegyezésnek mindkét fél nyertese. A legkisebb közös nevező azon felül, hogy minimalizálja a veszteségeket, gyakran javítja a jövőbeni munkakapcsolatot.

Következésképpen a munkaügyi vitákat a vitában álló felek a bizalom helyreállítása, a konfliktushelyzet megszüntetése és a munkahelyi béke megőrzése érdekében a legegyszerűbben peren kívüli megegyezés, tárgyalás útján rendezhetik. Amennyiben a tárgyalás nem zárul a problémás helyzet – a munkáltató és a munkavállaló számára egyaránt megnyugtató – rendezésével, pártatlan közvetítő közreműködését vehetik igénybe. A közvetítő az álláspontok közelítését végzi, kompromisszumok árán egyezség létrehozását kísérli meg.

Ennek érdekében a közvetítő feladata a felek közti párbeszéd javítása, az ellentétes álláspontok összehangolása.

A jogalkotó az Mt. 288. §-ában megjeleníti azt az esetet, amikor kollektív szerződés vagy a felek megállapodása a jogvita feloldása érdekében békéltetés lefolytatását rendeli. A munkáltatónak a munkavállalóval a békéltető eljárás során kötött egyezségét a bíróság végrehajtási záradékkal látja el.²⁹⁶

2.4.2 KOLLEKTÍV MUNKAÜGYI VITÁS HELYZETEK FELOLDÁSÁNAK VIZSGÁLATA

A munkajogi alternatív vitarendezés területén fontos megemlíteni a Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálatot is. Az MTVSZ a GINOP-5.3.3-18 JOGpontok projektek keretében 2022 januárjáig látta el feladatait.²⁹⁷ Az említett projekt 2021. december 31-ével technikailag lezárult. A MTVSZ-től kérhető volt tanácsadás, békéltetés közvetítés, egyeztetés és döntőbíráskodás is.²⁹⁸ A kollektív munkaügyi vitás helyzetek feloldására, és azok kialakulásának megelőzésére jött létre, ebből következően a kollektív munkaügyi kapcsolatok szereplői, különösen a szakszervezetek, üzemi tanácsok és munkáltatók vehették igénybe a közreműködését. A nagyvállalatok mellett a KKV szektor, a versenyszféra mellett a tág értelemben vett közszféra munkáltatói és munkavállalói számára is elérhető volt a Szolgálat, azonban az egyéni vitás kérdések rendezése nem tartozott a hatáskörébe.

Az MTVSZ 2016 novemberében kezdte meg működését, és a régiós adatainak összesítése szerint 2021. december 31-ig 115 beérkezett és a projektben lezárt ügy szerepelt a nyilvántartásokban. Ezek többsége, 131 ügy tanácsadás volt, de előfordult néhány közvetítési (13) és egyeztetési eljárás (5) is. Döntőbíráskodásban mindösszesen egy alkalommal vett részt a Szolgálat. A Szolgálat elé kerülő ügyek túlnyomó része kollektív munkajogi kérdésekkel kapcsolatos tanácsadás volt, ám az eljárások átjárhatósága jegyében, illetve a kiépülő bizalom nyomán a tanácsadás után a Szolgálat eljáró tagja a feleknek további eljárásokban (egyeztetés, közvetítés) is tudott segítséget nyújtani. Fentiek értelmében elsődlegesen nem a vitarendező

---

²⁹⁶ Vht. 23. § (1) bekezdés a) pont.

²⁹⁷ Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat: *Alternatív vitarendezési szolgálat*. Elérhető: <https://www.munkaugyivitarendezes.hu/>

²⁹⁸ Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat: *A Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat Szervezeti, Eljárási és Magatartási Kódexe*. Elérhető: https://www.munkaugyivitarendezes.hu/download/mtvsz_kodex.pdf

(mediációs) szerep jelent meg, hanem sokkal inkább „munkajogászi” jellegű volt a közreműködése a szakmai bizonytalanságok orvoslásában.²⁹⁹

Nem jártak kimutatható eredménnyel az MTVSZ azon törekvései sem, amelyekkel mintegy kampányszerűen kívánt rámutatni a tárgyalásos, partneri alapú válságmegoldások fontosságára, (például: „Ingyenes, szakértői támogatás konfliktusos munkaügyi helyzetek rendezéséhez a "Korona-vírus" okozta kritikus, vitás helyzetekben is.”) Kun Attila szerint ez azonban elsősorban nem a Szolgálatot, hanem a munkaügyi kapcsolatok általános hazai viszonyait minősítette.³⁰⁰

A hivatalos oldal (<https://www.munkaugyivitarendezes.hu/>) ugyan még elérhető, de csak archív információkat tartalmaz a kollektív munkaügyi viták ingyenes tanácsadásáról és rendezéséről. Jelenleg bizonyosat nem lehet állítani az Szolgálat és az általa ellátott szolgáltatások jövőjéről.

A Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat eljárása			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
ingyenes	korlátozott igénybevétel	működés folytatása vagy hasonló intézmény létrehozása	fennmaradt potenciálisan hatálytalan tájékoztatás
	szűk hatáskör		
	projektalapú finanszírozás		
	eredménytelen kampányok		
	munkaügyi kapcsolatok általános hazai viszonyai		

13. ábra Az MTVSZ-eljárás SWOT elemzése

²⁹⁹ KUN Attila (2019): Tájékoztató a Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat (MTVSZ) első (2016–2019) és második (2019–2021) működési periódusáról. Munkajog, 2019/2. 65–69.

³⁰⁰ KUN Attila (2022): *Merre tovább? Alternatív vitarendezés a kollektív munkajogban – A Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat (MTVSZ) második (2019-2021) működési ciklusa és perspektívái.* Munkajog, 2022/1., 61–67.

2.4.3 KÖZVETLEN IGÉNYÉRVÉNYESÍTÉS ÍRÁSBELI FELSZÓLÍTÁS ÚTJÁN

A munkaügyi per elkerülését célozza a közvetlen igényérvényesítés. A fizetési felszólítás az igényérvényesítés szokásos, a perindítást megelőző esete, amely az Mt.-ben közvetlen igényérvényesítő hatással bír. Egy munkáltatói jognyilatkozat megítélése során mindenképp abban kell állást foglalni, hogy az az Mt. 285. § (2) bekezdése szerinti fizetési felszólításnak, vagy a peres eljárást megelőző felszólító levélnek minősül-e. Ha a munkajog vagy más jogág valamely jogintézményt egy elnevezéssel illet, egy más, hasonló tartalmú jogintézményt nem lehet azzal azonosítani és annak szabályai szerint elbírálni, ha az az adott jogintézmény jogszabályban előírt kötelező tartalmi elemeit nem tartalmazza. A 'munkajogi' fizetési felszólítás a munkáltató számára kivételes szabállyal biztosított lehetőség,³⁰¹ míg a munkavállalói tartozás megfizetésére felhívó munkáltatói levél, amely tartalmazza, hogy elmaradás esetére a munkáltató az igényét bíróság előtt, keresettel érvényesíti, nem minősül az Mt. 285. § (2) bekezdése szerinti fizetési felszólításnak.³⁰²

Korábban a legfőbb bírói fórum gyakorlata az volt, hogy a munkáltató a munkavállaló munkaviszonyból eredő tartozását kizárólag fizetési felszólítással érvényesíthette, amely ellen a munkavállaló indíthatott keresetet.³⁰³ Ez a gyakorlat azonban meghaladottá vált, attól a munkavállaló kártérítési felelősségéről, valamint a munkáltató kártérítési követelésének érvényesítéséről szóló 1/2001. munkaügyi jogegységi határozatban eltértek. A jogegységi határozat tartalma szerint a fizetési felszólítás a tartozás érvényesítésének eszköze, ez azonban nem jelenti azt, hogy a munkáltató kizárólag ilyen módon érvényesítheti az igényét a munkavállalóval szemben. A rendelkezés megfogalmazásából következően a tartalmában közvetlen kötelezésre való felhatalmazás csak lehetőség a munkáltató számára, hogy bíróság igénybevétele nélkül érvényesítse a munkavállalóval szemben az igényét. A munkáltató azonban nem köteles élni ezzel a lehetőséggel, igényét keresettel vagy fizetési meghagyással is érvényesítheti, illetőleg az ellene a munkavállaló által indított perben viszontkeresettel. Indokolatlan lenne a munkáltatót fizetési felszólításra kötelezni, ha már az eset körülményeiből eleve nyilvánvaló számára ennek eredménytelensége. Pergazdaságossági szempontok is az

---

³⁰¹ KMKv 2013.4 A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának 4/2013. (IX. 23.) KMK véleménye a munkajogi igény érvényesítésének egyes kérdései a 2012. évi I. törvény alapján 5. pont.

³⁰² A Kúria EH 2018.05.M11 számon közzétett Mfv.II.10.341/2017/4. számú határozata.

³⁰³ A Kúria BH 1999.11.529. számon megjelent Mfv.II.10.427/1998/2. számú és a Mfv.II.10.441/1998/3. számú BH 1999.12.575. számon közzétett határozata.

ellen szólnak, hogy a munkáltató keresetlevelének visszautasítása után újrainduljon az eljárás – de most már a munkavállaló keresete alapján –, ha az írásbeli felszólítás nem vezetett eredményre. Fizetési felszólítás útján érvényesíthető a munkáltatónak a munkavállaló munkaviszonnyal összefüggő tartozásainak megtérítésére irányuló igénye, valamint a jogalap nélkül kifizetett munkabér is.

A jogalkotó célja, hogy a munkáltató az igazságszolgáltatás igénybevétele nélkül gyorsan, megterhelő költségek nélkül érvényesíthesse követelését. Ezzel a lehetőséggel bármely munkáltató élhet, azonban az igényérvényesítés e módja az Mt. 285. § (2) bekezdésben meghatározott összeghatárhoz kötött: a munkáltató a munkavállalóval szemben a munkaviszonnyal összefüggő és a kötelező legkisebb munkabér (a továbbiakban: minimálbér) háromszorosának összegét meg nem haladó igényét érvényesítheti fizetési felszólítással. A minimálbér összegét az Mt. 153. § (1) bekezdés *a*) pontjának felhatalmazása alapján a Kormány minden évben rendeleti úton, bruttó összegben határozza meg. A 2023. december 1-jei hatállyal meghatározott minimálbér teljes munkaidőben foglalkoztatott munkavállaló részére a teljes munkaidő teljesítése esetén havibér alkalmazása esetén 322.800 forint, hetibér alkalmazása esetén 74.210 forint, napibér alkalmazása esetén 14.850 forint, órabér alkalmazása esetén 1.856 forint.³⁰⁴ A kifejtettek értelmében a fizetési felszólítás összegének felső határa 968.400 forint.

A fizetési felszólítás alakiséghez kötött, azt írásba kell foglalni. Tekintettel arra, hogy a fizetési felszólítás a munkáltató egyoldalú nyilatkozata, az Mt. 22. § (5) bekezdésének rendelkezései is vonatkoznak rá. Az írásbeliségen túl előírás, hogy tartalmaznia kell indokolást és jogorvoslati tájékoztatást is. Utóbbi keretében a munkavállalót az igény érvényesítésének módjáról, és arról kell kioktatni, hogy a felszólítás ellen a közlésétől számított harminc napon belül terjeszthet elő keresetlevelet.³⁰⁵ A közlésre a jognyilatkozatok közlésére vonatkozó, az Mt. 24. §-ában előírt szabályok irányadók, ennek értelmében a fizetési felszólítást egyértelműen kell közölni (ajánlott, tértivevényes levél útján, vagy személyesen az átvétel igazolásával) írásba foglalva, a végrehajtási feltételnek való megfelelés érdekében pontosan tartalmaznia kell a követelés

---

³⁰⁴ A kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról szóló 426/2025. (XII. 23.) Korm. rendelet.

³⁰⁵ Mt. 287. § (1) bekezdés *d*) pont

összegét és jogcímét, a teljesítési határidőt, továbbá a jogorvoslati kiiktatást.³⁰⁶ A határidőről való kiiktatás elmulasztásának szankciója, hogy az igényérvényesítés határideje hat hónapra hosszabbodik. Abban az esetben, ha a munkavállaló benyújtja a keresetet, a fizetési felszólításnak halasztó hatálya lesz, azaz a bíróság jogerős döntéséig nem hajtható végre. A munkavállaló igazolással élhet, ha a keresetlevél benyújtására megállapított határidőt elmulasztja, hat hónap elteltével azonban az igény nem érvényesíthető, e határidő jogvesztő.³⁰⁷ Ha a munkavállaló harminc napon belül nem fordul bírósághoz, akkor a keresettel nem támadott fizetési felszólítást a bíróság végrehajtási záradékkal látja el, az közvetlenül végrehajtható okirattá válik.³⁰⁸

A Munka Törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény még ismerte a kártérítésre kötelező határozat fogalmát, azonban ezt a hatályos Mt. már nem tartalmazza. A törvény 173. § (2) bekezdése alapján kollektív szerződés meghatározhatta azt az értéket, amelyet meg nem haladó mértékben a munkáltató a munkavállalót közvetlenül kártérítésre kötelezhet. Kötelezettségként írta elő a kártérítés kiszabására irányadó eljárési rend meghatározását.

2.4.4 A KÖZVETLEN FIZETÉSI FELSZÓLÍTÁS ÉRTÉKELÉSE A BINÁRIS FOGALMI MÁTRIX RENDSZERÉBEN

Az Mt.-ben szabályozott fizetési felszólítás az egyik legkésebb példája az ‘is-is’ csoportnak, annak, amikor az alternatív módozat be van csatornázva a rendes bírósági igényérvényesítési fórumrendszerbe, azzal rendszertanilag össze van kapcsolva, intézményesítetten a jogi szabályozás teremti meg a jogorvoslatot, ekképpen a két rezsím kiegészíti, és nem kizárja egymást.

A munkajogi kódex által a munkáltató számára biztosított alternatív út szükségképpen az állami igazságszolgáltatásba fut, figyelemmel arra, hogy a munkavállalónak nincs más lehetősége arra, hogy a végrehajthatóvá válás útjába álljon – a munkáltatónak a munkavállalóval közölt és keresettel nem támadott fizetési felszólítását a bíróság végrehajtási záradékkal látja el.

---

³⁰⁶ *Munkavállalóval szembeni kárigény érvényesítése.* Elérhető:

https://adozona.hu/munkajog/Munkavallaloval_szembeni_karigeny_ervenyesi_OHXL2T

³⁰⁷ Mt. 287. § (4) bekezdés

³⁰⁸ Vht. 23. § (1) bekezdés a) pont, 10. § b) pont

Eszünkbe juthat a pénzkövetelések érvényesítésére szolgáló egyszerűsített polgári nemperes eljárás, a fizetési meghagyásos eljárás, amelyben bár nem a bíróság, hanem a közjegyző jár el, azonban hatálya a bíróság eljárásával azonos.³⁰⁹ A fizetési meghagyásos eljárás a kellő időben előterjesztett ellentmondás folytán – az ellentmondással érintett részben – perré alakul át.³¹⁰ A fizetési felszólítás alapján indult eljáráshoz képest eltérés, hogy a fizetési meghagyásos eljárásban a pénzkövetelés kötelezettje részéről benyújtott ellentmondás ismét a jogosult aktív részvételét, bírósághoz fordulását követeli meg, tekintettel arra, hogy a követelés érvényesítése érdekében az ellentmondásról szóló értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a jogosultnak kell keresetet tartalmazó iratot benyújtani a megfelelő bíróságon.³¹¹ Hasonló, bírósági eljárást megelőző ellentmondás előterjesztésére az Mt. nem ad lehetőséget, a kötelezett munkavállaló aktív magatartását, azonnali – főszabály szerint a munkáltatói jognyilatkozat közlésétől számított harminc napon belüli, keresetlevél benyújtásával történő – bíróság előtti igényérvényesítését kívánja meg, ha vitatni kívánja a munkáltató igényét.

2.5. VERSENYJOGI MEGOLDÁSOK AZ EURÓPAI UNIÓBAN

A verseny a vállalkozásokat állandó nyomás alá helyezi: a lehető legjobb árut kell a lehető legjobb áron kínálniuk ahhoz, hogy a fogyasztók továbbra is náluk vásároljanak. E körülmény egyúttal innovációra készítet, és gazdasági ösztönzést ad.³¹² A fejlett gazdaságban a fogyasztó szinte minden termék és szolgáltatás esetén választás előtt áll: Coca-Colát vagy Pepsit vásároljon a szupermarketben, Android vagy iOS rendszerrel működő telefont használjon a kapcsolattartáshoz, egy-egy „lusta” délutánon, hazafelé menet melyik gyorsétteremlánc egységébe térjen be, vagy nyaralásához melyik légitársaság járatait válassza.

A gazdasági fejlődés egyik mozgatórugója a versenyhelyzet, amely fogalom az uniós szabályozás tárgyát is képezi. Például az áruk szabad mozgásának akadályát képező protekcionista adó³¹³ akkor képes korlátozó hatás kiváltására, ha két termék versenyhelyzetben

---

³⁰⁹ Fmhtv. 2. §.

³¹⁰ Fmhtv. 37. § (1) bekezdés.

³¹¹ Fmhtv. 37. § (3) bekezdés a) pont, Pp. 257. § (1) bekezdés.

³¹² CHIKÁN Attila (2020): *Vállalatgazdaságtan*. [ePub]. Budapest, Akadémiai Kiadó. Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/m795valgt_1/

³¹³ EUMSZ 110. cikk második bekezdés. E tiltó rendelkezés célja, hogy szabályos versenyfeltételek mellett biztosítsa az áruk szabad mozgását.

van a releváns áru piacon. A versenyhelyzet fogyasztói szokások alapján ítélt meg. Versenyhelyzetben az egymással helyettesíthető áruk vannak, és helyettesíthetőek mindazok a termékek, amelyeket a fogyasztók a jellemzőik, áruk és rendeltetésük alapján egymással felcserélhetőnek tartanak. Ha az áruk között ilyen versenyhelyzet nincs, egy kedvezőtlen (eltérő mértékű) adóztatás hiába drágítja a külföldi terméket, a fogyasztók nem fogják felcserélni a termékeket és a kevésbé adóztatott és olcsóbb belföldi terméket vásárolni, mert az nem válthatja ki az előző terméket.³¹⁴ A Bíróság a hasonló árukat hasonló jellemzőkkel rendelkező, a fogyasztó szempontjából azonos igényt kielégítő terméként határozza meg.³¹⁵

Éppen ez a gazdasági fejlődés, valamint az online platformok megjelenése eredményezte azt, hogy a versenyjog gazdag a nem hagyományos vitarendezési módszerekben.³¹⁶

2.5.1 KI JÁR JÓL?

A szabad piacon az üzlet tulajdonképpen versengő játékként kell, hogy működjön, amelyben a fogyasztók járnak jól. A fogyasztóvédelmi szemléletű versenyjogi jogalkotás szerepe vitathatatlan, a korábbi uniós jogalkotás óvatos lépéseivel szemben jelentős elmozdulás következett be a fogyasztói jogok magasabb szintű védelme irányában,³¹⁷ a valós helyzet a fogyasztók jogairól szóló irányelv³¹⁸ (4) preambulumbekzdésében foglaltakhoz közelít, amelynek tartalma szerint a valódi fogyasztói belső piac előmozdításához megfelelő egyensúlyt kell teremteni a fogyasztóvédelem magas szintje és a vállalkozások versenyképessége között, a szubszidiaritás elvének tiszteletben tartása mellett. Ez a tendencia nem csupán az Európai Unióban figyelhető meg: 2024 januárjában egy amerikai szövetségi bíróság trösztellenes okokra hivatkozva megakadályozta a fapados légitársaságok közé sorolt Spirit Airlines 3,8 milliárd dolláros felvásárlását, figyelemmel arra, hogy az üzlet növelné a jegyárakat és

---

³¹⁴ GOMBOS (2019) i. m. 245–247.

³¹⁵ Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-106/84. Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Dán Királyság ítélet, ECLI:EU:C:1986:99, 12. pont.

³¹⁶ A versenyjog területén tett megállapításaim rövid összefoglalója az alábbi angol nyelvű tanulmányban jelennek meg: László SELNICEAN (2026): Competition Disputes 2024. In BARTKÓ Róbert szerk.: *Doktori műhelytanulmányok 2025*. Győr, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., megjelenés alatt.

³¹⁷ GOMBOS – SELNICEAN (2023) i. m. 49–57.

³¹⁸ Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről

csökkentené a piaci versenyt,³¹⁹ a legalacsonyabb költségű légitársaságok közötti verseny ösztönzése pedig elősegíti, hogy a légi közlekedés továbbra is megfizethető maradjon minél több amerikai számára.³²⁰

2.5.2 TÚLZOTT EGYÜTTMŰKÖDÉST MEGVALÓSÍTÓ TEVÉKENYSÉGEK

A piac egyes szereplői arra törekedhetnek, hogy elkerüljék az objektív piaci megmértetést. Ilyenkor megkreált feltételekkel próbálnak nagyobb profitot szerezni, és ezzel korlátozzák, vagy akár teljesen kiküszöbölik a versenyt. A versenykorlátozó megállapodás résztvevői egy mesterségesen létrehozott feltételrendszerrel igyekeznek a piac változó követelményrendszerét helyettesíteni, noha a verseny a gazdaság alapintézménye és a fejlődés motorja.³²¹ Összefoglalva: a vállalkozások 'túlzott együttműködésük' eredményeként időnként megkísérlik a verseny korlátozását.

A Bizottság és más hatóságok a termékpiacok megfelelő működése érdekében gátat kell, hogy szabjanak a versenyellenes magatartásnak, vagy pedig az ilyet korrigálniuk kell. Az Európai Bizottság figyelemmel kíséri az alábbi tevékenységeket:

- vállalkozások közötti versenykorlátozó megállapodások – kartellek és más olyan tisztességtelen megállapodások, amelyek értelmében a vállalkozások elkerülik az egymással való versengést, és saját szabályokat igyekeznek megállapítani;
- erőfölénnyel való visszaélés – amikor egy erős piaci szereplő igyekszik versenytársait kiszorítani a piacról;

---

³¹⁹ HORNYÁK Szabolcs: Joe Biden történelmi győzelemnek nevezte a több milliárd dolláros légi közlekedési üzlet megtorpedozását. *Világgazdaság*, 2024. március 5. Elérhető: <https://www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2024/03/joe-biden-tortenelmi-gyozelemnek-nevezte-a-tobb-milliard-dollaros-legikozlekedesi-uzlet-megtorpedozasat>

³²⁰ K. T.: Keresztbe tett a felvásárlásnak a bíróság, kőként zuhan a Spirit Airlines árfolyama. *Világgazdaság*, 2024. január 16. Elérhető: <https://www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2024/01/keresztbe-tett-a-felvasarlasnak-a-birosag-kokent-zuhan-a-spirit-airlines-arfolyama>

³²¹ MISKOLCZI BODNÁR Péter (2019): A versenykorlátozó megállapodás, a kartell versenyjogi tilalma és a „versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési eljárásban” elnevezésű bűncselekmény. *Miskolci Jogi Szemle*, 14(2/2), 169–179.

- fúziók – és más olyan formális megállapodások, amelyek értelmében a vállalkozások állandóan vagy ideiglenesen egyesítik erőiket – mindez akkor van összhangban a szabályozással, ha piacbővüléssel jár, és előnyös a fogyasztók számára;³²²
- a piacok verseny előtt történő megnyitására tett erőfeszítések (liberalizálás) – többek között a közlekedés, az energia, a postai szolgáltatások és a távközlés területén. Az említett szektorok közül többet állami monopóliumok irányítanak, és nagyon fontos, hogy a liberalizálásra anélkül kerüljön sor, hogy a régi monopóliumok tisztességtelen előnyhöz jutnának;
- pénzügyi támogatás (állami támogatás) vállalkozások számára a tagállami kormányoktól – engedélyezett, amennyiben nem torzítja az európai uniós országok vállalkozásai közötti tisztességes és tényleges versenyt, és nem érinti kedvezőtlenül a gazdaságot;³²³
- együttműködés az európai országok nemzeti versenyhatóságaival (akik az európai uniós versenyjog egyes elemeinek végrehajtásáért is felelősek) – annak biztosítása érdekében, hogy az európai uniós versenyjogot az Unió egészében egyformán alkalmazzák.³²⁴

Az EU versenyjoga alapvetően két nagy területre bontható: a klasszikus antitrösztjogra, azaz a vállalkozásokra vonatkozó szabályokra és a tagállamokra vonatkozó szabályokra. A klasszikus antitrösztjog részterületei: a versenykorlátozó megállapodások tilalma (EUMSZ 101. cikk), a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés tilalma (EUMSZ 102. cikk) és a koncentrációk ellenőrzése (fúziókontroll). A tagállamokra vonatkozó szabályok az alábbi területeket érintik: a kereskedelmi jellegű állami monopóliumokra vonatkozó szabályozás (EUMSZ 37. cikk), az állami vállalatokra, különleges, kizárólagos jogokkal felruházott vállalatokra vonatkozó szabályozás (EUMSZ 106. cikk) és az állami támogatások tilalma (EUMSZ 107–109. cikkek).

---

³²² A bejelentések jelentős részében a Bizottság jóváhagyja az összefonódást, azonban vannak kivételek. Erről lásd bővebben: SZÜCS Anikó Edit (2017): Fúziókontroll az Unióban, avagy emlékezetes bizottsági elutasító határozatok. GOMBOS Katalin szerk.: *A versenyjog legújabb fejleményei: Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus, 65–74.

³²³ A témáról részletesen: SZÜCS Anikó Edit (2022): A nehéz helyzetben lévő vállalkozások állami támogatásának lehetőségei az Európai Unió szabályai keretében. In STRIHÓ Krisztina – SZEGEDI László szerk.: *Európai szabályozáspolitikai kihívások*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 157–163.

³²⁴ Európai Bizottság (2024): *Mi a versenypolitika?* Elérhető: https://competition-policy.ec.europa.eu/about/what-competition-policy/what-competition-policy-brief-definitions_hu

A két nagy szabályozási terület egészül ki a modern uniós versenyjogban a fogyasztóvédelmi jellegű rendelkezésekkel.³²⁵

A versenyjogra vonatkozó elsődleges jogforrások közül a legfontosabbak az EUMSZ említett rendelkezései, az EUMSZ-hez kapcsolódó, a belső piacról és a versenyről szóló (27.) számú Jegyzőkönyv és az uniós jog (íratlan és írott) általános elvei (*res iudicata*, kétoldalú meghallgatás elve). Ám a versenyjogban óriási szerepe van a *soft law*-nak is, azoknak az eszközöknek, amelyeknek nincs jogilag kötelező ereje. Ebbe döntően belesorolandók a Bizottság által a versenyjog területén kibocsátott közlemények, amelyek a piaci szereplők (és jogászaik) részére szóló, kiszámíthatóságot növelő általános érvényű tájékoztatások.³²⁶

Hatékony a Bizottság fellépése az uniós léptékű összefonódások (koncentrációk) ellenőrzése során. Az előzetes, *ex ante* vizsgálatnál a kétfázisú eljárásban módosításokat írhat elő, határozatához feltételeket és kötelezettségeket fűzhet a közös piaccal összeegyeztethetővé tétel érdekében.³²⁷ Ez egyfajta ‘elnyújtott hiánypótlásként’ értékelendő.

A versenykorlátozó megállapodásoknak több csoportját különböztetjük meg, amelyek közül a következő szerkezeti egységben a kartelleket emelem ki, figyelemmel arra, hogy a legsúlyosabb versenyjogi korlátozásokat valósítják meg és a leginkább üldözendőnek tekintendők.³²⁸

2.5.3 A KARTELLEK

2024 októberében több hírportálon szalagcímben jelent meg,³²⁹ hogy négy fegyveres besétált egy cancúni ötszillagos luxushotelbe, megölt egy férfit, majd jet skivel elmenekült. A hatóságok

---

³²⁵ A versenyjog uniós jogi alapjairól lásd kimerítő részletességgel: GOMBOS Katalin (2017): A versenyjog legújabb fejleményei – európai uniós kitekintéssel. In: GOMBOS Katalin szerk.: *A versenyjog legújabb fejleményei: Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus. 9–18.

³²⁶ DÁN Judit (2022): A versenyjog alapfogalmai, közgazdaságtani alapjai és szabályozási jellemzői. In GOMBOS Katalin szerk.: *Az Európai Unió versenyjogának alapjai*. Budapest, Wolters Kluwer, 30.

³²⁷ GOMBOS (2019) i. m. 319–322.

³²⁸ GOMBOS Katalin (2022): A versenykorlátozó megállapodások tilalmára vonatkozó szabályok. In GOMBOS Katalin szerk.: *Az Európai Unió versenyjogának alapjai*. Budapest, Wolters Kluwer, 58.

³²⁹ Négy fegyveres besétált egy mexikói luxushotelbe, agyonlőttek egy férfit, majd jet skivel elmenekültek. *Index.hu*, 2024. október 3. Elérhető: <https://index.hu/kulfold/2024/10/03/mexiko-cancun-kartell--bergnyilkosok-luxushotel-lovoldozesfegyveres-tamadas/>

vizsgálták, hogy a gyilkosságnak köze van-e a helyi kartellek összetűzéseikhez. Az esemény okán az amerikai külügyminisztérium a kettős veszélyességi szintbe sorolta Mexikót. Az új mexikói elnök, aki egyébként Mexikó első női államfője úgy nyilatkozott, hogy az országban a legfőbb kihívás a kartellek gerjesztette erőszakot megállítani.

Visszakanyarodva a versenyjoghoz, noha itt a kartell természetesen nem a droggartellt fedi, hanem az árak rögzítése, a termelés korlátozása vagy a piac és a vevők egymás közötti felosztása céljából összeállt hasonló, azonban független vállalkozások csoportját, de ebben az értelemben is egyfajta együttműködésről, bűnözésről van szó, úgynevezett fehérgalléros bűnelkövetésről. A kartellek elleni fellépés legfontosabb fegyvere a Bizottság által alkalmazott engedékenységi politika.

2.5.3.1 Kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika

Az Európai Unió célja nemcsak a tagállamokat, hanem azok állampolgárait és jogi személyeit is az uniós jog betartására ösztönözni. A gazdasági jólét és a fogyasztók szempontjából a kartellek³³⁰ felszámolásából származó haszon a tapasztalatok szerint sokkal nagyobb, mint amit a versenyhatóságokkal együttműködő vállalkozások megbüntetése hozna.³³¹ Ezért a Bizottság a kartellügyekre ún. engedékenységi politikát (*leniency policy*) követ, amelynek keretében a Bizottság a bírságok alóli mentesség nyújtásának, valamint a bírságok csökkentésének eszközeivel kísérli meg a vállalkozásokat a kartellre vonatkozó információk felfedésére és a vizsgálat során történő együttműködésre ösztönözni a 21. század gazdasági életének tisztasága érdekében. A Bizottság szerint saját engedékenységi programja különösen hatékony segítséget nyújt a kartellek – különösen a titkos kartellek – leleplezésében, destabilizálásában és felszámolásában.³³² Jellegükénél fogva, a titkos kartelleket a résztvevőik együttműködése nélkül nehéz felderíteni és ellenük vizsgálatot folytatni.

Egy luxushotel vendégeinek szeme láttára végeztek ki egy férfit a mexikói tengerparton. *Szeretlekmagyarorszag.hu*, 2024. október 3. Elérhető: <https://www.szeretlekmagyarorszag.hu/kekhirek/egy-luxushotel-vendegeinek-szeme-lattara-vegeztek-ki-egy-ferfit-a-mexikoi-tengerparton/?utm-source=kapcsolodo>

³³⁰ Kartell: árak rögzítése, termelés korlátozása vagy a piac és a vevők egymás közötti felosztása céljából összeállt hasonló, azonban független vállalkozások csoportja.

³³¹ EUR-Lex: *Bírságok alóli mentesség és bírságok csökkentése: kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika*. Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/immunity-from-and-reduction-of-fines-leniency-in-cartel-cases.html#keyterm_E0001

³³² Uo.

A kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény³³³ célja, hogy több útmutatást nyújtson a kérelmezők számára, és növelje az Európai Bizottság azzal kapcsolatos engedékenységi politikájának átláthatóságát, hogy a vállalkozások jelentik azokat a kartelleket, amelyekben részt vettek.

Kartellügyekben a Bizottság rendelkezésére állnak jellemzően az ügyfélnyilatkozatok, az engedékenységi program keretében tett nyilatkozatok, az engedékenységi kérelmező nyilatkozata, amely a bírság alól részben vagy egészben való mentesülést biztosítanak; a rajtaütések során fellelt dokumentumok, e körben az írásba foglalt megállapodás, elektronikus levelezés, határidőnaplók, feljegyzések, emlékeztetők; a Bizottság kérdéseire adott válaszok és a közgazdaságtani elemzések. Ezt meghaladóan jellegzetes bizonyítékok a tanúvallomások: a munkavállalók vagy volt munkavállalók vallomásai.³³⁴

Ha egy vállalkozás olyan kartellt kíván leleplezni, amelyben részt vesz, teljes mentességet kérhet a bírságok alól, ha ez az első vállalkozás, amely a Bizottság számára az adott kartellben való részvételét felfedi, illetve olyan bizonyítékot szolgáltat, amely lehetővé teszi, hogy a Bizottság célirányos helyszíni vizsgálatot végezhesen vagy a kartell létezését megállapíthassa. A közlemény megállapítja, hogy milyen típusú és szintű bizonyítékok szükségesek a mentesség megszerzéséhez. A Bizottság ideiglenesen akkor is el tudja fogadni a mentességre vonatkozó kérelmet, ha csak korlátozott információk állnak rendelkezésre. A Bizottság szolgálatai ezért kiadhatnak egy markert, amely védi a mentességet kérelmező helyét a rangsorban (a kérelmező elsőként fedi fel a saját részvételét, így először ő igényelhet mentességet), aminek célja, hogy lehetővé tegye a szükséges információk és bizonyítékok összegyűjtését. Az a vállalkozás, amely egyéb vállalkozásokat kényszerített kartellhez való csatlakozásra vagy abban való maradásra, továbbra sem jogosult a bírság alóli mentességre.³³⁵

---

³³³ Bizottsági közlemény a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről (EGT vonatkozású szöveg) (2006/C 298/11).

³³⁴ A kartellügyekben történő bizonyításról lásd bővebben: SIMON Emese Réka (2017): Versengő alapjogok. In: GOMBOS Katalin szerk.: *A versenyjog legújabb fejleményei: Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus. 57–59.

³³⁵ Közlemény (8)-(13) bekezdés.

Az a vállalkozás, amely nem igényelhet teljes mentességet, kérvényezheti a bírságok csökkentését, ha felfedi a kartellben való részvételét, és a kartell létezésének bizonyítása érdekében olyan bizonyítékot szolgáltat, amely jelentős hozzáadott értéket képvisel a már a Bizottság birtokában lévő bizonyítékok szempontjából. A közlemény a jelentős hozzáadott érték értékelése tekintetében a bizonyítékok relatív bizonyító erejét is megállapítja. Például amennyiben minden más körülmény változatlan marad, a közvetlen bizonyítékok értékesebbek, mint a közvetett bizonyítékok, az egyidejű bizonyítékok több értéket képviselnek a tényeket rekonstruáló bizonyítékoknál, valamint a meggyőző erejű bizonyítékok (olyan bizonyítékok, amelyek nem igényelnek megerősítést) értékesebbek a megerősítést vagy alátámasztást igénylő társaiknál. Az első vállalkozás, amely teljesíti ezeket a követelményeket, 30-50%-os csökkentést kap az egyébként rá kiszabandó bírságból, a második vállalkozás 20-30%-os csökkentést kap, míg a többi vállalkozás maximum 20%-ra lehet jogosult. A csökkentéseken kívül úgy jutalmazták azokat a meggyőző erejű bizonyítékokat, amelyek lehetővé teszik azt, hogy a vizsgálatot végző személyek további, a jogsértés súlyosságát vagy időtartamát növelő tényeket bizonyítsanak, hogy kiveszik a súlyosbító tényezőt vagy konkrét időtartamot az arra a vállalkozásra kiszabandó bírság számításából, amely szolgáltatta azt.³³⁶ E politika alkalmazására kézenfekvő megoldás a vitarendezési eljárás, amelyre egy kiváló példát az alábbi fejezetben láthatunk.

2.5.3.2 A Tehergépjárművek ügy³³⁷ – vitarendezési eljárás

Az Európai Bizottság – egyebek mellett – a versenyjogi szabályok betartatása érdekében is indíthat alternatívnak tekinthető vitarendezési eljárást. Ezek egyik típusa az 1/2003/EK rendelet³³⁸ 11. cikk (6) bekezdésén alapul, amelyre kitűnő példa az AT.39824 számú Tehergépjárművek ügy. A hírportálok szalagcímben jelenítették meg: „[b]izonyíthatóan »csak«

---

³³⁶ Közlemény (23)-(26) bekezdés.

³³⁷ Az uniós magyar nyelvű fordítás e szókapcsolatot, míg a köznyelv a Kamionkartell-ügy kifejezést alkalmazza.

³³⁸ A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról. A Lisszaboni Szerződés a számozást módosította, e cikkeknek jelenleg az EUMSZ 101. és 102. cikke felel meg.

14 évig működött az autóiparban Európa egyik legnagyobb kartelle”,³³⁹ „[e]gyre nagyobb bajban a kamionkartell”³⁴⁰.

Az Európai Bizottság az EUMSZ 101. cikke és az Európai Gazdasági Térségről (EGT) szóló megállapodás 53. cikke alkalmazására vonatkozó eljárásban 2016. július 19-én elfogadta a C(2016) 4673 final határozatot, amelyről 2017. április 6-án összefoglalást tettek közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában.³⁴¹

Az ügy tényállása szerint a MAN jármű- és hajtóműgyártó cég 2010. szeptember 20-i mentességi kérelmét követően a Bizottság 2011. január 18. és 21. között helyszíni vizsgálatokat végzett különböző tehergépjármű-gyártók létesítményeiben. 2011. január 28-án a Volvo/Renault, ezt követően 2011. február 10-én a Daimler, majd 2011. február 10-én az Iveco bírságsökkentést kérelmezett. 2014. november 20-án a Bizottság az 1/2003/EK rendelet 11. cikk (6) bekezdése értelmében eljárást kezdeményezett a DAF, a Daimler, az Iveco, a MAN és a Volvo/Renault ellen, valamint kifogásközlést³⁴² fogadott el, amelyről értesítette az említett vállalkozásokat.

A kifogásközlés elfogadása után a címzettek nem hivatalos úton felvették a kapcsolatot a Bizottsággal, és azt kérték, hogy az ügy vitarendezési eljárás keretében folytatódjon. A Bizottság a vitarendezési eljárás megindításáról határozott erre az ügyre vonatkozóan, miután minden egyes címzett megerősítette hajlandóságát a vitarendezési megbeszélésekben való részvételre. Ezt követően az MAN, a DAF, a Daimler, a Volvo/Renault és az Iveco a

---

³³⁹ KAIBINGER Tamás: Meghosszabbították az európai teherautó-kartell ügyben a károsultak jelentkezési határidejét. *Fuvarlevél – Fuvarozók Lapja*. Elérhető: <https://fuvarlevel.hu/meghosszabbitottak-az-europai-teherauto-kartell-ugyben-a-karosultak-jelentkezési-hataridejet/>

³⁴⁰ Egyre nagyobb bajban a kamionkartell. *Portfolio*, 2019. augusztus 6. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/uzlet/20190806/egyre-nagyobb-bajban-a-kamionkartell-333401>

³⁴¹ AT.39824 – Tehergépjárművek ügyben a Bizottság által elfogadott határozat. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, C 108, 2017. április 6., 2017/C 108/05 6.

³⁴² Előzetes értékelés, álláspont. Tartalmazza azokat az érveket, tényeket és bizonyítékokat, amelyekre a Bizottság a versenyjogi jogsértést alapozza.

773/2004/EK rendelet³⁴³ 10a. cikk (2) bekezdése szerinti vitarendezés iránti hivatalos kérelmet nyújtott be a Bizottsághoz.

A versenykorlátozó magatartásokkal és erőfölénnyel foglalkozó tanácsadó bizottság 2016. július 18-án kedvező véleményt adott, és a Bizottság 2016. július 19-én elfogadta a határozatot. A határozat címzettjei az abban részletezett időszakokban részt vettek az EUMSZ 101. cikkét megsértő összejátszásban, és/vagy azzal kapcsolatban felelősség terheli őket.

A jogsértés által érintett termékek a 6 és 16 tonna közötti tömegű tehergépjárművek (közepes tehergépjárművek), valamint a 16 tonnánál nehezebb tehergépjárművek (nehéz tehergépjárművek), a merev és a vontató tehergépjárműként egyaránt (Az ügy nem érinti a tehergépjárművekkel kapcsolatos vevőszolgálati tevékenységeket, egyéb szolgáltatásokat és garanciákat, sem a használt tehergépjárművek, egyéb termékek vagy szolgáltatások értékesítését.) A jogsértés az EGT-ben alkalmazott árazásra és a bruttó áremelésekre vonatkozó összehangolt megállapodásokból állt; valamint a közepes és nehéz tehergépjárművekre vonatkozó EURO 3–6 szabványok által előírt szennyező anyag-kibocsátást szabályozó technológia bevezetésével járó költségek időzítéséből és áthárításából. A címzettek anyavállalatai közvetlenül részt vettek az árak, áremelések és az új kibocsátási szabványok 2004-ig történő bevezetésének egyeztetésében. Legalább 2002 augusztusától kezdődően az egyeztetések a német leányvállalatokon keresztül zajlottak, amelyek arról eltérő mértékben tettek jelentést anyavállalataiknak. Az egyeztetést többoldalú és kétoldalú szinten is működtették. Ezek az összehangolt megállapodásokat és/vagy összehangolt magatartásokat tartalmaztak az árazásról és bruttó áremelésekről annak érdekében, hogy összehangolják a bruttó árakat az EGT területén, valamint az EURO 3–6 szabványok által előírt szennyező anyag-kibocsátást szabályozó technológia bevezetésével járó költségek időzítését és áthárítását. A jogsértés az EGT teljes területére kiterjedt és 1997. január 17-től 2011. január 18-ig tartott.

A Bizottság tehát alkalmazta az engedékenységi politika eszközeit: a MAN számára teljes bírságmentességet biztosított. A Bizottság a kiszabott bírságokat a Volvo/Renault esetében 40%-kal, a Daimler esetében 30%-kal, az Iveco esetében pedig 10%-kal csökkentette. A

---

³⁴³ A Bizottság 773/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Bizottság által az EK-Szerződés 81. és 82. cikke alapján folytatott eljárásokról.

vitarendezési közlemény alkalmazásának eredményeként a bírság mértékét a határozat valamennyi címzettje esetében 10%-kal csökkentették. A bírságok megállapításáról szóló iránymutatás³⁴⁴ 26. pontjának alkalmazásában a Volvo/Renault részleges mentességet kapott az 1997. január 17. és 2001. január 15. közötti időszakra.

2.5.3.3 A *follow-on* igényérvényesítések útja

A kartellügyek területén a jogalkalmazás közérdekű és magánjogi jogérvényesítésre osztható. A versenyjogi jogsértések magánjogi jogérvényesítése az Európai Unióban a Bíróság C-453/99. számú³⁴⁵, majd a C-295/04 – C-298/04. számú egyesített ügyekben³⁴⁶ meghozott ítéletei után fokozatosan került előtérbe. A folyamat egyik fontos állomása a 2014/104/EU irányelv³⁴⁷ megalkotása volt, amely a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes – eljárási és anyagi jogi – szabályok harmonizációját célozta, megkönnyítve ezen igények bíróság előtti érvényesítését. Az irányelvi formát indokolhatja, hogy a tagállamok egy része már rendelkezett a szabályozásnak megfelelő belső jogszabályokkal, míg máshol teljes reformációra volt szükség a nemzeti jogszabályalkotásban. Ezáltal sikerül elkerülni a szükségtelen beavatkozást is, figyelemmel arra, hogy tagállamok saját maguk dönthetik el, milyen formában reformálják meg saját belső szabályaikat annak érdekében, hogy az megfeleljen az irányelvben foglalt céloknak.³⁴⁸

Ennek eredményeként fokozatosan nőtt a versenyjogi jogsértésre alapított kártérítési keresetek száma a tagállami bíróságok előtt, amelyek túlnyomórészt *follow-on* perek, vagyis olyan

---

³⁴⁴ Iránymutatás az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról. HL L 1., 2003.1.4., 1.

³⁴⁵ Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-453/99. Courage Ltd kontra Bernard Crehan és Bernard Crehan kontra Courage Ltd és társai ítélet, ECLI:EU:C:2001:465

³⁴⁶ Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-295/04 – C-298/04. Vincenzo Manfredi kontra Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA, Antonio Cannito kontra Fondiaria Sai SpA, Nicolò Tricarico és Pasqualina Murgolo kontra Assitalia SpA ítélet, ECLI:EU:C:2006:461

³⁴⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 2014/104/EU irányelve (2014. november 26.) a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról.

³⁴⁸ Az irányelvről bővebben: JERNEY Leona (2017): A kartelljogi jogsértések magánjogi jogkövetkezmenyei. In: GOMBOS Katalin szerk.: *A versenyjog legújabb fejleményei: Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus. 49–56.

eljárások voltak, amiket azt követően indítottak meg, hogy az uniós vagy nemzeti versenyhatóság jogerősen megállapította a kártérítés alapját képező versenyjogi jogsértést. A versenyjogi jogsértésre alapozott magánjogi jogérvényesítés Európában, Hollandia, az Egyesült Királyság, Németország és Spanyolország után – részben a Tehergépjárművek ügynek köszönhetően is – Magyarországon, Lettországon, Litvániában és Lengyelországon is futótűzként terjed. Az egyre nagyobb terjedelmű esetjogban a jogalkotó – az adott nemzeti joghoz kapcsolódó speciális kérdések mellett – tulajdonképpen ugyanazokra a jogkérdésekre kereste választ: elévült-e a követelés, milyen kötőerővel rendelkeznek a versenyjogi jogsértést megállapító versenyhatósági határozatok, van-e okozati összefüggés a kár és a versenyjogi jogsértés között, hogyan lehet számszerűsíteni a kárt, továbbá volt-e, és ha igen, milyen mértékű volt a kár továbbhárítása.³⁴⁹

Így például az elemzett vitarendezési eljárásra, az árdrágító versenyjogsértésre alapozva is tömegesen érvényesítettek kártérítési igényt. E vonatkozásban az Európai Unió Bírósága a C-267/20. számú ügyben³⁵⁰ az irányelv időbeli hatályának problematikájáról, a visszaható hatály kizárásának értelmezéséről, az ezen alapuló kártérítési keresetek jogszerűsége körében adott hasznos választ előzetes döntéshozatali eljárás keretében a leóni tartományi bíróság (Audiencia Provincial de León) kezdeményezésére. Az ítélet számos hasonló, a nemzeti bíróságok előtt zajló ügyben is irányadó lehet.³⁵¹

2018. április 1-jén a felperes RM keresetet indított a Volvo és a DAF Trucks ellen leóni kereskedelmi bíróság (Juzgado de lo Mercantil de León) előtt. E kereset azon kár megtérítésére irányult, amely RM-et az e két társaság által tanúsított versenyellenes magatartás miatt érte. A Volvo és a DAF Trucks vitatta e keresetet, többek között arra hivatkozva, hogy az elévült, és hogy RM nem bizonyította, hogy okozati összefüggés áll fenn a C(2016) 4673 final határozatban megállapított jogsértés és a tehergépjárművek árának emelkedése között. 2019.

---

³⁴⁹ MOLNÁR Tibor Tamás (2024): A kamionkartell-kártérítési perek európai gyakorlata: Németország és az Egyesült Királyság. *Európai Jog*, 24(1), 1–9. Elérhető: <https://szakcikkladatbazis.hu/doc/5330503>

³⁵⁰ Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-267/20. Volvo AB (publ.), DAF Trucks NV kontra RM ítélet, ECLI:EU:C:2022:494

³⁵¹ FERGE Zsigmond (2023): Árdrágító versenyjogsértés – Mikor perelhet az EU-s károsult? *Jogászvilág*, 2023. november 28. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/ardragito-versenyjogsertes-mikor-perelhet-az-eu-s-karosult/>

október 15-i ítéletével a kereskedelmi bíróság részben helyt adott RM keresetének, és a Volvót és a DAF Trucksot arra kötelezte, hogy fizessenek RM részére a tehergépjárművek vételára 15%-ának megfelelő, törvényes kamatokkal növelt kártérítést, anélkül azonban, hogy e társaságokat kötelezte volna a költségek viselésére. Az ítélet ellen az alperesek nyújtottak be fellebbezést, amelyben az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet előterjesztő bíróság előtt arra hivatkoztak, hogy az irányelv nem alkalmazható az ügyben, figyelemmel arra, hogy az nem volt hatályban a szóban forgó jogsértés elkövetésének időpontjában. Hivatkozásuk szerint a jogsértés 2011. január 18-án véget ért.

A Bíróság válasza szerint az irányelv 10. cikkét úgy kell értelmezni, hogy e cikk az ezen irányelv 22. cikk (1) bekezdése szerinti anyagi jogi rendelkezésnek minősül, és e cikk időbeli hatálya alá tartozik az olyan kártérítési kereset, amely noha az irányelv hatálybalépése előtt befejeződött versenyjogi jogsértésre vonatkozik, az ezen irányelvet a nemzeti jogba átültető rendelkezések hatálybalépését követően indult, amennyiben a korábbi szabályok alapján az e keresetre alkalmazandó elévülési idő nem telt el az ugyanezen irányelv átültetésére nyitva álló határidő lejárta előtt. Az irányelv 17. cikk (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e cikk az ezen irányelv 22. cikkének (2) bekezdése szerinti eljárási rendelkezésnek minősül, és e cikk időbeli hatálya alá tartozik az olyan kártérítési kereset, amely noha az említett irányelv hatálybalépése előtt befejeződött versenyjogi jogsértésre vonatkozik, 2014. december 26-a után, és az ezen irányelvet a nemzeti jogba átültető rendelkezések hatálybalépését követően indult meg. Az irányelv 17. cikk (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy e cikk az ezen irányelv 22. cikk (1) bekezdése szerinti anyagi jogi rendelkezésnek minősül, és nem tartozik e cikk időbeli hatálya alá az olyan kártérítési kereset, amely noha az említett irányelvet a nemzeti jogba késedelmesen átültető rendelkezések hatálybalépését követően indult, a versenyjog olyan megsértésére vonatkozik, amely az irányelv átültetésére előírt határidő lejárta előtt befejeződött.

A C-163/21. számú ügyben³⁵² a barcelonai 7. sz. kereskedelmi bíróság (Juzgado de lo Mercantil nº 7 de Barcelona) ugyanennek az irányelvnek az értelmezése okán fordult Bírósághoz. Az eljárás tárgya a bizonyítékok feltárása volt, figyelemmel arra, hogy az alapügy felperesei, akik olyan tehergépjárműveket vásároltak, amelyek a C(2016) 4673 final határozat tárgyát képező

---

³⁵² Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-163/21. AD és társai kontra PACCAR Inc., DAF TRUCKS NV, DAF Trucks Deutschland GmbH ítélet, ECLI:EU:C:2022:863

jogsértés hatálya alá tartozhatnak, a tagállami bíróságtól hozzáférést kértek az alapeljárás alperesei birtokában lévő bizonyítékokhoz. E tekintetben úgy érveltek, hogy bizonyos bizonyítékok beszerzése szükséges az árak mesterséges emelésének számszerűsítéséhez, különösen pedig a kartell időszaka előtt, alatt és után ajánlott árak összehasonlításához. Az alperesek – többek között – arra hivatkoztak, hogy a kért dokumentumok egy része *ad hoc* előkészítést igényel, és az ilyen kötelezettség túlzott terhet jelentene számukra, amely meghaladná a bizonyítékok pusztán „feltárására kötelezést”, ami ellentétes lenne többek között az arányosság elvével.

A Bíróság válasza szerint az irányelv 5. cikk (1) bekezdés első albekezdését aszerint kell értelmezni, hogy az ezen albekezdésben említett, az alperes vagy valamely harmadik fél ellenőrzése alatt álló releváns bizonyítékokra való hivatkozás azokra a bizonyítékokra is kiterjed, amelyeket a bizonyítékfeltárás iránti kérelem címzettjének *ex novo* kell létrehoznia a birtokában lévő információk, ismeretek és adatok kigyűjtése vagy csoportosítása útján, azzal a feltétellel, hogy az irányelv 5. cikk (2) és (3) bekezdésében foglaltakat szigorúan tiszteletben tartják, amely bekezdések az eljáró nemzeti bíróságot arra kötelezik, hogy a bizonyítékok feltárását a releváns, arányos és szükséges bizonyítékokra korlátozzák, figyelembe véve az érintett fél jogos érdekeit és alapvető jogait.

A magyar vonatkozású C-451/18. számú ügyben³⁵³ a Győri Ítéltábla előterjesztésére a Bíróság azt az iránymutatást adta, hogy – a Brüsszel Ia. rendelet³⁵⁴ 7. cikk 2. pontja szerinti – káresemény bekövetkezése helyének a jogsértéssel érintett piac helye tekintendő, vagyis ahol a torzított piaci árakat alkalmazták, és ahol a károsult állítása szerint a kár bekövetkezett, még akkor is, ha a kereset a szóban forgó kartell olyan résztvevője ellen irányul, akivel a károsult nem létesített szerződéses jogviszonyt. A Bíróság döntése illeszkedik a korábbi joggyakorlatba, és összhangban van a versenyjog magánjogi érvényesítésével kapcsolatos általános európai jogi tendenciákkal. A kár bekövetkezési helyének életszerűen tág értelmezése olyan bíróságok joghatóságát alapozza meg, amelyek szoros kapcsolatban vannak az ügygel, és fel sem

---

³⁵³ Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-451/18. Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. kontra DAF Trucks NV ítélet, ECLI:EU:C:2019:635

³⁵⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról.

merülhet, hogy a kartellező vállalkozások nem látták vagy nem láthatták előre versenykorlátozó magatartásuk hatásainak területi kiterjedését.³⁵⁵

Joghatósági kérdésben kezdeményezett előzetes döntéshozatali eljárást a Kúria is.³⁵⁶ A C-425/22. számú ügyben³⁵⁷ a Bíróság a 2024. július 4-i nyilvános ülésén aszerint foglalt állást, hogy a Brüsszel Ia. rendelet azonos pontját a következőképpen kell értelmezni: „a hely, ahol a káresemény bekövetkezett” fogalma nem terjed ki azon anyavállalat székhelyére, amely kártérítési keresetet indít a harmadik személy EUMSZ 101. cikkbe ütköző versenyellenes magatartása következtében kizárólag a leányvállalatainál bekövetkezett károk megtérítése iránt, még akkor sem, ha azt állítják, hogy ezen anyavállalat és e leányvállalatok egyetlen gazdasági egységet képeznek.

Mindezek alapján megállapítható, hogy bár hiába telt el egy évtized az irányelv elfogadása óta, a bíróságok még mindig klasszikus magánjogi problémákra (joghatóság, időbeli hatály) keresik a megoldást. Elévülésre történő hivatkozás esetén a bíróságnak először abban a kérdésben kell döntenie, hogy a perbeli követelés elévült-e, azonban az irányadó joggyakorlat értelmében e kérdéskör sem tisztázott, következésképpen a per érdemében sem hozható döntés. E kártérítési eljárásokkal szemben megalapozott a kritika, hogy hosszasan elhúzódnak, amely felismerés teret ad az önkéntes, konszenzusos vitarendezés keretében történő kötött egyezségkötésre.

2.5.3.4 Alternatív út

Nem szabad szem előtt téveszteni azt sem, hogy a bíróságok előtti magánjogi jogérvényesítéssel a felek között gyakran véglegesen megromlik – a sok esetben évtizedekre visszanyúló – üzleti kapcsolat,³⁵⁸ míg egyes jogászi hivatásrendek képviselői a mediációt a 21. század békepipájának tekintik.³⁵⁹

---

³⁵⁵ NAGY Csongor István (2021): Kartellkár mint joghatósági ok. *Forum: Acta Juridica et Politica*, 11(3), 287–291.

³⁵⁶ Kúria Gfv.VI.30.279/2021/13. számú végzés.

³⁵⁷ Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-425/22. MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. kontra Mercedes-Benz Group AG ítélet, ECLI:EU:C:2024:578

³⁵⁸ SELNICEAN (2020) i. m. 2125–2144.

³⁵⁹ Kiváltképp: Országos Mediációs Egyesület, Magyar Országos Közjegyzői Kamara, Budapesti Ügyvédi Kamara és a Bírók a Mediációért Egyesület. BUCSI Ágnes (2022): Mediáció, a XXI. század békepipája. *Családi Jog*, 2022/4., 46–48.

Azonban a *follow-on igényérvényesítés* esetén mi minősül önkéntes vitarendezésnek? Az irányelv ebben a tekintetben rendkívül megengedő: bármely olyan mechanizmus, amely lehetővé teszi a felek számára a kártérítési igény tekintetében fennálló jogvita peren kívüli rendezését,³⁶⁰ míg az önkéntes vitarendezés keretében kötött egyezség olyan megállapodás, amely önkéntes vitarendezés útján jött létre.³⁶¹

Magyarország piacvezető, és Európa egyik meghatározó logisztikai szolgáltatója a 2017. július 19-én kezdeményezett peres eljárásban a kartellezési tevékenységükre hivatkozással 47,8 millió eurós kártérítési összeg megfizetésére kérte kötelezni a kamiongyártókat.³⁶² Talán épp a fentiek okán, a Waberer's szigorúan bizalmasan kezelt egyezségi megállapodást kötött az egyik tehergépjármű-gyártóval a kártérítési perben. A többi tehergépjármű-gyártóval szemben tovább folytatódó perben a megállapodás eredményeként a tőkeösszeg 26,6 millió euróra csökkent.³⁶³

Maga az irányelv is önkéntes vitarendezésre ösztönzi a feleket, ennek érdekében könnyítéseket, kedvezményeket ír elő. Az irányelv 18. cikke értelmében a tagállamoknak biztosítani kell a kártérítési kereset indítására nyitva álló elévülési idő nyugvását az önkéntes vitarendezési eljárás időtartamára, továbbá biztosítaniuk kell azt is, hogy a kártérítési keresetet elbíráló nemzeti bíróságok – folyamatban lévő önkéntes vitarendezési eljárás esetén – legfeljebb két évre felfüggeszthessék a peres eljárást. Ezt meghaladóan a versenyhatóság a bíróságot kiszabó határozatának meghozatalakor enyhítő körülményként veheti figyelembe az önkéntes vitarendezés keretében kötött egyezség eredményeképpen a versenyhatósági határozat meghozatala előtt fizetett kártérítést. A 19. cikk értelmében az önkéntes vitarendezés keretében kötött egyezség a későbbi kártérítési keresetekre is hatással van.

2.5.3.5 Az engedékenységi politika és az azon alapuló follow-on igényérvényesítések elhelyezkedése a bináris fogalmi mátrixban

---

³⁶⁰ 2014/104/EU irányelv 2. cikk 21. pont.

³⁶¹ 2014/104/EU irányelv 2. cikk 22. pont.

³⁶² A Waberer's sok milliárdra pereli a kartellező kamiongyártókat. *Portfolio*, 2019. február 5. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/uzlet/20190205/a-waberers-sok-milliardra-pereli-a-kartellezo-kamiongyartokat-312963>

³⁶³ Peren kívüli egyezséget kötött az egyik kartellező tehergépjármű-gyártóval a Waberer's. *Világgazdaság*, 2023. április 3. Elérhető: <https://www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2023/04/peren-kivuli-egyezseget-kotott-az-egyik-kartellezo-tehergepjarmu-gyartoval-a-waberers>

A verseny a vállalkozásokat állandó nyomás alá helyezi: a lehető legjobb árut kell a lehető legjobb áron kínálniuk ahhoz, hogy a fogyasztók továbbra is náluk vásároljanak. Azonban senki – legyen az természetes, vagy jogi személy – sem szeretné nyomás alatt élni az életét, ezért racionálisnak tekinthető magatartás a vállalkozások részéről, hogy igyekeznek szabadulni ez alól a teher alól, és elkerülni az objektív piaci megmérettetést. A vállalkozások a ‘túlzott együttműködésük’ révén időnként megkísérik a verseny korlátozását, több-kevesebb sikerrel. A sikertelenség oka túlnyomórészt az Európai Unió fellépése, hiszen az Unió sem rest, figyelemmel kíséri a vállalkozások jogsértő vagy jogsértőnek vélt tevékenységeit.

A kartellek elleni küzdelem legfontosabb fegyvere az engedékenységi politika, a bíróságok csökkentésének kilátásba helyezése vagy a teljes immunitás. Ha már szorul a hurok, a vállalkozás a diszruptív piaci magatartásának súlyos következményeit a Bizottsággal történő együttműködése révén még mindig elkerülheti, a kartellek jelentése a bíróságok alóli mentesség nyújtásának, valamint a bíróságok csökkentésének ígéretével kecsegtet. Bölcs belátásra és józan mérlegelésre készíti a vállalkozásokat az a körülmény, hogy az Európai Unió számára is jelentősebb haszonnal jár a kartellek felszámolása, mint a versenyhatóságokkal együttműködő vállalkozások megbüntetése. E körülmények az engedékenységi politikán alapuló vitarendezés erősségeként, a tisztességes piaci magatartás folytatására adott új esélyként, lehetőségként értékelendők. Mi marad így a gyengeségek és veszélyek oldalán? Az extraprofit kilátásba helyezésének hiú reménye, amely a kartellben történő részvétel megkezdésekor még sokkal elérhetőbb közelségben volt. Az egyetlen reális veszély, hogy a kartellben részt vevő más szereplő él az engedékenységi politika által nyújtott kedvezményekkel, míg a versenyfelügyeleti eljárásban kiszabott nagymértékű bírságok megfizetése révén az érintett vállalat piaci pozíciója meggyengül, szélsőséges esetben elvész. Ha egy vállalkozás megszegi az EU versenyszabályait, a rá kirótt bírság a cég éves globális árbevételének akár 10%-át is elérheti. Egyes EU-országokban a jogsértő cégek vezetőire súlyos büntetés, adott esetben börtönbüntetés szabható ki.³⁶⁴ Mindezek okán az alternatív, engedékenységi politikán alapuló vitarendezési eljárás kartellügyekben³⁶⁵ a bináris fogalmi mátrix önmagában is hatékony, ‘igen’ csoportjába illeszkedik.

---

³⁶⁴ Your Europe: *Versenyszabályok az EU-ban*. Elérhető: https://europa.eu/youreurope/business/selling-in-eu/competition-between-businesses/competition-rules-eu/index_hu.htm

³⁶⁵ 773/2004/EK rendelet 10a. cikk.

Azonban e vitarendezési eljárás eredményessége csupán a közjogi jogérvényesítés területén fejt ki hatását, a versenyjogi jogsértéssel okozott kárért fennálló kártérítési felelősség megállapítása, az ezen alapuló magánjogi kártérítési igények érvényesítése a tagállami bíróságokra, és előzetes döntéshozatal keretében az Európai Unió Bíróságára is súlyos terhet ró. Bár a 2014/104/EU irányelv fő céljai közé tartozik annak erősítése, hogy a felek főként a konszenzusos, önkéntes vitarendezést válasszák,³⁶⁶ azonban vajon megérett-e az európai vitakultúra arra, hogy a felek a tagállamok jogrendszerében évszázados hagyományokra visszavezethető állami igazságszolgáltatás helyett a párbeszédre alapuló egyezség mellett tegyék le a voksukat? Az időről időre bővülő esetjog tükrében ennek még nem jött el az ideje, így a *follow-on* típusú keresetek kiváltását célzó alternatív út jelenlegi formájában nem alkalmas a versenyjogi jogsértésen alapuló magánjogi viták hatékony rendezésére.³⁶⁷

A vállalkozások önkéntes magatartása sokkal inkább előtérbe kerül a fúziókontroll területén.³⁶⁸ Ez arra vezethető vissza, hogy az egyszerűsített eljárás³⁶⁹ keretében történő jóváhagyás kevesebb időt és energiát igényel a vállalkozások részéről, mint az, ha a kétfázisú eljárás második szakaszában³⁷⁰, korrekciós intézkedések mellett kapják meg a Bizottság jóváhagyását.³⁷¹ Ha a felek jól előkészített vállalkozásokat tesznek, a Bizottság a hivatalos notifikációt követő 25 munkanapon belül,³⁷² az első fázisban feltételesen engedélyezi a koncentrációt.³⁷³ E szabályozás átfogóbb elemzése a dolgozat következő szerkezeti egységét képezi.

---

³⁶⁶ 2014/104/EU irányelv VI. Fejezet.

³⁶⁷ A témakörben tett megállapításaim az alábbi publikációban is megjelentek: SELNICEAN László (2025): 21. századi megoldások a versenyjogi jogérvényesítésben. In GOMBOS Katalin szerk.: *A fenntartható és digitális belső piac aktuális kérdései*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 143–167.

³⁶⁸ A Tanács 139/2004/EK rendelete (2004. január 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete).

³⁶⁹ A Bizottság közleménye a 139/2004/EK tanácsi rendelet szerinti egyes összefonódások kezelésére vonatkozó egyszerűsített eljárásról (2013/C 366/04).

³⁷⁰ 139/2004/EK rendelet 6. cikk (1) bekezdés c) pont.

³⁷¹ SZÜCS i. m. 65.

³⁷² 139/2004/EK rendelet 10. cikk (1) bekezdés.

³⁷³ STRÉDA Antal (2018): Fúziókontroll alkalmazása válságba jutott európai uniós pénzügyi intézményeknél. *JURA*, 2018/2. 539–551.

Kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
kartellek felszámolása > együttműködő vállalkozások megbüntetése	extraprofit hiú reménye	új esély a tisztes piaci magatartás folytatására	a kartellben részt vevő más szereplő él a nyújtható kedvezményekkel
bölcs belátás és józan mérlegelés			

14. ábra A kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika SWOT elemzése

2.5.4 VÁLLALATOK ÖSSZEFONÓDÁSAI – FÚZIÓKONTROLL

A Bizottság által kapuórré minősített *big-tech* vállalatok, a Google, a Microsoft és az Amazon az elmúlt években tucatjával vásárolták fel azokat a cégeket, amelyek akár csak potenciális veszélyt is jelenthettek a saját fejlesztéseiket, majd a felvásárlás után az irányítást szerző vállalat vagy elsorvasztotta a felvásárolt versenytárs innovációját, vagy – jobb esetben – a sajátjába integrálta azt, mindezt annak érdekében, hogy csökkenjen számára a verseny intenzitása.³⁷⁴

Az uniós jogban összefonódásnak (koncentrációnak, fúciónak) minősül minden olyan eset, amelynek során két addig független vállalkozás összeolvad, vagy valamely vállalkozás ellenőrzést szerez másik vállalkozás felett, vagy ha egy vagy több vállalkozás – amely már ellenőrzése alatt tart legalább egy másik vállalkozást – újabb vállalkozás felett szerez ellenőrzést. A vállalkozások összeolvadása elsősorban a termelékenység javítását, az irányítás hatékonyságát szolgálhatja. Ám a fúzió megnövekedett piaci koncentrációhoz vezethet, valamely adott piac viszonylatában gazdasági erőfölény kialakulását vagy megerősödését

³⁷⁴ TÓTH-BIRÓ Marianna (2024): Miért tiltotta meg az EU két amerikai cég összeolvadását? És miért bánja most ezt legalább 432 millió eurója? *Forbes*, 2024. szeptember 12. Elérhető: <https://forbes.hu/penz/illumina-grail-fuzio-eu-bizottsag-birosag-itelet-bassola-vendegcikk/>

idézheti elő. Korlátozhatja a versenyt, ha az erőfölénnyel visszaélnek, a fúziók által tehát lehetséges a verseny korlátozása.³⁷⁵

Az összefonódások ellenőrzésének, a fúziókontrollnak a célja megelőzni azt, hogy a vállalkozások koncentrációja révén csorbuljon a verseny, és azt, hogy bizonyos vállalkozások túlzottan nagy piaci szerepre, azaz gazdasági erőfölényre tegyenek szert. Ezért előzetes engedélyezési eljárásához kötött az uniós léptékű vállalati összefonódás.³⁷⁶ A vállalatok fúziója magában véve nem tilalmazott, hiszen adott esetben ennek pozitív hatásai is lehetnek, például új technológiák kifejlesztése, magas műszaki tartalmú termékek gyártása. Viszont a vállalkozásoknak számítaniuk kell arra, hogy ezeket az összefonódásokat a Bizottság szigorúan ellenőrzi, feltételeket szab működésükhöz, és csak akkor engedélyezi azokat, ha a fúzió következtében létrejött vállalkozások ezekkel kapcsolatosan kötelezettségeket vállalnak, és ezeket be is tartják.³⁷⁷

A koncentrációk ellenőrzésére a nemzeti és az uniós versenyszabályok egyaránt lehetőséget teremtenek. Annak eldöntésénél, hogy uniós vagy nemzeti engedélyező hatóság járjon el, vizsgálni kell, hogy milyen léptékű az összefonódás. Ugyanakkor egy vagy több tagállam kérelmezheti a Bizottságtól az olyan összefonódás megvizsgálását, amely nem uniós léptékű, de hatással van a tagállamok közti kereskedelemre, és azzal fenyeget, hogy jelentősen befolyásolja a versenyt a kérelmező tagállam vagy tagállamok területén.³⁷⁸

2.5.4.1 Összefonódások az Európai Unióban

Ha az összefonódásban érintett vállalkozások összevont teljes forgalma meghalad bizonyos küszöbértékeket, uniós léptékről beszélhetünk, így az előzetes, az *ex ante* vizsgálatnál az Európai Bizottság jár el. Ez független attól, hogy az összefonódást végrehajtó vállalkozások székhelye vagy fő tevékenységi területe az Unión belül található-e vagy sem.³⁷⁹

---

³⁷⁵ HALMAI Péter (2020): *Európai gazdasági integráció*. Budapest, Dialóg Campus, 85–86.

³⁷⁶ GOMBOS (2019) i. m. 319.

³⁷⁷ MILASSIN László (2020): Az EU fúziókontrollra vonatkozó versenyszabályai és a mobiltelefon-piac. *Jog-Állam-Politika*, 2020. Különszám, 153-163. Elérhető: https://dfk-online.sze.hu/images/I%20C3%81P/2020/K%20C3%BC1%20C3%B6nsz%20C3%A1m/JAP_2020_KOLONSZAM_milas-sin-laszlo.pdf

³⁷⁸ 139/2004/EK rendelet 22. cikk (1) bekezdés.

³⁷⁹ GOMBOS (2019) i. m. 320–321.

Egy összefonódás főszabály szerint akkor uniós léptékű, ha:

- az összes érintett vállalkozás összevont teljes világméretű forgalma meghaladja az 5 milliárd eurót; és
  - az érintett vállalkozások közül legalább két vállalkozás egyenkénti teljes közösségi szintű forgalma meghaladja a 250 millió eurót,
- kivéve, ha az érintett vállalkozások mindegyike a teljes közösségi szintű forgalmának több mint kétharmadát ugyanabban a tagállamban éri el.³⁸⁰

Egy összefonódás, akkor is uniós léptékű, ha:

- az összes érintett vállalkozás összevont teljes világméretű forgalma meghaladja a 2,5 milliárd eurót;
- legalább három tagállam mindegyikében az összes érintett vállalkozás összevont teljes forgalma meghaladja a 100 millió eurót;
- az előző pont alapján számításba vett legalább három tagállam mindegyikében legalább két érintett vállalkozás mindegyikének a teljes forgalma meghaladja a 25 millió eurót; és
- legalább két érintett vállalkozás mindegyikének a teljes közösségi szintű forgalma meghaladja a 100 millió eurót,

kivéve, ha az érintett vállalkozások mindegyike teljes közösségi szintű forgalmának több mint kétharmadát egy és ugyanazon tagállamban éri el.³⁸¹

Valamely összefonódás versenyre gyakorolt hatásainak értékelése során a Bizottság összehasonlíja a bejelentett összefonódás eredményeként létrejövő versenyfeltételeket azokkal a feltételekkel, amelyek az összefonódás nélkül álltak volna fenn. A legtöbb esetben az összefonódás időpontjában fennálló versenyfeltételek képezik az összehasonlítás alapját az összefonódás hatásainak értékeléséhez. Bizonyos körülmények között azonban a Bizottság figyelembe veheti a piac észszerűen előre jelezhető jövőbeni változásait is.³⁸² Azt az összefonódást, amely különösen létrehozása vagy megerősítése következményeként a közös

---

³⁸⁰ 139/2004/EK rendelet 1. cikk (2) bekezdés.

³⁸¹ 139/2004/EK rendelet 1. cikk (3) bekezdés.

³⁸² PAPP Mónika (2020): Versenypolitika. In KENGYEL Ákos szerk.: *Európai uniós politikák*. Budapest, Akadémiai Kiadó. Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/m667eukp_1/

piacon vagy annak egy jelentős részén a hatékony versenyt jelentősen akadályozná, a közös piaccal összeegyeztethetetlennek kell nyilvánítani.³⁸³

2.5.4.2 A kétfázisú fúziós eljárás

Az uniós fúziós eljárás kétfázisú, azonban a másodikra csak akkor kerül sor, ha az első fázis során versenyjogi aggályok merülnek fel. Miután a Bizottság megkapta a bejelentést, az első fázisban megvizsgálja azt, és dönt arról, hogy az összefonódás a rendelet hatálya alá tartozik-e, összeegyeztethető-e a közös piaccal, vagy annak kapcsán komoly kételyek merülnek-e fel az összeegyeztethetőséggel kapcsolatban.³⁸⁴

A Bizottság döntései az első fázisban az alábbiak lehetnek:

- Ha a bejelentett összefonódás nem tartozik a 139/2004/EK rendelet hatálya alá, akkor a Bizottság ezt határozatával rögzíti [6. cikk (1) bekezdés *a*) pont].
- Amennyiben a Bizottság azt állapítja meg, hogy a bejelentett összefonódás a rendelet hatálya alá tartozik, de az összefonódás nem kifogásolható, akkor kinyilvánítja annak összeegyeztethetőségét a közös piaccal [6. cikk (1) bekezdés *b*) pont]. Ilyen határozatában feltételeket és kötelezettségeket is előírhat.
- Amennyiben a Bizottság azt állapítja meg, hogy az érintett vállalkozások által történő módosítást követően a bejelentett összefonódás nem támaszt komoly kétségeket, az összefonódást ugyancsak az (1) bekezdés *b*) pontja alapján nyilvánítja összeegyeztethetőnek a közös piaccal [6. cikk (2) bekezdés].

A fenti határozatokat 25 munkanapon belül kell meghozni, kivéve, ha a Bizottsághoz egy tagállamtól kérelem érkezik a hatóságaihoz történő áttétel érdekében, vagy, ha az érintett vállalkozások az összefonódás közös piaccal való összeegyeztethetőségének megteremtése érdekében kötelezettségeket vállalnak, ugyanis ezekben az esetekben az időtartam 35 munkanapra hosszabbodik.³⁸⁵

Amennyiben a Bizottság megállapítja, hogy a bejelentett összefonódás e rendelet hatálya alá tartozik, és komoly kétségeket támaszt a közös piaccal való összeegyeztethetőségével

---

³⁸³ 139/2004/EK rendelet 2. cikk (3) bekezdés.

³⁸⁴ Európai Unió: *A társaságok közötti összefonódások ellenőrzése*. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=legisum%3A126096>

³⁸⁵ 139/2004/EK rendelet 10. cikk (1) bekezdés.

kapcsolatban, az eljárás érdemi megindítása mellett határoz [6. cikk (1) bekezdés c) pont]. Ez alól egy kivétel van: ha az érintett vállalkozások a Bizottságnak kielégítő módon bizonyítják, hogy felhagytak az összefonódással.³⁸⁶

Az érdemi eljárásnak megfeleltethető második fázisban a Bizottság az alábbi döntéseket hozhatja:

- Az érdemi vizsgálatot követően a Bizottság dönthet az összefonódás közös piaccal való összeegyeztethetőségének nyilvánításáról [8. cikk (1) bekezdés].
- Előírhat módosításokat, és ezek elvégzését követően az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetőségének nyilvánítja. A Bizottság határozatához feltételeket és kötelezettségeket fűzhet [8. cikk (2) bekezdés].
- Az összefonódást a közös piaccal összeegyeztethetetlennek is nyilváníthatja [8. cikk (3) bekezdés].

E határozatokat legkésőbb az eljárás megindításának napjától számított 90 munkanapon belül meg kell hozni. Az időtartam 105 munkanapra hosszabbodik meg, ha az érintett vállalkozások az összefonódás közös piaccal való összeegyeztethetőségének megteremtése érdekében kötelezettségeket vállalnak, kivéve, ha e kötelezettségeket az eljárás megindítását követő 55 munkanapon belül vállalják. Az időtartamok ugyancsak meghosszabbodnak, ha bejelentést tevő felek ezt kérelmezik az eljárás megindulását követő 15 munkanapon belül, azonban a bejelentést tevő felek ezt csak egyszer kérelmezhetik. Egyebekben a Bizottság a határidőket a bejelentést tevő felek egyetértésével bármikor meghosszabbíthatja. A hosszabbítás vagy hosszabbítások teljes tartama nem lépheti túl a 20 munkanapot, azonban kivételes esetekben a határidők felfüggeszthetők.³⁸⁷

- Amennyiben a Bizottság azt állapítja meg, hogy az összefonódás már megvalósult, de az a közös piaccal összeegyeztethetetlen; vagy határozatához fűzött feltétel megsértésével valósult meg, kötelezheti az érintett vállalkozásokat az összefonódás megszüntetésére, vagy az összes megszerzett részesedés és eszköz értékesítésére, hogy így állítsák vissza az összefonódás megvalósulása előtt fennálló helyzetet [8. cikk (4)

---

³⁸⁶ 139/2004/EK rendelet 6. cikk.

³⁸⁷ 139/2004/EK rendelet 10. cikk (3) bekezdés.

bekezdés]. Erre igen ritkán kerül sor, a 2021 és 2024 közötti vizsgált időszakban 2021-ben és 2023-ban is csupán egy-egy alkalommal.³⁸⁸

- Amennyiben az összefonódás megvalósulása előtt fennálló helyzet helyreállítása nem lehetséges az összefonódás megszüntetésén keresztül, a Bizottság bármilyen egyéb intézkedést meghozhat, amely alkalmas az összefonódás előtt fennálló helyzet lehető legnagyobb mértékű helyreállítására, vagy elrendelhet bármilyen egyéb megfelelő intézkedést, hogy biztosítsa, hogy az érintett vállalkozások az összefonódást megszüntessék vagy a határozatában előírt helyreállító intézkedéseket megtegyék.³⁸⁹

Az összefonódás-ellenőrzési rendeletnek való megfelelés kikényszerítésére érdekében a Bizottság a következő szankciókat alkalmazhatja:

- a cég teljes forgalmának 1%-át nem meghaladó mértékben pénzbírság, ha helytelen, hiányos vagy félrevezető információt szolgáltat, vagy ha nem szolgáltat információt a megkövetelt határidőn belül [14. cikk (1) bekezdés];
- a társaság teljes forgalmának 10%-áig terjedő pénzbírság, ha az érintett társaság szándékosan vagy gondatlanságból nem jelent be a Bizottság felé egy összefonódást annak megvalósulását megelőzően, a rendeletet megsértve valósít meg egy összefonódást, vagy ha nem teljesíti a Bizottság határozatában foglaltakat [14. cikk (2) bekezdés]; vagy
- kényszerítő bírságot szabhat ki személyekre, vállalkozásokra vagy vállalkozások társulásaira a Bizottság az – egyebek mellett – információt kérő, vizsgálatot elrendelő határozatában megjelölt naptól számítva a társaság átlagos napi forgalmának 5%-áig terjedő mértékben a késedelem minden munkanapjára [15. cikk (1) bekezdés].

2.5.4.3 Feltételek és kötelezettségek a 139/2004/EK rendelet alapján

Az összefonódó vállalkozások a bizottsági eljárás során kötelezettségeket vállalhatnak fel és összefonódási terveiket módosítják a Bizottság engedélyének megszerzése érdekében. A Bizottság az eljárás mindkét szakaszában elfogadhat kötelezettségvállalásokat, amelyeknek teljes mértékben meg kell szüntetniük a versennyel kapcsolatos aggályokat. Noha a kötelezettségvállalásokat a feleknek kell felajánlaniuk, a Bizottság gondoskodik e

---

³⁸⁸ European Commission: *Mergers cases statistics*. 1 April 2025. https://competition-policy.ec.europa.eu/document/download/4b083559-e36c-44c2-a604-f581abd6b42c_en?filename=Merger_cases_statistics.pdf

³⁸⁹ 139/2004/EK rendelet 8. cikk.

kötelezettségvállalások végrehajthatóságáról azáltal, hogy az összefonódás engedélyezését a kötelezettségvállalások betartásától teszi függővé.

A felajánlott kötelezettségvállalásokat RM-formanyomtatvány kíséri,³⁹⁰ amely nem tisztán előkészítő dokumentum, hanem a kötelezettségvállalásokat kiegészítő dokumentum, amely összegyűjti az annak bizonyítására irányuló releváns információkat, hogy az e kötelezettségvállalásokban rögzített korrekciós intézkedések alkalmasak arra, hogy a szóban forgó összefonódást a belső piaccal összeegyeztethetővé tegyék. E dokumentum célja tehát az, hogy megkönnyítse a Bizottság számára az említett kötelezettségvállalások annak érdekében történő vizsgálatát, hogy adott esetben engedélyezze a szóban forgó összefonódást.³⁹¹

A Bizottság beavatkozását eredményező összefonódások esetében a leggyakoribb versenyprobléma a tényleges vagy potenciális versenytársak elvesztése, emellett a kapacitások visszatartása, de a versenytársak terjeszkedésének hátráltatása is felmerült horizontális egyoldalú versenyaggályként. A vertikális versenyproblémák esetében a piaclezárás, elsősorban inputokhoz vagy fogyasztókhöz való hozzáférés megnehezítése merült fel.³⁹²

kötelezettség → feltétel → összeegyeztethetőnek nyilvánítás

Dolgozatomban fontosnak tartom körülírni, hogy milyen jogi fogalmi bázissal dolgozom. Az irányadó közlemény értelmében különbséget kell tenni a feltételek és a kötelezettségek között. A piac szerkezeti változása elérésének követelménye – például az üzletág leválasztásának előírása – feltételnek tekintendő. Az ennek az eredménynek az eléréséhez szükséges végrehajtási lépések általában a feleket terhelő kötelezettségek, pl. megbízott kinevezése azzal a visszavonhatatlan megbízással, hogy adja el az üzletet.³⁹³

---

³⁹⁰ 2023/914 végrehajtási rendelet 20. cikk.

³⁹¹ Európai Unió Bírósága – Bíróság: C-127/21 P - American Airlines kontra Bizottság ítélet, ECLI:EU:C:2023:209 150. pont.

³⁹² KOVÁTS Surd – SZABÓ Gábor (2019): Versenyjogi beavatkozások az energiapiacokon az Európai Bizottság gyakorlatában. In: VALENTINY Pál – NAGY Csongor István – BEREZVAI Zombor szerk.: Verseny és szabályozás 2019. Budapest, KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet. 180. Elérhető: https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2020/03/07_KovatsS-SzaboG.pdf

³⁹³ A Bizottság közleménye a 139/2004/EK tanácsi rendelet és a 802/2004/EK bizottsági rendelet alapján elfogadható korrekciós intézkedésekről (EGT-vonatkozású szöveg) (2008/C 267/01) 19. pont.

A kötelezettségvállalások, elsődlegesen a szerkezeti kötelezettségek célja olyan piaci szerkezet mint feltétel megteremtése, ahol verseny áll fenn. A Bizottság a piac szerkezetét befolyásoló, strukturális jellegű kötelezettségvállalásokat részesíti előnyben az olyan magatartási kötelezettségvállalásokkal szemben, amelyek alapján a vállalkozások meghatározott módon fognak viselkedni a piacon vagy tartózkodnak bizonyos magatartás kifejtésétől.³⁹⁴ Ennek megfelelően például preferálja az eszközök vagy üzletágak eladását, a kulcsfontosságú infrastruktúrához való hozzáférést, míg az érintett üzletágak jövőbeni magatartását korlátozó magatartási kötelezettségvállalások, e körben például a jövőbeli árakkal vagy termékskálákkal kapcsolatosak ritkán fogadhatók el.³⁹⁵

Az összefonódásokkal kapcsolatos versenyproblémák kezelésére a Bizottság jellemzően leválasztásokat alkalmazott. A versenyjogi aggályok kiküszöbölésének legmegfelelőbb szerkezeti módja a vállalkozáscsoporton belüli vállalkozás vagy a vállalkozásokon belüli üzletág leválasztása, azonban a leválasztásokon túl olyan egyéb versenyélénkítő intézkedésekre is sor kerülhet, amely ugyancsak hat a piac szerkezetére. A Bizottság a versenytársakkal fennálló kapcsolatok megszüntetését és egyéb korrekciós intézkedéseket is elfogadhat.³⁹⁶

Üzletág leválasztása esetén a leválasztott tevékenységeknek életképes üzletágot kell képezniük, amely megfelelő vevő által működtetve tartósan és hatékonyan képes versenyezni az összefonódással létrejövő vállalkozással, valamint az üzletágot folyamatosan működő vállalkozásként kell értékesíteni. A közlemény ezért a leválasztott üzletágot az „élet- és versenyképes” jelzővel jellemzi.³⁹⁷

A Bizottság az első szakaszbeli vagy a második szakaszbeli vizsgálatának végén kibocsátott összeegyeztethetőségi határozathoz egyaránt csatolhat olyan feltételeket és kötelezettségeket, amelyek célja annak biztosítása, hogy az érintett vállalkozások teljesítik a Bizottsággal szemben

---

³⁹⁴ PAPP (2020) i. m.

³⁹⁵ Ashurst (2021): *EU merger control*. 25 November 2021. Elérhető: <https://www.ashurst.com/en/insights/quickguide-eu-merger-control/>

³⁹⁶ PAPP (2020) i. m.

³⁹⁷ 2008/C 267/01 23. pont.

vállalt kötelezettségeiket, biztosítandó, hogy az összefonódás összeegyeztethető a közös piaccal.

Az első fázisban tett vállalások célja, hogy gyorsan megszüntessék a versenyproblémákat. Ahogy arra már utaltam, előtérbe kerül a vállalkozások önkéntes magatartása, ugyanis a felekre nyomás nehezedik, hogy „többet adjanak”, annak érdekében, hogy elérjék az Bizottság által előírt küszöböt összefonódás-ellenőrzési rendelete 6. cikk (1) bekezdésében foglalt ‘komoly kétségek’ eloszlata érdekében. A második fázisban részletes piaci vizsgálatot hajtanak végre, ennek okán részletesebb és átfogóbb intézkedések lehetnek szükségesek.

Amennyiben az érintett vállalkozások megszegik valamely kötelezettségüket, a Bizottság visszavonhatja a kiadott engedélyezési határozatokat. A kötelezettség megsértése esetén a felekre a korábban ismertetett kényszerítő bírságok is kiróhatók. Amennyiben azonban feltételt sértenek meg, például az üzletágot nem választják le a kötelezettségvállalásban jelzett határidőn belül, vagy később visszavásárolják, az összeegyeztethetőséget kimondó határozat többé nem alkalmazandó. Ilyen körülmények között a Bizottság először a hatékony verseny feltételeinek megóvására alkalmas ideiglenes intézkedéseket rendelhet el. Másodszor elrendelhet bármilyen egyéb megfelelő intézkedést, hogy biztosítsa, hogy az érintett vállalkozások az összefonódást megszüntessék vagy a határozatában előírt helyreállító intézkedéseket megtegyék, vagy a 8. cikk (1)-(3) bekezdése szerinti határozatot hozhat. Ezen túlmenően a felekre pénzbírságok is kiróhatók.³⁹⁸

2.5.4.4 A becsatornázott fúziós eljárás

A Bizottság határozata ellen jogorvoslattal a Törvényszékhez, majd a Bírósághoz lehet fordulni, e határozat megsemmisítése iránt kereset nyújtható be. Ezáltal a Bizottság eljárása van csatornázva az európai bírósági igényérvényesítési fórumrendszerbe, kétfórumos a *pipeline*.

Ennek szemléltetésére érdemes kiemelni az Illumina Inc. kontra Bizottság és Grail LLC kontra Bizottság egyesített ügyeket, amelynek érdekében a Bíróság 2024. szeptember 3-án hozott ítéletet.³⁹⁹ Az ügy releváns tényállása szerint a genetikai és genomikai elemzés területén

---

³⁹⁸ 2008/C 267/01 20. pont.

³⁹⁹ C-611/22. P. és C-625/22. P. sz. Illumina, Inc. kontra Európai Bizottság és Grail LLC kontra Illumina, Inc., Európai Bizottság egyesített ügyek ítélet, ECLI:EU:C:2024:677

szekvenálási és tömb alapú megoldásokat kínáló Illumina azt megelőzően olvasztotta magába a rák korai felismerését lehetővé tevő vértesztek kifejlesztésével foglalkozó Grailt, hogy erre fúziókontroll-engedélye lett volna az Európai Bizottságtól. A francia versenyhatóság 2021 elején a Bizottsághoz történő áttétel iránti kérelmet terjesztett elő, amelyhez később több tagállam is csatlakozott. A bírósági felülvizsgálat tárgyát képező határozatban a Bizottság helyt adott az áttétel iránti kérelemnek.⁴⁰⁰ A két vállalat bár amerikai, e körülmény mégsem zárta ki a Bizottság hatáskörét, figyelemmel arra, hogy amennyiben valószínűsíthető, hogy egy Európai Unió kívüli vállalati fúzió a jövőben hatást gyakorolhat az uniós belső piacra, akkor a Bizottság vizsgálhatja a tervezett tranzakciót. A bizottsági határozatot a Törvényszék jogszerűnek tekintette, a vállalkozások határozat megsemmisítése iránti keresetét elutasította, míg később a Bíróság a Törvényszék ítéletét⁴⁰¹ hatályon kívül helyezte.

A Bizottság határozatában⁴⁰² úgy ítélte meg, hogy a DNS szekvenálással foglalkozó Illumina nem vásárolhatja fel az ígéretes innovációkkal előrukkoló Grail vállalatot, tartva attól, hogy az Illumina – miután megszerezte a Grailt – érdekelt lenne abban, hogy a Grail versenytársait elzárja a cég technológiájához való hozzáféréstől és ezáltal akadályozza azt, hogy a riválisok olyan véralapú, korai rákfelismerő tesztek fejlesszenek ki, amelyek hatékonyan tudnának versenyezni a Graillel szemben. A felvásárlás értéke 7,1 milliárd euró volt, a Bizottság ennek megfelelő – legmagasabb – mértékű szigorral lépett fel: 432 millió euró bírságot szabott ki versenyjogi szabály megsértéséért az Illuminára. A Bizottság úgy vélte, hogy „az Illumina egy tőkeerős cápa, amely lehetőséget látott arra, hogy bekapja a kis »startup-halat«. Mindezt azért, hogy csorbítsa a verseny intenzitását a piacon, gátat szabva ezzel a technológiai fejlődésnek.”⁴⁰³

A felperes keresetet terjesztett elő a Törvényszékhez, azonban a Törvényszék a Bizottság megközelítésével egyetértve a kereset elutasította. Az Illumina és a Grail fellebbezése folytán eljáró Bíróság ítéletében az összefonódás Bizottság általi vizsgálatára irányuló kérelmének helyt

---

⁴⁰⁰ PAPP Mónika (2024): Az Európai Bíróság ítélete a Bizottság összefonódás-ellenőrzési hatáskörének korlátjáról az Illumina Inc. kontra Bizottság és Grail LLC kontra Bizottság egyesített ügyekben. *Magyar Jog*, 2024/12., 752–755.

⁴⁰¹ T-227/21, ECLI:EU:T:2022:447

⁴⁰² A francia nemzeti versenyhatóságnak a Grail LLC feletti kizárólagos irányítás Illumina Inc. általi megszerzésére irányuló összefonódás Bizottság általi vizsgálatára irányuló kérelmének helyt adó, 2021. április 19-i C(2021) 2847 final európai bizottsági határozat (COMP/M.10188 – Illumina/Grail ügy).

⁴⁰³ TÓTH-BIRÓ (2024) i. m.

adó bizottsági határozatot megsemmisítette, csakúgy, mint a görög, belga, norvég, izlandi és holland nemzeti versenyhatóságok ezen áttétel iránti kérelemhez való csatlakozás iránti kérelmeinek helyt adó bizottsági határozatokat.⁴⁰⁴ De ez még nem minden: a Bíróság ítéletének következtében a 432 millió eurós bírság összege kamattal növelt összegben jár vissza az Illumina részére.

A Bizottság hatáskörének megnyirbálását előrevetítő ítéletre, egyfajta kárenyhítő szándékkal már annak meghozatala napján sajtóközleményben reflektált Margrethe Vestager, a Bizottság versenypolitikáért felelős tagja. Nyilatkozata értelmében a Bizottság továbbra is elfogadja az összefonódás-ellenőrzési rendelet 22. cikke alapján azon tagállamok által benyújtott áttételeket, amelyek nemzeti szabályaik szerint joghatósággal rendelkeznek egy összefonódás felett, amennyiben az alkalmazandó jogi követelmények teljesülnek. Az elmúlt néhány évben több tagállam olyan rendelkezéseket vezetett be, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy olyan ügyletek bejelentését kérjék, amelyek nem érik el a nemzeti küszöbértékeket, olyan helyzetekben, amikor jelentős hatást gyakorolhatnak a versenyre. A 22. cikk értelmében a Bizottsághoz történő utalások lehetőségei a mai ítéletnek megfelelően így már szélesebbek, mint az Illumina/GRAIL áttétele idején. Általánosságban megfontolják a további lépéseket annak biztosítására, hogy a Bizottság felül tudja vizsgálni azt a néhány esetet, amikor egy ügylet hatással lenne Európára, de egyébként nem éri el az uniós bejelentési küszöböt.⁴⁰⁵ A tagállamok versenyszabályai az eset óta sokat fejlődtek, és immár több összefonódásra is kiterjednek, mivel számos tagállam ún. *call-in* hatáskörrel is felruházta a versenyhatóságát. Ez azt jelenti, hogy a bejelentési küszöbértékeket el nem érő összefonódások is „behívhatók”, azaz a feleket bejelentésre lehet kötelezni. A bejelentési határértéket meg nem haladó összefonódások versenyhatósági felhívásra történő bejelentési kötelezettségének előírásával az összefonódási ügyletek jogszerűségének előreláthatósága ténylegesen csökken. Másrészt el kell ismerni, hogy a 22. cikk szerinti ügyáttételt kezdeményezheti az a tagállami versenyhatóság, amelynek saját jogszabálya szerint hatásköre van (lehet) egy tervezett összefonódás megítélésére. Ez a hatáskör pedig alapulhat forgalmi vagy tranzakciós küszöbértéken, vagy akár *call-in* hatáskörön is.⁴⁰⁶

---

⁴⁰⁴ C(2021) 2848 final, C(2021) 2849 final, C(2021) 2851 final, C(2021) 2854 final és C(2021) 2855 final.

⁴⁰⁵ European Commission: *Statement by Executive Vice-President Margrethe Vestager on today's Court of Justice judgment on the Illumina/GRAIL merger jurisdiction decisions.* 3 September 2024, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_24_4525

⁴⁰⁶ PAPP (2024) i. m.

Megjegyzendő, hogy ebben az esetben *curia locuta, causa finita* latin regula mégsem érvényesül. Bár a vállalkozások pernyertesek lettek az Európai Bíróság előtt, azonban az időközben párhuzamosan eljáró amerikai versenyhatóság szerepét betöltő Federal Trade Commission 2021 márciusában fellépett a tervezett összefonódással szemben, amelyet az innovációra károsnak tartott a rákos megbetegedések korai felismerésének piacán. Az FTC véleményét az amerikai bíróságok is megerősítették és így 2023 végén az Illumina bejelentette, hogy Grailt leválasztja, amelynek megvalósításával az FTC lezárta eljárását. Az összefonódást a Bizottság hatáskör hiányában nem tudta blokkolni, azonban az FTC igen.⁴⁰⁷

A fentiek alapján az Európai Unió Bírósága valós és tényleges jogorvoslati lehetőséget jelent a Bizottság által hozott határozatok vonatkozásában. Mint az uniós jog értelmezője az uniós jog alkalmazásának öre széleskörű felülvizsgálatot végez, ahol nem kizárólag szigorúan jogi kérdésekben foglal állást, hanem szakmailag is felülvizsgálja a Bizottság döntéseit, amennyiben azt szükségesnek ítéli. Jól kirajzolódik egy dinamikus kapcsolat a két intézmény között, a Bizottsága Bíróság véleményét és döntéseit nem mellőzve próbálja a közös piac legfőbb öreként betöltött szerepét megfelelően ellátni a megnövekedett terhelés ellenére. Az Európai Unió Bírósága által történő felülvizsgálatoknak köszönhetően a Bizottságnak minden döntése nagyon megalapozott kell, hogy legyen, és a megfelelő bizonyítékok megléte, valamint azok minden kétséget kizáróan pontos értékelése a bizottsági munka alapját kell, hogy képezze, ezzel is elősegítve az Európai Unió céljait és az uniós jog érvényesülését.⁴⁰⁸

A bináris kód nyelvén az is-is kategóriába sorolom a Bizottság kétfázisú fúziós eljárását, figyelemmel arra, hogy a rendszerszintű együttműködés az előfeltétele a hatékony vitarendezésnek. A bizottsági határozatok európai bírósági felülvizsgálata okán a Bizottság és Európai Unió Bíróságával együttesen, egymást kiegészítve teremtik meg a valódi jogvédelmet.

2.5.4.5 Egyszerű, de nagyszerű – az összefonódások egyszerűsített kezelése

A bejelentések megvizsgálása során szerzett a tapasztalatok azt mutatták, hogy az összefonódások bizonyos kategóriái jellemzően nem vetnek fel versenyjogi aggályokat, ezért a Bizottság az évek során arra törekedett, hogy a bonyolultabb ügyekre összpontosítsa a

---

⁴⁰⁷ Uo.

⁴⁰⁸ Szűcs (2017) i. m. 74.

figyelmét, és csökkentse az adminisztratív terheket azon ügyek esetében, amelyek nem adnak okot aggodalomra.

A folyamat egyszerűsítését a Bizottság legutóbbi 2023-ban kezdeményezte, amikor elfogadta a 2023/914 végrehajtási rendeletből⁴⁰⁹, a 2023/C 160/01 közleményből⁴¹⁰ és a 2023/C 160/02⁴¹¹ közleményből álló jogalkotási csomagot. A Bizottság közleménye meghatározza azokat a feltételeket, amelyekre tekintettel felülvizsgál bizonyos összefonódásokat, és iránymutatást ad az (EU) 2023/914 rendelet II. mellékletében rögzített egyszerűsített eljáráshoz. Ez is egyfajta indikátora a *soft law* kiemelt szerepének a versenyjogban.

A 2023/914 végrehajtási rendelet az egyszerűsített esetek tekintetében új ‘jelölőnégyzetes’ bejelentési formanyomtatványt vezetett be, az egyszerűsített CO-formanyomtatványt. Az indoklással ellátott beadványok és bejelentések, valamint a kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos információk vizsgálatának egyszerűsítése és meggyorsítása érdekében a rendelet mellékleteiben található szabványos formanyomtatványokat kell használni azzal, hogy a formátum megváltoztatható, a megfelelő formanyomtatványok pedig azonos tájékoztatási követelményeket tartalmazó elektronikus formanyomtatványokkal helyettesíthetők.⁴¹² A CO-formanyomtatvány elsősorban feleletválasztós kérdéseket és táblázatokat, valamint egyszerűsített kérdéseket tartalmaz az esetek joghatósági és érdemi értékelésére vonatkozóan. Az egyszerűsített eljárásról szóló közlemény meghatározza továbbá, hogy az esetek mely kategóriái részesülhetnek „szuperegyszerűsített” kezelésben, amelynek keretében a feleket az összefonódás közvetlen – a Bizottsággal való előzetes egyeztetés nélkül – bejelentésére ösztönzik. Észszerűsítik a nem egyszerűsített ügyek felülvizsgálatát. A végrehajtási rendelet csökkenti és pontosítja az ilyen esetekre vonatkozó bejelentési CO-formanyomtatványon

---

⁴⁰⁹ A Bizottság (EU) 2023/914 végrehajtási rendelete (2023. április 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról és a 802/2004/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg).

⁴¹⁰ A Bizottság közleménye a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet szerinti egyes összefonódások egyszerűsített kezeléséről (2023/C 160/01).

⁴¹¹ A Bizottság közleménye Közlemény a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról és a 802/2004/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2023/914 bizottsági végrehajtási rendelet 3. cikkének (2) bekezdése, 13. cikkének (3) bekezdése, 20. és 22. cikke értelmében (2023/C 160/02).

⁴¹² 2023/914 végrehajtási rendelet (5) preambulumbekkezdés.

feltüntetendő információkat. Ennek köszönhetően egyértelműbbé válnak a mentességi lehetőségek, bevezetésre kerülnek az érintett piacokra vonatkozó információkat tartalmazó táblázatok, és megszűnnek bizonyos tájékoztatási követelmények. Optimalizálják a dokumentumok Bizottsághoz történő továbbítását a dokumentumok továbbításáról szóló új közlemény révén, amely alapértelmezetté teszi az elektronikus bejelentést.⁴¹³

A 2023. szeptember 1-jén hatályba lépő módosítások célja, hogy csökkentsék az összefonódásokkal kapcsolatos értesítés adminisztratív terhét mind a bejelentő felek, mind a Bizottság számára. Tisztázzák, hogy mely ügyeket lehet az egyszerűsített eljárás keretében kezelni, minden ügy vonatkozásában csökkentik az ügyletekről szóló bejelentésekhez szükséges információk mennyiségét, valamint alapértelmezett elektronikus értesítéseket vezetnek be.⁴¹⁴

Az Európai Bizottság 2025. április 1-jén angol nyelven statisztikát tett közzé a fúziós ügyekre vonatkozóan.⁴¹⁵ Ennek legszemléletesebb adatait az alábbi táblázatban szemléltetem:

intézkedések	2021	2022	2023	2024
bejelentések	405	371	356	392
egyszerűsített eljárásban hozott határozatok	309	291	271	351
engedélyezés az I. fázisban	384	354	320	390

⁴¹³ Vas Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara: *Az Európai Bizottság tovább csökkenti a vállalkozások összefonódásával kapcsolatos bürokráciát.* 2023. április 21. Elérhető: <https://vmkik.positive.hu/hirek/az-europai-bizottsag-tovabb-csokkenti-a-vallalkozasok-osszefonodasaval-kapcsolatos-burokraciat>

⁴¹⁴ Európai Unió: *A társaságok közötti összefonódások ellenőrzése.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=legisum%3A126096>

⁴¹⁵ European Commission: *Statistics on Mergers cases.* https://competition-policy.ec.europa.eu/mergers/statistics_en

feltételhez kötött engedélyezés az I. fázis után	7	10	4	5
II. fázisban történő érdemi vizsgálat	7	8	5	3
engedélyezés a II. fázisban	0	0	2	0
feltételhez kötött engedélyezés a II. fázis után	4	2	5	3
I. fázis után visszavont ügyletek	9	8	4	7
II. fázis után visszavont ügyletek	3	4	1	2
tiltó határozatok	0	2	1	0

15. ábra Kimutatás a fúziós ügyekben született döntésekről az Európai Bizottság által 2025. április 1-jén közzétett statisztika alapján

A tiltó határozatok alacsony száma azt is mutatja, hogy a Bizottság számos lehetőséget ad a vállalkozások számára a versenyjogi aggályok kiküszöbölésére, olyan piaci szerkezet megteremtésére, ahol a verseny fennáll. A legtöbb problémás ügyben a vállalatok inkább vállalnak bizonyos kötelezettségeket, hogy a Bizottság engedélyezze az összefonódást, ezért a Bizottság jellemzően csak akkor tiltja meg az összefonódást, ha a felajánlott kötelezettségek nem elegendőek a versenyjogi aggályok eloszlására. A teljes közzétett statisztikát részletesen elemezve, 1990 és 2025 között mindösszesen 33 darab tiltó határozatot hozott a Bizottság, annak ellenére, hogy évente átlagosan több mint 300 összefonódást vizsgál meg.

Az elmúlt évtizedben az ügyletek túlnyomó többsége (mintegy 80%-a) egyszerűsített eljárás keretében bonyolódott le, biztosítva a hatékony és eredményes uniós szintű összefonódás-

ellenőrzési rendszert.⁴¹⁶ A táblázatból kiolvashatók a Bizottság jelzett tapasztalatai is: az ügyletek túlnyomó többségét egyszerűsített eljárás keretében vizsgálták, 2023-ban 271, míg a módosításokat követő 2024-es évben már 351 fúziós ügy volt. Ez csaknem 30%-os növekedést jelent, míg a bejelentések száma csupán 10%-kal lett magasabb. Az első fázisban történő engedélyezés⁴¹⁷ 320-ról 390-re növekedett, ez 22%-os növekedést jelent, amely ugyancsak a vállalkozások együttműködési hajlandóságára utal. A vállalkozásokban tudatosult, hogy az egyszerűsített eljárás kevesebb időt és energiát igényel, mint az, ha a kétfázisú eljárás második szakaszában, korrekciós intézkedések mellett kapják meg a Bizottság jóváhagyását.

Arra a kérdésre, hogy a Bizottság mikor alkalmaz főszabályként egyszerűsített eljárást, a 2023/C 160/01 közlemény II.A.5. pontja ad választ. A kategóriák a következők:

- Két vagy több vállalkozás közös irányítást szerez egy olyan közös vállalkozás felett, amelynek nincs aktuális vagy várható forgalma az Európai Gazdasági Térség (EGT) területén, és az érintett vállalkozások a bejelentés időpontjában nem tervezik az EGT-n belüli eszközök átruházását a közös vállalkozásra.
- Két vagy több vállalkozás közös irányítást szerez egy olyan közös vállalkozás felett, amelynek elhanyagolható az EGT-n belüli tevékenysége. Ez olyan összefonódásokat jelent, amelyek megfelelnek az összes alábbi feltételnek:
  - a közös vállalkozás aktuális éves forgalma és az átadott tevékenységek forgalma, valamint a várható éves forgalom 100 millió eurónál kevesebb az EGT-ben;
  - a közös vállalkozásnak átadni tervezett eszközök teljes értéke 100 millió eurónál kevesebb az EGT területén a bejelentés időpontjában.
- Két vagy több vállalkozás összeolvad, vagy egy vagy több vállalkozás kizárólagos vagy közös irányítást szerez egy másik vállalkozás felett, és az összefonódásban részt vevő felek egyike sem folytat üzleti tevékenységet azonos földrajzi vagy termékpiacon vagy olyan érintett termékpiacon, amely a termelési vagy forgalmazási lánc megelőző (upstream) vagy következő (downstream) szakaszában helyezkedik el egy olyan

---

⁴¹⁶ VIAENE, Hendrik– DIONNET, Stéphane– HUI, Méliissa (2024): Merger Control Laws and Regulations 2024 – European Union. 29 July 2024. Elérhető: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/merger-control-laws-and-regulations/european-union/>

⁴¹⁷ 139/2004/EK rendelet 6. cikk (1) bekezdés

termékpiachoz képest, amelyen az összefonódásban részt vevő valamely másik fél tevékenykedik.

- Két vagy több vállalkozás összeolvad, vagy egy vagy több vállalkozás kizárólagos vagy közös irányítást szerez egy másik vállalkozás felett, és az alább meghatározott feltételek valamennyi valószínű piacmeghatározás esetén teljesülnek:
  - az összefonódásban részt vevő, ugyanazon a termék- és földrajzi piacon üzleti tevékenységet folytató (horizontális átfedésben álló) valamennyi fél együttes piaci részesedése megfelel legalább az alábbi feltételek egyikének:
    - 20%-nál alacsonyabb;
    - 50%-nál alacsonyabb, és a Herfindahl-Hirschman Index (HHI) e piaci koncentrációból eredő növekedése (delta) 150 alatt van.⁴¹⁸
  - az összefonódásban részt vevő valamennyi olyan fél önálló és együttes piaci részesedése, amelyek olyan termékpiacon folytatnak üzleti tevékenységet, amely a termelési vagy forgalmazási lánc megelőző (upstream) vagy következő (downstream) szakaszában helyezkedik egy olyan termékpiachoz képest, amelyen az összefonódásban részt vevő valamely másik fél tevékenykedik (vertikális kapcsolat), megfelel legalább az alábbi feltételek egyikének:
    - 30%-nál alacsonyabb az upstream és downstream piacokon;
    - az upstream piacon 30%-nál alacsonyabb, és az összefonódásban részt vevő, a downstream piacon tevékenykedő felek beszerzési piaci részesedése az upstream inputoknak kevesebb mint 30 %-a;
    - 50 %-nál alacsonyabb mind az upstream, mind a downstream piacokon, a HHI összefonódásból eredő növekedése (delta) 150 alatt van mind az upstream, mind a downstream piacokon, és a piaci részesedést tekintve kisebb vállalkozás azonos az upstream és a downstream piacokon.
- Az utóbb felsorolt esetektől jelentősen egyszerűbb kategória, amikor az egyik fél kizárólagos irányítást készül szerezni egy olyan vállalkozás felett, amelyben már közös irányítást gyakorol. A Bizottság ebben az esetben is egyszerűsített eljárást alkalmaz főszabályként.

---

⁴¹⁸ A HHI-t a piacon jelenlévő valamennyi vállalkozás egyedi piaci részesedése négyzetének összeadásával számítják ki. Lásd: A Bizottság iránymutatása a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló tanácsi rendelet szerint a horizontális összefonódások értékeléséről (HL C 31., 2004.2.5., 5. o.), 16. pont

Fontos megjegyezni, hogy egy összefonódás a közleményben ismertetett kategóriák közül egynél több kritériumnak is megfelelehet, ezért a bejelentőnek érdemes egynél több kategória alapján is benyújtani a bejelentést az összefonódásról.⁴¹⁹ Ha a Bizottság meggyőződik arról, hogy az összefonódás teljesíti az egyszerűsített eljárás kritériumait, akkor általában rövid (rövidített) határozatot bocsát ki. Ugyanez a helyzet azokban a CO-formanyomtatványon bejelentett esetekben is, amelyek nem vetnek fel versenyjogi aggályokat. Az összefonódást ekkor a bejelentés napjától számított 25 munkanapon belül a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánítja a Bizottság. A Bizottság törekszik arra, hogy a rövid határozatot a lehető leghamarabb kiadja annak a 15 munkanapos időszaknak a leteltét követően, amelynek során a tagállamok kérhetik a bejelentett összefonódási ügy áttételét.

Mindazonáltal a 25 munkanapos határidőig terjedő időszakban a Bizottság – amennyiben úgy ítéli meg, hogy ezt helyénvaló lefolytatni – áttérhet a rendes eljárásra, következésképpen vizsgálatokat indíthat és/vagy teljes körű határozatot hozhat. Ebben az esetben a Bizottság, amennyiben nem kapott CO-formanyomtatványon bejelentést, valamely lényeges pont tekintetében hiányosnak minősítheti a bejelentésben szereplő információkat.⁴²⁰ Nemcsak az egyszerűsített eljárásról lehet áttérni a rendes eljárásra, hanem fordítva is: a 2023/C 160/01 közlemény 2.B.8. pontja rugalmassági rendelkezést rögzít a normál eljárásról az egyszerűsített eljárásra való – a bejelentő felek kérésére történő – áttéréshez.

2.5.4.6 Az egyszerűsített eljárás a bináris fogalmi mátrix kötelékében

Az egyszerűsített eljárás tagadhatatlan előnye, ezáltal erőssége az eljárás időtartama. Ideális esetben a kétfázisú eljárás esetén 25 munkanap alatt is befejeződik, de számos lehetősége nyílik a Bizottságnak a határidő meghosszabbítására. Ugyan a Bizottságot az egyszerűsített eljárás alkalmazásakor nem terheli jogszabályi kötelezettség, hogy ettől hamarabb határozatot hozzon,⁴²¹ azonban már a törekvés is értékelendő, miszerint törekszik arra, hogy a rövid határozatot a lehető leghamarabb, a 15 munkanapos időszaknak a leteltét követően kiadja. Az egyszerűsített eljárás jelentősen lerövidíti a versenyhatósági vizsgálat idejét, gyorsabb a döntéshozatal tekintettel arra, hogy csak azokat az összefonódásokat vizsgálják részletesen, amelyeknél valóban felmerül versenyjogi aggály. Csökkentett az adminisztrációs teher, hiszen

---

⁴¹⁹ 2023/C 160/01 II.A.6. pont.

⁴²⁰ 2023/C 160/01 III.D.30. pont.

⁴²¹ VIAENE –DIONNET –HUI (2024) i. m.

az eljárás során kevesebb adatot kell megadni, gyakran előre meghatározott, feleletválasztásos formátumban, amely körülmény egyaránt csökkenti a vállalatok és a Bizottság adminisztrációs- és munkaterheit. Az erősségek között van a költséghatékonyság, ugyanis az egyszerűbb dokumentáció kevesebb ügyvédi és tanácsadói munkadíjjal jár. Ugyancsak erősség az átláthatóság és kiszámíthatóság: a feltételek a közzétett közleményeknek köszönhetően világosak, hozzáférhetőek, a vállalkozások kellő körültekintés mellett előre tudják, hogy jogosultak-e az egyszerűsített eljárásra. Ez növeli a jobbiztonságot az Unión belül.

Gyengeség és egyben veszély lehet, hogy a vállalkozások kevesebb információ megadására kötelesek, a Bizottság kevesebb információhoz jut, így fennáll a veszélye, hogy bizonyos versenyproblémák rejtve maradnak. Azonban a Bizottság a belátása szerint áttérhet a „rendes”, kétfázisos fúziós eljárásra, így ez a veszély elkerülhető. Ugyanakkor ez a rugalmatlanságot is jelent: ha az összefonódás sajátosságai miatt mégis versenyjogi aggály felmerül, a folyamat visszakerülhet a normál eljárásba, ami idővesztést okozhat. A fent ismertetettek tükrében számos kategória esetén kérhető főszabályként egyszerűsített eljárás, azonban még így is korlátozott az alkalmazhatósága, mivel csak olyan összefonódásokra alkalmazható, amelyeknél fel sem merül érdemi versenyjogi aggály. Gyengeség lehet az előzetes konzultáció, egyeztetés hiánya, ami akár félreértésekhez is vezethet.

A lehetőségek oldalán szerepel a jogosultsági kör bővítése, amelynek következtében még több ügy kerülhet gyorsított, egyszerűsített elbírálás alá. A digitális nemzedék számára ugyancsak lehetőség a formanyomtatvány használata, az elektronikus benyújtás és digitális eszközök használata tovább gyorsíthatja és egyszerűsítheti a folyamatot. Az egyszerűsített eljárás lehetőség a nemzetközi harmonizációra is, ugyanis az Unió és a tagállamok közötti eljárások harmonizációja csökkentheti a több országban is jelen lévő vállalkozások adminisztrációs terheit. Lehetőség nyílik az üzleti szfére élénkítésére is, a gyorsabb, kiszámíthatóbb engedélyezés ösztönzőleg hathat a beruházásokra.

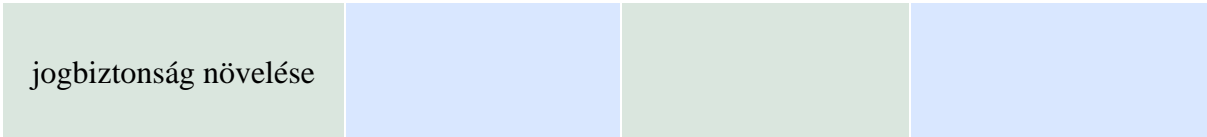
Veszélyt jelent a gyengeségeknél is említett körülmény, a versenyproblémák rejtve maradása, hiszen amennyiben a vizsgálat túl felszínes, előfordulhat, hogy egyes versenyjogi aggályok nem derülnek ki időben, ami végső soron a piac torzulásához vezethet. Innen csak egy lépés a visszaélések veszélye: egyes vállalatok megpróbálhatják az egyszerűsített eljárást arra használni, hogy a problémás, aggályos összefonódások is gyorsan átjuttassanak a Bizottság rostáján. A jobbiztonság növelése mellett jelen van a jogbizonytalanság is, azokban az

esetekben, ha nem egyértelmű, hogy egy fúzió jogosult-e az egyszerűsített eljárásra. Mindezek mellett dehonesztáló is lehet a Bizottság számára, ha egy egyszerűsített eljárásban engedélyezett összefonódás mégis versenyproblémát okoz. Emlékeztetőül, az Illumina és a Grail összefonódásának ellenőrzése során a bírósági ítélet meghozatalát követően a Bizottság versenypolitikáért felelős tagja a bizottsági hatáskör téves megítélése okán is magyarázkodásra szorult.

Az egyszerűsített eljárás és a kézfázisú eljárás viszonylatában az egyszerűsített eljárás a bináris kód szerinti ‘igen’ csoportba tartozik. Az egyszerűsített eljárás fő előnye a gyorsaság, a költséghatékonyság és az adminisztrációs teher csökkentése, de csak akkor működik jól, ha valóban csak az egyszerű, versenyjogi szempontból problémamentes ügyekre alkalmazzák. A rendszeres felülvizsgálat, a jogosultsági kör pontos meghatározása és a digitális eszközök alkalmazása tovább növelheti az eljárás hatékonyságát, miközben a piaci verseny védelme is biztosítható marad.⁴²²

Egyszerűsített fúziós eljárás			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
eljárási időtartam	időveszteség versenyjogi aggály esetén	jogosultsági kör bővítése	egyres versenyproblémák rejtve maradnak
költséghatékonyság	előzetes konzultáció hiánya	nemzetközi harmonizáció	
átláthatóság		adminisztrációs terhek csökkentése	
kiszámíthatóság		üzleti szféra élénkítése és beruházások ösztönzése	

⁴²² A témában tett megállapításaim angol nyelven megjelentek: László SELNICEAN (2025): Merger Control – Simplified Procedure within the Framework of the Binary Dominance Matrix. *Arsboni*, XII. évfolyam, 2024/4. szám, 39–54.

jogbiztonság növelése

16. ábra Az egyszerűsített fúziós eljárás SWOT elemzése

2.5.4.7 Fúziókontroll Magyarországon

Magyarországon a fúziókontrollt, azaz a vállalkozások összefonódásának ellenőrzését szabályozó általános normák a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (Tpv.) VI. Fejezetében található. Az összefonódás-ellenőrzési rendelkezések célja, hogy minden, a gazdaság szempontjából lényeges vállalategyesülést vagy felvásárlást (és egyéb irányításszerzést) versenyfelügyeleti ellenőrzés alá vonjanak. A magyar versenyhatósága, azaz a Gazdasági Versenyhivatal abban az esetben tiltja meg az összefonódást, ha az – különösen gazdasági erőfölény létrehozása vagy megerősítése következményeként – jelentős mértékben csökkenti a versenyt az érintett piacon (ún. versenyhatás-teszt). Ellenkező esetben a versenyre gyakorolt hatásokkal járó hatékonysági előnyök és hátrányok mérlegelése alapján az összefonódást tudomásul veszi a bejelentés alapján hatósági bizonyítvány kiadásával, vagy a bejelentés alapján hivatalból indított eljárás lezárásaként hozott határozatban. A GVH előzetes vagy utólagos feltételt, illetve kötelezettséget is előírhat az összefonódás hátrányos hatásainak mérséklése érdekében (pl. vállalkozásrészek, vagyontárgyak elidegenítésének tilalma, vagy valamely közvetett résztvevő felett gyakorolt irányítás megszüntetése).

A versenyre gyakorolt hatás szempontjából a versenykorlátozó hatás minősítésénél külön jelentőséggel bír, hogy az összefonódás versenytársak közötti (horizontális) vagy pedig eladó-vevő közötti (vertikális). A horizontális összefonódások általában közvetlenül a piaci szerkezet megváltoztatását okozzák, a vertikális összefonódások pedig a kapcsolódó piacokra hathatnak negatívan. Egyes tranzakciók nem sorolhatóak be egyértelműen egyik vagy másik csoportba annak következtében, hogy mind vertikális, mind horizontális jellemzőkkel bírnak. Előfordulhat olyan eset is, amikor nincs olyan piac, amelyen mindkét vállalat jelen van. Az ilyen összefonódásnak is lehetnek káros versenyhatásai. Portfólió hatásról beszélünk, ha egymást kiegészítő áruk gyártói, illetve forgalmazói (szomszédos piacok szereplői) kerülnek egy vállalkozás-csoporthoz. Ebben az esetben ugyanis, ha az egyik vállalkozás-csoport valamely áru(k) piacán magas piaci részesedéssel rendelkezik, akkor az összefonódás

következtében bővülő vállalkozás-csoport más áru(k) piacán képes lehet versenykorlátozó stratégiák (pl. árukapcsolás) alkalmazására.⁴²³

Változtak az összefonódás ellenőrzésére vonatkozó egyes részletszabályok és küszöbszámok is. A módosítások – amelyekkel kapcsolatban 2022 nyarán nyilvános konzultációra is sor került – az eljárások hatékonyságának növelését és az adminisztratív terhek csökkentését célozzák.⁴²⁴ Felülvizsgálták és megemelték a (részben már 18 éve változatlan) bejelentési árbevétel-küszöbszámokat: az eddigi 15 milliárd forintos határ 20 milliárdra, az 1 milliárd forintos pedig 1,5 milliárdra emelkedett [Tpv. 24. § (1) bekezdés]. A módosult küszöbszámok alapján a jövőben várhatóan 10–15%-kal kevesebb tranzakciót kell a GVH-nak bejelenteni, ami nagyban hozzájárul a hazai vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentéséhez. A szemlélet továbbra sem változott, az ügyletiérték-alapú, Németországban és Ausztriában már bevezetett összefonódás-bejelentési küszöbérték továbbra sem alkalmazható.⁴²⁵ Az értékalapú fúziókontroll ideje – feltehetően az ügyleti érték meghatározásában jelen lévő bizonytalanságok okán – még nem jött el.⁴²⁶

A GVH a fenti küszöbszámokat el nem érő összefonódásokat is vizsgálhatja, ha az érintett vállalkozások nettó árbevétele együttesen meghaladja az ötmilliárd forintot, az úgynevezett összefonódás-vizsgálati küszöbértéket, és felvetődik, hogy az összefonódás jelentős mértékben csökkentheti a versenyt. Az érintett vállalkozások az ilyen összefonódásokat önkéntes alapon

---

⁴²³ Gazdasági Versenyhivatal: *Összefonódások – Fúziók.* Elérhető: https://www.gvh.hu/szakmai_felhasznaloknak/osszefonodasok_-_fuziok/6726_hu_osszefonodasok_-_fuziok

⁴²⁴ Gazdasági Versenyhivatal (2023a): *Változások a versenytörvényben: a GVH eszköztára bővül, a cégek adminisztratív terhei csökkennek.* 2023. január 1. Elérhető: <https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2023-as-sajtokozlomenyek/valtozasok-a-versenytorvenyben-a-gvh-eszkoztara-bovul-a-cegek-adminisztrativ-terhei-csokkennek>

⁴²⁵ Az új küszöbértékeket úgy szabták meg, hogy a digitális gazdaság területén az olyan ügyleteket is fúziókontroll tárgyává tegyék, amelyek nem érték el a megállapított forgalmi küszöbértéket amiatt, mert a céltársaság nem rendelkezett számottevő bevétellel, viszont annál nagyobb piaci potenciált képviselt. Emiatt például a WhatsApp Facebook általi felvásárlása elkerülte a fúziókontrollt Németországban és Ausztriában is. A témáról kimerítő részletességgel lásd KLEIN Tamás – TÓTH András szerk. (2018): *Technológia jog – robotjog – cyberjog.* Budapest, Wolters Kluwer.

⁴²⁶ SELNICEAN (2024d) i. m. 479.

bejelenthetik a GVH-nak.⁴²⁷ Bejelentés hiányában a GVH-nak az összefonódás végrehajtásától számított legfeljebb hat hónapig van lehetősége hivatalból történő eljárásindításra.

Az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete⁴²⁸ értelmében 2004 májusától szerint az uniós léptékű összefonódások esetén a rendeletben foglalt küszöbszámoknak eleget tevő vállalkozásoknak az Európai Bizottsághoz kell kérelmüket bejelenteniük, illetőleg az ilyen kérelmet nem a GVH, hanem a Bizottság bírálja el. A Bizottság és a nemzeti versenyhatóságok bizonyos feltételekkel át is adhatják egymásnak az ügyeket.

---

⁴²⁷ Tpv. 24. § (4) bekezdés.

⁴²⁸ A Tanács 139/2004/EK rendelete (2004. január 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete).

2.5.5 ENGEDELMESKEDSZ-E A FELSZÓLÍTÁSNAK? – A DMA HATÁSAI A VITARENDEZÉSRE

A fogyasztóvédelem területén elérhető alternatív vitarendezésről szóló fejezetben elemzett DSA és a versenyjogi megoldásokon belül jelen szerkezeti egység tárgyát képező DMA az Európai Unió digitális szabályozási csomagjának két önálló, de egymást kiegészítő⁴²⁹ rendelete: míg a DSA a digitális szolgáltatások biztonságát, átláthatóságát és a felhasználók jogainak védelmét helyezi előtérbe, addig a DMA a digitális piacokon jelentős befolyással bíró kapuőr platformok versenyt korlátozó magatartásának megelőzésére és a tisztességes piaci verseny biztosítására fókuszál.⁴³⁰

jellemző	DSA	DMA
fókusz	felhasználóvédelem, tartalommoderáció	verseny, piacsabályozás
alkalmazási kör	minden digitális közvetítő szolgáltató, különösen nagy online platformok	kijelölt kapuőr platformok
cél	biztonságosabb digitális tér, alapvető jogok védelme, átláthatóság	verseny élénkítése, piaci erőfölény visszaszorítása, innováció ösztönzése
a szabályozás jellege	<i>ex-post</i>	<i>ex-ante</i>

17. ábra A DSA és a DMA összehasonlító elemzése

2.5.5.1 Változó jogszabályi környezet

A DMA 2022. november 1-jén lépett hatályba, de csak 2023. május 2-ától alkalmazandó. A rendelet ekkor csatlakozott a versenyjogi szabályozáshoz annak érdekében, hogy párhuzamosan, folyamatos ágazati piackontrollként küszöbölje ki az online tér legnagyobb (*big*

⁴²⁹ Key differences between the Digital Markets Act (DMA) and the Digital Services Act (DSA). *Usercentrics*, 9 October 2023. Elérhető: <https://usercentrics.com/knowledge-hub/differences-between-digital-markets-act-and-digital-services-act/#:~:text=fair%20and%20competitive%20digital%20market>

⁴³⁰ European Commission: *The Digital Services Act package*. Elérhető: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package>

tech) vállalatainak káros piaci gyakorlatait.⁴³¹ A tisztességes piaci folyamatok védelme és a versenyjogi szabályok megalkotása mögött országoként és koronként eltérő okok húzódnak meg. A versenypolitika és a versenyjog az EU egyik legfontosabb és legmarkánsabb, egyben legeredményesebb területének számít. Jelentőségét célja adja: annak biztosítása, hogy az egységes belső piac kialakítása érdekében tett tagállami erőfeszítéseket se a magánszféra vállalkozásai, se maguk a tagállamok ne veszélyeztessék vagy tegyék semmissé versenykorlátozó tevékenységükkel vagy intézkedéseikkel. Az uralkodó közgazdasági elképzelések szerint akkor kell tiltani egy magatartást, ha annak eredményeként akár potenciálisan, akár ténylegesen csökken a jólét. Felmerül a kérdés, hogy ez fogyasztói vagy társadalmi jólétsökkenést jelent-e. Az EU esetében a jogalkotó elsősorban a fogyasztói jólét megőrzésére és növelésére helyezi a hangsúlyt.⁴³²

A DMA-t a Bizottság érvényesíti az ügyfelekhez fontos kaput üzemeltető, tartósan erős piaci pozíciót élvező, a belső piacra jelentős hatást gyakorló szolgáltatókkal,⁴³³ azaz az érintett globális óriásplatformokkal szemben,⁴³⁴ azzal, hogy támaszkodik a tagállami hatóságokra is. A Bizottság munkáját egy magas szintű csoport segíti, amelynek elsődleges feladata, hogy tanácsot és szakértelmet nyújtson a DMA végrehajtásával és érvényesítésével kapcsolatban, emellett biztosítsa a rendelet időtállóságát az újonnan megjelenő szolgáltatásokkal és

---

⁴³¹ Gazdasági Versenyhivatal (2023c): *Új jogszabály védi a versenyt és a fogyasztókat a digitális térben*. Elérhető: https://gvh.hu/aktualis_hirek/uj-jogszabaly-vedi-a-versenyt-es-fogyasztokat-a-digitalis-terben

⁴³² GOMBOS Katalin szerk. (2022): *Az Európai Unió versenyjogának alapjai*. Budapest, Wolters Kluwer, 17–20.

⁴³³ Európai Parlament (2021): *Online óriásplatformok szabályozása: indulhat az egyeztetés a Tanáccsal*. 2021. december 15. Elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20211210IPR19211/online-oriasplatformok-szabalyozasa-indulhat-az-egyeztetes-a-tanaccsal>

⁴³⁴ A fejezet megírásának időpontjában 20 online óriásplatform és két nagyon népszerű online keresőmotor szolgáltatásait veszi igénybe havonta legalább 45 millió aktív felhasználó: Alibaba (AliExpress), Amazon Store, Apple AppStore, Booking.com, Facebook, Google Play, Google Maps, Google Shopping, Instagram, LinkedIn, Pinterest, Snapchat, TikTok, Twitter, Wikipédia, YouTube, Zalando, valamint a Pornhub, Stripchat és XVideos, a nagyon népszerű online keresőmotor a Bing és a Google Search. Lásd Európai Bizottság (2023): *A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: a Bizottság nyilvántartásba veszi az online óriásplatformok és a nagyon népszerű keresőmotorok első csoportját*. 2023. április 25., Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_23_2413. Európai Bizottság (2023): *A Bizottság a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály keretében kijelöli az online óriásplatformok második csoportját*. 2023. december 20. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_23_6763

gyakorlatokkal kapcsolatos piaci vizsgálatok terén.⁴³⁵ A csoportot öt nagy európai adatvédelmi, hírközlési, valamint verseny- és fogyasztóvédelmi szervezet alkotja. Ezek egyike az uniós fogyasztóvédelmi együttműködési hálózat (Consumer Protection Cooperation Network),⁴³⁶ amely a GVH-t is delegálta az újonnan létrejövő szakértői testületbe. Ez jelentős fejlemény – a tagsággal járó szakmai elismerés a nemzetközi térnyerés eredményének tekinthető. Rigó Csaba Balázs, a GVH elnöke szerint a tagság lehetőséget ad arra, hogy európai szinten is felhívják a figyelmet az egyes sérülékeny fogyasztói csoportok kiemelt védelmének fontosságára. A Bizottság tanácsadó szakértői testületének tagjaként a GVH fontos szerephez juthat az új digitális piacsabályozás és a párhuzamos jogterületek – így a versenyjogi szabályok – egymást kiegészítő, hatékony érvényesítésének elérésében.⁴³⁷ A Tpv. 36. § (1) bekezdés e) pontja értelmében a GVH elnökének jogköre kibővült a digitális piacok tanácsadó bizottságában és magas szintű szakértői bizottságában való képviseltről való gondoskodással.

A rendelet a másodlagos jogforrások között a legteljesebb uniós aktus, mivel általános hatállyal bír, teljes egészében, minden elemében kötelező, és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban (EUMSZ 288. cikk). Következésképpen implementációjára, transzpozíciójára – mint az irányelvek esetében – nincs szükség, mi több, tilos annak bármilyen transzformációja, a belső nemzeti jog részévé tétele. Ha ugyanis a tagállam saját jogszabályaként akár csak megismételné az uniós rendelet szövegét, azzal megszüntetné annak uniós jellegét, ami az adott normának a nemzeti joggal szembeni elsődlegességét kérdőjelezné meg.⁴³⁸ Azonban a nemzeti

---

⁴³⁵ Európai Bizottság: *Digitális piacokról szóló jogszabály: a Bizottság magas szintű munkacsoportot hozott létre a végrehajtással kapcsolatos tanácsadás és szakértelem biztosítása céljából*. 2023. március 23. Elérhető: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/news/digital-markets-act-commission-creates-high-level-group-provide-advice-and-expertise-implementation>

⁴³⁶ DMA 40. cikk (2) bekezdés: „A magas szintű csoportot a következő európai szervek és hálózatok alkotják: a) az Európai Elektronikus Hírközlési Szabályozók Testülete; b) az európai adatvédelmi biztos és az Európai Adatvédelmi Testület; c) az Európai Versenyhatóságok Hálózata; d) a fogyasztóvédelmi együttműködési hálózat; valamint e) az Audiovizuális Médiaszolgáltatásokat Szabályozó Hatóságok Európai Csoportja.”

⁴³⁷ Gazdasági Versenyhivatal (2023b): *GVH bekerült a digitális piacvédelem uniós szakértői csoportjába*. 2023. március 30. Elérhető: <https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlomenyek/2023-as-sajtokozlomenyek/a-gvh-bekerult-a-digitalis-piacvedelem-unios-szakertoi-csoportjaba>

⁴³⁸ GOMBOS (2019) i. m.

jogszabályi környezetet a rendelethez kell igazítani, meg kell teremteni az azzal való összhangot.⁴³⁹

Ennek értelmében 2023. január 1-jétől több ponton változott a Tpv. A legszembetűnőbb módosítás a XI/D. fejezet beiktatása, amely az „Eljárás az (EU) 2022/1925 európai parlamenti és tanácsi rendelet alkalmazása során” címet viseli. A hatékony jogérvényesítés érdekében a GVH a DMA értelmében kapuörnek minősülő vállalkozásokkal szemben vizsgálatokat folytathat le és egyes vizsgálati cselekmények tekintetében együttműködhet a Bizottsággal.⁴⁴⁰ A módosítás eredményeként a GVH elnöke a feltételezeten jogsértő piaci magatartásnak a magatartást tanúsító vállalkozás általi felülvizsgálata és a jogkövető magatartás elősegítése céljából felszólító levelet küldhet az adott vállalkozásnak [Tpv. 36. § (4) bekezdés *b*) pont].

Változtak az összefonódás ellenőrzésére vonatkozó egyes részletszabályok és küszöbszámok is. A módosítások – amelyekkel kapcsolatban 2022 nyarán nyilvános konzultációra is sor került – az eljárások hatékonyságának növelését és az adminisztratív terhek csökkentését célozzák.⁴⁴¹ Felülvizsgálták és megemelték a (részben már 18 éve változatlan) bejelentési árbevétel-küszöbszámokat: az eddigi 15 milliárd forintos határ 20 milliárdra, az 1 milliárd forintos pedig 1,5 milliárdra emelkedett [Tpv. 24. § (1) bekezdés]. A módosult küszöbszámok alapján a jövőben várhatóan 10–15%-kal kevesebb tranzakciót kell a GVH-nak bejelenteni, ami nagyban hozzájárul a hazai vállalkozások adminisztratív terheinek csökkentéséhez. A szemlélet továbbra sem változott, az ügyletiérték-alapú, Németországban és Ausztriában már bevezetett összefonódás-bejelentési küszöbérték továbbra sem alkalmazható.⁴⁴² Az értékalapú fúziókontroll ideje – feltehetően az ügyleti érték meghatározásában jelen lévő bizonytalanságok okán – még nem jött el.

---

⁴³⁹ 2022. évi LV. törvény végső előterjesztői indokolása – az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról 4. pont.

⁴⁴⁰ Uo.

⁴⁴¹ Gazdasági Versenyhivatal (2023a) i. m.

⁴⁴² Az új küszöbértékeket úgy szabták meg, hogy a digitális gazdaság területén az olyan ügyleteket is fúziókontroll tárgyává tegyék, amelyek nem érték el a megállapított forgalmi küszöbértéket amiatt, mert a céltársaság nem rendelkezett számottevő bevétellel, viszont annál nagyobb piaci potenciált képviselt. Emiatt például a WhatsApp Facebook általi felvásárlása elkerülte a fúziókontrollt Németországban és Ausztriában is. A témáról kimerítő részletességgel lásd KLEIN Tamás – TÓTH András szerk. (2018): *Technológia jog – robotjog – cyberjog*. Budapest, Wolters Kluwer.

Eszköztárának bővítése mellett a GVH új jogköröket is kapott a DMA érvényesítése kapcsán. A Tpv. alapján a GVH versenyfelügyeleti eljárást indíthat annak megállapítására, hogy a jelentős piaci hatású digitális platformszolgáltatók – vagyis a kapuőrök – megfelelnek-e az uniós jogszabályban foglalt kötelezettségeiknek. Vizsgálata eredményeiről a GVH jelentést tesz a kötelezettségek érvényesítéséért felelős bizottságnak [80/S. § (2) bekezdés]. Az Ákr. 8. § (1) bekezdése tételesen felsorolja azokat az eljárásokat, amelyekre nem terjed ki a hatálya. A jogalkotó a kivett eljárások között, e jogszabályhely e) pontjában nevesíti a versenyfelügyeleti eljárást, azonban nincs elvi akadálya annak, hogy a kivett eljárásoknál a jogalkotó visszautaljon az Ákr. szabályaira. A 2023. január 1-jétől beiktatott, „Jogorvoslat a GVH versenyfelügyeleti eljárásában” címmel ellátott XII. fejezet 81/A. §-a szerint a „jogorvoslatra az e fejezetben nem szabályozott kérdésekben az Ákr. rendelkezéseit kell alkalmazni”.

2.5.5.2 Elegendő egy felszólító levél?

Amint azt a dolgozat tárgyánál is rögzítettem, az alternatív vitarendezés gyűjtőfogalma az állami igazságszolgáltatási rendszerrel párhuzamosan működő olyan módszereket foglalja magában, amelyek célja a jogviták megoldása. A felszólító levél is a tágan értelmezett alternatív vitarendezés körébe sorolható eszköz, tekintettel annak alább részletezett jellegére és gyors problémamegoldó célzatára. A felszólító levél *soft law* eszközként segítheti a gazdasági társaságokat a kifogásolható piaci magatartás felülvizsgálatában és módosításában, és rugalmas lehetőséget biztosít a gyanítható versenyproblémák önkéntes orvoslására, ezáltal csökkenti a versenyfelügyeleti eljárással járó időt és terheket mind a hatóság, mind a vállalkozások számára.⁴⁴³ A felszólító levél új jogintézményének meghonosítása révén a GVH-nak új, kiegészítő eszköze lett a versenyfelügyeleti eljárás előtt a potenciálisan jogsértő vállalkozásokkal történő kapcsolatfelvételre. A felszólító levél megküldése nem bír joghatással, a megküldött felszólító levélben a GVH az aggályait közölheti, arra az érintett vállalkozás válaszolhat, vagy adott esetben válasz nélkül felhagyhat jogsértő magatartásával.⁴⁴⁴

A felszólító levél célja tehát az, hogy a GVH feltételezett jogsértés esetén, versenyfelügyeleti eljárás megindítása nélkül, közvetlenül tudja jelezni azokat az aggályait a vállalkozásoknak,

---

⁴⁴³ Gazdasági Versenyhivatal (2023a) i. m.

⁴⁴⁴ 2022. évi LV. törvény végső előterjesztői indokolása – az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról Általános indokolás 4. pont.

amelyek esetében – a feltételezetten jogsértő piaci magatartásnak a vállalkozás általi korrekciója révén – lehetségesnek tűnik a jogkövető magatartás elősegítése.⁴⁴⁵ A Tpv-t módosító törvény végső előterjesztői indokolása szerint a feltételezett jogsértés egyértelműen elhatárolható a Tpv. 67. § (2) bekezdése szerinti valószínűsíthető jogsértéstől – annál ‘enyhébb’, *sui generis* kategória. A versenyfelügyeleti eljárás megindításának feltételeként meghatározott valószínűsíthető jogsértésről akkor beszélünk, ha a GVH-nak olyan jellegű információk és bizonyítékok állnak rendelkezésére, amelyek alapján már megalapozottan valószínűsíthető, hogy egy vállalkozás magatartása jogsértő. A valószínűsítés egzaktan körülhatárolható: a bizonyosság alacsonyabb szintjét jelenti.⁴⁴⁶

Ha a jogsértés ténye még nem valószínűsíthető, akkor versenyfelügyeleti eljárás megindítására sincs lehetőség. Ha azonban a GVH olyan piaci folyamatokat észlel, amelyek alapján a jogsértés a valószínűsíthetőség szintjét el nem érő mértékben feltételezhető, akkor az elnöknek a felszólító levél kibocsátása útján lehetősége nyílik aggályainak a vállalkozással való közlésére a versenyfelügyeleti eljáráson kívül, önkéntes alapú párbeszéd kezdeményezésére a vállalkozással, így ösztönözve a jogkövető magatartást. Fontos kiemelni, hogy mivel a felszólító levél nem kapcsolódik versenyfelügyeleti eljáráshoz, megküldése nem tekinthető a jogsértés megállapításának. A jogsértés megállapítására továbbra is csak versenyfelügyeleti eljárás keretében kerülhet sor. A felszólító levél arra is lehetőséget teremt, hogy a vállalkozás a GVH aggályjaival kapcsolatos álláspontját válaszlevél útján, önkéntes jelleggel részletesen kifejtse. A válaszadásra legalább 45 nap – kisvállalkozások esetén legalább 60 nap – áll rendelkezésre, figyelembe véve, hogy elképzelhető, a vállalkozás a felszólító levéllel szembeül először a lehetséges jogsértés tényével, így megfelelő időt kell biztosítani számára a kapcsolódó iratanyag összegyűjtésére, jogi képviselő megkeresésére és az önkéntes válasz előkészítésére. A Tpv. 36. § (4d) bekezdésének előírása szerint a GVH évente, piaconkénti bontásban közzéteszi, hogy milyen feltételezett jogsértések és érintett piacok tekintetében került sor felszólító levél kiküldésére, de az érintett vállalkozásokat nem nevezi meg, mivel – bár

---

⁴⁴⁵ Az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LV. törvény 74. §-ához fűzött végső előterjesztői indokolás 4. pont.

⁴⁴⁶ POLAUF Tamás szerk. (2018): *Versenyjogi kártérítési perek. Kézikönyv a joggyakorlat számára*. Budapest, Wolters Kluwer. 356.

jogkövetkezéssel nem jár – a felszólító levél negatívan befolyásolhatja a vállalkozás piaci és üzleti helyzetét (például a befektetőkben bizalmatlanságot keltve).⁴⁴⁷

A felszólító levél intézménye az uniós jogból is ismerős lehet, gondoljunk csak a kötelezettségzegési eljárás⁴⁴⁸ első hivatalos aktusára, a figyelmeztető levélre (*letter of formal notice*).⁴⁴⁹ A figyelmeztető levél a problémák korai rendezését segíti elő, célja az, hogy az uniós joggal összhangban mielőbb megoldás szülessen a problémára, mégpedig anélkül, hogy hivatalos kötelezettségzegési eljárás indulna.⁴⁵⁰ A lojalitási klauzula generális szabályként írja elő a tagállamok számára az uniós jog megtartásának kötelezettségét [EUSZ 4. cikk (3) bekezdés]. Ha egy tagállam e generálklauzulába ütköző magatartást tanúsít, akkor az uniós jog öre, a Bizottság, lehetőséget kap fellépni a jogsértő tagállammal szemben. Ha a Bizottság észleli az uniós jog esetleges megsértését, panaszt kap róla vagy egyéb módon a tudomására jut, megpróbálja az érintett tagállammal párbeszéd keretében, diszkrecionális jogkörében eljárva, az EU Pilot rendszeren keresztül gyorsan rendezni a problémát. Ebben az informális eljárási fázisban a Bizottság először figyelmeztető levelet küld a tagállamnak, amelyben körülírja a jogsértést, és tipikusan tízhetes határidőt szab az írásbeli észrevételek megtételére. A tagállamnak kötelessége reagálni erre a levélre – az EU Pilot rendszer a tagállamok és a Bizottság közötti konstruktív kommunikációt feltételez.⁴⁵¹

A reakció kétféle lehet: a tagállam vagy elismeri a jogsértést és vállalja a sérelmes helyzet orvoslását, amivel megakadályozhatja az eljárás folytatását, vagy nem ismeri el a jogsértést. Az utóbbi esetben a Bizottságnak tényszerű vagy jogi tájékoztatást, valamint érveket tartalmazó részletes iratot kell küldenie, amelyben megkísérli meggyőzni a Bizottságot arról, hogy a tényleges helyzet nem ellentétes az uniós joggal, és nincs olyan szerződészegési helyzet, amely

---

⁴⁴⁷ Végső előterjesztői indokolás.

⁴⁴⁸ A kötelezettségzegési eljárásról lásd részletesen: Endre ORBÁN – Katalin GOMBOS (2025): The CJEU's Infringement Procedure and Its Enforcement Mechanism. *Hungarian Yearbook of International Law and European Law*, Vol. 13 (2025), 231–250.

⁴⁴⁹ C-350/02. sz. Bizottság kontra Hollandia [21]. A felrótt kötelezettségzegés első rövid összefoglalásából áll, és hasznos lehet az indokolással ellátott vélemény megértéséhez.

⁴⁵⁰ European Commission: *Infringement procedure*. Elérhető: https://commission.europa.eu/law/application-eu-law/implementing-eu-law/infringement-procedure_en?prefLang=hu#stages-of-an-infringement-procedure

⁴⁵¹ Daniele De BERNARDIN: Minden, amit az EU-s kötelezettségzegési eljárásokról tudni kell. *European Data Journalism Network*, 2019. október 24. Elérhető: <https://bit.ly/3W7J4LK>

miatt a tagállammal szemben bármilyen további intézkedés megtételére kellene sort keríteni. Ha a tagállam kellően nyomós érveket tud felsorakoztatni igaza alátámasztására, az eljárás befejeződhet, ha viszont a Bizottság nem fogadja el az érveket, és az általa tűzött határidő is eredménytelenül telik el, újabb aktusra jogosult:⁴⁵² a második bizottsági levél az indokolt vélemény (EUMSZ 258. cikk). Az indokolt vélemény tartalmazza az összes olyan tényt és jogi indokot, amelyre a Bizottság a tagállam jogsértését alapozza, valamint a jogsértés megszüntetésére indokoltnak tartott intézkedéseket és a helyzet orvoslására vonatkozó elképzeléseket is.

A felszólító levél ugyanazt a célt szolgálja, mint a figyelmeztető levél [Tpvt. 36. § (4)–(4d) bekezdés]. Ahogyan a Bizottság figyelmeztető levél útján kívánja a tagállamokat az uniós jog betartására ösztönözni, úgy a GVH az elnöke nevében küldött felszólító levél révén segíti elő a vállalkozások jogkövető magatartását. A Bizottság a figyelmeztető levélben, a GVH pedig a felszólító levélben ismerteti a feltételezetten jogsértő magatartást. Azonban a válaszadási kötelezettség szempontjából eltér a két jogintézmény: míg a tagállam köteles reflektálni a figyelmeztető levélben foglaltakra, addig a vállalkozás számára csupán önkéntes a válaszadás a felszólító levélre. A reagálás hasonló lehet: ha a tagállam vagy a vállalkozás elismeri a jogsértést, jelezheti, milyen lépéseket tett vagy kíván tenni a jogkövető magatartás helyreállítása érdekében, és ellenkező esetben is ismertetheti a levélben foglaltakkal kapcsolatos álláspontját. A felszólító levelet *soft law* eszközként definiáltuk, és a figyelmeztető levél is tekinthető *soft law* jellegű instrumentumnak, azzal a megkötéssel, hogy bár a kötelezettségszegési eljárás első hivatalos aktusának tartjuk, a Bizottság informális, a tájékozódást célzó eljárási fázisának keretében történik.

A válaszadás csak lehetőség és nem kötelezettség a vállalkozás számára. Mindazonáltal fontos kiemelni, hogy ha a GVH észlelése a valószínűség magasabb fokára jut és a közérdek védelme szükségessé teszi, akkor a GVH köteles a versenyfelügyeleti eljárás keretében vizsgálatot elrendelni. Az azt lezáró jelentés alapján az eljáró versenytanács előzetes álláspontot alakít ki, ami a kötelezettségszegési eljárás második aktusának, az indokolt véleménynek feleltethető meg, arra figyelemmel, hogy tartalmazza a megállapított tényállást, az azt alátámasztó bizonyítékokat, a tényállás értékelését, a döntés meghozatalához szükséges szempontok és

---

⁴⁵² A témáról lásd figyelemreméltó részletességgel GOMBOS (2019) i. m.

következtetések lényegét, valamint az esetleges bírság kiszabása körében figyelembe kell venni a kívánt szempontoknak az ismertetését is [73. § (1) bekezdés]. E jogintézmény célja, hogy az eljárás alá vontak a vizsgálati jelentés egyidejű megküldésével megismerjék a hatóság álláspontját, amivel kapcsolatban a szükséges, vitatott körben és kérdésekben ellenbizonyítással vagy kifogással élhetnek.⁴⁵³

A törvénymódosítás felhatalmazást biztosított a GVH-nak, hogy versenyfelügyeleti eljárást indítson annak megállapítására, hogy a DMA értelmében vett kapuőr vállalkozás teljesíti-e a rendelet 5–7. cikke szerinti kötelezettségeit. A módosítás a versenyfelügyeleti eljárás általános szabályaitól eltérő rendelkezésként rögzíti az ilyen típusú lezáró döntés tartalmát és formáját,⁴⁵⁴ és az eljárás lezárásaként a vizsgálónak a jelentés Bizottság részére történő átadásáról szóló végzésével zárul [80/S. § (2) bekezdés].

Álláspontom szerint érdemes élni a felszólító levélre adott önkéntes válaszadás lehetőségével, mivel a Tpv. 73. § (3) bekezdése értelmében az előzetes álláspont megküldése előtt a nyilatkozattétel nem minden esetben lehetséges, az eljáró versenytanács – az eljárás eredményes lezárása érdekében – mérlegelheti, hogy a vizsgáló jelentését megküldi-e a vállalkozásnak észrevételezés vagy nyilatkozattétel céljából. Ellenkező esetben – ha az eljárást nem szüntették meg, és nem állapítható meg az sem, hogy a magatartás nem jogsértő – a vállalkozás az eljáró versenytanács által megállapított, az előzetes álláspont megküldésétől számított legfeljebb 30 napos határidőn belül élhet ugyanezekkel a lehetőségekkel. E határidő lényegesen rövidebb, mint a felszólító levélhez kapcsolódóan meghatározott 45, illetve 60 napban – a végső előterjesztői indokolásban foglaltak alapján méltányosan, a vállalkozások érdekeit figyelembe véve – meghatározott határidő. Egyebekben a vállalkozás az egyezségi eljárás (73/A. §) és a kötelezettségvállalás keretében (75. §) meghatározott módon hozhatja összhangba magatartását az alkalmazandó jogszabályi rendelkezésekkel. A felszólító levélre adott válasz mellőzése esetén a vállalkozás nemcsak egy lehetőséget, hanem jelentős felkészülési időt is veszíthet.

---

⁴⁵³ Kúria Kfv.VI.37.232/2011/13. Az ítéletet hivatkozva JUHÁSZ Miklós – RUSZTHINÉ Juhász Dorina – TÓTH András szerk. (2014): *Kommentár a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényhez*. Budapest, Gazdasági Versenyhivatal – HVG-ORAC. 603.

⁴⁵⁴ Az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LV. törvény 73. §, 76. §, 82. §, 87–90. §-ához fűzött végső előterjesztői indokolás.

2.5.5.3 A felszólító levél értékelése a bináris fogalmi mátrixban

Az online platformok lehetővé teszik a vállalkozások számára a felhasználók minél szélesebb körű elérését az egész EU-ban, megkönnyítik a határokon átnyúló kereskedelmet, valamint teljesen új üzleti lehetőségeket kínálnak az EU-ban működő számos vállalat számára,⁴⁵⁵ ugyanakkor ez nagyobb ellenőrzést kíván. Ám a fokozatosság elvét nem téveszthetjük szem elől, mivel egyes, feltételezeten jogsértő piaci magatartások esetén csupán egy *soft law* jellegű felszólító levél is önkéntes jogkövetésre sarkallhatja a vállalkozásokat, míg szélsőségesebb esetekben a közérdek védelme érdekében a versenyfelügyeleti eljárás elkerülhetetlen.

A viszonyítási alapot képező figyelmeztető levél intézményéhez visszatérve, a kötelezettségszegési ügyekben hozott bizottsági határozatokkal kapcsolatos információk hozzáférhetők az interneten,⁴⁵⁶ azonban hasonló nyilvántartás az EU Pilot rendszer vonatkozásában nem érhető el. Ugyanakkor a Bizottság évente közzéteszi az EU Pilot rendszer eredményeit. Az uniós jog alkalmazásának nyomon követéséről szóló éves jelentés szerint 2021-ben 246 új ügyet regisztráltak, 223-at dolgoztak fel vagy zártak le, és csupán 18 ügyben folytatták le a kötelezettségszegési eljárást az EU Pilot párbeszéd befejezését követően.⁴⁵⁷ Az EU Pilot rendszer hivatkozott statisztikai alapján összességében hatékony és sikeres az együttműködés a Bizottság és a tagállamok között, azonban az eredmények eltérők lehetnek a különböző tagállamokban, és függenek attól is, hogy az egyes tagállamok milyen mértékben képesek az uniós jog betartását és alkalmazását garantálni.

Vajon a figyelmeztető levélhez hasonlóan hatékony lesz a felszólító levél jogintézménye is? És hány alkalommal követi majd versenyfelügyeleti eljárás a felszólító levelet? A felszólító levél erőssége és gyengesége egyaránt a *soft law* jellege, nem jelenti a jogsértés megállapítását, ám elősegíti a versenyjogi szabályok betartását, a válaszadás önkéntes és nem kikényszeríthető. A címzett vállalkozást nem terheli a válaszadás és a magatartás módosításának kötelezettsége, ami csökkentheti a hatékonyságot. A vállalkozások számára lehetőséget nyújt a kifogásolt

---

⁴⁵⁵ DMA (1) preambulumbekkezdés.

⁴⁵⁶ Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság munkája. Európai Bizottság.* Elérhető: https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/?lang_code=en

⁴⁵⁷ European Commission: *EU Pilot.* Elérhető: https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/enforcement-tools/eu-pilot_en

magatartás önkéntes korrekciójára,⁴⁵⁸ így elkerülve a szankciókat és a jóhírnevének károsodását. Az önkéntes válaszadás akkor jelenthet veszélyt, ha a vállalkozás az önkéntes jelzöt szó szerint értelmezi, és a válaszadást jogi képviselő közreműködése nélkül készíti elő.

Az erősségek oldalán szerepel a többletként értékelendő felkészülési idő biztosítása, abban az esetben, ha vállalkozás a felszólító levéllel szembesül először a lehetséges jogsértés tényével. Ahogy a latin mondás tartja: „[a]ki időt nyer, életet nyer.”⁴⁵⁹ Az idő tényező a lehetőségek oldalán is szerepel: a vállalkozás az eljáró versenytanács által megállapított, az előzetes álláspont megküldésétől számított legfeljebb 30 napos határidőn belül élhet az észrevételezés vagy nyilatkozattétel lehetőségeivel, amely határidő lényegesen rövidebb, mint a felszólító levélhez kapcsolódóan meghatározott 45, illetve 60 napban meghatározott határidő, a felszólító levél előmozdítja az együttműködést. Az erősségek között szereplő idő- és költséghatékonyság a GVH számára is előny: viszonylag alacsony társadalmi költségek mellett képes azonnal és közvetlenül hatást gyakorolni a piaci folyamatoknak a piaci verseny és a fogyasztói érdekek védelme szempontjából kedvező befolyásolása érdekében,⁴⁶⁰ elkerülve a hosszadalmas versenyfelügyeleti eljárásokat.

Gyengességként értékelem a korlátozott jogi mércét, ugyanis a feltételezetten jogsértő piaci magatartás a valószínűsíthető jogsértéstől ‘enyhébb’, *sui generis* kategória, így a beavatkozás esetenként megalapozatlan lehet. Ugyancsak gyengeség a névtelenség: a GVH évente, piaconkénti bontásban közzéteszi, hogy milyen feltételezett jogsértések és érintett piacok tekintetében került sor felszólító levél kiküldésére, de az érintett vállalkozásokat nem nevezi meg. A vállalkozások nevének eltitkolása csökkentheti a versenyjogi jogsértéstől való visszatartó erőt, és kétségbe vonja az eljárás hatékonyságát. Az éves lista közzététele ugyanakkor lehetőség is, a piaci szereplők tájékoztatása a gyakori jogsértésekről elősegíti magatartásuk proaktív módosítását.

---

⁴⁵⁸ Gazdasági Versenyhivatal: *Tájékoztató a Tpv. 36. § (4) bekezdése szerinti felszólító levélről*. 3. pont Elérhető: [https://www.gvh.hu/pfile/file?path=%2Fszakmai_felhasznaloknak%2Ftajekoztatok%2FTajekoztato_a_Tpv. sz erinti_felszolito_levelrol.pdf&inline=true](https://www.gvh.hu/pfile/file?path=%2Fszakmai_felhasznaloknak%2Ftajekoztatok%2FTajekoztato_a_Tpv._szerinti_felszolito_levelrol.pdf&inline=true)

⁴⁵⁹ Qui habet tempus, habet vitam.

⁴⁶⁰ Uo. 4. pont.

Lehetőségnek tekintem az eszköz rugalmasságát, olyan kisebb piaci szereplők esetén is alkalmazható, amelyek esetében a versenyfelügyeleti eljárás indokolatlan lenne.

Ahogy arra utaltam, veszély, hogy a nem kötelező jelleg miatt a vállalkozások nem veszik feltétlenül komolyan a felszólító levélben foglaltakat. Emellett a feltételezetten jogsértő piaci magatartás mint korlátozott jogi mércét tágan és egyúttal kétértelműen értelmezhető, ezáltal bizonytalanságot ébreszthet a vállalkozásokban.

Néhány év távlatából nem lehet még messzemenő következtetéseket levonni, azonban a megfelelő tapasztalat birtokában a felszólító levél is elfoglalja helyét a bináris fogalmi mátrixban. Összességében a felszólító levél hatékony eszköz lehet a versenyjogi szabályok betartásának előmozdítására, azonban hatékonysága függ egyrészt a vállalkozások együttműködési hajlandóságától, másrészt a GVH kommunikációs stratégiájától. Megelőlegezve a jogintézmény eredményességét, a bináris fogalmi mátrix 'igen' csoportjába helyezem azt.

A GVH felszólító levele			
erősségek	gyengeségek	lehetőségek	veszélyek
<i>soft law</i> jelleg	<i>soft law</i> jelleg	magatartás proaktív korrekciója	válaszadás jogi kompetencia hiányában
fokozatosság	önkéntes, nem kikényszeríthető válaszadás	rugalmas	
önkéntes jogkövetésre sarkallhat	korlátozott jogi mércé		
költséghatékonyság	alacsony visszatartó erő		
gondolkodási többletidő	anonimitás		

18. ábra A GVH felszólító levelének értékelése a SWOT-elemzés tükrében

2.5.5.4 *Hogyan lehet lépést tartani a fejlődéssel?*

A kapuőr fogalmát 1947-ben Kurt Lewin alkotta meg a táplálkozási szokások megváltoztatásához kapcsolódóan, a csoport egészségét érintő döntések és a döntést hozó személy jelölésére alkalmazta. Később David Manning White átültette a kifejezést a kommunikációra, hasonlóságot találva a háziasszonyok döntési jogköre és a szerkesztői munka között: álláspontja szerint valójában a szerkesztő ugyanazt a szerepkört tölti be egy újságnál, mint egy háziasszony, aki dönt arról, hogy mi kerüljön a családi asztalra. Bruce Westley és Malcolm S. MacLean tovább finomította a kapuőrök fogalmát azzal, hogy szerintük egyfajta sajátos közvetítői szerepet töltenek be az események és a társadalom között azáltal, hogy a hírekből a közönség szükségletei szerint válogatnak. A kifejezés azután beépült a modern médiakommunikációs terminológiába is.⁴⁶¹ A DMA értelmében a kapuőr olyan vállalkozás, amely jelentős hatást gyakorol a belső piacra, továbbá olyan alapvető platformszolgáltatást nyújt, amely fontos kapuként szolgál az üzleti felhasználók számára a végfelhasználók eléréséhez; illetve megszilárdult és tartós pozíciót élvez működése során, vagy a közeljövőben várhatóan ilyen pozícióra tesz szert.⁴⁶²

Felmerül a kérdés, a Bizottság hogyan fogja biztosítani, hogy a DMA lépést tartson a digitális ágazat gyors fejlődésével. Az alapvető platformszolgáltatások igen gyorsan változó és összetett technológiai jellege a kapuőrök jogállásának rendszeres felülvizsgálatát igényli, beleértve azokat is, akik a közeljövőben kerülnek majd megszilárdult és tartós pozícióba a műveleteiket tekintve [(30) preambulumbekzdés].

Annak érdekében, hogy a kapuőrökre vonatkozó új szabályok lépést tartsanak a digitális piacok gyors ütemű változásaival, a Bizottság piaci vizsgálatokat fog végezni, amelyek alapján újabb vállalkozásokat minősíthet kapuőrnek, szükség esetén frissíteni fogja a kapuőrnek minősített platformok kötelezettségeit, és ha kell, további intézkedéseket hoz a DMA-ban foglalt rendszerszintű sérelmének orvoslására.⁴⁶³ Az Európai Bizottság 2023. szeptember 6-i

---

⁴⁶¹ GELLÉN Klára (2022): A keresőmotorok és az átláthatóság követelménye fogyasztóvédelmi jogi nézőpontból. *In Medias Res*, 2022/1., 109–121.

⁴⁶² DMA 3. cikk.

⁴⁶³ Európai Bizottság: *A digitális piacokról szóló jogszabály: a tisztességes és nyitott digitális piacokért*. Elérhető: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-markets-act-ensuring-fair-and-open-digital-markets_hu

döntésével első alkalommal minősített kapuórré hat szolgáltatót: az Alphabetet, az Amazont, az Apple-t, a ByteDance-t, a Metát és a Microsoftot.⁴⁶⁴ 2024. május 13-án a Bizottság a Bookingot is kapuórnek jelölte ki.⁴⁶⁵ Ha figyelembe vesszük, hogy az internetre csatlakoztatott és így az online tartalomfogyasztásra használt eszközeink túlnyomó részén az Apple (iOS) illetve a Google (Android) operációs rendszere fut és e szolgáltatók alkalmazásboltja határozza meg, hogy mely alkalmazásokhoz férhetünk hozzá a készülékünkön, könnyű belátni, hogy milyen fontos, valódi kapuór szerepet töltenek be ezen szolgáltatók.⁴⁶⁶

A DMA 40. cikkében említett magas szintű csoport az új szolgáltatásokkal és gyakorlatokkal kapcsolatos piaci vizsgálatok során szakmai segítséget nyújt a Bizottságnak annak megítéléséhez, hogy szükség van-e a DMA-ban foglalt szabályok módosítására, hatályon kívül helyezésre vagy új szabályok beillesztésére annak biztosításához, hogy a digitális piacok EU-szerte versengők és tisztességesek legyenek [40. cikk (7) bekezdés]. Ahogy már korábban is utaltam rá, e rendelkezéssel az uniós jogalkotó a DMA időtállóságát biztosíthatja.⁴⁶⁷

---

⁴⁶⁴ Európai Bizottság (2023): *A digitális piacokról szóló jogszabály: a Bizottság kijelölt hat „kapuórt”*, 2023. szeptember 6., https://hungary.representation.ec.europa.eu/digitalis-piacokrol-szolo-jogszabaly-bizottsag-kijelolt-hat-kapuort-2023-09-06_hu

⁴⁶⁵ European Commission: *Gatekeepers*. Elérhető: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/gatekeepers_en

⁴⁶⁶ BARTÓKI-GÖNCZY Balázs (2018): *Az online közvetítő szolgáltatók mint az információhoz való hozzáférés új kapuőrei*. Doktori értekezés. 167.

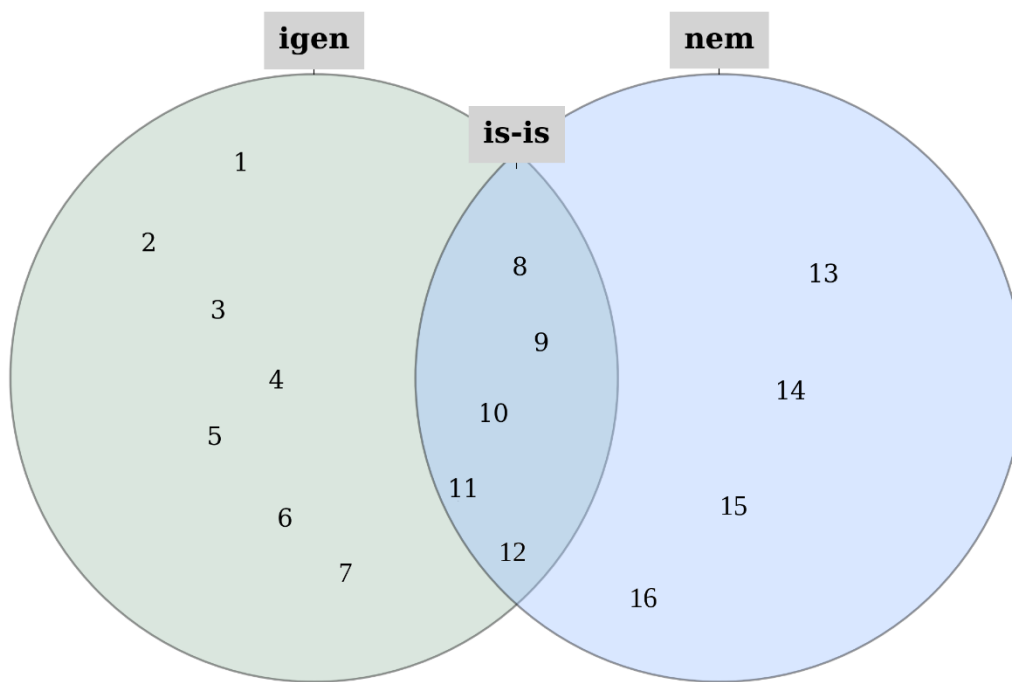
⁴⁶⁷ SELNICEAN (2024d) i. m. 484.

3. JOGIPOZITÍVUM-TESTZT

Disszertációm tudományos eredményeként a jogipozitívum-tesztet jelöltem meg. Ennek értelmében a bináris fogalmi mátrix elmélet alapján egy olyan tesztet hoztam létre, amely megmutatja, hogy az alternatív vitarendezés a jogi pozitívumai alapján mely esetekben szükséges, lehetséges és lehetetlen, ezáltal világos kategóriatani besorolásba rendezem a különböző alternatív vitarendezési eszközöket és előrejelezhetővé válik az új alternatív vitarendezési módszerek eredményessége is a karakterisztikájuk alapján. Első hipotézisem kiindulópontja egy saját fogalmi mátrix létrehozása volt a vitarendezési módszerekről. Igazolom azt a hipotézisemet is, hogy az eljárások a bináris kód tesztel azonosíthatók és a jogvédelmi hatékonyságuk igazolható. Az elemzett eljárásokat Venn-diagramon szemléltettem.

igen	is-is	nem
1. beruházásvédelem	8. bírósági közvetítés	13. OVR-platform
2. Pénzügyi Békéltető Testület eljárás	9. közvetlen fizetési felszólítás [Mt. 285. § (2) bek.]	14. Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat
3. 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozaton alapuló egységes állami kártalanítás	10. fizetési meghagyás	15. <i>follow-on</i> önkéntes vitarendezés
4. egészségügyi közvetítői eljárás	11. békéltető testületi eljárás	16. peren kívüli DSA vitarendezési testületek
5. kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika	12. kétfázisú fúziós eljárás	
6. egyszerűsített fúziós eljárás		
7. GVH felszólító levele [Tpvt. 36. § (4)-(4d) bek.]		

19. ábra Az egyes vitarendezési módok elhelyezése a bináris fogalmi mátrixban

20. ábra A bináris fogalmi mátrix ábrázolása Venn-diagramon

3.1. AZ 'IGEN' (SZÜKSÉGES) CSOPORTBA TARTOZÓ ELJÁRÁSOK

A bináris kód szerinti 'igen' csoportba tartozó eljárások esetén nincs szükség az állami igazságszolgáltatás által nyújtott garanciarendszerre, a hatékonyság anélkül is megvalósul. Ebben a csoportban az alternatív vitarendezés *sui generis* módszerként alkalmasabb a konfliktusok megoldására, mint az állami igazságszolgáltatás. A társadalomban kialakuló újabb élethelyzetekre a jogalkotás sokszor csak késve tud reagálni, „kullog a digitalizálódó világ után”,⁴⁶⁸ azonban az alternatív vitarendezés lehetőségei e helyzetekben gyorsabb, rugalmasabb, sok esetben 'jogon túli' megoldásokat képesek adni. Az itt található mechanizmusok igazolják azt a hipotézisemet, hogy az alternatív vitarendezés módozatai egyes esetekben teljes mértékben helyettesíthetik a peres eljárást. A fejlett társadalomban az objektíve létező és időről időre élesen jelentkező érdekellentéteket a felek békés úton, tárgyalásokkal is képesek rendezni.

Uniós viszonylatban veszélyt jelent az a feloldani vélt bizonytalanság, hogy az uniós jog vagy a tagállamok közötti beruházásvédelmi megállapodások élveznek-e elsőbbséget. Ugyanakkor a besorolás során hangsúlyos volt az az erősség, hogy az azokhoz kapcsolódó alternatív vitarendezési mechanizmusok jellemzően valódi arbitrációs típusú eljárások. Önmagában a választottbírói eljárás a gazdasági élet szereplői számára elérhető leghatékonyabb, a szakirodalom által figyelemreméltó részletességgel már feldolgozott, a rendes bírósági eljárással leginkább párhuzamba állítható, ám a hangsúlyt a gazdasági racionalitásra helyező alternatív vitarendezési eljárás, amelynek jelentőségét az sem csorbítja, hogy kifejezetten nem tárgya az uniós szabályozásnak, ennél fogva különálló jellemzőként a disszertációnak sem. Szükséges kiemelni a kiszámíthatóságot és a transzparenciát, ugyanis a beruházásvédelmi jogvitákban hozott és mindenki számára elérhető döntések száma nő, a korábbi döntések segítséget nyújthatnak, és a már kialakult gyakorlattól történt eltérés indokolással ellátott.

A disszertációban kifejtett empirikus eredmények alapján egyértelműen ide sorolható a Pénzügyi Békéltető Testület eljárása. Napjainkban impresszív a megegyezéssel végződő esetek aránya, a rövid eljárási időtartam, különösen annak fényében, hogy az eljárás teljesen ingyenes a fogyasztók számára, sem eljárási díjat, sem illetéket nem kell fizetni (költségkímélő), ráadásul a jogi képviselő sem kötelező. Itt sem hagyhatók figyelmen kívül a társadalmi és jogi környezetben lezajlott változások, ugyanis a 2008-as globális pénzügyi világválságot követően

---

⁴⁶⁸ PARTI (2026) i. m.

a PBT a DH2. törvényben meghatározott szerepe alapján nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, az idő tényező okán kevesen vették igénybe, és a 'nem' csoportban kifejtettek szerint ebben az esetben a legkevésbé hatékony az alternatív vitarendezés. A PBT-nél rajzolódik ki a legélesebben a hipotézisem {[a]z állami igazságszolgáltatás és az alternatív vitarendezés együttesen teremtenek meg egy 21. századi jogvédelmet, kiegészítik, és nem kizárják egymást. Hatékonyabban működik az állami igazságszolgáltatás, ha a vitarendezés egy része 'out of the box' elven működik.} igazolása is. A kötelezést tartalmazó határozat, illetve ajánlás ellen fellebbezésnek nincs helye, azonban a kézbesítésétől számított tizenöt napon belül benyújtott keresettel annak hatályon kívül helyezése kérhető a bíróságtól. E döntések elleni keresetek túlnyomó része a PBT éves beszámolója által igazoltan azonos, a digitális világ kihívásaiból eredő problémakör köré csoportosulnak (kiber csalás), amelyben a helyes gyakorlat kialakításához elengedhetetlen a magyar legfőbb bírói fórum iránymutatása a valódi 21. századi jogvédelem biztosítása érdekében. A PBT eljárása nem szorítja ki az állami igazságszolgáltatás módszereit.

A stabil vérvérvénymérettől HCV vírussal megfertőződött veleszületett vérzékenységekben szenvedő állampolgárok 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozaton alapuló egységes állami kártalanítása egy igen szűk és elnevezéséből eredően is speciális automatizmuson alapuló eljárás. Számos előnye van: méltányos, az eljárás és a jóvátételhez való hozzájárulás egyaránt gyors, nem igényel sem jogi képviselőt, sem az egészségügyi jogvitáknál megszokott hosszadalmas bizonyítást, a járadékok összege inflációkövető, a rendszer jogszabályi keretek között, pontosan, világosan szabályozott és feltétel nélküli. Ugyanakkor a gyengeségek oldalán hangsúlyosan szerepel, hogy az egyszeri összegek gazdasági helyzetéhez igazításáról nem rendelkezett a jogalkotó, és itt kerül előtérbe ismét az állami igazságszolgáltatás párhuzamos szerepe: a rendeletben meghatározott fertőzött személy nincs elzárva a peres igényérvényesítéstől, lehetősége van bírósági igényérvényesítésre, ha a megjelölt összegeket nem tartja elfogadhatónak.

Nem volt ennyire egyértelmű az értékítélet az egészségügyi közvetítői eljárás tekintetében, ám az alábbi a mérlegelés eredményeként az első csoportba soroltam. Előtérbe került a józan mérlegelés. Megítélésem szerint, mielőtt a beteg polgári peres eljárásban érvényesíti igényét az egészségügyi szolgáltatóval szemben, mindenképpen érdemes a „békésebb” megoldások valamelyikét igénybe venni, figyelemmel arra, hogy a végrehajtható határozat meghozataláig – a hosszú és alapos bizonyítási eljárás okán – a perkoncentráció elveinek megfelelően eljárva is

évek telhetnek el. Az egészségkárosodással, vagy súlyosabb esetekben a halál bekövetkezésének reális lehetőségével járó élethelyzetekben minden perc számít, a sérelemdíj a kompenzációs funkcióját pedig csak a beteg életében tudja ellátni. A bírósági eljárással szemben előnyt jelent, következésképpen az erősségek közé soroltam, hogy a beteg aránylag rövid időn belül jut hozzá a kártérítés összegéhez, és a betegnek nem kell éveket várnia a végrehajtható határozat meghozatalára. Általánosságban is megállapítható, hogy a közvetítői eljárás rugalmas, gyorsabb és diszkrétebb, mint a hagyományos jogi út. Lehetőséget teremt a peren kívüli, békés megegyezésre, így csökkenthető a bírósági eljárások száma és az azokkal járó költségek, továbbá az időigény és a pszichés teher mind a betegek, mind az egészségügyi szolgáltatók számára. Ugyancsak az eljárás erőssége, hogy segíti a betegjogok érvényesülését, támogatja a felek közötti kommunikációt, és elősegíti a bizalom helyreállítását az egészségügyi rendszerben. Gyengeségnek tekintetem, hogy az egyezségben meghatározott összeg egyes esetekben alacsonyabb, mint amennyit a bíróság megítélt volna. Sajnos az eljárás ismertsége és elfogadottsága még mindig alacsony mind a betegek, mind az egészségügyi dolgozók körében. Ezt meghaladóan gyakori, hogy a magas öntudatuk birtokában a betegek vagy a szolgáltatók gondolkodás nélkül elutasítják a mediációs kísérletet, így az eljárás nem tudja betölteni a szerepét. Az állam intézményvédelmi kötelezettsége területén a finanszírozás és a szervezeti háttér nem minden esetben stabil és átlátható, ebből következően a mediációs szolgáltatásokhoz való hozzáférés egyenetlen lehet. A mediátorok képzésének és továbbképzésének korlátai, a szakmai utánpótlás hiány ugyancsak gyengítik az egészségügyi közvetítői rendszer működését. A betegjogok tudatosítása, a mediációs kultúra fejlesztése, a felek motiválása a békés megoldások keresésére lehetőségként kínálkoznak az egészségügyi közvetítés számára, csakúgy, mint a képzési programok bővítése, a mediátorok szakmai támogatása, nemzetközi jó gyakorlatok átvétele. Az egészségügyi dolgozók és betegek közötti kommunikáció fejlesztése ugyancsak lehetőséget teremtene ezen alternatív módozat elterjedésére. *De lege ferenda*, ha nem sikerül növelni az eljárás ismertségét és elfogadottságát, a mediáció marginális marad, és nem tudja betölteni konfliktuskezelő szerepét az egészségügyben.

A kartellek elleni küzdelem legfontosabb fegyvere az engedékenységi politika, ezért nem meglepő, hogy a bináris fogalmi mátrix első csoportjában foglal helyet. Ha már szorul a hurok, a vállalkozás a diszruptív piaci magatartásának súlyos következményeit a Bizottsággal történő együttműködése révén még mindig elkerülheti, a kartellek jelentése a bírságok alóli mentesség nyújtásának, valamint a bírságok csökkentésének ígéretével kecsegtet. Bölcs belátásra és józan mérlegelésre készíti a vállalkozásokat az a körülmény, hogy az Európai Unió számára is

jelentősebb haszonnal jár a kartellek felszámolása, mint a versenyhatóságokkal együttműködő vállalkozások megbüntetése. E körülmények az engedékenységi politikán alapuló vitarendezés erősségeként, a tisztességes piaci magatartás folytatására adott új esélyként, lehetőségként értékelendők. Mi maradt így a gyengeségek és veszélyek oldalán? Az extraprofit kilátásba helyezésének hiú reménye, amely a kartellben történő részvétel megkezdésekor még sokkal elérhetőbb közelségben volt. Az egyetlen reális veszély, hogy a kartellben részt vevő más szereplő él az engedékenységi politika által nyújtott kedvezményekkel, míg a versenyfelügyeleti eljárásban kiszabott nagymértékű bírságok megfizetése révén az érintett vállalat piaci pozíciója meggyengül, szélsőséges esetben elvész. Ha egy vállalkozás megszegi az EU versenyszabályait, a rá kirótt bírság a cég éves globális árbevételének akár 10%-át is elérheti. Egyes EU-országokban a jogsértő cégek vezetőire súlyos büntetés, adott esetben börtönbüntetés szabható ki. Mindezek okán az alternatív, engedékenységi politikán alapuló vitarendezési eljárás kartellügyekben a bináris fogalmi mátrix önmagában is hatékony, 'igen' csoportjába illeszkedik. Azonban e vitarendezési eljárás eredményessége csupán a közjogi jogérvényesítés területén fejt ki hatását, a versenyjogi jogsértéssel okozott kárért fennálló kártérítési felelősség megállapítása, az ezen alapuló magánjogi kártérítési igények érvényesítése a tagállami bíróságokra, és előzetes döntéshozatal keretében az Európai Unió Bíróságára is súlyos terhet ró.

A vállalkozások önkéntes magatartása sokkal inkább előtérbe kerül az uniós fúziókontroll területén, az elmúlt évtizedben az ügyletek túlnyomó többsége egyszerűsített eljárás keretében bonyolódott le, biztosítva a hatékony és eredményes uniós szintű összefonódás-ellenőrzési rendszert. Az egyszerűsített eljárás és a kézfázisú eljárás viszonylatában az egyszerűsített eljárás a bináris kód szerinti 'igen' csoportba tartozik. Az egyszerűsített eljárás fő előnye a gyorsaság, a költséghatékonyság és az adminisztrációs teher csökkentése, de csak akkor működik jól, ha valóban csak az egyszerű, versenyjogi szempontból problémamentes ügyekre alkalmazzák. A rendszeres felülvizsgálat, a jogosultsági kör pontos meghatározása és a digitális eszközök alkalmazása tovább növelheti az eljárás hatékonyságát, miközben a piaci verseny védelme is biztosítható marad. A két eljárástípus kiegészíti, és nem kizárja egymást: a Bizottság – amennyiben úgy ítéli meg, hogy ezt helyénvaló lefolytatni – áttérhet a rendes eljárásra, következésképpen vizsgálatokat indíthat és/vagy teljes körű határozatot hozhat, azonban nemcsak az egyszerűsített eljárásról lehet áttérni a rendes eljárásra, hanem fordítva is.

A GVH eszköztárában szereplő felszólító levél célja a gyakorlatban a versenyfelügyeleti eljárás elkerülése, ugyanakkor a feltételezetten jogsértő piaci magatartás a valószínűsíthető jogsértéstől 'enyhébb', *sui generis* kategória, korlátozott jogi mércét jelent. Ha a GVH a valószínűség magasabb fokára jut és a közérdek védelme szükségessé teszi, akkor köteles a versenyfelügyeleti eljárás keretében vizsgálatot elrendelni. Erősségét és gyengeségét egyaránt a *soft law* jellegében ragadhatjuk meg. A vállalkozások számára lehetőséget nyújt a kifogásolt magatartás önkéntes korrekciójára, így elkerülve a szankciókat és a jóhírnevének károsodását. Az idő- és költséghatékonyság a GVH számára is előny: viszonylag alacsony társadalmi költségek mellett képes azonnal és közvetlenül hatást gyakorolni a piaci folyamatoknak a piaci verseny és a fogyasztói érdekek védelme szempontjából kedvező befolyásolása érdekében, elkerülve a hosszadalmas versenyfelügyeleti eljárásokat. A jogban hangsúlyos a fokozatosság elve, a jogi szankciókat lépésről lépésre, a legenyhébbektől a legsúlyosabbak felé haladva lehet alkalmazni, ha az enyhébb eszközök nem vezetnek eredményre. Az elvet a versenyjogban sem téveszthetjük szem elől, a jogalkotó a Tpv.-ben táguló hiátust a felszólító levéllel töltötte ki. Az egyes, feltételezetten jogsértő piaci magatartások esetén csupán egy *soft law* jellegű felszólító levél is önkéntes jogkövetésre sarkallhatja a vállalkozásokat, míg szélsőségesebb esetekben a közérdek védelme érdekében a versenyfelügyeleti eljárás elkerülhetetlen.

A felsorolt eljárásokban egyaránt jelen lévő erősségek: az elemzett eljárások tükrében az első szó, ami eszünkbe juthat, az a gyorsaság. Azonban sokkal közelebb áll a valósághoz, ha a hatékonyságot tekintjük az igen csoport első karakterisztikájának, hiszen ez magában foglalja a pontosságot is, a maximális eredmény elérését minimális ráfordítással. Az önmagában is hatékony alternatív mechanizmus ezt meghaladóan költségkímélő, könnyen hozzáférhető. Mindezekből következően a hatékonyság az idő- és költséghatékonyságot egyaránt jelenti. Disszertációm elején feltettem a kérdést, hogy ha a garanciális szabályok okán az alternatív vitarendezés az állami igazságszolgáltatást nem helyettesíti, hanem mellette él, hatékonyabb lehet-e a magyar igazságszolgáltatás. A csoportba helyezett metódusok vizsgálata során kirajzolódott, hogy a kutatási kérdésre a válasz: igen.

Fentiek fényében, a SWOT-elemzés alapján az alternatív vitarendezési eljárások közös, sikert előre jelző jellemvonásai a következők:

HATÉKONYSÁG

Maximális eredmény minimális idő- és költségráfordítással.

KÖLTSÉ GKÍMÉLŐ

Ingyenes vagy alacsony költségű hozzáférés.

KÖNNYŰ HOZZÁFÉR HETŐSÉG

Alacsony adminisztratív terhek, nincs ügyvédkényszer.

MAGAS TELJESÍTÉSI ARÁNY

A döntések nagy részét a felek elfogadják és végrehajtják.

ÖNKÉNTES SÉG ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉSI KÉSZSÉG

A felek saját érdekükből motiváltak a részvételre.

SZAKÉRTELEM ÉS SPECIALIZÁCIÓ

Az eljárások sektorspecifikusak, nem általános jellegűek.

RUGALMAS ÉS JOGON TŰLI MEGOLDÁSOK

Képesek gyorsabban reagálni új társadalmi élethelyzetekre, mint a jogalkotás.

VILÁGOS SZABÁLYOZÁS ÉS AUTOMATIZMUS

Pontosan meghatározott feltételek és eljárási keretek.

KISZÁMÍTHATÓSÁG ÉS TRANSPARENCIA

Döntések nyilvánossága, korábbi gyakorlatok elérhetősége.

3.2. A ‘NEM’(LEHETETLEN) CSOPORT

A ‘nem’ halmazban detektáltam azokat az esetköröket, ahol az alternatív vitarendezés – a számos előnyös tulajdonsága ellenére – nem alkalmas a viták hatékony rendezésére. Az itt található metódusok önmagukban nem alkalmasak a viták hatékony rendezésére. A csoportban szereplő mechanizmusok által az a kutatási kérdésem is megválaszolható, amely szerint a fogalmi mátrixba helyezett – alternatív – vitarendezési módszerek ki tudják-e szorítani az állami igazságszolgáltatás módszereit. Erre ugyancsak nem a válasz.

A disszertációban ismertetett módszerek közül az idő által is igazoltan két metódus került a ‘nem’(lehetetlen) csoportba. Az OVR-platform 2025. március 20-án fejezte be a működését, figyelemmel arra, hogy az nem állt összhangban az unió hatékonysági és eredményességi elvével. A Bizottság és a nemzeti érdekelt felek által szervezett tájékoztató kampányok ellenére kevesen vették igénybe, amelynek oka volt a csekély gyakorlati hasznossága: ez abban merült ki, hogy segített megtalálni a fogyasztónak azt a tagállami vitarendező testületet, amely hatáskörrel rendelkezett az adott jogvitára.

A Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat (MTVSZ) projektalapú működése 2022 januárjában lezárult a GINOP-5.3.3-18 pályázat keretében. Az igénybevétele ennek a mechanizmusnak is alacsony volt, figyelemmel arra, hogy bár a nagyvállalatok mellett a KKV szektor, valamint a versenyszféra mellett a tág értelemben vett közsféra munkáltatói és munkavállalói számára is elérhető volt, azonban az egyéni vitás kérdések rendezése nem tartozott a hatáskörébe. A hivatalos oldal ugyan még elérhető, de csak archív információkat tartalmaz a kollektív munkaügyi viták ingyenes tanácsadásáról és rendezéséről. Visszatérő motívum a kampányok sikertelensége is, a Szolgálat egykori tagja⁴⁶⁹ azonban 2022-ben úgy foglalt állást, hogy ez nem a Szolgálatot, hanem a munkaügyi kapcsolatok általános hazai viszonyait minősítette. Itt kapcsolódhatunk vissza a disszertáció módszertani megalapozásánál írt gondolathoz, amely szerint a körülöttünk lévő környezetet mozgások alkotják, a tudomány és a technológia folyamatosan fejlődik, következésképpen a társadalomban is újabb élethelyzetek alakulnak ki, ennek ellenére 2026-ban sem áll rendelkezésre információ a Szolgálat jövőjéről vagy hasonló intézmény létrehozásáról, amely a megszűnéssel keletkezett űrt betölthetné.

---

⁴⁶⁹ KUN (2022) i. m.

Az 'igen' csoportban megállapítottam, hogy az engedékenységi politika csupán a közjogi jogérvényesítés területén fejt ki hatását, a magánjogi kártérítési igények érvényesítése súlyos terhet ró a bíróságokra. A 2014/104/EU irányelv fő céljai közé tartozik annak erősítése, hogy a felek ekkor is a konszenzusos, önkéntes vitarendezést válasszák, azonban az időről időre bővülő és a disszertációban is felvillantott esetjog tükrében ennek még nem jött el az ideje, az európai vitakultúra még nem érett meg arra, hogy a felek a tagállamok jogrendszerében évszázados hagyományokra visszavezethető állami igazságszolgáltatás helyett a párbeszédre alapuló egyezség mellett tegyék le a voksukat legsúlyosabb versenyjogi korlátozásokból ért károk érvényesítés során, következésképpen a *follow-on* típusú keresetek kiváltását célzó alternatív út jelenlegi formájában nem alkalmas a kartelljogi jogsértésen alapuló magánjogi viták hatékony rendezésére.

Rövid működést követően nem lehet messzemenő, megalapozott kategóriatani besorolást adni egy alternatív vitarendezési mechanizmusról. Azonban jelenleg a területi korlát, a népszerűsítő kampányok hiánya a bináris fogalmi mátrix 'nem', önmagában kevésbé hatékony módozatokat tartalmazó egységbe sodorja a DSA-ban szabályozott peren kívüli vitarendezési testületeket.

Az elhelyezés során figyelembe vettem a lehetséges veszélyeket is, ugyanis, ha közismertté válik e testületek működése, a nagyobb platformokat érintő tömeges panaszok eláraszthatják a testületeket, és a túlterheltség, ezáltal az eljárások indokolatlan elhúzódása az új kódex megjelenése előtti, magyar bírósági eljárásokkal szemben megfogalmazott leggyakoribb kritikákat eleveníti fel.

A testületek legnagyobb gyengeségére az OPVT 2024. évi jelentése mutat rá: a viták lezárását nagymértékben akadályozzák a szolgáltatókkal való kommunikációs nehézségek. Örökérvényű az évszázados hagyományokra visszavezethető állami igazságszolgáltatásban kialakult premissza, hogy a felek magatartása meghatározó az eljárás észszerű időben történő befejezéséhez.

A SWOT-elemzés alapján a címszavak, amelyek alapján egy új alternatív vitarendezési módszer várhatóan sikertelen lesz:

ALACSONY ISMERTSÉG ÉS IGÉNYBEVÉTEL

Hiába a tájékoztató kampányok, a gyakorlatban kevesen használják ezeket a fórumokat.

CSEKÉLY GYAKORLATI HASZNOSSÁG

A mechanizmusok nem nyújtanak valódi megoldást a felek problémáira.

EGYÜTTMŰKÖDÉS HIÁNYA

A szolgáltatók vagy a felek passzivitása, kommunikációs nehézségek.

SZŰK VAGY NEM MEGFELELŐEN KÖRÜLÍRT HATÁSKÖR

A fórumok nem fedik le a valós igényeket.

FENNTARTHATÓSÁG HIÁNYA

Projektalapú finanszírozás vagy az uniós hatékonysági elveknek való meg nem felelés.

TÚLTERHELTSÉG VESZÉLYE

A potenciális tömeges panaszok kezelésére való felkészületlenség, amely az eljárások elhúzódsához vezethet.

TERÜLETI VAGY STRUKTURÁLIS KORLÁTOK

A hozzáférés fizikai vagy rendszerbeli akadályai.

3.3. HARMADIK UTAS MEGOLDÁS: A SPECIÁLIS ‘IS-IS’ CSOPORT

Felülírva a bináris rendszer általános szabályát, az adott struktúrában elengedhetetlen volt a fenti két alapvető állapoton túl átmenetet is képezni, amelyben azt tételeztem, hogy egyes vitarendezési módok csak az alternatív és ‘rendes’ rendszerek összekapcsolásával működnek kellő hatékonysággal, azaz a jogviták megoldásának egy része nem a keretein belül történik, a vitarendezés feladata megoszlik a két fórumrendszer között. Itt található az *out of the box* elven működő *borderline* típusú megoldások, a kétpályás architektúrák, a hibrid, integrált eljárások, amelyek megmutatják, hogy hogyan tudják egymást erősíteni az állami igazságszolgáltatás és az alternatív vitarendezés módszerei, annak érdekében, hogy hatékonyabb jogvédelmet eredményezzenek. Ez a válasz a dolgozatom negyedik kutatási kérdésére.

A megnevezéséből eredően is ebben a csoportban követelt helyet a bírósági közvetítés, ahol az állami igazságszolgáltatás letéteményese a megszokottól eltérő szerepben tűnik fel. Nem önálló entitás, a peres eljárás és a mediációs eljárás harmonizációjában meglévő jogalkotási hézagot a mediáció Pp.-ben történő megjelenése pótolta az organikus fejlődés egy további állomásaként. Magyarország az „*opt-out*” modell alapján a feleket közvetítői előkészítő megbeszélésre terelheti, illetve azon való megjelenésre kötelezheti, ami többnyire az első tárgyalást megelőzően, vagy az első tárgyaláson megtörténik, így a bírósági közvetítői eljárás nem csupán választható, hanem egyes esetekben kötelező is. A jogszabályi változások alapjául már egyes bíróságok bíróságon kívüli mediációs struktúrára támaszkodó informális gyakorlatai szolgáltak.

Az Mt.-ben szabályozott fizetési felszólítás az egyik legékeesebb példája az ‘is-is’ csoportnak. A munkajogi kódex által a munkáltató számára biztosított alternatív út szükségképpen az állami igazságszolgáltatásba fut, figyelemmel arra, hogy a munkavállalónak nincs más lehetősége arra, hogy a végrehajthatóvá válás útjába álljon – a munkáltatónak a munkavállalóval közölt és keresettel nem támadott fizetési felszólítását a bíróság végrehajtási záradékkal látja el. Felrémlik bennünk a pénzkövetelések érvényesítésére szolgáló egyszerűsített polgári nemperes eljárás is, a fizetési meghagyásos eljárás, amelyben bár nem a bíróság, hanem a közjegyző jár el, azonban hatálya a bíróság eljárásával azonos. A fizetési meghagyásos eljárás a kellő időben előterjesztett ellentmondás folytán – az ellentmondással érintett részben – perré alakul át. A fizetési felszólítás alapján indult eljáráshoz képest eltérés, hogy a fizetési meghagyásos eljárásban a pénzkövetelés kötelezettje részéről benyújtott ellentmondás ismét a jogosult aktív részvételét, bírósághoz fordulását követeli meg, tekintettel arra, hogy a követelés érvényesítése

érdekében az ellentmondásról szóló értesítés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül a jogosultnak kell keresetet tartalmazó iratot benyújtani a megfelelő bíróságon. Hasonló, bírósági eljárást megelőző ellentmondás előterjesztésére az Mt. nem ad lehetőséget, a kötelezett munkavállaló aktív magatartását, azonnali – főszabály szerint a munkáltatói jognyilatkozat közlésétől számított harminc napon belüli, keresetlevél benyújtásával történő – bíróság előtti igényérvényesítést kívánja meg, ha vitatni kívánja a munkáltató igényét. A két rezsím kiegészíti, és nem kizárja egymást.

Hosszas vizsgálatot követően ide sorolom a békéltető testület eljárását, amely a kutatási és disszertációs szakasz alatt folyamatosan mozgott a bináris fogalmi mátrixban. Elsőre meglepő lehet, hogy ha a PBT eljárása az ‘igen’ csoportban szerepel, akkor az ugyancsak a fogyasztó és vállalkozás közötti jogviták, egyéni ügyek megoldását segítő békéltető testületek miért nem közvetlenül mellette. Szembetűnő, hogy a PBT elnöke jelentésében átlátható módon megjelölte a folyamatban lévő bírósági eljárások számát, míg a Budapesti Békéltető Testület összefoglalójában hasonló adat nem szerepel, mi több rögzíti, hogy a jelenlegi apparátusával nincs kapacitása az egyezségek, ajánlások és kötelezések vállalkozások általi teljesítésének utánkövetésére. A közzétett anyagok értelmében a PBT által ténylegesen rendezett viták aránya is magasabb. Egyebekben a PBT eljárása jellemzően azért eredményesebb, mert a pénzügyi szolgáltatókkal szemben nagyobb a kikényszeríthetőség (kötelező döntés lehetősége magasabb értékhatárig), és a szektorspecifikus szabályok miatt erősebb az együttműködési és megfelelési motiváció. A pénzügyi intézményeknél jellemzően strukturáltabb a panasz- és vitarendezési folyamat, és nagyobb a hajlandóság arra, hogy érdemi, gyors megoldásra törekedjenek. 2024. január 1-től az értékhatár 2.000.000 forint, és sok tipikus fogyasztói pénzügyi jogvita már eleve olyan összecsávba esik, ahol a PBT kötelezni tud. Kiemelten értékeltem, hogy a békéltető testületi eljárás *soft law*-jellege a 250.000 forintos értékhatár miatt fennmarad a nagyértékű ügyeknél, és e komplex viták esetén a felek továbbra is inkább a bírósági út eredményességében bíznak. Széles az ügýtípuspektruma, a kisértékű, tipizált fogyasztói jogviták nagy arányban terelhetők békéltető fórumokhoz, amely változás a bíróságokat tehermentesítheti, ugyanakkor a bírósági felülvizsgálat az értékhatár alatti ügyekben továbbra is biztosított, ami – különösen vitatott jogkérdésekben – a békéltető testületi döntések rendszeres megtámadásához és az eljárás bíróság előtt történő „folytatáshoz” vezethet. Az alternatív vitarendezési eljárás be van csatornázva a rendes bírósági igényérvényesítési fórumrendszerbe, azzal rendszertanilag össze van kapcsolva, és intézményesítetten a jogi szabályozás teremti meg a tényleges jogorvoslatot.

A bináris kód nyelvén az 'is-is' kategóriába soroltam a Bizottság kétfázisú fúziós eljárását. A Bizottság határozata ellen jogorvoslattal a Törvényszékhez, majd a Bírósághoz lehet fordulni, e határozat megsemmisítése iránt kereset nyújtható be. A Bizottság eljárása van csatornázva az európai bírósági igényérvényesítési fórumrendszerbe, az Európai Unió Bírósága valós és tényleges jogorvoslati lehetőséget jelent a Bizottság által hozott határozatok vonatkozásában, a rendszerszintű együttműködés az előfeltétele a hatékony vitarendezésnek.

A speciális, átmeneti csoport eljárásainak SWOT-elemzés szerinti közös jellemzői a következők:

KORLÁTOZOTT AUTONÓMIA

Az eljárások nem *sui generis* módon, önmagukban állnak, hanem az állami igazságszolgáltatási rendszerrel szoros szimbiózisban.

FELADATMEGOSZTÁS

Az alternatív út tehermentesít, szűr, de a végső garanciát az állam adja.

KOMPLEMENTER JELLEG

A két rezsim kiegészíti és nem kizárja egymást, az alternatív út igénybevétele sokszor előszobája a peres útnak.

JOGORVOSLATI KONTROLL ÉS FELÜLVIZSGÁLAT

A döntések nem véglegesek, biztosított a bírósági felülvizsgálat.

BECSATORNÁZOTTSÁG

Rendszerszintű összekapcsolódás folytán a vitarendezés végül a bírósági rendszerbe fut be, és egyértelmű, hogy mikor és hogyan kerül át az ügy az állami fórumra.

ÉRTÉKHATÁR-ÉRZÉKENYSÉG

Bizonyos értékhatár felett megmarad a *soft law* jelleg, míg alatta kötelező döntés.

FELTÉTELES VÉGREHAJTHATÓSÁG

A döntések vagy aktusok akkor válnak végrehajthatóvá, ha a másik fél nem lép közbe.

ÁBRAJEGYZÉK

1. ábra A SWOT-analízis elmélete.....	48
2. ábra A beruházásvédelem SWOT elemzése.....	69
3. ábra Járadékok összege éves bontásban a 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozat alapján...	87
4. ábra Az 1093/2000. (XI. 24.) Korm. határozaton alapuló egységes állami kártalanítás SWOT elemzése	88
5. ábra Az egészségügyi közvetítói eljárás SWOT elemzése.....	94
6. ábra Az OVR-platform SWOT elemzése	102
7. ábra Kimutatás a Budapesti Békéltető Testület 2024. évi döntéseiről.....	112
8. ábra A békéltető testületi eljárás SWOT elemzése	116
9. ábra A PBT-eljárás SWOT elemzése	123
10. ábra Az OPVT ügyeinek 2024. évi megoszlása	130
11. ábra Kimutatás az OPVT 2024. évi döntéseiről.....	131
12. ábra A peren kívüli DSA vitarendezési testületekhez kapcsolódó SWOT-elemzés	133
13. ábra Az MTVSZ-eljárás SWOT elemzése	136
14. ábra A kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika SWOT elemzése.....	158
15. ábra Kimutatás a fúziós ügyekben született döntésekről az Európai Bizottság által 2025. április 1-jén közzétett statisztika alapján.....	172
16. ábra Az egyszerűsített fúziós eljárás SWOT elemzése	178
17. ábra A DSA és a DMA összehasonlító elemzése.....	181
18. ábra A GVH felszólító levelének értékelése a SWOT-elemzés tükrében	192
19. ábra Az egyes vitarendezési módok elhelyezése a bináris fogalmi mátrixban	195
20. ábra A bináris fogalmi mátrix ábrázolása Venn-diagramon	196

4. FELHASZNÁLT FORRÁSOK JEGYZÉKE

4.1. IRODALOMJEGYZÉK

A Budapesti Ügyvédi Kamarában a Lord Slynn of Hadley Alapítvánnyal és a Brit-Magyar Jogász Szövetséggel, a budapesti Brit Nagykövetség szponzorálásával 2003. március 4-én tartott mediációs szeminárium jegyzete.

A kártérítési jog felmerülő problémáira keres választ a Pázmány Jogi Kar új képzése. *Arsboni*. Elérhető: <https://arsboni.hu/a-karteritesi-jog-felmerulo-problemaira-keres-valaszt-a-pazmany-jogi-kar-uj-kepzes/>

A Waberer's sok milliárdra pereli a kartellező kamiongyártókat. *Portfolio*, 2019. február 5. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/uzlet/20190205/a-waberers-sok-milliardra-pereli-a-kartellezo-kamiongyartokat-312963>

Ashurst (2021): *EU merger control*. 25 November 2021. Elérhető: <https://www.ashurst.com/en/insights/quickguide-eu-merger-control/>

Az EU folyamatban lévő kereskedelmi megállapodásai. Elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/headlines/world/20161014STO47381/az-eu-folyamatban-levo-kereskedelmi-megallapodasai>

Az EU tevékenységi területei. https://ec.europa.eu/info/about-european-commission/what-european-commission-does/law/areas-eu-action_hu

Az Európai Betegjogi Charta angol nyelven. Elérhető: https://ec.europa.eu/health/ph_overview/co_operation/mobility/docs/health_services_co108_en.pdf

BAGOSSYÉ KÖRTVÉLYESI Mária (2015): *Medius – avagy webalkalmazás a bírósági közvetítés szolgálatában*. Budapest, OBH. 233.

BALOGH Norbert (2019): Alternatív vitarendezés 2.0 – Az online változat múltja, jelene és jövője. Jogszvilág. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/alternativ-vitarendezes-2-0-az-online-valtozat-multja-jelene-es-jovoje-1/>
<https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/284353/>

BÁN Dániel – KECSKÉS László (2011): Az alá nem írt választottbírószági szerződések megítélésének változásáról. *Európai Jog*, 2011/1., 3–21.

BANGÓNÉ ÁTOL Zsuzsanna (2021): A bírósági közvetítés elmúlt hét éve a mediátor szemszögéből. *Családi Jog*, 2021/4. 30–34.

BÁNRÉVY Gábor (2016): *A nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga*. Budapest, Szent István Társulat. 51.

BARTHA Ildikó (2015): *Nemzetközi szerződések mozgásban*. Budapest-Pécs, Dialóg Campus. 195-199., továbbá BARTHA Ildikó (2017): A nemzetközi beruházásvédelem átláthatósági garanciái az Unióban. In Horváth M. Tamás – Bartha Ildikó – Varga Judit szerk.: *Honnan hová? A közpénzek védelméről*. Debrecen, Debreceni Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar. 233–255.

BARTÓKI-GÖNCZY Balázs (2018): *Az online közvetítő szolgáltatók mint az információhoz való hozzáférés új kapuőrei*. Doktori értekezés. 167.

BENCZE Mátyás (2020): A jogi döntések minőségének mérhetősége. In: JAKAB András – SEBŐK Miklós: *Empirikus jogi kutatások*. Budapest, Osiris Kiadó. 519.

Bencsik Imola (2020): A választottbírószági megállapodás a felek rendelkezési jogának tükrében – Különös tekintettel a megállapodásban nem részes felekre. *Iustum Aequum Salutare* 2(2020), 113–127.

BENCSIK Imola (2023): Mediáció és választottbíráskodás. A többszintű vitarendezési klauzulák érvényesíthetősége a nemzetközi kereskedelmi eljárásokban. *Glossa Iuridica*, X. évfolyam, 5-6. szám, 167–194.

BENCsik Imola (2025): *A felek autonómiájának rétegei a nemzetközi kereskedelmi választottbírósi eljárásban*. Budapest, Doktori érkezés.

BERECZKI István (2018): Bírósi közvetítés a közigazgatási perben. *Miskolci Jogi Szemle*, 2018/2. 2/1. szám, 96–111.

Beruházásvédelmi megállapodás az EU és Vietnám között. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:4373944>

BKIK: *Fogyasztóvédelmi vitarendezés*. 2020. Elérhető: www.bkik.hu/hu/szolgáltatások/tudastar/online-vitarendezes

BOGNÁR Csaba (2008): Az igazságügyi közvetítés jogi szabályozása. *Jogi Fórum*. 12. Elérhető: https://www.jogiforum.hu/files/publikaciok/bognar_csaba-igazsagugyi_kozvetites_jogi_szabalyozasa%5bjogi_forum%5d.pdf

BOÓC Ádám (2020): Észrevételek a kereskedelmi választottbírósi ítéletek érvénytelenítéséről a közrendbe ütközés okán a magyar jogban. *Jogtudomány Közöny*, 2020/4., 167–173.

BOROS Anita (2019): Jogérvényesítés a közigazgatásban az alternatív vitarendezés eszközeivel. In BOROS Anita szerk.: *A közigazgatási jogvédelem és a jogérvényesítés alapintézményei*. Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 157. Elérhető: <https://tudasportal.uni-nke.hu/tudastar-reszletek?id=123456789/13083>

Budapesti Békéltető Testület (2025): *Összefoglaló a Budapesti Békéltető Testület 2024-es tevékenységéről*. Budapest. Elérhető: https://bekeltet.bkik.hu/sites/bekeltet/files/document/2025-01/2024_evi_beszamolo.pdf

Budapesti Ügyvédi Kamara: *Mediáció polgári ügyekben*. Elérhető: <http://www.bpugyvedikamara.hu/per-nelkul/mediacio-polgari-ugyekben/>

Bundesnetzagentur (2026): Digital Services Coordinator. Elérhető: https://www.dsc.bund.de/DSC/DE/_Home/start.html

BURIÁN László (2023): Nyelvi kérdések a nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásban. In TŐKEY Balázs szerk.: *Liber Amicorum – Ünnepi tanulmányok Kisfaludi András 65. születésnapjára*. Budapest, Wolters Kluwer, 424–431.

CHIKÁN Attila (2020): *Vállalatgazdaságtan*. [ePub]. Budapest, Akadémiai Kiadó. Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/m795valgt__1/

CONSTANTINOVITS Milán – SIPOS Zoltán (2016): *Nemzetközi üzleti technikák*. Budapest, Akadémiai Kiadó. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj57nut__1/

CSABAI Virgínia: Deklarált betegjogok – Az Uniós normarendszer. *Jogi Fórum*. <https://www.jogiforum.hu/cikk/2013/08/12/deklaralt-betegjogok%E2%80%AD-az-unios-normarendszer/>

CSIZMADIA Norbert (2019): A földrajz jelentősége a 21. század multipoláris világrendjében. *Magyar Tudomány*, 2019/10. 1453–1454.

CSORBA Emese (2010): Az alternatív vitarendezés egyes uniós jogi eszközei. *Európai Tükör*, XV. évf. 6. sz. 46–47.

DÁN Judit (2022): A versenyjog alapfogalmai, közgazdaságtani alapjai és szabályozási jellemzői. In GOMBOS Katalin szerk.: *Az Európai Unió versenyjogának alapjai*. Budapest, Wolters Kluwer, 30.

Daniele De BERNARDIN: Minden, amit az EU-s kötelezettségszegési eljárásokról tudni kell. *European Data Journalism Network*, 2019. október 24. Elérhető: <https://bit.ly/3W7J4LK>

DANKÓ László (2009): *Nemzetközi kereskedelem*. Miskolc, Miskolci Egyetem Marketing Intézet. (elektronikus kiadvány) Elérhető: <http://real.mtak.hu/91378/1/4765.pdf>

DECASTELLO Alice (2008): A közvetítői eljárás az egészségügyben. Doktori értekezés. Pécs. Elérhető: <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/decastello-alice/decastello-alice-vedes-ertekezes.pdf>

DECASTELLO Alice (2008): *A közvetítői eljárás az egészségügyben*. Doktori értekezés. Pécs, 118. <https://ajk.pte.hu/files/file/doktori-iskola/decastello-alice/decastello-alice-vedes-ertekezes.pdf>

DEMPSEY, Nicola – BRAMLEY, Glen – POWER, SINEAD – BROWN, Caroline (2011): The Social Dimension of Sustainable Development: Defining Urban Social Sustainability. *Sustainable Development* Vol. 19. No. (5) 289-300. Elérhető: <https://doi.org/10.1002/sd.417>

DÚL János (2018): Egészségügyi jog a magánjog és a közjog határán – feljegyzések egy konferenciáról. *Egészségügyi jog a magánjog és a közjog határán*, 2018. december 7. Elérhető: https://antk.uni-nke.hu/document/akk-uni-nke-hu/2018_12_07_eu_jogi_konferencia_beszamoló.pdf

Earl BABBIE (2011): *The Basics of Social Research*. Fifth Edition. Wadsworth, Cengage Learning. 418.

Egy luxushotel vendégeinek szeme láttára végeztek ki egy férfit a mexikói tengerparton. *Szeretlekmagyarorszag.hu*, 2024. október 3. Elérhető: <https://www.szeretlekmagyarorszag.hu/kekhirek/egy-luxushotel-vendegeinek-szeme-lattara-vegeztek-ki-egy-ferfit-a-mexikoi-tengerparton/?utm-source=kapcsolodo>

Egyre nagyobb bajban a kamionkartell. *Portfolio*, 2019. augusztus 6. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/uzlet/20190806/egyre-nagyobb-bajban-a-kamionkartell-333401>

Endre ORBÁN – Katalin GOMBOS (2025): The CJEU's Infringement Procedure and Its Enforcement Mechanism. *Hungarian Yearbook of International Law and European Law*, Vol. 13 (2025), 231–250.

EUR-Lex: *Bírságok alóli mentesség és bírságok csökkentése: kartellügyekre vonatkozó engedékenységi politika*. Elérhető: https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/immunity-from-and-reduction-of-fines-leniency-in-cartel-cases.html#keyterm_E0001

Európai Bizottság (2023): *A Bizottság a digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály keretében kijelöli az online óriásplatformok második csoportját.* 2023. december 20. Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_23_6763

Európai Bizottság (2023): *A digitális piacokról szóló jogszabály: a Bizottság kijelölt hat „kapuört”,* 2023. szeptember 6., https://hungary.representation.ec.europa.eu/digitalis-piacokrol-szolo-jogszabaly-bizottsag-kijelolt-hat-kapuort-2023-09-06_hu

Európai Bizottság (2023): *A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: a Bizottság nyilvántartásba veszi az online óriásplatformok és a nagyon népszerű keresőmotorok első csoportját.* 2023. április 25., Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_23_2413.

Európai Bizottság (2024): *Mi a versenypolitika?* Elérhető: https://competition-policy.ec.europa.eu/about/what-competition-policy/what-competition-policy-brief-definitions_hu

Európai Bizottság: *A digitális piacokról szóló jogszabály: a tisztességes és nyitott digitális piacokért.* Elérhető: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-markets-act-ensuring-fair-and-open-digital-markets_hu

Európai Bizottság: *A digitális szolgáltatásokról szóló jogszabály: biztonság és elszámoltathatóság az online környezetben.* Elérhető: https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/digital-services-act-ensuring-safe-and-accountable-online-environment_hu

Európai Bizottság: *A Szingapúrral kötött megállapodást úgy alakítják, hogy lendületet adjon az EU–Ázsia kereskedelemnek.* Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_19_906

Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy határokon átnyúló jogviták esetén a közvetítési eljárással időt és pénzt lehet megtakarítani.* Elérhető: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_10_1060

Európai Bizottság: *Az Európai Bizottság munkája. Európai Bizottság.* Elérhető: https://ec.europa.eu/atwork/applying-eu-law/infringements-proceedings/infringement_decisions/?lang_code=en

Európai Bizottság: *Digitális piacokról szóló jogszabály: a Bizottság magas szintű munkacsoportot hozott létre a végrehajtással kapcsolatos tanácsadás és szakértelem biztosítása céljából.* 2023. március 23. Elérhető: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/news/digital-markets-act-commission-creates-high-level-group-provide-advice-and-expertise-implementation>

Európai Parlament (2021): *Online óriásplatformok szabályozása: indulhat az egyeztetés a Tanáccsal.* 2021. december 15. Elérhető: <https://www.europarl.europa.eu/news/hu/press-room/20211210IPR19211/online-oriasplatformok-szabalyozasa-indulhat-az-egyeztetes-a-tanaccsal>

Európai Unió: *A társaságok közötti összefonódások ellenőrzése.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=legisum%3A126096>

Európai Unió: *A társaságok közötti összefonódások ellenőrzése.* Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/hu/TXT/?uri=legisum%3A126096>

European Commission: *About FIN-NET.* Elérhető: https://finance.ec.europa.eu/consumer-finance-and-payments/retail-financial-services/financial-dispute-resolution-network-fin-net/about-fin-net_en

European Commission: *EU Pilot.* Elérhető: https://single-market-scoreboard.ec.europa.eu/enforcement-tools/eu-pilot_en

European Commission: *Gatekeepers.* Elérhető: https://digital-markets-act.ec.europa.eu/gatekeepers_en

European Commission: *Infringement procedure.* Elérhető: https://commission.europa.eu/law/application-eu-law/implementing-eu-law/infringement-procedure_en?prefLang=hu#stages-of-an-infringement-procedure

European Commission: *Mergers cases statistics*. 1 April 2025. https://competition-policy.ec.europa.eu/document/download/4b083559-e36c-44c2-a604-f581abd6b42c_en?filename=Merger_cases_statistics.pdf

European Commission: *Out-of-court dispute settlement bodies under the Digital Services Act (DSA)*. Elérhető: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/hu/policies/dsa-out-court-dispute-settlement>

European Commission: *Statement by Executive Vice-President Margrethe Vestager on today's Court of Justice judgment on the Illumina/GRAIL merger jurisdiction decisions*. 3 September 2024, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/statement_24_4525

European Commission: *Statistics on Mergers cases*. https://competition-policy.ec.europa.eu/mergers/statistics_en

European Commission: *The Digital Services Act package*. Elérhető: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/digital-services-act-package>

EU–Új-Zéland: a Tanács elfogadta a szabadkereskedelmi megállapodás aláírásáról szóló határozatot. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2023/06/27/eu-new-zealand-council-adopts-the-decision-to-sign-free-trade-agreement/>

FARKAS Márton (2025): *Megszűnik az EU online vitarendezési platformja*. *Jogadó*, 2025. január 23. Elérhető: <https://www.jogado.hu/megszunik-az-eu-online-vitarendezeesi-platformja/>
FEITH Helga Judit – MARÁCZI Ferenc – SZTRILICH András (2021): *Egészségügyi jog*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 13.1. fejezet.

FERGE Zsigmond (2023): *Árdrágító versenyjogsértés – Mikor perelhet az EU-s károsult?* *Jogászvilág*, 2023. november 28. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/vilagjogasz/ardragito-versenyjogsertes-mikor-perelhet-az-eu-s-karosult/>

FLECK Zoltán (2021): *Kutatásmódszertan*. Budapest, ELTE-ÁJK (előadásvázlat)

FÓRIS György (2021): *Az Európai Parlament felfüggesztette az EU–Kína-megállapodás ratifikálását.* Elérhető: <https://infostart.hu/kulfold/2021/05/21/az-europai-parlament-felfuggesztette-az-eu-kina-megallapodas-ratifikalasad>

Fővárosi Törvényszék: *Melyek a bírósági és a „kötelező” közvetítői eljárás speciális sajátosságai?* Elérhető: <https://fovarositorvenyszek.birosag.hu/20150213/4-melyek-birosagi-es-kotelezo-kozvetitoi-eljaras-specialis-sajatossagai>

Francine CUNNINGHAM – Paolo SASDELLI (2024): *Which countries have appointed their Digital Services Coordinators under the DSA?* Bird&Bird. Elérhető: <https://www.twobirds.com/en/insights/2024/global/which-countries-have-appointed-their-digital-services-coordinators-under-the-dsa>

FUGLINSZKY Ádám – NAGY Mariann (2021): *Kutatásmódszertan. Hol és hogyan publikáljunk: témaválasztás, kutatás, feldolgozás, hivatkozási rend, az írás megjelentetése.* Budapest, ELTE-ÁJK (egyetemi jegyzet)

FÜRJES Balázs – KRÉMER András – PALLAI Katalin (2009): *Közösségi konfliktuskezelés – Alternatív Vitarendezési módszerek a települési és közösségi konfliktusok kezelésében.* OBmB. (elektronikus kiadvány) Elérhető: http://www.pallai.hu/wp-content/uploads/2010/11/2009_Frjes_krmer_Pallai-book.pdf

GÁRDOS Péter – RÁCZ András (2012): *Néhány gondolat a Pénzügyi Békéltető Testületről.* *Gazdaság és jog*, 20. évfolyam 4. szám. 17–21.

Gazdasági Versenyhivatal (2023a): *Változások a versenytörvényben: a GVH eszköztára bővül, a cégek adminisztratív terhei csökkennek.* 2023. január 1. Elérhető: <https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2023-as-sajtokozlemenyek/valtozasok-a-versenytorvenyben-a-gvh-eszkoztara-bovul-a-cegek-adminisztrativ-terhei-csokkennek>

Gazdasági Versenyhivatal (2023b): *GVH bekerült a digitális piacvédelem uniós szakértői csoportjába.* 2023. március 30. Elérhető:

<https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2023-as-sajtokozlemenyek/a-gvh-bekerult-a-digitalis-piacvedelem-unios-szakertoi-csoportjaba>

Gazdasági Versenyhivatal (2023c): *Új jogszabály védi a versenyt és a fogyasztókat a digitális térben.* Elérhető: https://gvh.hu/aktualis_hirek/uj-jogszabaly-vedi-a-versenyt-es-fogyasztokat-a-digitalis-terben

Gazdasági Versenyhivatal (2024): *A mesterséges intelligencia piaci versenyre és fogyasztókra gyakorolt hatásainak vizsgálata. A Gazdasági Versenyhivatal AL/234/2024. számú piacelemzésének eredményeként készült tanulmány.* Budapest. Elérhető: https://gvh.hu/pfile/file?path=/dontesek/agazati_vizsgalatok_piacelemzesek/piacelemzesek/mesterseges-intelligencia_piacelemzes_tanulmany_2024_10_21&inline=true

Gazdasági Versenyhivatal: *Összefonódások – Fúziók.* Elérhető: https://www.gvh.hu/szakmai_felhasznaloknak/osszefonodasok_-_fuziok/6726_hu_osszefonodasok_-_fuziok

Gazdasági Versenyhivatal: *Tájékoztató a Tpv. 36. § (4) bekezdése szerinti felszólító levélről.*
3. pont Elérhető: https://www.gvh.hu/pfile/file?path=%2Fszakmai_felhasznaloknak%2Ftajekoztatok%2FTajekoztato_a_Tpvt._szerinti_felszolito_levelrol.pdf1&inline=true

GELLÉN Klára (2022): A keresőmotorok és az átláthatóság követelménye fogyasztóvédelmi jogi nézőpontból. *In Medias Res*, 2022/1., 109–121.

GELLÉRNÉ LUKÁCS Éva: (2024): *Az EU-jog egészségbiztosítást érintő szabályai és azok alkalmazása a magyar jogban.* Budapest, Wolters Kluwer. 4.2.6. Uniós betegek és határon átnyúló egészségügyi ellátás.

GLAVANITS Judit – WELLMANN Barna Bence (2020): *Az alternatív vitarendezés helye a jogrendszerben.* Budapest, Nemzeti Közszerületi Egyetem Közigazgatási Továbbképzési Intézet. Elérhető: http://real.mtak.hu/118074/1/TANKONYV_Azalternativvitarendezeshelyeajogrendszerben-v1.pdf

GLAVANITS Judit (2020): Mediáció és pandémia. In GLAVANITS Judit szerk.: *Bíró és mediátor – Válogatott tanulmányok a közvetítői eljárás elméleti és gyakorlati kérdéseiről*. Győr, Universitas-Győr Nonprofit Kft. 345–360.

GLAVANITS Judit (2022): A "pénzügyi magánjog" - a pénzügyi jogviszonyok szerződésai. In: KÁLMÁN János szerk.: *A pénzügyi jog alapintézményei*. Budapest, ORAC Kiadó Kft. 696–718.

GOMBOS Katalin – KESERŰ Barna Arnold – GELENCSÉR Dániel (2018): Szabadkereskedelelem vs. környezetvédelem: zsákutca egy érdekpolarizált helyzetben – gondolatok az ISDS reformjának margójára. *Európai Tükör*, XXI. évf. 1. sz. 7–35.

GOMBOS Katalin (2008): *Bírói jogvédelem az Európai Unióban*. Szeged, PhD értekezés.

GOMBOS Katalin (2014): *A jog érvényesülésének térsége az Európai Unióban*. Budapest, Wolters Kluwer. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj36_1/

GOMBOS Katalin (2014): *Habilitációs tézisek*. Szeged.

GOMBOS Katalin (2017): A versenyjog legújabb fejleményei – európai uniós kitekintéssel. In: GOMBOS Katalin szerk.: *A versenyjog legújabb fejleményei: Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus. 9–18.

GOMBOS Katalin (2019): *Európai jog – Az Európai Unió jogrendszere*. Budapest, Wolters Kluwer. 227.

GOMBOS Katalin (2020): *A jog érvényesülésének térsége – Az Európai Unió nemzetközi magánjogi szabályainak XXI. századi kihívásai*. Budapest, Wolters Kluwer.

GOMBOS Katalin (2020): *A jog érvényesülésének térsége – Az Európai Unió nemzetközi magánjogi szabályainak XXI. századi kihívásai*. Budapest, Wolters Kluwer. 18.

GOMBOS Katalin (2021): A társadalmi fenntarthatóság és az uniós polgári eljárásjog kapcsolatáról általában. In GELENCSÉR Dániel – SELNICEAN László szerk. (2021): *Unió polgári*

eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 11–12.

GOMBOS Katalin (2022): A versenykorlátozó megállapodások tilalmára vonatkozó szabályok. In GOMBOS Katalin szerk.: *Az Európai Unió versenyjogának alapjai.* Budapest, Wolters Kluwer, 58.

GOMBOS Katalin szerk. (2022): *Az Európai Unió versenyjogának alapjai.* Budapest, Wolters Kluwer, 17–20.

GYENGÉNÉ NAGY Márta – KOVÁCS Bálint – KÖRMENDINÉ KOVÁCS Veronika – ÓNODI Adrienn Regina – TOMA Nándor (2022): *Növekvő paradoxon, avagy lehet-e sikertörténet a mediáció alkalmazása a bírósági eljárásokban. A polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól szóló EP/ET 2008/52/EK irányelv átültetésének tagállami tapasztalatai.* Műhelytanulmány. Európai Jogi Szaktanácsadói Hálózat. Kézirat.

GYENGÉNÉ NAGY Márta – KÖRÖS András szerk. (2016): *A bírósági közvetítésről – Mindenkinék- Kézikönyv a jogviták békés rendezéséhez.* Budapest, HVG-ORAC.

GYENGÉNÉ Nagy Márta (2014): A bírósági közvetítés fejlődésének lehetőségei Magyarországon. *Családi Jog*, 2014/4. 1–6.

HALMAI Péter (2020): *Európai gazdasági integráció.* Budapest, Dialóg Campus, 85–86.

HETESI Erzsébet – VERES Zoltán (2013): *Nonbusiness marketing.* Budapest, Akadémiai Kiadó. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/dj158nm__1/

HOHMANN Balázs (2019): Lehetőségek a közigazgatási hatósági eljárásban. *Jogászvilág.* Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/alternativ-vitarendezezes-lehetosegek-a-kozigazgatasi-hatosagi-eljarasban-1/>
<https://jogaszvilag.hu/a-jovo-jogasza/alternativ-vitarendezezes-lehetosegek-a-kozigazgatasi-hatosagi-eljarasban-2/>

HORNYÁK Szabolcs: Joe Biden történelmi győzelemnek nevezte a több milliárd dolláros légi közlekedési üzlet megtorpedozását. *Világgazdaság*, 2024. március 5. Elérhető: <https://www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2024/03/joe-biden-tortenelmi-gyozelemnek-nevezte-a-tobb-milliard-dollaros-legikozlekedesi-uzlet-megtorpedozasat>

Ilaria BURI – Joris van HOBOKEN (2021): *The Digital Services Act (DSA) proposal: a critical overview*. 28 October 2021. Elérhető: https://dsa-observatory.eu/wp-content/uploads/2021/11/Buri-Van-Hoboken-DSA-discussion-paper-Version-28_10_21.pdf

Integrált Jogvédelmi Szolgálat: *Az IJSZ-ről*. Elérhető: <http://www.ijsz.hu/rolunk.html>

Integrált Jogvédelmi Szolgálat: *Betegjog*. <http://www.ijsz.hu/betegjog.html>

J. F. KENNEDY: *Special message to Congress on protecting consumer interest*. 15 March 1962.

JERNEY Leona (2017): A kartelljogi jogsértések magánjogi jogkövetkezményei. In: GOMBOS Katalin szerk.: *A versenyjog legújabb fejleményei: Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus. 49–56.

Judit GLAVANITS (2023): Court mediation in Hungary with special emphasis on training and administrative law cases. In Anna de Ambrosis Vigna (szerk.) *Mediation and Other Forms of ADR in Administrative Law*. Białystok Wydawnictwo Stowarzyszenia Absolwentów Wydziału Prawa, Uniwersytetu w Białymstoku. 97–112.

JUHÁSZ Miklós – RUSZTHINÉ Juhász Dorina – TÓTH András szerk. (2014): *Kommentár a tisztességtelen piaci magatartás és versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvényhez*. Budapest, Gazdasági Versenyhivatal – HVG-ORAC. 603.

K. T.: Keresztbe tett a felvásárlásnak a bíróság, kőként zuhan a Spirit Airlines árfolyama. *Világgazdaság*, 2024. január 16. Elérhető: <https://www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2024/01/keresztbe-tett-a-felvasarlasnak-a-birosag-kokent-zuhan-a-spirit-airlines-arfolyama>

KAIBINGER Tamás: Meghosszabbították az európai teherautó-kartell ügyben a károsultak jelentkezési határidejét. *Fuvarlevél – Fuvarozók Lapja*. Elérhető:

<https://fuvarlevel.hu/meghosszabbitottak-az-europai-teherauto-kartell-ugyben-a-karosultak-jelentkezési-hataridejet/>

Karl DE FINE LICHT,– Anna FOLLAND (2019): Defining "Social Sustainability": Towards a Sustainable Solution to the Conceptual Confusion. *Etikk i praksis - Nordic Journal of Applied Ethics*. Vol. 13 No. (2), 21–39.

KARSAI Krisztina (2026): Az algoritmikus büntetékiszabás lehetőségének jogi megfelelőségi vizsgálatáról. In GOMBOS Katalin: *Az Európai Unió digitális átállásának elemzése, ideértve a releváns jogalkotási és jogalkalmazási folyamatokat*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, megjelenés alatt.

KATONA János (2015): A beruházásvédelem reformja és az EU formálódó beruházásvédelmi politikája – pillanatkép. *Európai Jog*, 15. évf. 4. sz. 8–18.

KEMENES István (2014): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz*. Budapest, Wolters Kluwer, 1608.

KENDE Tamás – NAGY Boldizsár – SONNEVEND Pál – VALKI László szerk. (2019): *Nemzetközi jog*. Budapest, Wolters Kluwer. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/YOV1761__1/

Key differences between the Digital Markets Act (DMA) and the Digital Services Act (DSA). *Usercentrics*, 9 October 2023 Elérhető: <https://usercentrics.com/knowledge-hub/differences-between-digital-markets-act-and-digital-services-act/#:~:text=fair%20and%20competitive%20digital%20market>

KIRÁLY Lilla (2018): *Gyorsabb, egyszerűbb, olcsóbb, hatékonyabb? Az új magyar polgári perrendtartás általános rész osztott perszerkezetének hatékonysági elemzése*. Budapest, Akadémiai Kiadó. (elektronikus kiadvány) Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/m314gyeoh__1/

KIRS Eszter (2017): A viták békés rendezése. In JAKAB András – FEKETE Balázs szerk.: *Internetes Jogtudományi Enciklopédia*. [20] bekezdés (elektronikus kiadvány) Elérhető: http://real.mtak.hu/83276/1/a_vitak_bekes_rendezese_u.pdf

KLEIN Tamás – TÓTH András szerk. (2018): *Technológia jog – robotjog – cyberjog*. Budapest, Wolters Kluwer.

KLEIN Tamás – TÓTH András szerk. (2018): *Technológia jog – robotjog – cyberjog*. Budapest, Wolters Kluwer.

KOVÁCS István Vilmos (2012): Alternatív vitarendezés a nemzetközi gyakorlatban. Új pedagógiai szemle, 62. évfolyam 7-8. szám, 130–142. Elérhető: https://epa.oszk.hu/00000/00035/00153/pdf/EPA00035_upsz_2012_07-08_130-142.pdf

KOVÁCS Péter (2011): *Nemzetközi közjog*. Budapest, Osiris Kiadó. 490.

KOVÁTS Surd – SZABÓ Gábor (2019): Versenyjogi beavatkozások az energiapiacokon az Európai Bizottság gyakorlatában. In: VALENTINY Pál – NAGY Csongor István – BEREZVAI Zombor szerk.: *Verseny és szabályozás 2019*. Budapest, KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet. 180. Elérhető: https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2020/03/07_KovatsS-SzaboG.pdf

KOZÁK Kornélia – SZIRBIK Miklós (2022): Fenntartható befektetővédelmi jogalkotás az intra-EU megállapodások területén, tekintettel az Európai Unió Bíróságának az Achmea-ügyben hozott ítéletére. In: STRIHÓ Krisztina – SZEGEDI László szerk.: *Európai szabályozáspolitikai kihívások*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó. 71–85.

Központi Statisztikai Hivatal (2026): *A fogyasztóiár-index fogyasztási főcsoportok szerint és a nyugdíjas fogyasztóiár-index*. Elérhető: https://www.ksh.hu/stadat_files/ara/hu/ara0002.html

KUN Attila (2019): Tájékoztató a Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat (MTVSZ) első (2016–2019) és második (2019–2021) működési periódusáról. *Munkajog*, 2019/2. 65–69.

KUN Attila (2022): *Merre tovább? Alternatív vitarendezés a kollektív munkajogban – A Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat (MTVSZ) második (2019-2021) működési ciklusa és perspektívái.* Munkajog, 2022/1., 61–67.

LAKATOS Máté (2014): Szemelvények az alternatív vitarendezés egyes formáinak adójogi alkalmazásának témaköréből, különös tekintettel egyes angolszász államokra. Miskolc, *Studia Iurisprudentiae Doctorandorum Miskolciensium*, 13. szám. 203–218.

LENGYELNÉ MOLNÁR Tünde – TÓVÁRI Judit (2001): *Kutatásmódszertan.* Eger, Eszterházy Károly Főiskola Médiainformatika Intézet. 35–51.

LOVAS Zsuzsa – HERCZOG Mária (2019): *A mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés.* Budapest, Wolters Kluwer. Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/m735YOV1798_1/

LOVAS Zsuzsa – HERCZOG Mária: *Mediáció, avagy a fájdalommentes konfliktuskezelés.* Múzsák Kiadó, Budapest, 1999, 65-83.

LUGOSI József (2021): A konfliktushelyzet kialakulásától a magánjogi jogvitáig. *Jog – Állam – Politika*, 2021/3., 53–69.

MÁDL Ferenc – VÉKÁS Lajos (2014): *Nemzetközi magánjog és nemzetközi gazdasági kapcsolatok joga.* Budapest, ELTE Eötvös Kiadó. 141–142.

MAGYARY Géza – NIZSALOVSKY Endre (1939): *Magyar polgári perjog.* 3. kiadás, Budapest, Franklin-Társulat. 11.

MAJOROS Pál (2019): Az Európai Unió kereskedelempolitikai törekvései az elmúlt évtizedben. *Prosperitas*, 2019/2. 30.

MALIK Éva (2015): Megoldotta-e a Mediációs Irányelv az Unió mediációs paradoxonát? In HARSÁGI Viktória – HORVÁTH E. Írisz – RAFFAI Katalin – SURI Noémi – SZABÓ Sarolta szerk.: *Határon átnyúló viták rendezése: törekvések és megoldások.* Budapest, Pázmány Press. 167–183.

MANNINGER Boldizsár (2018): Kártérítési felelősség az új Ptk. és az új Pp. tükrében. *Jogászvilág*, 2018. május 7. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/szakma/karteritesi-felelosseg-az-uj-ptk-es-az-uj-pp-tukreben/>

Mark VAN HOECKE (2011): Legal Doctrine: Which Method (s) for What Kind of Discipline? In Mark VAN HOECKE szerk: *Methodologies of Legal Research: What Kind of Method for What Kind of Discipline?* London, Hart Publishing. 1–18.

MAROS Miklós (2023): Az európai fogyasztói jogviták alternatív rendezése online vitarendezési platformon keresztül. *Jog-Állam-Politika*, 2023/3. 155–190.

MÁTHÉ Réka Zsuzsánna (2021): *Kína nagyon nyert az átfogó beruházási megállapodással.* Elérhető: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2021/01/08/kina-nagyon-nyert-az-atfogo-beruhazasi-megallapodással>

MENCZELESZ Adrián (2017): Nemzetközi beruházásvédelem kontra az Európai Unió beruházáspolitikája: nemzetközi gazdasági jogi kollízió és ami mögötte van. *Jogi melléklet – Külgazdaság*, 2017/11–12. 131–152.

MILASSIN László (2020): Az EU fúziókontrollra vonatkozó versenyszabályai és a mobiltelefon-piac. *Jog-Állam-Politika*, 2020. Különszám, 153-163. Elérhető: https://dfk-online.sze.hu/images/J%C3%81P/2020/K%C3%BCI%C3%B6nsz%C3%A1m/JAP_2020_KO_LONszAM_milassin-laszlo.pdf

Minél előbb lépjen hatályba a beruházási megállapodás Kína és az EU között! Elérhető: <https://kormany.hu/hirek/minel-elobb-lepjen-hatalyba-a-beruhazasi-megallapodas-kina-es-az-eu-kozott>

MISKOLCZI BODNÁR Péter (2019): A versenykorlátozó megállapodás, a kartell versenyjogi tilalma és a „versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési eljárásban” elnevezésű bűncselekmény. *Miskolci Jogi Szemle*, 14(2/2), 169–179.

Mohandas Karamchand GANDHI (2018): *An Autobiography or The Story of My Experiments with Truth. A critical edition, Translated from the original in Gujarati by Mahadev Desai Introduced with Notes by Tridip Suhrud Foreword by Ashis Nandy.* New Haven and London,

Yale University Press, 238. Elérhető: https://web.english.upenn.edu/~cavitch/pdf-library/Gandhi_Autobiography.pdf

MOLNÁR Tibor Tamás (2024): A kamionkartell-kártérítési perek európai gyakorlata: Németország és az Egyesült Királyság. *Európai Jog*, 24(1), 1–9. Elérhető: <https://szakcikkadatbazis.hu/doc/5330503>

Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat: *A Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat Szervezeti, Eljárási és Magatartási Kódexe*. Elérhető: https://www.munkaugyivitarendezes.hu/download/mtvsz_kodex.pdf

Munkaügyi Tanácsadó és Vitarendező Szolgálat: *Alternatív vitarendezési szolgálat*. Elérhető: <https://www.munkaugyivitarendezes.hu/>

Munkavállalóval szembeni kárigény érvényesítése. Elérhető: https://adozona.hu/munkajog/Munkavallaloval_szembeni_karigeny_ervenyesi_0HXL2T

Mykola STARYNSKYI – Lyudmila RUDENKO, Iryna KORDUNIAN (2021): Models of mediation: Theoretical and legal analysis. (elektronikus kiadvány) Elérhető: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/crq.21315>

NAGY Csongor István (2017): *Intra-EU Bilateral Investment Treaties and EU Law after Achmea: 'Know Well What Leads You Forward and What Holds You Back*. *German Law Journal*, Vol. 19, No. 4, pp. 981–1016.

NAGY Csongor István (2018): *Extra-EU BITs and EU law: Immunity, "Defense of Superior Orders", Treaty Shopping and Unilateralism*. Indianapolis, Council on International Law and Politics.

NAGY Csongor István (2019): *Investment Arbitration in Central and Eastern Europe: Law and Practice*. Cheltenham, Edward Elgar Publishing.

NAGY Csongor István (2021): Kartellkár mint joghatósági ok. *Forum: Acta Juridica et Politica*, 11(3), 287–291.

Négy fegyveres besétált egy mexikói luxushotelbe, agyonlőttek egy férfit, majd jet skivel elmenekültek. *Index.hu*, 2024. október 3. Elérhető: <https://index.hu/kulfold/2024/10/03/mexiko-cancun-kartell--bergylkosok-luxushotel-lovoldozesfegyveres-tamadas/>

NEMESSÁNYI Zoltán (2019): A Szingapúri Mediációs Egyezmény – első benyomások. *Fontes Iuris*, 5(3), 33–42.

NEMESSÁNYI Zoltán (2025): A diskurzus horizontja - a magyar nemzetközi magánjog húsz éve az EU-ban. *Közjogi Szemle*, 18(2), 18–28.

NEMESSÁNYI Zoltán (2025): A választottbíráskodás filozófiája. *Bulletin*, 2025/2. 19–21.

Nemzeti Kereskedelmi és Fogyasztóvédelmi Hatóság (2025): *Vállalkozások figyelmébe – a bekeltetésre vonatkozó szabályok változása*. 2025. július 28. Elérhető: <https://nkfh.gov.hu/hirek/vallalkozasok-figyelmebe-a-bekeltetesre-vonatkozozabalyok-valtozasa>

NMHH (2022): *Interjú Koltay Andrással, az NMHH elnökével*. 2022. november 25. Elérhető: <https://nmhh.hu/cikk/233794/Interjut-adott-az-Indexnek-az-NMHH-elnoke>

NMHH (2024): *Átvették kinevezésüket az Online Platform Vitarendező Tanács tagjai*. 2024. július 18. Elérhető: <https://nmhh.hu/cikk/247668/Atvettek-kinevezesuket-az-Online-Platform-Vitarendezo-Tanacs-tagjai>

NMHH (2025): *A magyarországi digitális szolgáltatási koordinátor 2024. évi jelentése*. Elérhető: <https://nmhh.hu/cikk/254348/A-magyarorszag-i-digitalis-szolgalatasi-koordinator-2024-evi-jelentese>

NOCHTA Tibor (2018): Az alternatív vitarendezési eljárások egymáshoz való viszonyáról. In KECSKÉS László – TILK Péter szerk.: *A választottbíráskodás és más alternatív vitarendezési*

eljárások jogi szabályozásának alapjai. Pécs, PTE ÁJK. 30–37. Elérhető: <https://ajk.pte.hu/sites/ajk.pte.hu/files/2021-02/a-valasztottbiraskodas-es-mas-alternativ-vitarendezesi-eljarasok-jogi-szabalyozasanak-alapjai.pdf>

Olyan szuperhatalommá tenné az EU-t a brüsszeli mesterterv, ami Kínát is lenyomná. *Portfolio*. Elérhető: <https://www.portfolio.hu/global/20211201/olyan-szuperhatalomma-tenne-az-eu-t-a-brusszeli-mesterterv-ami-kinat-is-lenyomna-513888>

OPVT (2025): *Éves jelentés – 2024.* Budapest. Elérhető: https://opvt.hu/dokumentum/251672/OPVT_eves_jelentes_2024.pdf

OPVT: *Online Platform Vitarendező Tanács.* Elérhető: <https://opvt.hu/opvt>

ORBÁN Endre (2024): A légi utasok jogainak védelmét biztosító eszközök az Európai Unióban. *Jogtudományi Közlöny*, 2024/9., 419–427.

Országos Mediációs Egyesület, Magyar Országos Közjegyzői Kamara, Budapesti Ügyvédi Kamara és a Bírók a Mediációért Egyesület. BUCSI Ágnes (2022): Mediáció, a XXI. század békepipája. *Családi Jog*, 2022/4., 46–48.

PAPP Mónika (2020): Versenypolitika. In KENGYEL Ákos szerk.: *Európai uniós politikák.* Budapest, Akadémiai Kiadó. Elérhető: https://mersz.hu/dokumentum/m667eukp__1/

PAPP Mónika (2024): Az Európai Bíróság ítélete a Bizottság összefonódás-ellenőrzési hatáskörének korlátjáról az Illumina Inc. kontra Bizottság és Grail LLC kontra Bizottság egyesített ügyekben. *Magyar Jog*, 2024/12., 752–755.

PAPP Tekla (2024): Gondolatok az Európai Unió digitális jogalkotásának hatásairól a magyar szerződési jog rendszerére. In KOLTAY András – SZIKORA Tamás – LAPSÁNSZKY András szerk.: *Vadnyugat vége? – Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról.* Budapest, ORAC Kiadó, 21–46.

PARTI Tamás (2026): A jogalkotás egyelőre csak kullog a digitalizálódó világ után. *Infostart*, 2026. február 8. Elérhető: <https://infostart.hu/belfold/2026/02/08/parti-tamas-a-jogalkotas-egyelore-csak-kullog-a-digitalizalodo-vilag-utan>

PATYI András (2017): *A közigazgatási működés jogi alapjai*. Budapest, Dialóg Campus, 12.

PBT (2025): *Jelentés a pénzügyi békéltető testület éves tevékenységéről*. 13. Elérhető: <https://www.mnb.hu/letoltes/mnb-pbt-eves-jelentes-2025-hun-digitalis-vegleges.pdf>

PBT: *Mi a FIN-NET?* Elérhető: <https://www.mnb.hu/bekeltetes/hataron-atnyulo-penzugyi-fogyasztoi-jogvita-fin-net/mi-a-fin-net>

PÉCZELI Kristóf (2019): *Az Európai Unión belüli kétoldalú beruházásvédelmi egyezmények jövője*. Elérhető: https://itelepazmany.blog.hu/2019/02/26/az_europai_union_beluli_ketoldal_u_beruhazasvedelmi_egyezm_enyek_jovoje

Peren kívüli egyezséget kötött az egyik kartellező tehergépjármű-gyártóval a Waberer's. *Világ gazdaság*, 2023. április 3. Elérhető: <https://www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2023/04/peren-kivuli-egyezsaget-kotott-az-egyik-kartellezo-tehergepjarmu-gyartoval-a-waberers>

PETRIK Ferenc szerk.: *Polgári jog I-IV. - új Ptk. - Kommentár a gyakorlat számára, frissítve: 2022. január 1.* ORAC Kiadó. (elektronikus kiadvány)

POKOL Béla (2002): *A jog elkerülésének útjai. Mediáció, egyezségkötés. Jogelméleti Szemle*, 3. évfolyam 1. szám. Elérhető: <https://jesz.ajk.elte.hu/pokol9.html>

POLAUF Tamás szerk. (2018): *Versenyjogi kártérítési perek. Kézikönyv a joggyakorlat számára*. Budapest, Wolters Kluwer. 356.

RÁCZ Zoltán (2015): *Az alternatív vitarendezés (AVR) helyzete Magyarországon*. Miskolc, Miskolci Egyetem. Elérhető: https://www.uni-miskolc.hu/~microcad/publikaciok/2015/E7_Racz_Zoltan.pdf

RAFFAI Katalin – JAUERNIK Miklós (2024): A fogyasztói minőség meghatározása a bírósági és az alternatív vitarendezési eljárásokban. In GLAVANITS Judit – SZABÓ Tamás: *Kiszolgáltatott csoportok a digitális világban – A digitalizáció jogalkotói és jogalkalmazói kihívásai*. Győr, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft. 103.

RAFFAI Katalin (2014): Az állami bíróság szerepe a választottbíráskodásban – a választottbíróági ítélet érvénytelenítése közrendbe ütközés miatt. In CSEHI Zoltán szerk.: *Állam és magánjog: Törekvések és eredmények az Európai Unió joga, a nemzetközi magánjog, polgári jog és polgári eljárásjog keresztmetszetében*. Budapest, Pázmány Press, 343–352.

Roger FISHER – William L. URY – Bruce PATTON (2011): *Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In*. Harvard Negotiation Project, Penguin Books. 10.

SALAMONNÉ PILTZ Judit (2013): A betegjogok és a bizonyítás. *Magyar Jog*, 2013/4. 230-244.

SALAMONNÉ PILTZ Judit (2021): *Az egészségügyi szolgáltató kártérítési felelőssége*. Budapest, PPKE-JÁK, előadásvázlat.

SALGÓ László Péter közigazgatási államtitkár 2023. június 2-án a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Fogyasztóvédelem a harmadik évezredben: komplex kihívások és innovatív jogi megoldások konferenciáján „Új utakon a hazai fogyasztóvédelem – a cselekvő fogyasztóvédelem jogalkotói és szakmai irányító szemmel” címmel tartott előadása. Az előadás vázlata elérhető: [https://antk.uni-nke.hu/document/akk-copy-uni-nke-hu/Salgó László.pdf](https://antk.uni-nke.hu/document/akk-copy-uni-nke-hu/Salgó%20László.pdf)

SÁNDOR Lénárd (2016): Emberi jogok a beruházásvédelem rendszerében. *Európai jog*, 16. évf. 3. sz. 1–10.

SÁNDOR Lénárd (2019): *Magyarország újabb lépést tesz a gazdasági önrendelkezés visszaszerzése felé*. Elérhető: https://precedens.mandiner.hu/cikk/20190102_visszanyerhető_gazdasági_onrendelkezés_magyarország_csatlakozik_az_európai_union_beluli_beruhazasvedelmi_megallapodások_megszüntetésére_irányuló_közös_erőfeszítéshez

SCHMIDT Richárd (2024): *A nemzetközi fórumválasztás szabadsága és korlátai az aszimmetrikus joghatósági és választottbíróági megállapodások tükrében*. Budapest, Doktori értekezés.

Semmelweis Egyetem Egészségügyi Menedzserképző Központ (2018): *Betegbiztonsági egészségügyi ágazati stratégiai koncepció I. általános betegbiztonság*. 2018. december 31. 2. Elérhető: <https://semmelweis.hu/emk/files/2020/06/Betegbiztonsagi-strat%C3%A9giai-koncepci%C3%B3-SWOT.pdf>

SIMON Emese Réka (2017): Versengő alapjogok. In: GOMBOS Katalin szerk.: *A versenyjog legújabb fejleményei: Európai uniós kitekintéssel*. Budapest, Dialóg Campus. 57–59.

SIMON Rita (2016): A fogyasztói viták alternatív vitarendezése Európában – ötletverseny és forum shopping a nemzeti szabályozás és implementációs kötelezettség tükrében? *Iustum Aequum Salutare* 12(2016), 63–89.

SIMON Rita (2016): A fogyasztói viták alternatív vitarendezése Európában – ötlet-verseny és forum shopping a nemzeti szabályozás és implementációs kötelezettség tükrében? *Iustum Aequum Salutare*, XII. évf. 2 sz. 63–89.

SOMSSICH Réka (2025): A szakfordító mint a többnyelvű uniós jog szövegezője. *Magyar Tudomány*, 186/2. 322–330.

Steiner KVALE (2005): *Az interjú. Bevezetés a kvalitatív kutatás interjútechnikáiba*. Budapest, József Műhely Kiadó. 17.

Stephen MCKENZIE (2004): Social Sustainability: Towards Some Definitions. *Hawke Research Institute Working Paper Series No 27*. Magill, Hawke Research Institute University of South Australia 1–31.

STRÉDA Antal (2018): Fúziókontroll alkalmazása válságba jutott európai uniós pénzügyi intézményeknél. *JURA*, 2018/2. 539–551.

STRIHÓ Krisztina (2020): Az influencer jogi megítélése. *Jogtudományi Közöny* 75(2020), 174–179.

STRIHÓ Krisztina (2022): Jogi csemegék az elektronikus kereskedelem témaköréből. In STRIHÓ Krisztina – SZEGEDI László szerk.: *Európai szabályozáspolitikai kihívások*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 139–147.

SURI Noémi (2013): Új alternatíva? Bírósági mediáció beilleszthetősége a magyar polgári eljárásjog rendszerébe. *Magyar Jog*, 60. évfolyam 5. szám. 298–304.

SZABADOS Tamás (2017): A tagállamok közötti beruházásvédelmi egyezmények az uniós jogban. *Állam- és Jogtudomány*, LVIII. évf. 3. sz. 17–44.

SZAKÁLNÉ SZABÓ Zita (2025): A digitalizáció korának közigazgatása a digitális szakadék tükrében – még mindig a sikerekre várva? *Iustum Aequum Salutare*, 2025/4., 179–193.

SZECSKÓ József (2016): *A mediáció jogi szabályozása Magyarországon*. Elérhető: https://adreupe.uni-miskolc.hu/files/53/ADR-2017-1_Szecsko.pdf

SZENT-IVÁNYI Balázs (2004): A közvetítés kontingenciamodellje. *Külgügyi Szemle*, 2004. tavasz-nyár. 189–207.

SZÉPVÖLGYI Enikő (2019): A fogyasztói jogviták hatékony rendezésének jelene és jövője. *Jog, állam, politika*. 11. évfolyam 3. szám. 103–118. Elérhető: https://epa.oszk.hu/03000/03010/00015/pdf/EPA03010_jog_allam_politika_2019_03_103-118.pdf

SZÉPVÖLGYI Enikő (2019): Alternatív vitarendezés. In Új Nemzeti Kiválóság Program 2018/2019 Tanulmánykötet. Győr, Széchenyi István Egyetem. 57–65. Elérhető: https://tud.sze.hu/images/ÚNKP/2018-2019/tanulmánykötet/Szépvolgyi_Eniko.pdf

SZIRBIK Miklós – BERNÁTH Sára (2023): A Digital Markets Act és a Digital Services Act várható hatásai a német jogrendszerben a magyar gyakorlat szempontjából. *In Medias Res*, 169–189.

SZIRBIK Miklós (2025): A kiberbiztonságra vonatkozó NIS 2 irányelv hatásai a német és magyar jogban: feloldhatók a kiberbiztonság és a versenyképesség közötti ellentétek? In GOMBOS Katalin: *A fenntartható és digitális belső piac aktuális kérdései*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 223 – 245.

SZÜCS Anikó Edit (2017): Fúziókontroll az Unióban, avagy emlékezetes bizottsági elutasító határozatok. GOMBOS Katalin szerk.: *A versenyjog legújabb fejleményei: Európai uniók tekintésével*. Budapest, Dialóg Campus, 65–74.

SZÜCS Anikó Edit (2022): A nehéz helyzetben lévő vállalkozások állami támogatásának lehetőségei az Európai Unió szabályai keretében. In STRIHÓ Krisztina – SZEGEDI László szerk.: *Európai szabályozáspolitikai kihívások*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 157–163.

Tanács (2020): *EU–Kína vezetői találkozó: eredmények elérése az EU érdekeinek és értékeinek érvényesítésével*. Elérhető: <https://www.consilium.europa.eu/media/47798/hungarian.pdf>

TÓTH-BIRÓ Marianna (2024): Miért tiltotta meg az EU két amerikai cég összeolvadását? És miért bánja most ezt legalább 432 millió eurója? *Forbes*, 2024. szeptember 12. Elérhető: <https://forbes.hu/penz/illumina-grail-fuzio-eu-bizottsag-birosag-itelet-bassola-vendegcikk/>

Tudatos Vásárló: *Békéltető testületek: Sokaknak segít a peren kívüli egyezség*. 2008. április 8. Elérhető: <https://tudatosvasarlo.hu/cikk/bekelteto-testuletek-sokaknak-segit-peren-kivuli-egyezség>

Tudatos Vásárlók (2023): *Könnyebb lesz békéltető eljárásban visszakapni a pénzünket január 1-től*. 2023. december 19. Elérhető: <https://tudatosvasarlo.hu/konnyebb-lesz-bekelteto-eljarasban-visszakapni-a-penzunket-januar-1-tol/>

VÁRADI Ágnes (2026): Digitalizáció, mesterséges intelligencia és igazságügyi együttműködés polgári ügyekben. In GOMBOS Katalin: *Az Európai Unió digitális átállásának elemzése, ideértve a releváns jogalkotási és jogalkalmazási folyamatokat*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, megjelenés alatt.

Vas Vármegyei Kereskedelmi és Iparkamara: *Az Európai Bizottság tovább csökkenti a vállalkozások összefonódásával kapcsolatos bürokráciát.* 2023. április 21. Elérhető: <https://vmkik.positive.hu/hirek/az-europai-bizottsag-tovabb-csokkenti-a-vallalkozasok-osszefonodasaval-kapcsolatos-burokraciat>

VÉKÁS Lajos – GÁRDOS Péter szerk.: *Nagykommentár a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvényhez.* Jogtár, online kiadás.

Vékás Lajos – Osztovits András – Nemessányi, Zoltán (szerk.) (2021): *Nemzetközi magánjogi rendeletek az Európai Unió Bírósága gyakorlatában.* Budapest, HVG-ORAC.

VÉKÁS Lajos (2005): Sérelemdíj – fájdalomdíj: Gondolatok az új Ptk. reformjavaslatáról a német jog újabb fejleményei tükrében. *Magyar Jog*, 2005/4., 193–207.

VÉKÁS Lajos (2018): *Kommentár a Polgári Törvénykönyvhöz.* Budapest, Wolters Kluwer.

VIAENE, Hendrik– DIONNET, Stéphane– HUI, Mélissa (2024): *Merger Control Laws and Regulations 2024 – European Union.* 29 July 2024 Elérhető: <https://www.globallegalinsights.com/practice-areas/merger-control-laws-and-regulations/european-union/>

Viktória HARSÁGI– Zoltán NEMESSÁNYI – Gergely CZOBOLY (2014): *Hungary.* In: Carlos, Esplugues (szerk.) *Civil and commercial mediation in Europe/2: Cross-Border Mediation.* Cambridge, Intersentia. pp. 201–220.

Világgazdaság (2023): *Új szabályok lépnek életbe a békéltető testületi eljárásban.* 2023. december 29. Online: <https://www.vg.hu/vilaggazdasag-magyar-gazdasag/2023/12/uj-szabalyok-lepnek-eletbe-a-bekelteto-testuleti-eljarasban>

WERBŐCZY István (1514): *Hármaskönyv.* Magyar nyelven elérhető: https://www.staff.u-szeged.hu/~capitul/analecta/trip_hung.htm

Your Europe: *Versenyszabályok az EU-ban.* Elérhető:
https://europa.eu/youreurope/business/selling-in-eu/competition-between-businesses/competition-rules-eu/index_hu.htm

ZALAVÁRI György (2024): Az online vitarendezési platform működése. *Jogászvilág*, 2024. szeptember 19. Elérhető: <https://jogaszvilag.hu/cegvilag/az-online-vitarendezeesi-platform-mukodese/>

4.2. UNIÓS ESETJOG ÉS NEMZETKÖZI VÁLASZTOTTBÍRÓI GYAKORLAT

AT.39824 – Tehergépjárművek ügyben a Bizottság által elfogadott határozat. Az Európai Unió Hivatalos Lapja, C 108, 2017. április 6., 2017/C 108/05 6.

ADC Affiliate Limited and ADC & ADMC Management Limited v. Republic of Hungary, ICSID Case No. ARB/03/16, Award of the Tribunal, 2 October 2006. Elérhető: http://icsidfiles.worldbank.org/icsid/ICSIDBLOBS/OnlineAwards/C231/DC648_En.pdf

C(2021) 2847 final európai bizottsági határozat (COMP/M.10188 – Illumina/Grail ügy).

C(2021) 2848 final, C(2021) 2849 final, C(2021) 2851 final, C(2021) 2854 final és C(2021) 2855 final.

C-106/84. Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Dán Királyság ítélet, ECLI:EU:C:1986:99.

C-127/21 P - American Airlines kontra Bizottság ítélet, ECLI:EU:C:2023:209.

C-163/21. AD és társai kontra PACCAR Inc., DAF TRUCKS NV, DAF Trucks Deutschland GmbH ítélet, ECLI:EU:C:2022:863.

C-267/20. Volvo AB (publ.), DAF Trucks NV kontra RM ítélet, ECLI:EU:C:2022:494.

C-284/16. sz. Slowakische Republik kontra Achmea BV ítélet, ECLI:EU:C:2018:158.

C-295/04 – C-298/04. Vincenzo Manfredi kontra Lloyd Adriatico Assicurazioni SpA, Antonio Cannito kontra Fondiaria Sai SpA, Nicolò Tricarico és Pasqualina Murgolo kontra Assitalia SpA ítélet, ECLI:EU:C:2006:461.

C-317/08., C-318/08, C-319/08 és C-320/08. sz. Rosalba Alassini kontra Telecom Italia SpA (C-317/08), Filomena Califano kontra Wind SpA (C-318/08), Lucia Anna Giorgia Iacono

kontra Telecom Italia SpA (C-319/08), Multiservice Srl kontra Telecom Italia SpA (C-320/08) egyesített ügyek. ECLI:EU:C:2010:146.

C-350/02. sz. Bizottság kontra Hollandia. ECLI:EU:C:2004:389.

C-425/22. MOL Magyar Olaj- és Gázipari Nyrt. kontra Mercedes-Benz Group AG ítélet, ECLI:EU:C:2024:578.

C-451/18. Tibor-Trans Fuvarozó és Kereskedelmi Kft. kontra DAF Trucks NV ítélet, ECLI:EU:C:2019:635.

C-453/99. Courage Ltd kontra Bernard Crehan és Bernard Crehan kontra Courage Ltd és társai ítélet, ECLI:EU:C:2001:465.

C-611/22. P. és C-625/22. P. sz. Illumina, Inc. kontra Európai Bizottság és Grail LLC kontra Illumina, Inc., Európai Bizottság egyesített ügyek ítélet, ECLI:EU:C:2024:677.

T-227/21, ECLI:EU:T:2022:447.

Telenor Mobile Communications AS v. Republic of Hungary, ICSID Case No. ARB/04/15, Award, 13 September 2006. Elérhető:
http://icsidfiles.worldbank.org/icsid/ICSIDBLOBS/OnlineAwards/C240/DC652_En.pdf

4.3. MAGYAR BÍRÓSÁGI GYAKORLAT

1/2008. Polgári jogegységi határozat a genetikai, teratológiai ártalom következtében fogyatékossgal született gyermek kártérítési igényéről.

A Kúria Közigazgatási-Munkaügyi Kollégiumának 4/2013. (IX. 23.) KMK véleménye a munkajogi igény érvényesítésének egyes kérdései a 2012. évi I. törvény alapján (KMKv 2013.4.)

Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.20.183/2024/8. számú ítélet [17]-[18] bekezdés.

Fővárosi Törvényszék 28.P.22.248/2023/11. számú ítélet [1] bekezdés.

Kúria Gfv.VI.30.279/2021/13.

Kúria Jpe.IV.60.032/2025.

Kúria Kfv.VI.37.232/2011/13.

Kúria Mfv.II.10.341/2017/4. (EH 2018.05.M11.)

Kúria Mfv.II.10.427/1998/2. (BH 1999.11.529.)

Kúria Mfv.II.10.441/1998/3. (BH 1999.12.575.)

Kúria Pf.III.20.008/1991.

Kúria Pf.III.25.423/2002/4. (BH 2005.7.251.)

Kúria Pf.III.26.339/2001/7. (EBH 2003.941.)

Kúria Pf.III.26.339/2001/7. (EBH 2006.1506.)

Kúria Pfv.I.20.685/2024/5.

Kúria Pfv.III.20.007/2022/4.

Kúria Pfv.III.20.037/1997/2.

Kúria Pfv.III.20.129/2016/5. (BH 2017.4.115.)

Kúria Pfv.III.21.285/1999/8. (BH 2002.8.306.)

Kúria Pfv.V.20.510/2014/5.

Kúria Pfv.V.20.789/2018/9. (BH 2019.10.271.)

4.4. JOGFORRÁSOK JEGYZÉKE

148/2018. (XII. 17.) ME határozat az Európai Unió egyes tagállamainak kormányai közötti beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló kétoldalú megállapodások felmondásáról szóló megállapodás létrehozására adott felhatalmazásról.

16/2022. (III. 2.) OBT határozat a Bírák Etikai Kódexéről és annak elfogadásáról. Elérhető: https://birosag.hu/sites/default/files/birak_etikai_kodexe_.pdf

1913. évi XLIII. törvénycikk az első két nemzetközi békeértekezleten megállapított több egyezmény és nyilatkozat becikkelyezése tárgyában.

1959. évi IV. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

1987. évi 12. törvényerejű rendelet a szerződések jogáról szóló, Bécsben 1969. évi május hó 23. napján kelt szerződés kihirdetéséről.

1987. évi 27. törvényerejű rendelet az Államok és más államok természetes és jogi személyei közötti beruházási viták rendezéséről szóló, Washingtonban, 1965. március 18-án kelt Egyezmény kihirdetéséről.

1990. évi XCIII. törvény az illetékekről.

1993. évi LXI. törvény a Magyar Köztársaság Kormánya és a Norvég Királyság Kormánya között a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről Oslóban, az 1991. évi április hó 8. napján aláírt Megállapodás kihirdetéséről.

1994. évi LIII. törvény a bírósági végrehajtásról.

1996. évi LVII. törvény a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról.

1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről.

1997. évi CLV. törvény a fogyasztóvédelemről.

2000. évi CXVI. törvény az egészségügyi közvetítői eljárásról.

2007. évi CVIII. törvény a Magyar Köztársaság és az Azerbajdzsán Köztársaság között a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló, Bakuban, 2007. május 18-án aláírt Megállapodás kihirdetéséről.

2009. évi L. törvény a fizetési meghagyásos eljárásról.

2009. évi LXXXV. törvény a pénzforgalmi szolgáltatás nyújtásáról.

2010. évi CLXXXV. törvény a médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról.

2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről.

2013. évi CXXXIX. törvény a Magyar Nemzeti Bankról.

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről.

2014. évi XL. törvény a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvényben rögzített elszámolás szabályairól és egyes egyéb rendelkezésekről.

2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról.

2016. évi CXXX. törvény a polgári perrendtartásról.

2017. évi I. törvény a közigazgatási perrendtartásról.

2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról.

2019. évi LIII. törvény az egyrészről az Európai Unió és tagállamai, másrészről a Szingapúri Köztársaság közötti beruházásvédelmi megállapodás kihirdetéséről.

2019. évi LIV. törvény a Magyarország Kormánya és a Zöld-foki Köztársaság Kormánya között a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló Megállapodás kihirdetéséről.

2019. évi LXXXV. törvény az egyrészről az Európai Unió és tagállamai, másrészről a Vietnámi Szocialista Köztársaság közötti beruházásvédelmi megállapodás kihirdetéséről.

2019. évi XVI. törvény a Magyarország Kormánya és a Belarusz Köztársaság Kormánya között a beruházások ösztönzéséről és kölcsönös védelméről szóló Megállapodás kihirdetéséről.

2021. évi XCIV. törvény a polgári peres eljárás elhúzódásával kapcsolatos vagyoni elégtétel érvényesítéséről.

2022. évi LV. törvény végső előterjesztői indokolása – az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról.

2023. évi CIV. törvény az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól.

381/2016. (XII. 2.) Korm. rendelet az Integrált Jogvédelmi Szolgálatról.

4/2024. (III. 21.) NMHH rendelet a peren kívüli vitarendezési testületekre vonatkozó részletes szabályokról.

426/2025. (XII. 23.) Korm. rendelet a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról.

45/2001. (XII. 20.) KöViM rendelet a Légiforgalmi és Repülőtéri Igazgatóság megszüntetéséről és a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat létrehozásáról.

A Bíróság 1/17. sz. véleménye. ECLI:EU:C:2019:341.

A Bizottság (EU) 2023/914 végrehajtási rendelete (2023. április 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról és a 802/2004/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről (EGT-vonatkozású szöveg).

A Bizottság 1998. március 30-i 98/257/EK ajánlása a fogyasztói jogviták bírósági eljáráson kívüli rendezésére hatáskörrel rendelkező testületekre vonatkozó elvek tárgyában.

A Bizottság 773/2004/EK rendelete (2004. április 7.) a Bizottság által az EK-Szerződés 81. és 82. cikke alapján folytatott eljárásokról.

A Bizottság iránymutatása a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló tanácsi rendelet szerint a horizontális összefonódások értékeléséről.

A Bizottság közleménye a 139/2004/EK tanácsi rendelet és a 802/2004/EK bizottsági rendelet alapján elfogadható korrekciós intézkedésekről (EGT-vonatkozású szöveg) (2008/C 267/01).

A Bizottság közleménye a 139/2004/EK tanácsi rendelet szerinti egyes összefonódások kezelésére vonatkozó egyszerűsített eljárásról (2013/C 366/04).

A Bizottság közleménye a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet szerinti egyes összefonódások egyszerűsített kezeléséről (2023/C 160/01).

A Bizottsági közleménye a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről (EGT vonatkozású szöveg) (2006/C 298/11).

A Bizottság közleménye Közlemény a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről szóló 139/2004/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról és a 802/2004/EK bizottsági rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló (EU) 2023/914 bizottsági végrehajtási rendelet 3. cikkének (2) bekezdése, 13. cikkének (3) bekezdése, 20. és 22. cikke értelmében (2023/C 160/02).

A fogyasztóvédelmi politikáról szóló 1353/2022. (VII. 21.) Korm. határozat.

A Tanács 1/2003/EK rendelete (2002. december 16.) a Szerződés 81. és 82. cikkében meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról.

A Tanács 139/2004/EK rendelete (2004. január 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről (az EK összefonódás-ellenőrzési rendelete).

Az egyes igazságügyi tárgyú törvények módosításáról szóló 2022. évi LV. törvény végző előterjesztői indokolás.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2022/1925 rendelete (2022. szeptember 14.) a digitális ágazat vonatkozásában a versengő és tisztességes piacokról, valamint az (EU) 2019/1937 és az (EU) 2020/1828 irányelv módosításáról.

Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/3228 rendelete (2024. december 19.) az 524/2013/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről, valamint az (EU) 2017/2394 és az (EU) 2018/1724 rendeletnek az európai online vitarendezési platform megszüntetése tekintetében történő módosításáról.

Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról.

Az Európai Parlament és a Tanács 2008/52/EK irányelve (2008. május 21.) a polgári és kereskedelmi ügyekben végzett közvetítés egyes szempontjairól.

Az Európai Parlament és a Tanács 2011/83/EU irányelve (2011. október 25.) a fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről.

Az Európai Parlament és a Tanács 2012. december 12-i 1215/2012/EU rendelete a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (Brüsszel Ia.)

Az Európai Parlament és a Tanács 2013. május 21-i 2013/11/EU irányelve a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról.

Az Európai Parlament és a Tanács 2013. május 21-i 524/2013/EU rendelete a fogyasztói jogviták online rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról.

Az Európai Parlament és a Tanács 2014/104/EU irányelve (2014. november 26.) a tagállamok és az Európai Unió versenyjogi rendelkezéseinek megsértésén alapuló, nemzeti jog szerinti kártérítési keresetekre irányadó egyes szabályokról.

Az Európai Parlament és a Tanács 2022. október 19-i 2022/2065 rendelete a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája.

Iránymutatás az 1/2003/EK rendelet 23. cikke (2) bekezdésének a) pontja alapján kiszabott bírságok megállapításáról. HL L 1., 2003.1.4., 1.

Magyarország Alaptörvénye XXVIII. cikk (1) bekezdés.

T/11922. számú törvényjavaslat.

Végső előterjesztői indokolás az elérhetőbb fogyasztóvédelem érdekében szükséges törvények módosításáról szóló 2023. évi XX. törvényhez.

5. A SZERZŐ TÉMÁBAN MEGJELENT PUBLIKÁCIÓI

1. CSEH Attila – SELNICEAN László (2020): A Kúria működése. In ERDEI Krisztián szerk.: *Zsebkönyv Magyarország legfőbb bírói fórumáról*. Budapest, 103–118.
2. GOMBOS Katalin – SELNICEAN László (2023): A fogyasztói jogérvényesítés lehetőségei az online térben. *FORVM: Acta Juridica et Politica*, XIII. évfolyam 2. szám, Szeged, 49–57. Elérhető: https://acta.bibl.u-szeged.hu/84484/1/juridpol_forum_013_002.pdf#page=49
3. László SELNICEAN (2025): Merger Control – Simplified Procedure within the Framework of the Binary Dominance Matrix. *Arsboni*, XII. évfolyam, 2024/4. szám, 39–54.
4. László SELNICEAN (2026): Competition Disputes 2024. In BARTKÓ Róbert szerk.: *Doktori műhelytanulmányok 2025*. Győr, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., megjelenés alatt.
5. MÉSZÁROS Dóra – SELNICEAN László (2020): A Kúria a bírósági szervezetben. In ERDEI Krisztián szerk.: *Zsebkönyv Magyarország legfőbb bírói fórumáról*. Budapest, 47–68.
6. SELNICEAN László (2020a): Alternatív vitarendezési eljárások a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában. In SMUK Péter: *Társadalmi fenntarthatóság*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2125–2144.
7. SELNICEAN László (2020b): Az alternatív vitarendezés sajátos területe: beruházásvédelmi eljárások a társadalmi fenntarthatóság érdekében. In SMUK Péter: *Társadalmi fenntarthatóság*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 2145–2154.
8. SELNICEAN László (2021a): Alternatív vitarendezési eljárások a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában. In: GELENCSÉR Dániel – SELNICEAN László szerk.: *Uniós polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 124.
9. SELNICEAN László (2021b): *A kártérítési jogviták rendezése*. Budapest, Szakdolgozat.

10. SELNICEAN László (2021c): Az alternatív vitarendezés sajátos területe: beruházásvédelmi eljárások a társadalmi fenntarthatóság érdekében. In: GELENCSÉR Dániel – SELNICEAN László szerk.: *Uniós polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, 143–155.
11. SELNICEAN László (2022a): Az egészségügyi jogviták. In GOMBOS Katalin: *Az európai jog 21. századi kihívásai*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 45–62.
12. SELNICEAN László (2022b): Jogérvényesítés az egészségügyben. *Arsboni*, X. évfolyam, 2022/3-4. szám, 32–46.
13. SELNICEAN László (2023a): Vármegye: a történeti alkotmány újabb vívmánya? *Arsboni*, XI. évfolyam, 2023/1. szám, 26–33.
14. SELNICEAN László (2023b): Alternatív vitarendezés a COVID idején. In POGÁCSÁS Anett szerk.: *Jog válság idején*. Budapest, Pázmány Press, 333–342.
15. SELNICEAN László (2024a): Fogyasztói alternatív vitarendezés 2023. In BARTKÓ Róbert szerk.: *Doktori műhelytanulmányok 2024*. Győr, UNIVERSITAS-GYŐR Nonprofit Kft., 437–450. Elérhető: https://doktiskjog.sze.hu/images/Tp%203+1%20K%C3%B6tetek%20sz%C3%B6veg/Doktori_Muhelytanulmanyok_20240829_vegleges.pdf#page=437
16. SELNICEAN László (2024b): A fogyasztói igényérvényesítés kihívásai és megoldásai. In GOMBOS Katalin szerk.: *A fogyasztóvédelem aktuális kihívásai*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 86.
17. SELNICEAN László (2024c): A fogyasztói igényérvényesítés vívmányai: a cselekvő és elérhető fogyasztóvédelem. *Magyar Jog*, 2024/12. 705–711.
18. SELNICEAN László (2024d): Engedelmeskedsz-e a felszólításnak? A DSA és a DMA hatásai a vitarendezésre. In KOLTAY András – SZIKORA Tamás – LAPSÁNSZKY András szerk.: *Vadnyugat vége? – Tanulmányok az Európai Unió platformszabályozásáról*. Budapest, ORAC Kiadó, 475–488.

19. SELNICEAN László (2025): 21. századi megoldások a versenyjogi jogérvényesítésben. In GOMBOS Katalin szerk. *A fenntartható és digitális belső piac aktuális kérdései*. Budapest, Ludovika Egyetemi Kiadó, 143–167.